കേരള നിയമസഭാ നടപടികൾ
പതിനഞ്ചാം കേരള നിയമസഭ

പതിമൂന്നാം സമ്മേളനം

2025 ഫെബ്രുവരി 7, വെള്ളി

ഔദ്യോഗിക റിപ്പോർട്ട്

വാല്യം 196 - നമ്പർ 6

കേരള നിയമസഭാ സെക്രട്ടേറിയറ്റ്
തിരുവനന്തപുരം

കേരള നിയമസഭാ നടപടികൾ

പതിനഞ്ചാം കേരള നിയമസഭ

പതിമൂന്നാം സമ്മേളനം

2025 ഫെബ്രുവരി 7, വെള്ളി

സ്പീക്കർ
ശ്രീ. എ. എൻ. ഷംസീർ

ഡെപ്യൂട്ടി സ്പീക്കർ
ശ്രീ. ചിറ്റയം ഗോപകുമാർ

സെക്രട്ടറി
ഡോ. എൻ. കൃഷ്ണ കുമാർ

ചീഫ് എഡിറ്റർ
ശ്രീ. പി. രാമചന്ദ്രൻ

എഡിറ്റിംഗ് ബ്രാഞ്ച്
കേരള നിയമസഭാ സെക്രട്ടേറിയറ്റ്
തിരുവനന്തപുരം

മന്ത്രിസഭാംഗങ്ങൾ

മുഖ്യമന്ത്രി	:	ശ്രീ. പിണറായി വിജയൻ
ന്യൂനപക്ഷക്ഷേമം, കായികം, വഖഫ്, ഹജ്ജ് തീർത്ഥാടന വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. വി. അബ്ദുറഹിമാൻ
ഭക്ഷ്യ-പൊതുവിതരണ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. ജി. ആർ. അനിൽ
ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ
ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ-സാമൂഹ്യനീതി വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ഡോ. ആർ. ബിന്ദു
മൃഗസംരക്ഷണ-ക്ഷീരവികസന വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീമതി ജെ. ചിഞ്ചുറാണി
ഗതാഗത വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. കെ. ബി. ഗണേഷ് കുമാർ
പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, പിന്നാക്ക വിഭാഗ ക്ഷേമ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. ഒ. ആർ. കേളു
വൈദ്യുതി വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. കെ. കൃഷ്ണൻകുട്ടി
പൊതുമരാമത്ത്- വിനോദസഞ്ചാരം വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. പി. എ. മുഹമ്മദ് റിയാസ്
കൃഷി വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. പി. പ്രസാദ്
റവന്യൂ-ഭവനനിർമ്മാണ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. കെ. രാജൻ
നിയമം, വ്യവസായം, കയർ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. പി. രാജീവ്
തദ്ദേശസ്വയംഭരണവും എക്സൈസും പാർലമെന്ററികാര്യവും വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. എം. ബി. രാജേഷ്
രജിസ്ട്രേഷൻ, മ്യൂസിയം, ആർക്കിയോളജി വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. രാമചന്ദ്രൻ കടന്നപ്പള്ളി
ജലവിഭവ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. റോഷി അഗസ്റ്റിൻ
മത്സ്യബന്ധനം, സാംസ്കാരികം, യുവജനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. സജി ചെറിയാൻ
വനം-വന്യജീവി വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. എ. കെ. ശശീന്ദ്രൻ
പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ- തൊഴിൽ വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. വി. ശിവൻകുട്ടി
തുറമുഖ-സഹകരണ-ദേവസ്വം വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീ. വി. എൻ. വാസവൻ
ആരോഗ്യ-വനിത-ശിശുവികസന വകുപ്പുമന്ത്രി	:	ശ്രീമതി വീണാ ജോർജ്

കേരള നിയമസഭാ നടപടികൾ

പതിനഞ്ചാം കേരള നിയമസഭ

പതിമൂന്നാം സമ്മേളനം

2025 ഫെബ്രുവരി 7, വെള്ളി

വാല്യം 196}　　　　ഔദ്യോഗിക റിപ്പോർട്ട്　　　　{നമ്പർ 6

നിയമസഭ 2025 ഫെബ്രുവരി മാസം 7-ാം തീയതി വെള്ളിയാഴ്ച രാവിലെ 09.00 മണിക്ക് ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കർ ശ്രീ. എ. എൻ. ഷംസീറിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ നിയമസഭാ ഹാളിൽ യോഗം ചേർന്നു.

P 07-02-2025
BL-AN
09.00-11.35

നിയമസഭ 2025 ഫെബ്രുവരി മാസം 7-ാം തീയതി വെള്ളിയാഴ്ച രാവിലെ 09.00 മണിക്ക് ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കർ ശ്രീ. എ. എൻ. ഷംസീറിന്റെ അധ്യക്ഷതയിൽ നിയമസഭാ ഹാളിൽ യോഗം ചേർന്നു.

ധനകാര്യം

2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തേയ്ക്കുള്ള ബജറ്റിന്റെ അവതരണം

മി. സ്പീക്കർ: ഓർഡർ..... ഓർഡർ........ ബഹുമാനപ്പെട്ട ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ, അങ്ങേയ്ക്ക് 2025-26 മുതൽ 2027-28 വരെയുള്ള മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പ്ലാൻ അടക്കമുള്ള സ്ട്രാറ്റജി സ്റ്റേറ്റ്മെന്റുകളും 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റിലേയ്ക്കുള്ള ഉപധനാഭ്യർഥനകളുടെ അന്തിമ സ്റ്റേറ്റ്മെന്റും കേരള അടിസ്ഥാനസൗകര്യ നിക്ഷേപനിധി ബോർഡിന്റെ 2023-24 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റും 2024-ലെ സാമ്പത്തിക അവലോകനവും

മേശപ്പുറത്തുവയ്ക്കാവുന്നതും 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കാവുന്നതുമാണ്.

(ശ്രീ. വി. ഡി. സതീശൻ)

ക്രമപ്രശ്നം

<u>2024-ലെ സാമ്പത്തിക അവലോകനം സർക്കുലേറ്റ് ചെയ്യാത്തത് സംബന്ധിച്ച്</u>

<u>ശ്രീ. വി. ഡി. സതീശൻ</u>: സർ, നിയമസഭയുടെ നടപടിക്രമവും കാര്യനിർവഹണവും അനുസരിച്ച് ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്നതിന് ഒരു ദിവസം മുമ്പ് ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ ടേബിളിൽ വയ്ക്കേണ്ടതാണ്. അത് പാർലമെന്റിലും നിയമസഭയിലും നടന്നുവരുന്ന കീഴ്വഴക്കമാണ്. നമ്മുടെ നിലവിലെ പൊതുസാമ്പത്തികസ്ഥിതിയും അതിന്റെ ഇൻഡിക്കേറ്ററുകളും ബജറ്റിനുമുമ്പ് പ്രത്യേകമായി അറിയുന്നതിനുവേണ്ടി ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ നേരത്തേതന്നെ അംഗങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കും. ഇതിനുമുമ്പൊരിക്കൽ വയ്ക്കാൻ സാധിക്കാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ (എക്കണോമിക് റിവ്യൂ) അവ സർക്കുലേറ്റ് ചെയ്തിരുന്നു. ഇത് വളരെ സ്ട്രിക്റ്റായി ഫോളോ ചെയ്യുന്ന സംഭവമാണ്. 'The Economic Survey, which is an indicator of the health of national economy, is laid on the Table one day in advance. This, being an important document is widely circulated' , എന്നാണ് ശക്ധർ ആൻഡ്

കൗൾ പാർലമെന്ററി പ്രൊസീഡിംഗ്സിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ഇതുപോലെ ഈ സഭയിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ വയ്ക്കാത്തതിന് 11-03-2022-ൽ ഞാൻ പോയിന്റ് ഓഫ് ഓർഡർ ഉന്നയിച്ചിരുന്നു. അന്ന് ആ സാഹചര്യങ്ങൾ വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് ഇതൊരുകാരണവശാലും പ്രീസിഡന്റാക്കി മാറ്ററുതെന്ന് പറഞ്ഞ് ബഹുമാനപ്പെട്ട ചെയറിന്റെ കൃത്യമായ റൂളിംഗും ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നിട്ട് within two years, ആ ചെയറിന്റെ റൂളിങ് തന്നെ വയലേറ്റ് ചെയ്തുകൊണ്ട് ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ സർക്കുലേറ്റ് ചെയ്യാതെ ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത് ഇംപ്രൊപ്പറൈറ്റി ആണ്. ഞാനത് അങ്ങയോട് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. ഇനിയൊരിക്കലും അപ്രകാരം സംഭവിക്കാതിരിക്കാനുള്ള കർശനമായ നടപടികൾ ബഹുമാനപ്പെട്ട ചെയറിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നും ഉണ്ടാകണമെന്ന് ഞാൻ അഭ്യർഥിക്കുന്നു.

ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി <u>(ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ):</u> സർ, ഇതുസംബന്ധിച്ച രേഖകളെല്ലാംതന്നെ കൃത്യസമയത്ത് എത്തിച്ചതാണ്. ബിസിനസ് അഡ്വൈസറി കമ്മിറ്റി തീരുമാനപ്രകാരമാണ് ആദ്യ ദിവസം, സമ്മേളനം ആരംഭിക്കുന്ന ഏഴാം തീയതിതന്നെ ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്ന സാഹചര്യമുണ്ടായത്. ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റിന്റെ കാര്യത്തിലും

നേരത്തെ അങ്ങയുടെ റൂളിങ് ഉണ്ടായിരുന്നു. അതുസംബന്ധിച്ച കാര്യങ്ങൾ ഇപ്പോൾ കറക്ട് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഡിസംബർ 31-നുമുമ്പ് ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റ് വയ്ക്കണമെന്നാണ്. അത് വച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അതോടൊപ്പം ആന്വൽ റിപ്പോർട്ടുകൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി ഒരുമിച്ച് നൽകിയെന്നേയുള്ളൂ. അത് നേരത്തെതന്നെ ഇവിടെ ലേ ചെയ്ത് പ്രൊസീഡ്യുവർ പൂർത്തിയാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇക്കണോമിക് റിവ്യൂ ഇവിടെ എത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങനെ ഒറ്റദിവസമായി എന്നതിന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടാണ് ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നത്.

റൂളിങ്

2024-ലെ സാമ്പത്തിക അവലോകനം സർക്കുലേറ്റ് ചെയ്യാത്തത് സംബന്ധിച്ച്

മി. സ്പീക്കർ: 2025 ജനുവരി 17-ാം തീയതി ആരംഭിച്ച ഈ സമ്മേളനം അഞ്ചുദിവസത്തെ സമ്മേളനത്തിനുശേഷം ഇന്നാണ് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നത്. ഇതിനിടയിൽ ഒരു ഇടവേളയുണ്ടായതിനാലാണ് 2024-ലെ സാമ്പത്തിക അവലോകനം ബജറ്റ് അവതരണത്തിനുമുമ്പ് സഭയിൽ സമർപ്പിക്കാൻ കഴിയാതിരുന്നതെന്ന് നമുക്ക് അറിയാവുന്ന കാര്യമാണ്. എന്നിരുന്നാലും സാമ്പത്തിക അവലോകനം മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ അംഗങ്ങൾക്ക് ലഭ്യമാക്കണമെന്ന ആവശ്യം ന്യായമാണെന്നുതന്നെയാണ്

ചെയറിന്റെയും അഭിപ്രായം. ഭാവിയിൽ ഇതിനുള്ള ക്രമീകരണം ഏർപ്പെടുത്തണമെന്ന് ചെയർ കരുതുന്നു.

ഓർഡർ...ഓർഡർ... ബഹുമാനപ്പെട്ട ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി

ധനകാര്യം

2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തേയ്ക്കുള്ള ബജറ്റിന്റെ അവതരണം

ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി (ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ): സർ, 2025-26 മുതൽ 2027-28 വരെയുള്ള മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പോളിസി സ്റ്റേറ്റ്മെന്റും മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പ്ലാൻ അടക്കമുള്ള സ്ട്രാറ്റജി സ്റ്റേറ്റ്മെന്റുകളും 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റിലേയ്ക്കുള്ള ഉപധനാഭ്യർത്ഥനകളുടെ അന്തിമ സ്റ്റേറ്റ്മെന്റും കേരള അടിസ്ഥാന സൗകര്യ നിക്ഷേപ നിധി ബോർഡിന്റെ 2023-24 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റും 2024-ലെ സാമ്പത്തിക അവലോകനവും മേശപ്പുറത്തുവയ്ക്കുന്നു.

2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തേയ്ക്കുള്ള ബജറ്റ് ഞാൻ അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

ഭാഗം - I

ആമുഖം

1. സർ, കേരള ജനതയ്ക്ക് വലിയ ആശ്വാസം തോന്നുന്ന ഒരു സന്തോഷ വാർത്ത പറഞ്ഞുകൊണ്ട് 2025-26 വർഷത്തെ സംസ്ഥാന ബജറ്റ് പ്രസംഗം ആരംഭിക്കാം. സമീപ വർഷങ്ങളിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിനെ ബാധിച്ച രൂക്ഷമായ ധനഞെരുക്കത്തിന്റെ തീക്ഷ്ണമായ ഘട്ടത്തെ കേരളം അതിജീവിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നതാണ് ആ സന്തോഷ വാർത്ത. ധനഞെരുക്കം രൂക്ഷമായ ഘട്ടത്തിലും വികസന-ക്ഷേമ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് കാര്യമായ മുടക്കം വരാതെ മുന്നോട്ടുപോകാൻ കേരളത്തിന് കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

2. ഇപ്പോൾ ധനഞെരുക്കത്തിന്റെ തീക്ഷ്ണത ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞുതുടങ്ങി എന്ന് മാത്രമല്ല, വരും വർഷങ്ങളിൽ ഏറെ മെച്ചപ്പെട്ട ധനസ്ഥിതിയിലേക്ക് കാര്യങ്ങൾ പുരോഗമിക്കുമെന്ന കാര്യവും വ്യക്തമായിരിക്കുകയാണ്.

3. സംസ്ഥാനം ധനഞെരുക്കം നേരിട്ടപ്പോൾ അത് മറച്ചുപിടിക്കാനല്ല ജനങ്ങളോട് തുറന്നുപറഞ്ഞ് പരിഹാരം തേടാനാണ് ഈ സർക്കാർ തയ്യാറായത്. ഇപ്പോൾ ധനസ്ഥിതി ഏറെ മെച്ചപ്പെട്ടുവെന്ന് പറയുന്നതും തികഞ്ഞ യാഥാർഥ്യബോധത്തോടെയാണ്. ധനസ്ഥിതിയിൽ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന നല്ല മാറ്റത്തെക്കുറിച്ചുള്ള

കണക്കുകളിലേക്ക് പിന്നീട് വരാം.

4. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സമീപകാല വികസന ചരിതം പരിശോധിക്കുന്ന ആർക്കും ബോധ്യമാകുന്ന ഒരു കാര്യമുണ്ട്. കേരള സമ്പദ്ഘടന അതിവേഗ വളർച്ചയുടെ ഒരു ഘട്ടത്തിലേക്ക് മുന്നേറാൻ സജ്ജമായിരിക്കുകയാണ്. വികസന വിജ്ഞാനീയത്തിന്റെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ കേരളം ഒരു ടേക്ക് ഓഫിന് സജ്ജമായിരിക്കുകയാണ്. മനുഷ്യവിഭവശേഷി വർധിപ്പിക്കുന്നതിന് നാം നടത്തിയ നിക്ഷേപമാണ് ഇതിന് ഒരു കാരണം.

5. എന്നാൽ മനുഷ്യവിഭവശേഷിയെ ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനത്തിലേക്ക് പരിവർത്തിപ്പിക്കാൻ നമുക്ക് കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. പശ്ചാത്തല മേഖലയിലെ പോരായ്മയായിരുന്നു അതിന്റെ പ്രധാന കാരണം. ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലം മുതൽ നടത്തിയ തീവ്ര പ്രയത്നം ആ പോരായ്മ പരിഹരിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഇപ്പോൾ തന്നെ കേരളത്തിന്റെ ആഭ്യന്തര ഉൽപാദന വളർച്ച വളരെ മെച്ചപ്പെട്ടതാണ്. വളർച്ചാനിരക്കുകൾ ഇനി കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടാനാണ് പോകുന്നത്.

6. ധനഞെരുക്കം വരുമ്പോൾ പശ്ചാത്തല മേഖലയെ അവഗണിക്കുകയാണ് നാം മുൻകാലത്ത് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്.

പശ്ചാത്തലമേഖലയിലെ പ്രവൃത്തികളുടെ പുരോഗതി ഒരു കാരണവശാലും തടസ്സപ്പെടരുത് എന്ന നിലപാടാണ് ഈ സർക്കാർ സ്വീകരിച്ചത്.

7. സ്വാഭാവികമായും ട്രഷറി മാനേജ്മെന്റിന്റെ ഭാഗമായി ചില ചെലവിനങ്ങൾ അവധിക്ക് വയ്ക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുണ്ട്. സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെയും പെൻഷൻകാരുടെയും ഡി.എ. കുടിശ്ശികയാണ് ഇതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം. മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി കോവിഡ് മഹാമാരിയുടെ കാലത്തുപോലും ശമ്പളപരിഷ്കരണം നടത്തുകയും അതിന്റെ വലിയ ബാധ്യത ഏറ്റെടുക്കുകയും ചെയ്ത സർക്കാരാണ് കേരളത്തിലേത്.

8. എൽ.ഡി.എഫ്. സർക്കാർ വീണ്ടും അധികാരത്തിൽ വന്നതാണ് മുൻ സർക്കാരിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരാനും നയപരിപാടികൾ തുടർച്ചയായി നടപ്പിലാക്കാനും കഴിഞ്ഞതിന് കാരണം. വാഗ്ദാനങ്ങളും ജനക്ഷേമനയങ്ങളും നടപ്പിലാക്കുമെന്നതിന് എൽ.ഡി.എഫ്. സർക്കാരാണ് ജനങ്ങൾക്ക് ഗാരന്റി.

9. നികുതി വിഹിതവും കടം വാങ്ങാനുള്ള അവകാശവും കേന്ദ്രം വെട്ടിക്കുറച്ചതാണ് കുടിശ്ശിക വരാൻ കാരണം. അത് മനസ്സിലാക്കി

സർക്കാരിനോട് സഹകരിക്കുകയാണ് ജീവനക്കാർ ചെയ്തത്. സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെയും പെൻഷൻകാരുടെയും അവകാശങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാൻ സർക്കാർ ബാധ്യസ്ഥമാണ്. സർ, ജീവനക്കാരുടെയും പെൻഷൻകാരുടെയും ആനുകൂല്യങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ചില പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ നടത്തുകയാണ്.

1. സർവീസ് പെൻഷൻ പരിഷ്കരണ കുടിശ്ശികയുടെ അവസാന ഗഡുവായ 600 കോടി രൂപ ഫെബ്രുവരിയിൽ വിതരണം ചെയ്യും.
2. ശമ്പള പരിഷ്കരണ കുടിശ്ശികയുടെ രണ്ട് ഗഡു ഈ സാമ്പത്തിക വർഷംതന്നെ അനുവദിക്കും. അവ പി.എഫ്.-ൽ ലയിപ്പിക്കുന്നതാണ്.
3. ജീവനക്കാരുടെ ഡി.എ. കുടിശ്ശികയുടെ രണ്ട് ഗഡുക്കളുടെ ലോക്ക് ഇൻ പീരിയഡ് നടപ്പ് സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ ഒഴിവാക്കി നൽകുന്നു.

10. സർ, നാം ജീവിക്കുന്ന ലോകം അതിവേഗം മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. മാറ്റങ്ങളെ അഖണ്ഡമായ ജാഗ്രതയോടെ വിലയിരുത്തി നിരന്തരം സ്വയം നവീകരിച്ചുകൊണ്ടല്ലാതെ വ്യക്തികൾക്കോ സമൂഹങ്ങൾക്കോ

മുന്നോട്ടുപോകാനാകില്ല. കേരള സർക്കാരിന്റെ വികസന-ധനനയങ്ങളെ നിർണ്ണയിക്കുന്നത് നിരന്തര നവീകരണത്തിന്റേതായ ഈ കാഴ്ചപ്പാടാണ്. അതിന്റെ ചില പ്രധാനപ്പെട്ട വശങ്ങൾ എടുത്തുപറയാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയാണ്.

11. ഒന്ന്: അസമാധാനവും വിദ്വേഷവും സംഘർഷങ്ങളും പടർന്നുപിടിക്കുന്ന ഏറെ സംഭ്രമജനകമായ സാഹചര്യമാണ് ഇന്ന് ലോകമെമ്പാടും നിലനിൽക്കുന്നത്. കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നാട്ടിൽ നിലനിൽക്കുന്ന സമാധാനത്തിന്റെയും ശാന്തിയുടെയും അന്തരീക്ഷമാണ് നമ്മുടെ വളർച്ചയുടെയും അഭിവൃദ്ധിയുടെയും ഏറ്റവും വലിയ ഉറപ്പ്. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് ന്യൂനപക്ഷ-ഭൂരിപക്ഷ വർഗ്ഗീയതയോടും മറ്റ് സങ്കുചിത വിഭാഗീയ നയങ്ങളോടും ഒരു വിട്ടുവീഴ്ചയും പാടില്ല എന്ന സമീപനം നാം സ്വീകരിക്കുന്നത്. ഈ രാഷ്ട്രീയ മുദ്രാവാക്യത്തിന്റെ വികസന-ക്ഷേമമൂല്യം എത്രത്തോളം വലുതാണ് എന്ന് നന്നായി തിരിച്ചറിയുന്നവരാണ് കേരളത്തിലെ ജനങ്ങൾ.

12. രണ്ട്: സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വികസന-ധന നയങ്ങളെ രൂപപ്പെടുത്തുന്ന രണ്ടാമത്തെ പരിഗണന ലോകമെമ്പാടും അനുഭവപ്പെടുന്ന

കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനത്തിന്റെയും പ്രകൃതിദുരന്തങ്ങളുടെയും സാഹചര്യമാണ്. പരിസ്ഥിതി പ്രതിസന്ധി ആഭ്യന്തരവും ബാഹ്യവുമായ കാരണങ്ങൾകൊണ്ടുണ്ടാകാം. ആഭ്യന്തര കാരണങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കാനും നമ്മുടെ നിയന്ത്രണത്തിലല്ലാത്ത കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പ്രകൃതി പ്രതിഭാസങ്ങളെ നേരിടാനും നാം സദാ സന്നദ്ധമായിരിക്കണം.

13. മൂന്ന്: ജനസംഖ്യാ പരിണാമത്തിന്റെ സമകാലിക ഘട്ടം കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നിർണ്ണായകമാണ്. കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ എണ്ണത്തിൽ വലിയ കുറവുണ്ടാകുന്നതിന്റെയും പ്രായമായവരുടെ അനുപാതം വലിയതോതിൽ വർധിക്കുന്നതിന്റെയും വികസന പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ കൂടുതൽ ഗൗരവത്തോടെ കാണേണ്ടതുണ്ട്. ഇതോടൊപ്പം കേരളത്തിൽനിന്നും പുറത്തേക്കും അകത്തേക്കുമുള്ള കുടിയേറ്റത്തെ ഭാവിയിൽ എങ്ങനെ കാണണമെന്ന പ്രശ്നവുമുണ്ട്.

14. നാല്: ഏറ്റവും ഉയർന്ന തോതിൽ നഗരവൽകരണം നടക്കുന്ന സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് കേരളം. നഗരങ്ങൾക്ക് നാടിന്റെ വികസനത്തിന്റെ എഞ്ചിനായി മാറാൻ കഴിയും. എന്നാൽ അതിവേഗ നഗരവൽക്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഉയർന്നുവരുന്ന

പ്രശ്നങ്ങൾ മുൻകൂട്ടിക്കണ്ട് പരിഹരിച്ചില്ലെങ്കിൽ വികസനവണ്ടിയുടെ വഴിമുടക്കാനും നഗരങ്ങൾക്ക് കഴിയും.

15. അഞ്ച്: പശ്ചാത്തലമേഖലയിൽ അഭൂതപൂർവമായ വികസനമാണ് ലോകമെമ്പാടും സംഭവിക്കുന്നത്. പക്ഷേ പശ്ചാത്തല മേഖലയിലെ കുതിപ്പിനെ അതിവേഗ വളർച്ചയായി മാറ്റാൻ നിർണ്ണായകമായ തുടർനടപടികൾ ആവശ്യമാണ്.

16. ആറ്: ആഗോള ശാക്തിക മണ്ഡലത്തിലും രാഷ്ട്രീയത്തിലും സമ്പദ്ഘടനയിലും ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതിക രംഗത്തും ഒരു യുഗസംക്രമണത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന തരത്തിലുള്ള ഘടനാപരമായ മാറ്റങ്ങളാണ് സംഭവിക്കുന്നത്. ഈ മാറ്റങ്ങൾ ഒരേ സമയം വലിയ വെല്ലുവിളികളും ഒപ്പം പുതിയ അവസരങ്ങളും തുറന്നുതരുന്നുണ്ട്. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ്, റോബോട്ടിക്സ്, ബ്ലോക്ക് ചെയിൻ തുടങ്ങിയ രംഗങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന മാറ്റങ്ങളെ ഉൾക്കൊള്ളാനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പുകൾ നടക്കണം. നമ്മുടെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസരംഗത്ത് അടുത്തക്കാലത്ത് കൊണ്ടുവന്ന പരിഷ്കാരങ്ങളും അതിനോടുള്ള അക്കാദമിക് സമൂഹത്തിന്റെയും യുവസംരംഭകരുടെയും പ്രതികരണവും ഇക്കാര്യത്തിൽ വലിയ പ്രതീക്ഷയ്ക്ക്

വകനൽകുന്നുണ്ട്.

17. ഏഴ്: ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക മേഖലയിൽ നടക്കുന്ന മാറ്റങ്ങളുടെ കുത്തൊഴുക്കിന്റെ ഒരു വിപരീത പ്രത്യാഘാതം അരികുവൽക്കരണവും അസമത്വത്തിന്റെ വളർച്ചയുമാണ്. യഥാർഥത്തിൽ ലോകമാകെ അസമത്വം പെരുകുകയാണ്. ഈ അപകടം മുന്നിൽകണ്ട് പരിഹരിക്കാൻ സംസ്ഥാനത്തിന് കഴിയണം. കേരളം അതിന്റെ വികസനമൂല്യങ്ങളായി കരുതുന്ന സാമൂഹ്യനീതിക്കും സാമൂഹ്യക്ഷേമത്തിനും ഒരു ക്ഷീണവും സംഭവിക്കാതെ നോക്കണം. എല്ലാ വികസനവും ആത്യന്തികമായി മനുഷ്യനന്മയ്ക്കാകണം എന്ന തത്വം വിസ്മരിക്കപ്പെടരുത്.

പരിസ്ഥിതിയും ദുരന്തപരിഹാരവും

18. 2025-നെ കേരളം സ്വാഗതം ചെയ്തത് മുണ്ടക്കൈ-ചൂരൽമല ദുരന്തബാധിതർക്കുള്ള പുനരധിവാസ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ടാണ്.

19. കേരളത്തെ സങ്കടക്കടലിലാക്കിയ അതിതീവ്ര ദുരന്തമാണ് മുണ്ടക്കൈ-ചൂരൽമലയിൽ ഉണ്ടായത്. 2024 ജൂലൈ 30-നുണ്ടായ മണ്ണിടിച്ചിൽ ദുരന്തത്തിൽ 254 പേർക്ക് ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ടു. 44

പേരെ ഇനിയും കണ്ടെത്താനായിട്ടില്ല. 2007 വീടുകൾ തകരുകയും ആയിരക്കണക്കിന് പേരുടെ ഉപജീവനമാർഗം ഇല്ലാതാകുകയും ചെയ്തു.

20. ദുരന്തംമൂലമുണ്ടായ നഷ്ടത്തിന്റെ കണക്ക് ഏകദേശം 1202 കോടി രൂപയാണ്. പുനർനിർമ്മാണത്തിനുള്ള പുനരധിവാസ ചെലവിന് 2221.10 കോടി രൂപ ആവശ്യമായി വരുമെന്നാണ് വിദഗ്ധരടങ്ങിയ സംഘം തയ്യാറാക്കിയ ദുരന്താനന്തര ആവശ്യകതാ വിലയിരുത്തലിൽ (PDNA) സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

21. എല്ലാവരുടെയും നിസ്സീമമായ സഹകരണമുണ്ടാകുമെന്ന പ്രതീക്ഷയിലാണ് സർക്കാർ പുനരധിവാസ പദ്ധതിയുമായി മുന്നോട്ടുനീങ്ങുന്നത്.

22. 2025-26-ലെ കേന്ദ്ര ബജറ്റിലും മുണ്ടക്കൈ-ചൂരൽമല ദുരന്തവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കേന്ദ്രം യാതൊരു സഹായവും അനുവദിച്ചില്ല. മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളോട് കാണിച്ച നീതി കേന്ദ്രസർക്കാർ ഇക്കാര്യത്തിൽ കേരളത്തോട് പുലർത്തുമെന്നുതന്നെയാണ് ഇപ്പോഴും നമ്മുടെ പ്രതീക്ഷ. സർക്കാരിന്റെ ഇക്കാര്യത്തിലുള്ള നിലപാട് ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രി ആവർത്തിച്ച് വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

23. സർ, ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യമുന്നണി സർക്കാർ, പറയുന്ന കാര്യം നടപ്പിലാക്കാൻ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധമായ സർക്കാരാണ്. പുനരധിവാസം സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തിയാക്കുകതന്നെ ചെയ്യും. ഇതിനായി ആദ്യഘട്ടത്തിൽ 750 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

24. സി.എം.ഡി.ആർ.എഫ്., എസ്.ഡി.എം.എ., കേന്ദ്ര ഗ്രാന്റ്, പൊതു-സ്വകാര്യമേഖലയിൽനിന്നുള്ള ഫണ്ടുകൾ, കോർപ്പറേറ്റ് സോഷ്യൽ റെസ്പോൺസിബിലിറ്റി ഫണ്ട്, സ്പോൺസർഷിപ്പുകൾ എന്നിവ കൂടി ഈ പദ്ധതിക്കായി വിനിയോഗിക്കും. അധികമായി ആവശ്യംവരുന്ന ഫണ്ട് സർക്കാർ അനുവദിക്കും.

25. പ്രകൃതിദുരന്തങ്ങൾ മുൻകൂട്ടി പ്രവചിക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാന ദുരന്തനിവാരണ അതോറിറ്റി തയ്യാറാക്കിയ ‘ കവചം’ (KaWaCHaM - Kerala Warnings Crisis and Hazards Management System) ഉദ്ഘാടനം ചെയ്യപ്പെട്ടതോടെ ഡിസാസ്റ്റർ പ്രിപ്പയേർഡ്നെസ്സിന്റെ (Disaster Preparedness) മേഖലയിൽ കേരളം പുതിയ ചരിത്രം സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

26. സർ, കേരളത്തിന്റെ ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ പ്രത്യേകതകൾ

കാലാവസ്ഥാ മാറ്റത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ കൂടുതൽ ജാഗ്രത ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. ' ഏത് സ്ഥലത്തും എന്തുമാവാം' എന്ന അനാരോഗ്യകരമായ സമീപനമാണ് നിർഭാഗ്യവശാൽ നാം പൊതുവേ സ്വീകരിച്ചുപോന്നിട്ടുള്ളത്. ' എവിടെ എന്തൊക്കെയാവാം' , ' എവിടെ എന്തൊക്കെ പാടില്ല' എന്നത് ശാസ്ത്രീയമായി നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സ്ഥലമാന ആസൂത്രണത്തിന് (Spatial Planning) ഇനിമുതൽ കേരളം ഉയർന്ന പരിഗണന നൽകും.

27. പതിനഞ്ചാം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ വിപുലമായ പങ്കാളിത്തത്തോടുകൂടി ഒരു ജനകീയ വികസന പഠന-സംവാദ യജ്ഞം ഏറ്റെടുക്കാൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

28. അടുത്ത 5 വർഷത്തേക്ക് ഹ്രസ്വകാലാടിസ്ഥാനത്തിലും 25 വർഷത്തേക്ക് ദീർഘകാലാടിസ്ഥാനത്തിലും കേരളത്തിന്റെ വികസന കാഴ്ചപ്പാടുകൾ രൂപപ്പെടുത്തുകയാണ് ലക്ഷ്യം. വികസന പഠനങ്ങളിലും അവയെ ആധാരമാക്കി നടത്തുന്ന ജനകീയ സംവാദങ്ങളിലും സംസ്ഥാനത്തെ അക്കാദമിക സ്ഥാപനങ്ങൾ, സർക്കാർ വകുപ്പുകൾ, പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകൾ, ബഹുജന

പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ, പ്രവാസികൾ, വ്യാപാരി വ്യവസായി സംഘടനകൾ, മാധ്യമങ്ങൾ തുടങ്ങി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാവരുടെയും സജീവമായ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കും.

29. സർ, ഓരോ മേഖലയിലെയും പുരോഗതി സർക്കാർ ഏജൻസികൾ അവതരിപ്പിക്കും. ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ശരാശരി 10 ലക്ഷം രൂപ വീതം നൽകുന്ന 50 ഗവേഷണ പ്രോജക്ടുകൾ കേരളത്തിലെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് നൽകും. സ്ഥിതിവിവരങ്ങളും ഇതര തെളിവുകളും സഹിതം തയ്യാറാക്കുന്ന പ്രബന്ധങ്ങൾക്ക് പാരിതോഷികം നൽകും.

30. 2001-ൽ കേരളത്തിലെ നഗര ജനസംഖ്യയുടെ അനുപാതം 25.96 ശതമാനമായിരുന്നു. 2011-ൽ അത് 47.72 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. 2031 ആകുമ്പോഴേക്കും കേരളത്തിലെ ജനസംഖ്യയിൽ 70 ശതമാനവും നഗരവാസികളായിരിക്കും എന്നുകണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. നഗരവൽക്കരണത്തിന്റെ വേഗത ഇനിയും വർധിക്കാനാണ് സാധ്യത.

31. മുൻകൂട്ടി ആസൂത്രണം ചെയ്യാനായാൽ നഗരവൽക്കരണത്തെയും സാമ്പത്തിക വളർച്ചയെയും സമന്വയിപ്പിച്ച് കേരളത്തിന്

മുന്നോട്ടുപോകാനാകും. ഈ ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തിയാണ് ഇന്ത്യയിൽ ആദ്യമായി കേരളം ഒരു അർബൻ കമ്മീഷനെ നിയമിച്ചത്. വിശദമായ ചർച്ചകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അർബൻ കമ്മീഷൻ ശിപാർശകൾ നടപ്പിലാക്കും.

32. നഗരമേഖലയുടെ സവിശേഷ പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഗണിക്കാൻ രൂപീകരിച്ച അർബൻ കമ്മീഷന്റെ നിർദേശങ്ങൾ പരിഗണിച്ച് പരിപാടികൾ തയ്യാറാക്കും. കൊച്ചി, തിരുവനന്തപുരം, കോഴിക്കോട് നഗരങ്ങളുടെ വികസനത്തിന് മെട്രോ പോളിറ്റൻ പ്ലാനിങ് കമ്മിറ്റികൾ രൂപീകരിക്കും.

33. കേരളം അതിദരിദ്രരില്ലാത്ത സംസ്ഥാനമായി മാറുകയാണ്. ഭവനരഹിതരും ഭൂരഹിതരുമില്ലാത്ത സംസ്ഥാനമായി കേരളത്തെ മാറ്റുക എന്ന ലക്ഷ്യം വൈകാതെ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ കഴിയും.

34. ജനകീയാസൂത്രണത്തിന്റെ നേട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ച് അഭിമാനിക്കുകയും അത് നിലനിർത്താൻ പരിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യണം. അതോടൊപ്പം പോരായ്മകളും വീഴ്ചകളും പരിഹരിക്കാനും കഴിയണം. ഉൽപാദന മേഖലയിലും തൊഴിലവസര സൃഷ്ടിയിലുമാണ് ആഗ്രഹിച്ച പുരോഗതിയുണ്ടാക്കാൻ കഴിയാതെ പോയത്. കൃഷി, വ്യവസായം

മൃഗസംരക്ഷണം എന്നീ വകുപ്പുകളും പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളും ചേർന്ന് ഈ പോരായ്മ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ശ്രമം ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. സംരംഭകവർഷം പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായി വ്യവസായ വകുപ്പിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി താഴേതട്ടിൽ സംഘടിപ്പിച്ച ' സംരംഭകസഭ' ഇതിനുദാഹരണമാണ്.

ജനസംഖ്യാപരിണാമം

35. സർ, 2024-ൽ കേരളത്തിൽ 3.48 ലക്ഷം കുഞ്ഞുങ്ങളാണ് ജനിച്ചത്. 2014-ൽ ഇത് 5.34 ലക്ഷമായിരുന്നു. ഇരുപത് വർഷം മുൻപ് 6 ലക്ഷത്തിന് മുകളിൽ കുട്ടികൾ ജനിച്ചിരുന്ന സ്ഥാനത്താണ് ഈ വലിയ കുറവുണ്ടായിരിക്കുന്നത്.

36. ജനസംഖ്യാ പരിണാമവുമായി കൂട്ടിച്ചേർത്തുവേണം കേരളത്തിൽനിന്നും പുറത്തേക്കുള്ള കുടിയേറ്റത്തെയും കാണാൻ. എല്ലാത്തരം പ്രവാസത്തെയും കണ്ണുമടച്ച് പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന സമീപനം തിരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. കേരളത്തിൽ മെച്ചപ്പെട്ട വേതനം ലഭിക്കുന്ന വിദഗ്ധ തൊഴിലാളികളുടെപോലും ക്ഷാമം അനുഭവപ്പെടുമ്പോൾ കേരളീയർ വിദേശത്ത് ഒട്ടും അഭിലഷണീയമല്ലാത്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽപ്പെട്ട് പണിയെടുക്കുന്ന

സ്ഥിതിയുണ്ട്.

37. പ്രവാസം ഒട്ടേറെപ്പേർക്ക് വലിയ നഷ്ടക്കച്ചവടമായിത്തീരുന്ന അനുഭവമുണ്ട്. വിദേശത്തെ തൊഴിൽ കമ്പോളത്തെക്കുറിച്ച് ശരിയായ ധാരണയില്ലാതെയുള്ള കുടിയേറ്റമാണ് ഇതിനുകാരണം. വിദ്യാർഥികളുടെ കുടിയേറ്റത്തിലും ഇത്തരം പ്രശ്നങ്ങൾ റിപ്പോർട്ടുചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്.

38. വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന കരിയർ ഗൈഡൻസ് സെല്ലുകളെ പങ്കെടുപ്പിച്ചുകൊണ്ട് വിപുലമായ ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുക്കും.

39. 2024-ലെ കണക്കുകളനുസരിച്ച് പ്രവാസികളയക്കുന്ന വിദേശ നാണയത്തിന്റെ (Remittance) കാര്യത്തിൽ ഇന്ത്യയുടെ സ്ഥാനം ഒന്നാമതാണ്. 2023-ലെ കേരള മൈഗ്രേഷൻ സർവെ പ്രകാരം ഇന്ത്യയിൽ പ്രവാസികളയയ്ക്കുന്ന പണത്തിന്റെ 21 ശതമാനവും സംഭാവന ചെയ്യുന്നത് കേരളത്തിൽനിന്നുള്ള പ്രവാസികളാണ്.

ലോക കേരള കേന്ദ്രം

40. സർ, പ്രവാസികളും നാടുമായുള്ള ബന്ധം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് ലോകകേരള കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കണമെന്ന നിർദേശം

ഉയർന്നിരുന്നു. ലോക കേരള കേന്ദ്രത്തിൽ ഇതിനായി കേരളത്തിന്റെ ഒരു പരിച്ഛേദം ഒരുക്കണമെന്നതാണ് നിർദേശം.

41. കേരളീയ ഭക്ഷണവിഭവങ്ങൾ ലഭ്യമാകുന്ന ഫുഡ് കോർട്ടുകൾ, നാടൻ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെയും കരകൗശല വസ്തുക്കളുടെയും വിപണനശാലകൾ, നാടൻ കലാരൂപങ്ങളുടെ അവതരണം, സമീപ ജില്ലകളിലെ വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങളെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ടൂർ പാക്കേജുകൾ തുടങ്ങിയവ ലോക കേരള കേന്ദ്രത്തിൽ ലഭ്യമാകണം. കേന്ദ്രം സന്ദർശിക്കുന്നവർക്ക് താമസിക്കാനുള്ള സൗകര്യവുമുണ്ടാകണം. പ്രവാസി സംഘടനകൾക്ക് അവരുടെ അംഗങ്ങളെയും സുഹൃത്തുക്കളെയും ഉൾപ്പെടുത്തി നാട്ടിലേക്ക് വിനോദസഞ്ചാര പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിക്കാം.

42. സർ, പ്രവാസി സംഘടനകളുടെ നാട് സന്ദർശന പരിപാടികൾക്ക് വിനോദസഞ്ചാര വകുപ്പിന്റെ പ്രത്യേക ഇൻസെന്റീവ് അനുവദിക്കും. സ്വന്തമായി പാർപ്പിടം വാങ്ങാനും തയ്യാറെങ്കിൽ വാടകയ്ക്ക് നൽകാനും പ്രായമായവർക്കുള്ള അസിസ്റ്റഡ് ലിവിങ് സൗകര്യമൊരുക്കാനും ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ കഴിയും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പശ്ചാത്തലമേഖല

43. സർ, പശ്ചാത്തലമേഖലയിൽ മുൻ ബജറ്റുകളിൽ പ്രഖ്യാപിച്ച പദ്ധതികളെല്ലാംതന്നെ പൂർത്തിയാകുകയോ വലിയ പുരോഗതി കൈവരിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

44. **ദേശീയപാതകൾ മുതൽ ഗ്രാമീണ പാതകൾ വരെയുള്ള റോഡുശൃംഖല, ഗെയിൽ പൈപ്പ് ലൈൻ, അന്തർസംസ്ഥാന വൈദ്യുതി പ്രസരണ സംവിധാനം, കെ-ഫോൺ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവരസാങ്കേതിക രംഗത്തെ പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ, കൊച്ചി മെട്രോ, വാട്ടർ മെട്രോ, ദേശീയ ജലപാത, വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖം, വിമാനത്താവളങ്ങളുടെ വികസനം, കൊച്ചി കപ്പൽശാലയുടെയും തുറമുഖത്തിന്റെയും പുരോഗതി എന്നിവ കേരളീയരുടെ ആത്മാഭിമാനവും സംരംഭകരുടെ താൽപര്യവും പലമടങ്ങ് വർധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.**

45. സംസ്ഥാനത്ത് നിലവിലുള്ള റെയിൽവേ സൗകര്യങ്ങളുടെ അപര്യാപ്തത എല്ലാവരും തിരിച്ചറിയുന്നുണ്ട്. കേരളത്തിന് അതിവേഗ റെയിൽപ്പാത വേണമെന്ന കാര്യത്തിൽ അഭിപ്രായ സമന്വയം രൂപപ്പെടുന്നുണ്ട്.

46. വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്തിന്റെ രണ്ട്, മൂന്ന്, നാല് ഘട്ടങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം മുൻപ് തീരുമാനിച്ചിരുന്നതിന് വളരെ മുമ്പ് 2028 ഡിസംബറോടുകൂടി പൂർത്തിയാക്കാൻ ധാരണയായി. ഇത് കേരളത്തിൽ നടാടെ നടക്കുന്ന കാര്യമാണ്.

47. ടൈം ഓവർറണ്ണിന്റെയും കോസ്റ്റ് ഓവർറണ്ണിന്റെയും കാര്യത്തിൽ സാധാരണ വരുന്ന കാലതാമസം ഒഴിവാക്കി 2045-ൽ പൂർത്തിയാക്കാൻ കണക്കുകൂട്ടിയ കാര്യങ്ങളാണ് വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് 2028-ൽ പൂർത്തിയാകുന്നത്. കൺസഷണറായ എ.വി.പി.പി.എൽ. തുറമുഖ നിർമ്മാണം പൂർത്തിയാക്കുന്നതിന് 9500 കോടി രൂപ നിക്ഷേപിക്കും.

48. തുറമുഖ അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾ ഏറ്റെടുക്കേണ്ട മുഴുവൻ ചെലവും ഇതുവരെ വഹിച്ചത് സംസ്ഥാന സർക്കാരാണ്. വയബിലിറ്റി ഗ്യാപ് ഫണ്ട് എന്ന നിലയിൽ കേന്ദ്രം ഏറ്റിരുന്ന തുകയും സംസ്ഥാനം നൽകേണ്ട അവസ്ഥയാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്.

49. തെക്കൻ കേരളത്തിൽ പുതിയ കപ്പൽ നിർമ്മാണശാല സ്ഥാപിക്കണമെന്ന നിർദേശമുയർന്നിട്ടുണ്ട്. കപ്പൽ

നിർമ്മാണത്തിലും സമുദ്ര ഗതാഗതത്തിലും ഇന്ത്യയുടെ സാന്നിധ്യം പരിമിതമാണെന്നും ആയത് വർധിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്നും കേന്ദ്ര സർക്കാർ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാര്യത്തിൽ കേന്ദ്ര സർക്കാരുമായി കൂടുതൽ ചർച്ചകൾ നടത്തും. കപ്പൽശാല തുടങ്ങാൻ കേന്ദ്ര സർക്കാർ മുൻകൈയെടുക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ സംസ്ഥാനം ഏറ്റെടുക്കേണ്ട ഉത്തരവാദിത്തങ്ങൾ നിർവഹിക്കും.

50. കൊച്ചി മെട്രോ റെയിലിന്റെ വികസനം ഉറപ്പാക്കും. അതോടൊപ്പം തിരുവനന്തപുരം, കോഴിക്കോട് മെട്രോകളും യാഥാർഥ്യമാക്കണം എന്നതാണ് സർക്കാരിന്റെ നിലപാട്.

51. സർ, തിരുവനന്തപുരം മെട്രോ റെയിലിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾ 2025-26-ൽ തന്നെ ആരംഭിക്കും.

52. വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം പുരോഗമിക്കുകയും കണ്ടെയ്നർ നീക്കം വർധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നമുറയ്ക്ക് സംസ്ഥാനത്തെ റോഡുകളുടെ ട്രാഫിക് സമ്മർദ്ദം ഉയരും. ദേശീയ പാതകളോടൊപ്പം സംസ്ഥാന പാതകളുടെയും പ്രവൃത്തികൾ ദ്രുതഗതിയിൽ പൂർത്തിയാക്കാനാണ് സംസ്ഥാന സർക്കാർ തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നത്.

53. തീരദേശ പാതയുടെയും മലയോര പാതയുടെയും നിർമ്മാണ പുരോഗതി തുടർച്ചയായി വിലയിരുത്തി അവ പൂർത്തിയാക്കും. സംസ്ഥാന ജില്ലാ റോഡുകളുടെ പ്രവൃത്തികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതോടൊപ്പം പ്രധാന കവലകളിലെ ട്രാഫിക് കുരുക്കുകൾ ഒഴിവാക്കാൻ ഓവർ ബ്രിഡ്ജുകളും അണ്ടർ പാസ്സുകളും ബൈപാസ്സുകളും നിർമ്മിക്കുന്ന ജോലി പുരോഗമിക്കുകയാണ്. റെയിൽവേ മേൽപ്പാലങ്ങളുടെ കാര്യവും എടുത്തുപറയേണ്ടതുണ്ട്. റെയിൽവേ ക്രോസിങ്ങുകളുടെ തടസ്സം ഒഴിവാക്കുകയാണ് സർക്കാരിന്റെ ലക്ഷ്യം.

ധനസ്ഥിതിയിലെ പുരോഗതി

54. സംസ്ഥാനം നേരിട്ട ധനഞെരുക്കത്തിന് കാരണമെന്താണ്? ഒറ്റവാക്കിൽ ഉത്തരം പറഞ്ഞാൽ കേന്ദ്ര അവഗണനയാണ്. കേന്ദ്ര അവഗണന പൊടുന്നനെ ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് തുടങ്ങിയതൊന്നുമല്ല. കേരളത്തിൽ നിന്നടക്കം കേന്ദ്രം പിരിച്ചെടുക്കുന്ന നികുതിപ്പണത്തിലെ നമ്മുടെ വിഹിതം കുറയാനാരംഭിച്ചിട്ട് കാൽ നൂറ്റാണ്ടായി.

55. പത്താം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് 3.88 ശതമാനമായിരുന്ന

കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം പിന്നീട് വന്ന കമ്മീഷനുകളുടെ കാലത്ത് കുറഞ്ഞ് കുറഞ്ഞാണ് പതിനഞ്ചാം ധനകമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ 1.92 ശതമാനത്തിലെത്തിയത്.

56. കേന്ദ്ര ധനകമ്മീഷൻ പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്ക് അനുവദിക്കുന്ന ഗ്രാന്റിന്റെ കാര്യത്തിലും കേരളത്തിന്റെ ഓഹരി തുടർച്ചയായി കുറയുകയാണ്. അധികാരവികേന്ദ്രീകരണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ കേരളമാണ് ഒന്നാമതെന്ന് എല്ലാവരും അംഗീകരിച്ചു. പക്ഷേ വിഹിതം വെട്ടിക്കുറച്ചു.

57. പന്ത്രണ്ടാം ധനകമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് കേരളത്തിലെ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം 4.54 ശതമാനമായിരുന്നു. പതിനഞ്ചാം ധനകമ്മീഷനായപ്പോൾ അത് 2.68 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. കേന്ദ്രത്തിന്റെ നികുതിവിഹിതത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ തങ്ങൾ വരുത്തിയ വെട്ടിക്കുറവ് വളരെ കടുത്തതായിപ്പോയി എന്ന് കേന്ദ്ര ധനകമ്മീഷനുതന്നെ ബോധ്യമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് ഇടക്കാലാശ്വാസമെന്ന നിലയ്ക്ക് ആദ്യ വർഷങ്ങളിലേക്ക് കേരളത്തിന് റവന്യൂ ഡെഫിസിറ്റ് ഗ്രാന്റ് അനുവദിച്ചത്. രണ്ടാം

പിണറായി സർക്കാർ വന്നപ്പോഴേക്കും അതും ക്രമേണ ഇല്ലാതായി.

58. കേന്ദ്രത്തിൽനിന്നുള്ള നികുതി വിഹിതത്തിന്റെ കാര്യം ഇതാണെങ്കിൽ സംസ്ഥാനം പിരിക്കുന്ന തനത് നികുതികളുടെ കാര്യമോ? ജി.എസ്.ടി. വന്നതോടെ സ്വന്തം നിലയിൽ നിരക്കുകൾ നിശ്ചയിച്ച് നികുതി പിരിക്കാനുള്ള നമ്മുടെ അധികാരം ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതായി. ജി.എസ്.ടി.-യിൽ നികുതി വരുമാനം കുതിച്ചുയരും എന്നതായിരുന്നു പ്രതീക്ഷ. അതുണ്ടായില്ല.

59. നികുതി പിരിവിലെ കുറവ് പരിഹരിക്കാനാണ് ജി.എസ്.ടി. കോമ്പൻസേഷൻ അനുവദിച്ചിരുന്നത്. നികുതിപിരിവിലെ കുറവ് തുടരുന്നു പക്ഷേ ജി.എസ്.ടി. കോമ്പൻസേഷൻ നിലച്ചു.

60. കടമെടുക്കാനുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ അവകാശത്തിന്റെ കാര്യത്തിലേക്ക് വരാം. ധനഉത്തരവാദിത്വത്തിന്റെ പേരിൽ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ധനകമ്മി ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനത്തിന്റെ കേവലം മൂന്ന് ശതമാനമായി നിജപ്പെടുത്തി. കേന്ദ്രസർക്കാർ ഈ പരിധി നിബന്ധന ഒരിക്കലും പാലിക്കാറില്ല. കേരളത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അനുവദിക്കപ്പെട്ട പരിധിക്കുള്ളിൽ നിന്നുപോലും കടമെടുക്കാൻ അനുവദിക്കുന്നില്ല.

61. കിഫ്ബി വായ്പകളും പെൻഷൻ കമ്പനിയുടെ വായ്പകളും പബ്ലിക് അക്കൗണ്ടിലെ നിക്ഷേപവും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കടമായി കണക്കാക്കി കേരളത്തിന്റെ വായ്പാപരിധിയിൽനിന്നും വെട്ടിക്കുറച്ചുവെന്ന് മാത്രമല്ല, ഈ ഇനങ്ങളിൽ മുൻകാലത്തെടുത്ത വായ്പകൾ ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം മുൻകാല പ്രാബല്യത്തോടെ വായ്പാപരിധിയിൽനിന്നും വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്ന സ്ഥിതിയുമുണ്ടായി.

62. സർ, ദേശീയപാതാ അതോറിറ്റി പോലുള്ള ഏജൻസികൾ എടുക്കുന്ന വായ്പ കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിൽനിന്നും വെട്ടിക്കുറയ്ക്കാറില്ല എന്നതും കാണണം. കേരളത്തിന്റെ ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശങ്ങൾ ലംഘിക്കുന്നത് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടാണ് സംസ്ഥാനം സുപ്രീംകോടതിയെ സമീപിച്ചത്. കേസിൽ കഴമ്പുണ്ടെന്ന് കണ്ടാണ് സുപ്രീംകോടതി കേസ് ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിനുവിട്ടത്.

63. ഇന്ത്യയുടെ ഫെഡറൽ ധനഘടനയെ തകർക്കുന്ന കേന്ദ്ര സമീപനത്തിനെതിരെ ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഡൽഹിയിൽ കേരളം സംഘടിപ്പിച്ച

പ്രതിരോധത്തിന് വലിയ പ്രതികരണമാണ് ലഭിച്ചത്.

64. **പതിനാറാം ധനകമ്മീഷൻ നൽകുന്ന മെമ്മോറാണ്ടവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് തിരുവനന്തപുരത്ത് സംഘടിപ്പിച്ച ധനമന്ത്രിമാരുടെ കോൺക്ലേവിൽ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിടയിൽ അഭിപ്രായ ഐക്യമുണ്ടാക്കാൻ സഹായിച്ചു. കേരളത്തിലെ പ്രതിപക്ഷ നേതാവും കോൺക്ലേവിൽ സംബന്ധിച്ചു. കേരളത്തിന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾ വളരെ സമഗ്രമായ മെമ്മോറാണ്ടത്തിലൂടെ ധനകമ്മീഷനുമുന്നിൽ ഉന്നയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാര്യത്തിൽ പ്രതിപക്ഷ കക്ഷികൾ ഉൾപ്പെടെ ധനകാര്യ കമ്മീഷന് മുന്നിൽ യോജിച്ച് അഭിപ്രായങ്ങൾ ഉയർത്തി. കമ്മീഷന് മുന്നിൽ സംസ്ഥാനം സമർപ്പിച്ച മെമ്മോറാണ്ടത്തിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തെ ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ചെയർമാൻ ശ്രീ. അരവിന്ദ് പനഗരിയ അഭിനന്ദിക്കുകയുണ്ടായി.**

65. കേരളത്തിലെ എല്ലാ രാഷ്ട്രീയ കക്ഷികളും ഐക്യത്തോടുകൂടി സംസ്ഥാനത്തോടുള്ള അവഗണനയുടെ പ്രശ്നം ഉന്നയിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാർലമെന്റിലും ഈ വിഷയങ്ങൾ ശക്തമായി ഉന്നയിക്കപ്പെടുമെന്ന് കരുതാം.

66. എന്തായാലും പതിനഞ്ചാം കമ്മീഷനെ അപേക്ഷിച്ച് വളരെ മെച്ചപ്പെട്ട അവാർഡ് 16-ാം കമ്മീഷനിൽനിന്നുമുണ്ടാകും എന്നാണ് കരുതുന്നത്. കാരണം ഇപ്പോഴുള്ളതിൽ കൂടുതൽ വെട്ടിക്കുറവ് ഇനി ഒരു സംസ്ഥാനത്തോടും ചെയ്യാനില്ല.

67. **സർ, കേരളത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി മെച്ചപ്പെടാനുള്ള കാരണം തനത് നികുതി, നികുതിയേതര വരുമാനം വർധിപ്പിക്കുന്നതിലുണ്ടായ വലിയ നേട്ടമാണ്. 2011-12 മുതൽ 2015-16 വരെയും 2016-17 മുതൽ 2020-21 വരെയുമുള്ള മുൻകാലത്തെ അവസ്ഥയുമായി 2021-22 മുതൽ 2024-25 വരെയുള്ള ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്തെ കണക്കുകൾ താരതമ്യം ചെയ്താൽ ഇത് വ്യക്തമാകും.**

68. **ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് (2021-22 മുതൽ 2024-25) വളർച്ച 15.8 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. ഇതുതന്നെയാണ് തനത് നികുതി നികുതിയേതര വരുമാനം ഒരുമിച്ചെടുത്ത് നോക്കിയാലും കാണാനാകുക.**

69. **ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്താകട്ടെ നികുതി/നികുതിയേതര വരുമാന വളർച്ച 17.4 ശതമാനമായി ഉയർന്നു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ**

നികുതിദായകരെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരെയും അകമഴിഞ്ഞ് അഭിനന്ദിക്കുന്നു.

70. കേന്ദ്രത്തിൽനിന്നുള്ള നികുതിവിഹിതത്തിലും ഗ്രാന്റുകളിലും വലിയ തിരിച്ചടിയുണ്ടായിട്ടും ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് റവന്യൂ കമ്മിയും ധനക്കമ്മിയും കടഭാരവും ഗണ്യമായി കുറയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. 2021-22-ൽ 2.25 ശതമാനം ആയിരുന്ന റവന്യൂ കമ്മി 2023-24-ൽ 1.58 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. ഇതേ കാലയളവിൽ ധനക്കമ്മി 4.04 ശതമാനത്തിൽനിന്നും 2.9 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. പൊതുകടവും ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനവും തമ്മിലുള്ള അനുപാതം 2021-22-ൽ 35.92 ശതമാനമായിരുന്നത് 2023-24-ൽ 34.2 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു.

71. തനത് നികുതി വരുമാനം വർധിപ്പിച്ചും അനാവശ്യ ചെലവുകൾ ഒഴിവാക്കിയും മറ്റ് ചെലവുകൾ മുൻഗണനാക്രമത്തിൽ നിർവഹിച്ചും നാം പിടിച്ചുനിൽക്കുകയാണ്. 2020-21-ൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനം (SOTR) 47,660 കോടി രൂപയായിരുന്നത് 2024-25 സാമ്പത്തികവർഷം കഴിയുമ്പോഴേക്കും 81,000 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കാൻ നമുക്ക് കഴിയും. നാല്

വർഷം കൊണ്ട് 70 ശതമാനത്തിന്റെ വർധനവാണുണ്ടാകുക. കേരളത്തിന്റെ ആകെ തനത് വരുമാനം (നികുതി + നികുതിയേതരം) 54,988 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 1,03,240 കോടി രൂപയായി വർധിക്കുകയാണ്.

72. സംസ്ഥാനത്തിനുള്ള കേന്ദ്ര വിഭവ കൈമാറ്റത്തിൽ വർഷം 50,000 കോടി രൂപയിലധികം വെട്ടിക്കുറവ് വരുത്തിയിട്ടും നമുക്ക് ചെലവ് വർധിപ്പിക്കാനായത് തനത് വരുമാനത്തിൽ കൈവരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞ വർധനവിലൂടെയാണെന്ന് അഭിമാനപൂർവം പറയാൻ കഴിയും.

മൂലധന ചെലവ്

73. ഈ സർക്കാരിന്റെ മൂന്ന് വർഷക്കാലത്തെ ബജറ്റ് വഴിയുള്ള മൂലധന ചെലവ് 41,772 കോടി രൂപയാണ്. മുൻ സർക്കാരിന്റെ അഞ്ച് വർഷക്കാലത്തെ മൂലധന ചെലവ് 47,650 കോടി രൂപയായിരുന്നു. എന്നാൽ 2011-16 സർക്കാരിന്റെ മൂലധന ചെലവ് വെറും 24,505 കോടി രൂപയുമായിരുന്നു.

യഥാർഥ മൂലധനചെലവ് (Effective Capital Expenditure)

74. ബജറ്റിൽ പറയുന്ന മൂലധന ചെലവിന് പുറമെ തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ

ഉൾപ്പെടെ നടത്തുന്ന മൂലധന ചെലവുകൂടി കണക്കാക്കിയാൽ ലഭിക്കുന്ന യഥാർഥ മൂലധന ചെലവ് 2022-23, 2023-24 വർഷങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 21,635 കോടി രൂപയും 20,699 കോടി രൂപയുമായിരുന്നു. നടപ്പുവർഷം യഥാർഥ മൂലധന ചെലവ് വീണ്ടും ഉയരും.

75. ധനകമ്മിയും റവന്യൂ കമ്മിയും കടഭാരവും നാം കുറച്ചത് വികസന-ക്ഷേമ ചെലവുകൾ വെട്ടിക്കുറച്ചുകൊണ്ടല്ല. സർക്കാരിന്റെ ചെലവുകളിൽ വലിയ വർധനവാണുണ്ടായത്. ധനസ്ഥിതി ഭാവിയിൽ കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുമെന്ന് പറയുന്നതിന്റെ മറ്റൊരു കാരണം മുൻകാല ബാധ്യതകൾ വലിയതോതിൽ കൊടുത്തുതീർക്കാൻ കഴിഞ്ഞുവെന്നതാണ്.

76. കിഫ്ബിയുടെയും പെൻഷൻ കമ്പനിയുടെയും പബ്ലിക് അക്കൗണ്ടിലെയും മുൻകാല ബാധ്യതകൾ കേരളത്തിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിൽനിന്ന് കുറച്ചു. മുൻകാല ബാധ്യതകളുടെ ഭാരം ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞു. നികുതി സംവിധാനത്തിൽ വരുത്തിയ പരിഷ്കാരങ്ങൾ നല്ല ഫലം തന്നുതുടങ്ങി. വരുമാനം വരുംവർഷങ്ങളിൽ ന്യായമായ നിരക്കിൽ വർധിക്കും. ധനസ്ഥിതിയിൽവന്ന ഈ മാറ്റം

വികസനോന്മുഖ പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കാൻ സംസ്ഥാനത്തിന് കൂടുതൽ കരുത്ത് നൽകുന്നുണ്ട്.

77. കിഫ്ബി പരീക്ഷണത്തെ റദ്ദ് ചെയ്യുന്ന സമീപനമാണ് കേന്ദ്രസർക്കാർ സ്വീകരിച്ചത്. ബജറ്റിനുപുറത്ത് വായ്പയെടുത്ത് ഏറ്റെടുക്കാമെന്ന് കരുതിയ മുഴുവൻ കിഫ്ബി വികസന പ്രോജക്ടുകളുടെയും ഭാരം ഇപ്പോൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ബജറ്റിൽ നിന്നാണ് നൽകുന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിൽ സുപ്രീംകോടതി തീരുമാനം കേരളത്തിന് അനുകൂലമാകുകയോ കേന്ദ്രം നിലപാട് മാറ്റുകയോ ചെയ്താൽ ഏറെ സഹായകരമാകും.

ഉറച്ച ചുവടുവയ്പ്പുകളോടെ സർക്കാർ മുന്നോട്ട്

78. സർ, സംസ്ഥാനത്തുണ്ടായ സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിലും ചെലവുകൾക്ക് യാതൊരു കുറവും സർക്കാർ വരുത്തിയിട്ടില്ല. കഴിഞ്ഞ നാല് വർഷം എല്ലാ മേഖലകളിലേക്കും പണമെത്തിക്കാനും വികസന ക്ഷേമ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അനുസ്യൂതം മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകാനും സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞുവെന്ന് ഒരിക്കൽകൂടി അഭിമാനപൂർവം പറയട്ടെ.

79. കോവിഡ് പ്രതിരോധവും പ്രളയ പുനരധിവാസവും വൻകിട

പദ്ധതികളുടെ നടത്തിപ്പും ഉൾപ്പെടെ നിർവഹിച്ച് ഏറ്റവുമധികം ചെലവുകൾ ഏറ്റെടുത്ത ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ ശരാശരി വാർഷിക ചെലവ് 1.17 ലക്ഷം കോടി രൂപയായിരുന്നു.

80. സർ, എന്നാൽ രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ ശരാശരി വാർഷിക ചെലവ് 1.64 ലക്ഷം കോടി രൂപയാണ്. ചെലവുകൾ വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുകയല്ല, 40 ശതമാനത്തോളം വർധിപ്പിക്കുകയാണ് ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ ചെയ്തത് എന്നത് അഭിമാനകരമാണ്.

81. ഏകദേശം 50,000 കോടി രൂപയുടെ വർധനവാണ് സർക്കാരിന്റെ ശരാശരി വാർഷിക ചെലവിൽ നമുക്ക് സൃഷ്ടിക്കാനായത്. സർ, അതിന്റെ ഉണർവ് നാടിന്റെ വിവിധ മേഖലകളിൽ ചെന്നെത്തിയിട്ടുണ്ട്.

82. സർ, സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പെൻഷൻ ഇനത്തിൽ ഈ സർക്കാർ 42 മാസംകൊണ്ട് വിതരണം ചെയ്തത് 33,210.68 കോടി രൂപയാണ്. ഉമ്മൻചാണ്ടി സർക്കാരിന്റെ കാലത്തെ കുടിശ്ശിക ഉൾപ്പെടെ ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാർ 60 മാസംകൊണ്ട് വിതരണം ചെയ്തത് 35,089.19 കോടി രൂപയായിരുന്നു. രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാർ അഞ്ചുവർഷം പൂർത്തിയാക്കുമ്പോൾ

ചുരുങ്ങിയത് 50,000 കോടി രൂപയിലധികം ക്ഷേമപെൻഷനായി നൽകും. ക്ഷേമപെൻഷൻ ചിലരെങ്കിലും തെറ്റായി കൈപ്പറ്റുന്നുണ്ട്. ഇത് അനുവദിക്കാൻ കഴിയില്ല. തദ്ദേശതലത്തിൽ സോഷ്യൽ ഓഡിറ്റ് നടത്തി അനർഹരായവരെ ഒഴിവാക്കാൻ നടപടി സ്വീകരിക്കും.

83. സർ, 2011-16 സർക്കാരിന്റെ അഞ്ച് വർഷക്കാലം സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷനായി വിതരണം ചെയ്ത 10,700.5 കോടി രൂപയുടെ അഞ്ചിരട്ടിയോളം വരുമിത്.

84. സർ, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഈ സർക്കാർ ഇതുവരെ നൽകിയത് 38,339.46 കോടി രൂപയാണ്.

85. **സർ, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള ബജറ്റ് വിഹിതം മുൻവർഷം 15,205.5 കോടി രൂപയായിരുന്നത് 15980.49 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.**

86. **സർ, ഇതിൽ ജനറൽ പർപ്പസ് ഫണ്ടായി 2,577 കോടി രൂപയും മെയിന്റനൻസ് ഫണ്ട് ഇനത്തിൽ 4,188 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. പദ്ധതി വിഹിതം 27.5 ശതമാനത്തിൽനിന്നും 28 ശതമാനമായി ഉയർത്തുന്നു.**

87. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ 427736 ഭവനരഹിതർക്ക് ലൈഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ ഇതിനകം വീട് വച്ചുനൽകി. 111306 വീടുകൾ പൂർത്തീകരണഘട്ടത്തിലാണ്. അതായത് 539042 കുടുംബങ്ങളാണ് സർ അടച്ചുറപ്പുള്ള ഭവനങ്ങളുടെ ഉടമകളാകുന്നത്.

88. പട്ടികജാതിയിൽപ്പെട്ട 111996 പേർക്കും പട്ടികവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട 43332 പേർക്കും ലൈഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ വീട് നൽകി.

89. സർ, ലൈഫ് പദ്ധതിക്കായി 2016-17 മുതൽ നൽകിയത് 18,000 കോടിയിലധികം രൂപയാണ്. **സർ, 2025-26-ൽ ലൈഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ കുറഞ്ഞത് 1 ലക്ഷം വീടുകൾ പൂർത്തിയാക്കും.**

90. **സർ, 2025-26 സാമ്പത്തികവർഷം ലൈഫ് പദ്ധതിക്കായി 1160 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

91. സർ, രാജ്യത്ത് കഴിഞ്ഞ 3 വർഷമായി ഏറ്റവും കൂടുതൽ സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകുന്ന സംസ്ഥാനം കേരളമാണ്. മൂന്നര വർഷംകൊണ്ട് 25.17 ലക്ഷം പേർക്ക് ആകെ 6788 കോടി രൂപയുടെ സൗജന്യ ചികിത്സയാണ് സർ ഈ സർക്കാർ നൽകിയത്.

92. സർ, ആരോഗ്യ മേഖലയിലെ പദ്ധതികൾക്കായി ഈ സർക്കാർ

ഇതിനകം ചെലവഴിച്ചത് 38,126 കോടി രൂപയാണ്.

93. **സർ, 2025-26 വർഷം ആരോഗ്യ മേഖലയ്ക്ക് 10431.73 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുകയാണ് സർ.**

94. സംസ്ഥാനത്തെ 42 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങൾക്ക് പ്രതിവർഷം 5 ലക്ഷം രൂപ വരെ സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകുന്ന കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതിക്ക് ഈ സർക്കാർ ഇതിനകം നൽകിയത് 3967.3 കോടി രൂപയാണ്. പ്രതിവർഷം 1300 കോടി രൂപയിലധികമാണ് സർ; ഇത്.

95. സർ, ബജറ്റിൽ നീക്കിവയ്ക്കുന്ന തുകയേക്കാൾ അധികരിച്ച തുകയാണ് ഓരോ വർഷവും കാരുണ്യ പദ്ധതിക്ക് നൽകുന്നത്.

96. **സർ, 2025-26-ൽ കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതിക്കായി ആദ്യഘട്ടമായി 700 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.**

97. **സർ, സംസ്ഥാനത്ത് കഴിഞ്ഞ മൂന്ന് വർഷത്തിനിടയിൽ 12.74 ലക്ഷം വൈദ്യുതി കണക്ഷനുകളാണ് നൽകിയത്. കഴിഞ്ഞ എട്ടര വർഷമായി കേരളത്തിൽ പവർകട്ട് ഉണ്ടായിട്ടില്ല സർ.**

98. **പുതുതായി 1359.55 മെഗാവാട്ട് വൈദ്യുതി ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് നാം ഉൽപാദിപ്പിച്ചു, സർ.**

99. **സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് ഗ്രാമ-നഗര മേഖലകളിലായി 2028424 കുടിവെള്ള കണക്ഷനുകളാണ് പുതുതായി അനുവദിച്ച് നൽകിയത്.**

100. **സർ, മൂന്ന് വർഷംകൊണ്ട് 180887 കുടുംബങ്ങൾക്ക് സംസ്ഥാനത്ത് പട്ടയം വിതരണം ചെയ്തു.**

101. **കഴിഞ്ഞ ഒന്നരവർഷംകൊണ്ട് സംസ്ഥാനത്തെ 5.58 ലക്ഷം ഹെക്ടർ ഭൂമി ഡിജിറ്റൽ സർവെയിലൂടെ അളന്ന് തിട്ടപ്പെടുത്തി സർ.**

102. **രാജ്യത്തെ പല സംസ്ഥാനങ്ങളും ഈ സംവിധാനം മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും പഠിക്കുന്നതിനുമായി കേരളത്തിലേക്ക് എത്തി സർ.**

103. **സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പിന്റെ കീഴിലുള്ള 29522 കി.മീ. റോഡിൽ 17483.8 കിലോമീറ്ററും ബി.എം.&ബി.സി. നിലവാരത്തിലേക്ക് ഉയർത്തി.**

104. **സർ, 100-ലധികം പാലങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു. 150 ഓളം പാലങ്ങൾ ഉടൻ പൂർത്തീകരിക്കാൻ പോകുന്നു.**

105. **സർ, 2025-26 വർഷത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുമരാമത്ത്**

റോഡുകൾക്കും പാലങ്ങൾക്കുമായി 3061 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കിഫ്ബിയും റീ-ബിൽഡ് കേരളയും വഴി നടക്കുന്ന നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് പുറമെയാണിത് സർ.

106. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ 504830 പേർക്ക് പുതിയ റേഷൻ കാർഡുകൾ അനുവദിച്ചു.

107. കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് കഴിഞ്ഞ മൂന്നരവർഷംകൊണ്ട് ഈ സർക്കാർ നൽകിയത് 6965 കോടി രൂപയാണ്.

108. കഴിഞ്ഞ മൂന്നരവർഷംകൊണ്ട് 2.75 ലക്ഷം വ്യവസായ സംരംഭങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്ത് ആരംഭിച്ചു, സർ.

109. കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ ഈസ് ഓഫ് ഡൂയിങ് ബിസിനസ്സ് പട്ടികയിൽ രാജ്യത്ത് ഒന്നാമതാണ് കേരളം. 2021-ൽ 15-ാം സ്ഥാനത്തായിരുന്ന നമ്മൾ ഒന്നാമതെത്തിയിരിക്കുകയാണ്. മലയാളികൾക്കാകെ അഭിമാനിക്കാൻ കഴിയുന്ന നേട്ടമാണിത്.

110. പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, പിന്നോക്കവിഭാഗ, ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗ വിദ്യാർഥികളുടെ വിവിധ സ്കോളർഷിപ്പുകൾ നൽകാൻ ഈ സർക്കാർ ചെലവഴിച്ചത് 3821 കോടി രൂപയാണ്, സർ.

ഭാഗം - II

ഭാവികേരളത്തിന് വഴിതെളിക്കാം

111. ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകൾ ഏറ്റെടുക്കുകയും നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്ത പ്രവർത്തനങ്ങൾ കേരളത്തിന്റെ ചരിത്രത്തിൽ സമാനതകളില്ലാത്തതാണ്. നവകേരളം സൃഷ്ടിക്കുക എന്ന ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണിയുടെ പ്രഖ്യാപിതമായ ലക്ഷ്യം സാക്ഷാത്കരിക്കാനുള്ള നിരവധി നടപടികൾ സർക്കാർ കൈക്കൊണ്ടു. വികസന-ക്ഷേമ രംഗത്തും വൈജ്ഞാനിക മേഖലയിലും ഏറെ മുന്നേറാൻ നമുക്ക് കഴിഞ്ഞു. എട്ട് വർഷംകൊണ്ട് കേരളത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസന മേഖലയിലുണ്ടായ മാറ്റം അവിശ്വസനീയതയോടെയാണ് പലരും നോക്കിക്കാണുന്നത്.

112. സംസ്ഥാനത്ത് ഒരു വിജ്ഞാന സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയെ സൃഷ്ടിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി നിരവധി പദ്ധതികൾ കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖവും ഐ.ടി. രംഗത്തും വ്യവസായ രംഗത്തുമുണ്ടായ കുതിപ്പും നൽകുന്ന സാധ്യതകളെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയും ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ മേഖലയെ ശക്തിപ്പെടുത്തിയും ഒരു പുതിയ സാമ്പത്തിക മേഖല സൃഷ്ടിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് നാം സഞ്ചരിക്കുകയാണ്.

113. പുതിയ കേരളത്തിന്റെ സൃഷ്ടി സംബന്ധിച്ച് വ്യക്തമായ പദ്ധതി സർക്കാരിനുണ്ട്. ആമുഖത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക ജീവിതത്തിലും ജനസംഖ്യാ ഘടനയിലുമുണ്ടാകുന്ന മാറ്റങ്ങളും, ലോകമെമ്പാടുമുണ്ടാകുന്ന മാറ്റങ്ങൾ കേരളീയ പൊതുജീവിതത്തിൽ ചെലുത്തുന്ന സ്വാധീനവും സൂക്ഷ്മമായി മനസ്സിലാക്കിയാണ് നാം വികസന മുൻഗണനകൾ നിശ്ചയിക്കുന്നത്.

114. കേരളത്തെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു നിക്ഷേപ ലക്ഷ്യസ്ഥാനമാക്കി മാറ്റുന്നതിനായുള്ള സർക്കാരിന്റെ കഴിഞ്ഞ ഒൻപത് വർഷങ്ങളിലെ നിരന്തര പരിശ്രമങ്ങൾ അർഹിച്ച ഗുണഫലങ്ങൾ നൽകുകയാണ്. ആഗോള നിക്ഷേപ തലത്തിൽ കേരളം അതിവേഗം അംഗീകാരം നേടുന്നു.

115. ദാവോസിലെ വേൾഡ് എക്കണോമിക് ഫോറത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തെ പ്രതിനിധീകരിച്ച് മന്ത്രിതല ഉന്നതസമിതി പങ്കെടുത്തത് കേരളത്തിൽ നിക്ഷേപം ആകർഷിക്കുന്നതിന് സഹായകരമായിട്ടുണ്ട്. അടുത്തിടെ നടന്ന വിഴിഞ്ഞം ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് കോൺക്ലേവിൽ അവതരിപ്പിച്ച കേരളത്തിന്റെ

മാരിടൈം, ലോജിസ്റ്റിക് അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾക്കായുള്ള പദ്ധതി ആഗോള വ്യവസായ പ്രമുഖരിൽനിന്നും ആവേശകരമായ പ്രതികരണമാണ് നേടിയത്.

116. സർക്കാർ സംഘടിപ്പിച്ച ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കോൺക്ലേവ് ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസരംഗം പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സർക്കാരിന്റെ പ്രതിബദ്ധത വ്യക്തമാക്കുന്നതാണ്. വിദേശ വിദ്യാർഥികളെ ആകർഷിക്കുന്നതിനും ഗവേഷണ - ഇന്നവേഷൻ പദ്ധതികൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുമുള്ള നവീന സംരംഭങ്ങളിലൂടെ കേരളത്തെ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഒരു ആഗോള കേന്ദ്രമാക്കാൻ കഴിയും.

117. സർ, ഹൃദയഹാരിയായ പ്രകൃതിയും സമാധാന പൂർണ്ണമായ സാമൂഹ്യ അന്തരീക്ഷവും മെച്ചപ്പെട്ട അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുമുള്ള കേരളത്തിന് ടൂറിസം മേഖലയിൽ വളരെയേറെ മുന്നേറാനാകും. ലോകത്തെ പ്രധാനപ്പെട്ട ആരോഗ്യ ടൂറിസം ഹബ് ആയി മാറുവാൻ കേരളത്തിന് കഴിയും. ആരോഗ്യ ടൂറിസം പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ലോകമെമ്പാടും കേരളത്തിന്റെ മേന്മകളെക്കുറിച്ചും ആരോഗ്യരംഗത്തെ സവിശേഷത കളെക്കുറിച്ചും പ്രചാരണം സംഘടിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. **വിദേശത്തുൾപ്പെടെയുള്ള പ്രചാരണ**

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ആരോഗ്യ ടൂറിസം മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യം വികസിപ്പിച്ച് കേരളത്തെ ഹെൽത്ത് ടൂറിസം ഹബ്ബാക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

118. മികച്ച വികസന പദ്ധതികളിലൂടെ കേരളം സാമ്പത്തിക വികസനത്തിന്റെ ഒരു പുതിയ ഘട്ടത്തിലേക്ക് കടക്കുകയാണ്.

119. കേരളത്തെ രാജ്യത്തെതന്നെ മികച്ച സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ നേതൃനിരയിലേത്തിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു പുതിയ കർമ്മപദ്ധതി രൂപപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. നാല് പ്രധാന ആശയങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് പദ്ധതി ആവിഷ്കരിക്കുന്നത്.

120. ഒന്ന് - **പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സർക്കാരിന്റെ പ്രതിബദ്ധതാ പൂർണ്ണമായ സമീപനത്തിനും അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിലുള്ള സുസ്ഥിര ഭരണരീതികൾക്കും അനുസൃതമായി കേരളം ശ്രദ്ധ നൽകേണ്ട മേഖലകൾ**.

121. ഇൻഫർമേഷൻ ടെക്നോളജി, MSME കൾ, സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ, ടൂറിസം, ഹോസ്പിറ്റാലിറ്റി, ആയുർവേദം ഉൾപ്പടെയുള്ള ആരോഗ്യ-സൗഖ്യമേഖലകൾ, മെഡിക്കൽ ഉപകരണങ്ങൾ, ലോജിസ്റ്റിക്സ്,

ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങൾ, ന്യൂട്രാസ്യൂട്ടിക്കൽസ്, കായികം തുടങ്ങിയ മേഖലകൾ, മറ്റ് വിജ്ഞാനാധിഷ്ഠിത മേഖലകൾ എന്നിവയും ഇതിലുൾപ്പെടുന്നു.

122. രണ്ട് - **സർക്കാർ വകുപ്പുകളുടെയും പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും കൈവശമുള്ള ഭൂമിയുൾപ്പെടെയുള്ളവ നിക്ഷേപങ്ങൾക്കായി പ്രയോജനപ്പെടുത്തുക.**

123. കേരളത്തിൽ നിക്ഷേപങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള ഒരു തടസ്സം ഉയർന്ന ഭൂമിവിലയും ഭൂലഭ്യതക്കുറവുമാണെന്ന് പൊതുവെ വിലയിരുത്താറുണ്ട്. ഭൂമി കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ കാരണം ഒരു നിക്ഷേപകനും കേരളത്തിൽ നിക്ഷേപം നടത്തുന്നതിൽനിന്ന് പിന്തിരിയില്ല എന്ന് സർക്കാർ ഉറപ്പുവരുത്തും.

124. മൂന്ന് - **നിക്ഷേപകർക്ക് ആത്മവിശ്വാസം നൽകൽ**

125. മുൻ ബജറ്റ് പ്രസംഗങ്ങളിൽ, വ്യവസായ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കനുസൃതമായി വിവിധ നിക്ഷേപ ധന സഹായമാർഗങ്ങൾ നൽകുന്നതിനുള്ള നിർദേശങ്ങൾ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഇതിൽ കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ

കോർപ്പറേഷനുകീഴിലെ വെഞ്ചർ ഫണ്ടും കിഫ്ബിയുടെ അസോസിയേറ്റ് കമ്പനിയായ KIFML വഴിയുള്ള ഇതര നിക്ഷേപ ഫണ്ടും (ആൾട്ടർനേറ്റ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് ഫണ്ട്) ഉൾപ്പെടും. ഇത്തരം സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴി വിവിധ വ്യവസായസൗഹൃദ നിക്ഷേപ സഹായ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കും.

126. നാല്- **നിക്ഷേപസൗഹൃദ നയങ്ങളുടെ രൂപീകരണം**

127. നിക്ഷേപസൗഹൃദ അന്തരീക്ഷം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി സർക്കാർ വിവിധ മേഖലകളിൽ നയം രൂപീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചിലമേഖലകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നയ രൂപീകരണം പൂർത്തീകരണ ഘട്ടത്തിലുമാണ്. കിൻഫ്രയുടെയും KSIDC-യുടെയും വ്യവസായ ഭൂമി വിനിയോഗിക്കുന്നത് സംബന്ധിച്ച നിബന്ധനകൾ നിക്ഷേപ സൗഹൃദമാക്കി വ്യവസായ വകുപ്പ് പരിഷ്കരിച്ചു കഴിഞ്ഞു.

128. മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ച പുതിയ സമീപനങ്ങൾക്കനുസൃതമായി നമുക്ക് വികസിപ്പിക്കാൻ കഴിയുന്ന പദ്ധതികളിൽ ചിലത് സൂചിപ്പിക്കാം.

i. വിഴിഞ്ഞം – കൊല്ലം – പുനലൂർ വികസന ത്രികോണം

ii. വെസ്റ്റ് കോസ്റ്റ് കനാലിന്റെ സ്വാധീന മേഖലയിലൂടെയുള്ള സാമ്പത്തിക വികസനം

iii. തീരദേശഹൈവേയോട് ചേർന്നുള്ള സാമ്പത്തിക മേഖലകളുടെ വികസനം

iv. തിരുവനന്തപുരം ഔട്ടർ ഏരിയ വളർച്ചാ ഇടനാഴി

v. ഗ്ലോബൽ കേപബിലിറ്റി സെന്ററുകൾ

vi. ഐ.റ്റി. പാർക്കുകളും ഐ.റ്റി ഇടനാഴികളും

വിഴിഞ്ഞം - കൊല്ലം - പുനലൂർ വികസന ത്രികോണം

129. ലോകത്തെ പ്രധാന ട്രാൻസ്ഷിപ്പ്മെന്റ് ഹബ് തുറമുഖങ്ങളായ സിങ്കപ്പൂർ, റോട്ടർഡാം, ദുബായ് എന്നിവയുടെ മാതൃകയിൽ വിഴിഞ്ഞത്തെ ഒരു ട്രാൻസ്ഷിപ്പ്മെന്റ് കേന്ദ്രത്തിനപ്പുറം, ബൃഹത്തായ കയറ്റുമതി - ഇറക്കുമതി (EXIM) തുറമുഖമാക്കി മാറ്റുക എന്നതാണ് നമ്മുടെ ആത്യന്തിക ലക്ഷ്യം.

130. ഈ സങ്കല്പത്തിന് അനുസൃതമായി വിഴിഞ്ഞം-കൊല്ലം-പുനലൂർ വളർച്ചാ ത്രികോണം (VKP-GT) എന്ന പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. NH66, പുതിയ ഗ്രീൻഫീൽഡ് NH 744, നിലവിലുള്ള കൊല്ലം-കൊട്ടാരക്കര-ചെങ്കോട്ട NH 744, എം.സി. റോഡ്, മലയോര-തീരദേശ ഹൈവേകൾ, തിരുവനന്തപുരം കൊല്ലം റെയിൽപാത, കൊല്ലം-ചെങ്കോട്ട റെയിൽപാത എന്നിങ്ങനെ നമ്മുടെ

പ്രധാന ഗതാഗത ഇടനാഴികൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഈ പദ്ധതി കാരണമാകും. വികസന ത്രികോണ മേഖലകളിലുടനീളം വിവിധോദ്ദേശ്യ പാർക്കുകൾ ഉല്പാദന കേന്ദ്രങ്ങൾ, സംഭരണ സൗകര്യങ്ങൾ, സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകൾ, അസംബ്ലിങ് യൂണിറ്റുകൾ, കയറ്റിറക്ക് കേന്ദ്രങ്ങൾ എന്നിവ സ്ഥാപിക്കുന്നത് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

131. ഇടനാഴിക്ക് സമീപസ്ഥലങ്ങളായ പ്രദേശങ്ങളെ തിരഞ്ഞെടുത്ത് പൊതു-സ്വകാര്യ-SPV മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ വികസിപ്പിക്കും. പദ്ധതി നിർവ്വഹണം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി ഒരു SPV രൂപീകരിച്ച് ഭൂവികസനവും നിക്ഷേപങ്ങളും ശക്തിപ്പെടുത്തും. നേരിട്ടുള്ള ഭൂമിവാങ്ങലിനായി 1000 കോടി രൂപ കിഫ്ബി വഴി വിനിയോഗിക്കും.

132. വ്യവസായങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള ഭൂമി വാങ്ങുന്നതിനും വിൽക്കുന്നതിനും ലീസ് ചെയ്യുന്നതിനും സഹായിക്കുന്ന KLICK (Kerala Land Bank for Industrial Corridor Development) എന്ന ഒരു പോർട്ടൽ ആരംഭിക്കാൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

വെസ്റ്റ് കോസ്റ്റ് കനാലിന്റെ സ്വാധീന മേഖലയിലൂടെയുള്ള സാമ്പത്തിക വികസനം

133. കേരള സംസ്ഥാനത്ത് ആകെ 1800 കി.മീറ്ററോളം നീളത്തിലുള്ള ഉൾനാടൻ ജലഗതാഗത മാർഗങ്ങളുണ്ട്. ഇതിൽ നാഡീരേഖയായി വർത്തിക്കുന്നതാണ് കോവളം – നീലേശ്വരം വെസ്റ്റ് കോസ്റ്റ് കനാൽ. ഉൾനാടൻ ജലപാതകളിലൂടെയുള്ള വിനോദസഞ്ചാരം, ജലഗതാഗതം, ചരക്ക് നീക്കം എന്നിവയ്ക്കുള്ള സാധ്യതകൾ പരമാവധി ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിനായി, കോവളത്തിനും ബേക്കലിനും ഇടയിലുള്ള ഉൾനാടൻ ജലപാതയുടെ സമ്പൂർണ്ണമായ പുനരുജ്ജീവനവും വികസനവും സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളെല്ലാം 2026-ഓടുകൂടി പൂർത്തിയാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. വലിയ നിക്ഷേപങ്ങൾ ആവശ്യമുള്ള വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി KIIFB 500 കോടി രൂപ ഈ വർഷം മാറ്റിവയ്ക്കും.

134. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ വെസ്റ്റ് കോസ്റ്റ് കനാലിന്റെ ആക്കുളം – കൊല്ലം റീച്ചിന്റെ സ്വാധീനമേഖലയിൽ വരുന്ന 15.115 ഹെക്ടർ സ്ഥലം ഏറ്റെടുക്കുന്നതിന് സർക്കാർ അനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ കാർഷിക-വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രം, വ്യത്യസ്ത വിനോദസഞ്ചാര ഉല്പന്നങ്ങൾ, സംയോജിത മത്സ്യപാർക്ക്, കായൽ

വിനോദസഞ്ചാരം, ബോട്ട് നിർമ്മാണ-റിപ്പയർ യൂണിറ്റ് എന്നിങ്ങനെ അഞ്ച് വികസന മേഖലകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. മണ്ണാറ്റംപാറ - കല്ലായി റീച്ച് പ്രദേശത്ത് 17.56 ഹെക്ടർ സ്ഥലം വികസന മേഖല സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായി ഏറ്റെടുക്കും.

തീരദേശഹൈവേയോട് ചേർന്നുള്ള സാമ്പത്തിക മേഖലകളുടെ വികസനം

135. തീരദേശ ഹൈവേ തിരുവനന്തപുരത്തെ പൂവാറിൽനിന്നും കാസർഗോഡ് ജില്ലയിലെ തലപ്പാടി വരെ വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നതും കൊല്ലം, വിഴിഞ്ഞം, വല്ലാർപാടം തുടങ്ങിയ പ്രധാന തുറമുഖങ്ങളുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. തീരദേശ ഹൈവേ കടന്നുപോകുന്ന 8 തീരദേശജില്ലകളിൽ കണ്ടെത്തിയിട്ടുള്ള 181 ഏക്കർ വിസ്തീർണ്ണമുള്ള 68 ലാൻഡ് പാർസലുകളുടെ ഏറ്റെടുക്കൽ നടപടികൾ പുരോഗമിച്ചുവരികയാണ്. തീരദേശപാതയുടെ ഓരോ 25 കിലോമീറ്റർ ദൂരത്തിലും ഭൂമി ഏറ്റെടുക്കും. സ്വകാര്യ നിക്ഷേപത്തോടെ തീരദേശ ഹൈവേ ഭാഗങ്ങളിൽ ബീച്ച് പ്രോമെനേഡുകൾ, സൈക്ലിങ് ട്രാക്കുകൾ, ടൂറിസ്റ്റ് ഫെസിലിറ്റേഷൻ അമിനിറ്റീസ്, നടപ്പാതകൾ, ഇ.വി. ചാർജിങ്

സ്റ്റേഷനുകൾ, ഹൈഡ്രജൻ റീ ഫ്യൂവെല്ലിങ്ങ് സ്റ്റേഷനുകൾ എന്നിവ സ്ഥാപിക്കും.

ഔട്ടർ ഏരിയ ഗ്രോത്ത് കോറിഡോർ

136. 63 കിലോമീറ്റർ ദൈർഘ്യമുള്ള ഔട്ടർ റിങ് റോഡ്, വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്തെ നാവായിക്കുളവുമായി ബന്ധിപ്പിച്ച് നാഷണൽ ഹൈവേ 66-മായി ചേരും. ഈ പദ്ധതി പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഔട്ടർ റിങ് റോഡിന്റെ ഇരുവശങ്ങളിലുമുള്ള 2.5 കിലോമീറ്റർ മേഖലയിൽ ഒരു ഔട്ടർ റിങ് ഏരിയ ഗ്രോത്ത് കോറിഡോർ (OAGC) പദ്ധതി ഒരു മാസ്റ്റർ ഡെവലപ്മെന്റ് പ്ലാനായി വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു.

137. എല്ലാ ആധുനിക സാമൂഹിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളോടും കൂടിയ സ്വാശ്രയ ടൗൺഷിപ്പ് ശ്രേണിയായാണ് OAGC-യെ രൂപകൽപ്പന ചെയ്യുന്നത്.

138. വിഴിഞ്ഞം, കോവളം, കാട്ടാക്കട, നെടുമങ്ങാട്, വെമ്പായം, കിളിമാനൂർ, കല്ലമ്പലം എന്നിവിടങ്ങളിൽ പ്രധാന ഇക്കണോമിക് നോഡുകൾ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. ഓരോ നോഡും സാമ്പത്തിക മേഖലകളായി വികസിപ്പിക്കുന്നതായിരിക്കും. ഈ പ്രദേശങ്ങളുടെ വികസനത്തിനുള്ള ഭൂമി ലാൻഡ് പൂളിങിലൂടെ ലഭ്യമാക്കും.

ഗ്ലോബൽ കേപ്പബിലിറ്റി സെന്ററുകൾ

139. ആഗോളതലത്തിൽ ബഹുരാഷ്ട്ര കോർപ്പറേഷനുകൾക്ക് നൂതനത്വവും പ്രവർത്തന മികവും പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന നിർണ്ണായക ഘടകങ്ങളായി ഗ്ലോബൽ കാപ്പബിലിറ്റി സെന്ററുകൾ (GCCs) ഉയർന്നു വന്നുകഴിഞ്ഞു. റിസർച്ച് ആൻഡ് ഡെവലപ്മെന്റ്, അഡ്വാൻസ്ഡ് അനലിറ്റിക്സ്, പ്രോഡക്ട് മാനേജ്മെന്റ്, ഡിജിറ്റൽ ട്രാൻസ്ഫർമേഷൻ പോലുള്ള ഉയർന്ന മൂല്യമുള്ള സേവനങ്ങൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന നിർണ്ണായക കേന്ദ്രങ്ങളാണ് ജി.സി.സി.എസ്.-കൾ. ഈ മേഖലയിൽ ലോകത്ത് ആകെയുള്ളതിന്റെ 50 ശതമാനം സെന്ററുകൾ ഇന്ത്യയിലാണ്. ഈ കേന്ദ്രങ്ങൾ 64.6 ബില്യൺ അമേരിക്കൻ ഡോളർ വാർഷിക വരുമാനം നൽകുകയും 1.6 മില്യൺ വ്യക്തികൾക്ക് തൊഴിൽ നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു.

140. കേരളത്തിന് GCC നിക്ഷേപങ്ങളുടെ പ്രധാന കേന്ദ്രമായി തീരാൻ കഴിയും. യുവതലമുറയ്ക്ക് പ്രത്യേകിച്ച് STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) മേഖലയിലെ ബിരുദധാരികളടക്കമുള്ളവർക്ക് ആധുനിക സാങ്കേതിക വിദ്യകളും ആഗോള ബിസിനസ് രീതികളും പരിചയപ്പെടുത്തി തൊഴിൽ

ലഭ്യമാക്കാൻ GCC-കൾക്ക് കഴിയും.

141. GCC പാർക്കുകളും അവശ്യ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും സജ്ജീകരിക്കാനും സാധ്യതാ പഠന റിപ്പോർട്ടുകൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനുമായി 5 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഒരു അന്താരാഷ്ട്ര GCC കോൺക്ലേവ് ഈ വർഷം സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഐ.ടി പാർക്കുകളും ഐ.ടി കോറിഡോർ പ്രോജക്ടും

കണ്ണൂർ ഐ.ടി പാർക്ക്

142. **സർ, കണ്ണൂർ വിമാനത്താവളത്തിന് സമീപം 25 ഏക്കർ ക്യാമ്പസിൽ 5 ലക്ഷം ചതുരശ്ര അടി വിസ്തീർണ്ണമുള്ള ഐ.ടി പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 293.22 കോടി രൂപ കിഫ്ബിയിൽനിന്നും അനുവദിച്ചു. പദ്ധതിക്ക് സർക്കാർ ഭരണാനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ട്.**

143. ഈ ബജറ്റിൽ ഐ.ടി. പാർക്കുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് രണ്ട് പൈലറ്റ് പദ്ധതികൾ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നതിൽ എനിക്ക് വളരെയധികം സന്തോഷമുണ്ട്. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയോ സർക്കാർ/പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയോ ഭൂമിയിൽ ഇത്തരം

സ്ഥാപനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുക വഴി ലാഭകരമായ പ്രവർത്തനം നടത്താനാകും.

144. കിഫ്ബി വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന റവന്യൂ ജനറേറ്റിങ് പദ്ധതികളുടെ ഭാഗമായാണിവ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നത്.

ഐ.ടി. പാർക്ക്, കൊല്ലം

145. കൊല്ലം കോർപ്പറേഷന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള ഭൂമി പ്രയോജനപ്പെടുത്തി കൊല്ലം നഗരത്തിൽ ഒരു ഐ.ടി. പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കും. KIIFB-യും, KINFRA-യും കൊല്ലം കോർപ്പറേഷനും തമ്മിൽ ഏർപ്പെടുന്ന കരാറിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും ഐ.ടി പാർക്ക് പദ്ധതിക്ക് രൂപം നൽകുന്നത്. 2025-26 ൽ ആദ്യഘട്ട പാർക്ക് പൂർത്തീകരിക്കാനാണ് ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

146. ഇത് തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് വികസന കാര്യങ്ങൾക്ക് ഭൂമിയേറ്റെടുത്ത് വരുമാനമുണ്ടാക്കുന്ന പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കാൻ ആത്മവിശ്വാസം നൽകുന്ന പൈലറ്റ് പദ്ധതിയാണ്.

147. കൊട്ടാരക്കരയിലെ രവി നഗറിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കല്ലട ജലസേചന പദ്ധതി ക്യാമ്പസിലെ ഭൂമിയിൽ ഒരു ഐ.ടി പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കും. സ്റ്റേറ്റ്-ഓഫ്-ദി-ആർട്ട് സൗകര്യമുള്ള 97370 ചതുരശ്രയടി ബിൽറ്റ്

അപ്പ് ഏരിയയോട് കൂടിയതാണ് നിർദ്ദേശിത ഐ.ടി പാർക്ക്.

148. ഈ മാതൃകകളുടെ വിജയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അടുത്ത രണ്ട് വർഷങ്ങളിൽ വകുപ്പുകളുടെയും പൊതുമേഖലാസ്ഥാപനങ്ങളുടെയും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ഉപയോഗിക്കാതെ കിടക്കുന്ന ഭൂമി പ്രയോജനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് 100 പുതിയ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള വിശദമായ പ്ലാനുകൾ തയ്യാറാക്കുന്നതാണ്. മുനിസിപ്പൽ ബോണ്ടുകൾ വഴി ഫണ്ട് സമാഹരിക്കാനും റവന്യൂ വരുമാനമുണ്ടാക്കുന്ന പദ്ധതികളിൽ നിക്ഷേപം നടത്താനും തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഭാവിയിൽ കഴിയും. ഇത്തരം പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്ന തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് സീഡ് മണിയായി 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ടൂറിസം പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ

ഹോട്ടൽ ശൃംഖലകളും മൈസ് ടൂറിസവും

149. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ് ഉൾപ്പടെയുള്ള സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ കടന്നുവരവോടെ ആളുകളുടെ തൊഴിൽ സമയത്തിൽ കുറവുണ്ടാകുന്നു എന്ന പഠനം പുറത്തുവന്നിട്ടുണ്ട്. കൂടുതൽ യാത്രകൾ ചെയ്യാൻ

ആളുകൾക്ക് സമയം ലഭിക്കുന്നത് ടൂറിസം മേഖലയ്ക്ക് ഉണർവേകും.

150. വിദേശ ടൂറിസ്റ്റുകളെ കേരളത്തിലേക്ക് ആകർഷിക്കാൻ ഏറ്റവും ആവശ്യമുള്ള ഒരു ഘടകം നിലവാരമുള്ള ഹോട്ടൽ മുറികളുടെ ലഭ്യതയാണ്. ഇടത്തരക്കാരും വൻകിടക്കാരുമായ ടൂറിസ്റ്റുകൾക്ക് ആവശ്യമുള്ള ഹോട്ടൽമുറികളുടെ അപര്യാപ്തത സംസ്ഥാനത്തുണ്ട്. ഹോട്ടലുകൾ/ഹോട്ടൽ ക്ലസ്റ്ററുകൾ സംസ്ഥാനത്ത് കൂടുതൽ സജ്ജമാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

151. മൈസ് ടൂറിസത്തിന്റെ ഭാഗമായി (MICE- Meetings, Incentives, Conferences, and Exhibitions) വൻകിട കൺവെൻഷൻ സെന്ററുകളും ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ടൂറിസം സെന്ററുകളും വികസിപ്പിക്കും.

152. ഹോട്ടലുകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 50 കോടി രൂപ വരെ വായ്പ നൽകുന്നതിനുള്ള പദ്ധതി കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ കോർപ്പറേഷൻ ആവിഷ്ക്കരിക്കും. ഈ പദ്ധതിക്ക് പലിശയിളവ് നൽകുന്നതിന് 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സാംസ്കാരിക രംഗത്ത് കേരളത്തിന്റെ യശസ്സ് വളരെയേറേ ഉയർത്തിയ കൊച്ചി മുസിരീസ് ബിനാലെയുടെ 2025-26 എഡിഷനായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കെ-ഹോംസ്

153. കേരളത്തിൽ താമസക്കാരില്ലാതെ ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന വീടുകളുടെ സാധ്യതകൾ പരമാവധി പ്രയോജനപ്പെടുത്തി ടൂറിസം അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയുള്ള സംരംഭമാണ് കെ-ഹോംസ് പദ്ധതി.

154. ലോകമെമ്പാടുമുള്ള സമാന സംരംഭങ്ങളിൽനിന്ന് മാതൃകകളും നടത്തിപ്പ് രീതികളും സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട് മിതമായ നിരക്കിൽ വീടുകളിൽ താമസ സൗകര്യമൊരുക്കുക എന്നതാണ് പദ്ധതിയുടെ ഉള്ളടക്കം. വീട്ടുടമകൾക്ക് വരുമാനത്തിനപ്പുറം ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന വീടിന്റെ സുരക്ഷയും പരിപാലനവും ഉറപ്പുവരുത്താനും ഇതിലൂടെ കഴിയും.

155. ഫോർട്ടുകൊച്ചി, കുമരകം, കോവളം, മൂന്നാർ തുടങ്ങിയ വിനോദസഞ്ചാര മേഖലകളുടെ പത്ത് കിലോമീറ്റർ ചുറ്റളവിലാണ് പൈലറ്റ് പദ്ധതി നടപ്പിലാവുക. പദ്ധതിയുടെ ഫലം വിലയിരുത്തി സംസ്ഥാനത്തുടനീളം വ്യാപിപ്പിക്കും.

156. കെ-ഹോംസ് പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ ചെലവുകൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിജ്ഞാന സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയും കേരളവും

ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം-മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ

157. **സർ, National Institution Ranking Framework (NIRF)-ൽ കേരള, എം.ജി, കുസാറ്റ് സർവകലാശാലകൾ 2021 മുതൽ ആദ്യ 50-ൽ സ്ഥാനം നിലനിർത്തി വരുന്നു. 2024 റാങ്കിങ് പ്രകാരം കേരള സർവകലാശാല 21-ാമതും കുസാറ്റ് 34-ാമതും എം.ജി സർവകലാശാല 37-ാമതുമാണ്.**

158. മുൻ ബജറ്റുകളിൽ പ്രഖ്യാപിച്ച സംസ്ഥാനത്തെ സർവകലാശാലകളിലെ പശ്ചാത്തല സൗകര്യവികസനം നന്നായി പുരോഗമിച്ചു വരുന്നു. അന്താരാഷ്ട്ര ഹോസ്റ്റലിന്റെയും ട്രാൻസ്ലേഷണൽ റിസർച്ച് സെന്ററുകളുടെയും നിർമ്മാണം ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവൃത്തികൾ പുരോഗമിക്കുകയാണ്. മൂന്ന് സർവകലാശാലകളിൽ മികവിന്റെ കേന്ദ്രം ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള ഭരണാനുമതി നൽകിക്കഴിഞ്ഞു.

159. കുസാറ്റിൽ ന്യൂറോ ഡീജെനറേഷൻ ആൻഡ് ബ്രെയിൻ ഹെൽത്ത്

മികവിന്റെ കേന്ദ്രം (Centre of Excellence in Neuro Degeneration and Brain Health) സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 69 കോടി രൂപയും എം.ജി. സർവകലാശാലയിൽ നാനോ സയൻസ് & നാനോ ടെക്നോളജി മികവിന്റെ കേന്ദ്രം (Centre of Excellence in Nano Science and Nano Technology) സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 62 കോടി രൂപയും കേരള സർവകലാശാലയിൽ താണുപദ്മനാഭൻ സെന്റർ ഫോർ എക്സലൻസ് ഇൻ ആസ്ട്രോണമി ആൻഡ് ആസ്ട്രോ ഫിസിക്സും (Thanu Padmanabhan Centre of Excellence in Astronomy and Astrophysics) സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് തത്വത്തിൽ ഭരണാനുമതി നൽകിക്കഴിഞ്ഞു.

160. ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ പരിഷ്കരണ കമ്മീഷന്റെ ശിപാർശകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഏഴ് മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ കൂടി സ്ഥാപിക്കാൻ ഭരണാനുമതി നൽകി കഴിഞ്ഞു.

1. സെന്റർ ഓഫ് എക്സലൻസ് ഫോർ ടീച്ചിങ്, ലേണിംഗ് & ട്രെയിനിങ്
2. കേരള ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ സയൻസ് ടെക്നോളജി & ഇന്നവേഷൻ

3. കേരള ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് ലീഗൽ സ്റ്റഡീസ് (KIAS)
4. കേരള നെറ്റ്‌വർക്ക് ഫോർ റിസർച്ച് സപ്പോർട്ട് ഇൻ ഹയർ എഡ്യൂക്കേഷൻ (KNRSHE)
5. സെന്റർ ഫോർ ഇൻഡിജിനസ് പീപ്പിൾസ് എഡ്യൂക്കേഷൻ (CIPE)
6. കേരള ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ ജെൻഡർ ഇക്വാളിറ്റി
7. കേരള ലാംഗ്വേജ് നെറ്റ്‌വർക്ക്

161. സർവകലാശാലകളിലെയും എഞ്ചിനീയറിങ് കോളേജുകളിലെയും ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കൗൺസിലിന്റെയും മേൽപ്പറഞ്ഞ മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ആദ്യഘട്ടമായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഗവേഷണ മേഖലയിലെ മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ

162. ശാസ്ത്രസാങ്കേതിക വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള (1) കേരള സ്കൂൾ ഓഫ് മാത്തമാറ്റിക്സ്, (2) ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ ക്ലൈമറ്റ് ചേഞ്ച് സ്റ്റഡീസ്, (3) സെന്റർ ഓഫ് എക്സലൻസ് ഇൻ ന്യൂട്രാസ്യൂട്ടിക്കൽസ് (4) സെന്റർ ഫോർ എക്സലൻസ് ഇൻ മൈക്രോബയോം എന്നീ

സ്ഥാപനങ്ങളെ ശക്തിപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഗവേഷണശേഷി വർധിപ്പിക്കുവാനും നവ ആശയങ്ങളെ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുവാനും സജ്ജമാക്കും.

163. അഞ്ച് വർഷകാലയളവിൽ ഈ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് യഥാക്രമം 2535 ലക്ഷം, 1862.29 ലക്ഷം, 1399.84 ലക്ഷം, 1656.98 ലക്ഷം സാമ്പത്തിക വിഹിതം അനുവദിക്കും.

ഗ്രീൻ ഹൈഡ്രജൻ വാലി

164. സർ, ലോകത്ത് ഫോസിൽ ഇന്ധനങ്ങളുടെ ഉപയോഗം പരിസ്ഥിതിയെ ദോഷകരമായി ബാധിക്കുന്നുണ്ട്. പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദമായ ഹൈഡ്രജൻ ഇന്ധനത്തിന്റെ ഉപയോഗം വ്യാപകമായി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. സമൃദ്ധമായ ജലവും സൂര്യപ്രകാശവും ലഭ്യമായ നമ്മുടെ നാട്ടിൽ ഹൈഡ്രജൻ ഉൽപ്പാദനത്തിന് അനുകൂലമായ സാഹചര്യമുണ്ട്. ഇത് ഉപയോഗപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് **ഹൈഡ്രജൻ വാലി** എന്ന വിപുലമായ പദ്ധതി സംസ്ഥാനത്ത് ആരംഭിക്കും.

165. ഹൈഡ്രജൻ വാലി പദ്ധതിയുടെ നിർവഹണത്തിനായി ഒരു കമ്പനി രൂപീകരിക്കും. സ്വകാര്യ-പൊതുമേഖലാ പങ്കാളിത്തത്തോടെ

നടപ്പിലാക്കുന്ന പദ്ധതിയുടെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിനായി 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

ബയോ എഥനോൾ

166. പെട്രോളിലും ഇതര ഇന്ധനങ്ങളിലും 25 ശതമാനത്തിലധികം ജൈവ ഇന്ധനം ചേർക്കാനുള്ള തീരുമാനം രാജ്യത്ത് നടപ്പിലാവുകയാണ്. കേരളത്തിൽ ഭാവിയിൽ പ്രതിവർഷം 6000 മുതൽ 10,000 കോടി രൂപയുടെ വരെ എഥനോൾ ആവശ്യമായി വരും. ഇത് സംസ്ഥാനത്ത് വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിൽ നിർമ്മിക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ കർഷകർക്ക് വലിയ വരുമാനം ലഭിക്കും. കേരളത്തിലെ കാർഷിക മേഖലയ്ക്ക് വലിയ ഉണർവ് നൽകാനാകും. ഈ മേഖല പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാനും ഗവേഷണത്തിലൂടെ ചെലവ് കുറഞ്ഞ ഉൽപാദന രീതി വികസിപ്പിക്കാനും നടപടി സ്വീകരിക്കും. പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ഗവേഷണ പിന്തുണയ്ക്കുമായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സയൻസ് പാർക്ക്

167. സംസ്ഥാനത്ത് സയൻസ് പാർക്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുക എന്നത് 2022-23 ബജറ്റിലെ ഒരു പ്രധാന പ്രഖ്യാപനമായിരുന്നു.

കേരളത്തിന്റെ വിജ്ഞാന സമ്പദ്ഘടനയ്ക്ക് മുതൽക്കൂട്ടായി സർവകലാശാലകൾക്കും വ്യവസായ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുമൊപ്പം സഹകരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയായിരുന്നു സയൻസ് പാർക്കുകൾ വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്നത്.

168. കണ്ണൂർ, കൊച്ചി, തിരുവനന്തപുരം എന്നിവിടങ്ങളിൽ സ്ഥാപിക്കുന്ന സയൻസ് പാർക്കുകളുടെ ആദ്യഘട്ടമായി കണ്ണൂർ സയൻസ് പാർക്കിന്റെ സ്ഥലമേറ്റെടുക്കൽ നടപടി ആരംഭിക്കുകയാണ്. കണ്ണൂർ വിമാനത്താവളത്തിനുസമീപം 25 ഏക്കർ ഭൂമി ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ പൂർത്തീകരണ ഘട്ടത്തിലാണ്.

169. തിരുവനന്തപുരത്തും കൊച്ചിയിലും ഭൂമി കണ്ടെത്താനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ അന്തിമഘട്ടത്തിലാണ്.

ഡിജിറ്റൽ സയൻസ് പാർക്ക്

170. ഡിജിറ്റൽ സയൻസ് പാർക്കിന്റെ സ്ഥിരം ക്യാമ്പസിന്റെ വികസനത്തിന് 212 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

171. ഓട്ടോമോട്ടീവ് സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗപ്പെടുത്തി തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാനും വരുമാനം വർധിപ്പിക്കാനും കഴിയുംവിധത്തിൽ ആദ്യഘട്ടത്തിൽ തിരുവനന്തപുരത്തെ

ഓട്ടോമോട്ടീവ് ടെക്നോളജി ഹബ്ബാക്കി മാറ്റുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ആവിഷ്കരിക്കും. ഈ മേഖലയിലെ വിദഗ്ധരെ ഉൾപ്പെടുത്തി വിശദമായ കർമ്മപരിപാടി തയ്യാറാക്കും.

ജി.പി.യു. ക്ലസ്റ്റർ

172. 850 കോടി രൂപ ചെലവിൽ രൂപപ്പെടുത്തിയിരുന്ന ഓപ്പൺ എ.ഐ.-യുടെ ജിപിടി-4 മോഡലിനെ വെല്ലുവിളിച്ചുകൊണ്ട് അൻപത് കോടി രൂപ ചെലവിൽ ഡീപ് സീക് എന്ന ഒരു ചെറിയ ചൈനീസ് കമ്പനി വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത എ.ഐ. മോഡലൽ സംബന്ധിച്ച വാർത്തകൾ നാം എല്ലാവരും വായിച്ചു.

173. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ് (AI), AVGC (ആനിമേഷൻ, വിഷ്വൽ ഇഫക്ട്സ്, ഗെയിമിങ്, കോമിക്സ്) മേഖലകളിൽ കേരളത്തെ ഒരു പ്രധാന കേന്ദ്രമാക്കി മാറ്റുന്നതിനായി തിരുവനന്തപുരത്ത് ഒരു ലോകോത്തര GPU ക്ലസ്റ്റർ സ്ഥാപിക്കും. സംസ്ഥാനത്ത് ഈ മേഖലയിൽ നിക്ഷേപങ്ങൾ ആകർഷിക്കാനും യുവാക്കൾക്ക് തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാനും ഇത് ഉപകരിക്കും. ഇതിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

ഏജന്റിക് ഹാക്കത്തോൺ

174. വിവിധ മേഖലകളിൽ നിർമ്മിത ബുദ്ധിയുടെ ഉപയോഗം സാധ്യമാക്കുന്ന സാങ്കേതിക വിദ്യയായ ഏജന്റിക് എ.ഐ. (Agentic AI) വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് ദേശീയതലത്തിൽ ഒരു ഏജന്റിക് ഹാക്കത്തോൺ സംഘടിപ്പിക്കാനും തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന മികച്ച 5 ഏജന്റുകൾ നിർമ്മിക്കാൻ 20 ലക്ഷം രൂപ വീതം സഹായം നൽകുന്നതിനുമായി സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മിഷന് ഒരു കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

ഫ്രീഡം സ്ക്വയർ

175. സർ, വിവിധ കോളേജുകളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഇന്നവേഷൻ ആൻഡ് ഓൺട്രപ്രണർഷിപ്പ് ഡെവലപ്‌മെന്റ് സെന്ററുകളെ (IEDC) ജില്ലാ തലത്തിൽ കോർത്തിണക്കി ഇന്റർ ഡിസിപ്ലിനറി സഹകരണം സാധ്യമാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ കേരളാ സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മിഷൻ ആവിഷ്കരിക്കുന്ന പുതുതലമുറ പരീക്ഷണ/തൊഴിൽ ശാലകളാണ് '**ഫ്രീഡം സ്ക്വയർ**'. ഈ പദ്ധതി എല്ലാ ജില്ലകളിലും നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ചെറുപട്ടണങ്ങളിലെ സംരംഭകർ

176. സുൽത്താൻ ബത്തേരിയിലെ വോൺന്യൂ, ചേർത്തലയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ടെക് ജെൻഷ്യ, അരീക്കോട് നിന്നുള്ള ഇന്റർവെൽ, ചാലക്കുടിയിലെ ജോബിൻ & ജിസ്മി തുടങ്ങി കേരളത്തിലെ ഗ്രാമീണ മേഖലകളിലും ചെറുപട്ടണങ്ങളിലും വിജയകരമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഐ.ടി കമ്പനികൾ കേരളത്തിൽ നിരവധിയുണ്ട്. അതോടൊപ്പം മെഡിക്കൽ ഉപകരണങ്ങളും മൂല്യവർധിത ഭക്ഷ്യോൽപ്പന്നങ്ങളും നിർമിക്കുന്ന സംരംഭകരുടെ എണ്ണവും വർധിക്കുന്നു. പാലക്കാട്ടെ ജയോൺ ഇംപ്ലാന്റ്സ്, കെ.വി. സർജിക്കൽസ്, മാങ്ങാട്ടുപ്പറമ്പിലുള്ള പാപ്പുവാൻ ഗ്ലോബൽ, മാവേലിക്കരയിലെ ബിയോണ്ട് സ്നാക്ക്സ് ഇവയെല്ലാം കേരളത്തിലെ നവസംരംഭങ്ങളുടെ നേർകാഴ്ചയാണ്. ഇതുപോലെ എടുത്ത് പറയാവുന്ന സംരംഭകർ കേരളത്തിലുണ്ട്.

177. പ്രശസ്ത ഐ.ടി കമ്പനിയായ സോഹോ കോർപ്പറേഷൻ കൊട്ടാരക്കരയിൽ അവരുടെ റിസർച്ച് & ഡെവലപ്മെന്റ് സെന്റർ ആരംഭിച്ചു. 250 പേർക്ക് തൊഴിലെടുക്കാവുന്ന സോഹോയുടെ ഐ.ടി. പാർക്ക് 2025 ഏപ്രിൽ മാസം കൊട്ടാരക്കരയിൽ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്യപ്പെടുകയാണ്. കേരളത്തിലെ ചെറുപട്ടണങ്ങളിലും

ഗ്രാമങ്ങളിലും ഐ.ടി./ഐ.ടി. അനുബന്ധ വ്യവസായങ്ങൾ വിജയകരമായി നടന്നുവരുന്നു എന്നത് ഏറെ അഭിമാനകരമായ കാര്യമാണ്.

ഈയോ (Expand Your Office)

178. സ്വന്തമായി ഭൂമി കൈവശമുള്ളതും നൂറിൽ കൂടുതൽ പേർക്ക് തൊഴിലവസരം നൽകാൻ കഴിയുന്നതും ചുരുങ്ങിയത് മൂന്നുവർഷമെങ്കിലും വിജയകരമായി പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നതുമായ ഒരു സ്റ്റാർട്ടപ്പ് അല്ലെങ്കിൽ MSME സ്ഥാപകന് സ്വന്തം ഭൂമിയിൽ കോ-വർക്കിങ് സ്പേസുകൾ നിർമ്മിക്കാൻ സർക്കാർ 10 കോടി രൂപ വരെ 5 ശതമാനം പലിശയിൽ വായ്പ നൽകും.

179. ഇങ്ങനെ സ്ഥാപിക്കുന്ന കോ-വർക്കിങ് സ്പേസുകളുടെ 90 ശതമാനവും രണ്ട് വർഷങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഉപയോഗിച്ച് തുടങ്ങുകയും ആനുപാതികമായ തൊഴിലുകൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്താൽ പലിശയുടെ ഒരുഭാഗം ഇളവ് ചെയ്തുകൊടുക്കും. ഈ പദ്ധതിയുടെ പലിശയിളവിനായി കെ.എഫ്.സി.-ക്ക് 10 കോടി വകയിരുത്തുന്നു.

മുനിസിപ്പൽ ബോണ്ടുകൾ

180. നഗര തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും (Urban Local Governments) നഗര തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ കൂട്ടായ്മകൾക്കും മുനിസിപ്പൽ ബോണ്ടുകൾ, ഗ്രീൻ ബോണ്ടുകൾ, പൂൾഡ് മുനിസിപ്പൽ ബോണ്ടുകൾ എന്നിവയിലൂടെ 1000 കോടി രൂപയുടെ ഫണ്ട് സ്വരൂപിക്കുന്നതിന് പദ്ധതി തയ്യാറാക്കും.

181. ഐ.ടി. പാർക്കുകൾ, വാണിജ്യ സമുച്ചയങ്ങൾ, റോഡ് നിർമ്മാണം, മാലിന്യ സംസ്കരണം, ജലവിതരണം തുടങ്ങിയ പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കാൻ ഇത്തരം ഫണ്ടുകൾ ഉപയോഗിച്ച് സാധിക്കും.

കൊച്ചി – സുസ്ഥിര നഗരഭൂമി പുനഃക്രമീകരണ പദ്ധതി

182. കൊച്ചിയിലെ നഗരപ്രദേശങ്ങളെ ആസൂത്രിതവും സജീവവും ഊർജസ്വലവുമായ പ്രദേശങ്ങളാക്കി മാറ്റുന്നതിനുള്ള ഭൂമി പുനഃക്രമീകരണമാണ് ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

183. ദ്വീപുകൾ ഒഴികെ ഏകദേശം 210 ഹെക്ടർ ഭൂമിയിൽ സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെ ഈ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും. കേരളത്തിലെ മറ്റ് നഗരപ്രദേശങ്ങളിലേക്കും ഇത് വ്യാപിപ്പിക്കും.

184. കൊച്ചി സുസ്ഥിര നഗരഭൂമി പുനഃക്രമീകരണ പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സഹകരണ ഭവന പദ്ധതി

185. **സർ, സംസ്ഥാനത്തെ ഭവനനിർമ്മാണ മേഖലയ്ക്ക് ഉത്തേജനം നൽകുന്നതിനായി വളരെ വിപുലമായ ഒരു സഹകരണ ഭവന പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. നഗര, ഗ്രാമ പ്രദേശങ്ങളിൽ ഇടത്തരം വരുമാനക്കാർക്ക് താങ്ങാനാവുന്ന ചെലവിൽ റസിഡൻഷ്യൽ കോംപ്ലക്സുകൾ വികസിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് പദ്ധതി വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അടുത്ത രണ്ട് വർഷത്തിനുള്ളിൽ നമ്മുടെ നഗരങ്ങളിൽ 1 ലക്ഷം ഭവനങ്ങളെങ്കിലും നിർമ്മിക്കാൻ സഹായിക്കുന്നതാണ് ഈ പദ്ധതി. വലിയ തോതിൽ സർക്കാർ ജീവനക്കാർക്കും ഈ പദ്ധതി സഹായകരമാകും.**

186. ഡൽഹി, മുംബൈ, കൊൽക്കത്ത തുടങ്ങിയ നഗരങ്ങളിൽ വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുള്ള ഭവന പദ്ധതികളുടെ മാതൃകയിൽ ബഹുനില അപ്പാർട്ട്മെന്റ് സമുച്ചയങ്ങളും കുറഞ്ഞത് 20 ഭവനങ്ങളുള്ള റസിഡൻഷ്യൽ ക്ലസ്റ്ററുകളും നിർമ്മിക്കും.

187. പാർപ്പിടസമുച്ചയങ്ങളുടെ നിർമ്മാണത്തിലും വികസനത്തിലും ഉപഭോക്താക്കളുടെ സഹകരണ സൊസൈറ്റിക്ക് ഒരു ഡെവലപ്പറുടെ

ചുമതലയാണുണ്ടാവുക. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ, ഹൗസിങ്, സഹകരണ വകുപ്പുകൾ സഹകരിച്ച് വിശദമായ പദ്ധതി രൂപീകരിക്കും.

188. പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ഭവന വായ്പകൾക്ക് പലിശയിളവ് നൽകുന്നതിന് 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വയോജനസൗഹൃദ കേരളം

189. ജനസംഖ്യാ പരിണാമവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾ ആമുഖത്തിൽ പറയുകയുണ്ടായി. വയോജനങ്ങളുടെ സുരക്ഷയും ആരോഗ്യവും വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട വിഷയമാണ്. എല്ലാ വയോജനങ്ങൾക്കും പാലിയേറ്റീവ് കെയറിനും മരുന്നിനും ഭക്ഷണത്തിനും ചികിത്സയ്ക്കും പരിചരണത്തിനും അവകാശമുണ്ട്. ഈ അവകാശങ്ങൾ എല്ലാം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനുവേണ്ടി ആരോഗ്യം, സാമൂഹ്യക്ഷേമം, തദ്ദേശഭരണം തുടങ്ങിയ വകുപ്പുകളുടെ ബന്ധപ്പെട്ട സ്കീമുകൾ പ്രാദേശികതലത്തിൽ സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു സമഗ്ര പരിപാടിക്ക് ഈ ബജറ്റിലൂടെ രൂപം നൽകുകയാണ്.

190. സർക്കാർ അംഗീകൃത ഡിജിറ്റൽ ഗ്രിഡിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്ന എല്ലാ കിടപ്പുരോഗികൾക്കും മേൽപ്പറഞ്ഞവയെല്ലാം ഉറപ്പുനൽകുന്നു.

പാലിയേറ്റീവ് സംഘടനകളെ പ്രാദേശികതലത്തിൽ ഏകോപിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാവും പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നത്. സൗജന്യമായി നൽകുന്ന സേവനങ്ങൾക്കു പുറമെ സ്ഥിരം കെയർ ഗിവർ, ഡയറ്റ് ഭക്ഷണം, എ.ഐ. സർവയലൻസ് തുടങ്ങിയവ ഫീസ് ഈടാക്കിയും ലഭ്യമാക്കും.

191. കിടപ്പുരോഗികൾ അല്ലാത്ത വയോജനങ്ങൾക്ക് ആരോഗ്യകരമായ പ്രായമാകൽ പദ്ധതി (Healthy Ageing) നടപ്പാക്കും.

192. നിലവിലുള്ള വിവിധങ്ങളായ സ്കീമുകളുടെ സംയോജനത്തിലൂടെയാണ് പണം കണ്ടെത്തുക. തദ്ദേശ ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഈ മേഖലയിൽ നന്നായി ഇടപെടാനാകും. പദ്ധതിയുടെ അധിക ധനസമാഹരണത്തിനായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

193. വാർധക്യ കാലത്തെ സജീവമാക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാനത്ത് നിലവിലുള്ള പാർക്കുകളിൽ മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്കായി ഓപ്പൺ എയർ വ്യായാമ യന്ത്രങ്ങൾകൂടി സജ്ജീകരിച്ച് മൾട്ടി ജനറേഷൻ പാർക്കുകളാക്കി മാറ്റും. ഇതിനായി 5 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

ന്യൂ ഇന്നിങ്സ്

194. മുതിർന്ന പൗര ജനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക ശേഷിയും അനുഭവ പരിചയവും ഉപയോഗപ്പെടുത്തി പുതുസംരംഭങ്ങൾ/ വ്യവസായങ്ങൾ ആരംഭിക്കാൻ പ്രോത്സാഹനം നൽകുന്ന പദ്ധതിയാണ് ന്യൂ ഇന്നിങ്സ്. ലോകത്തെ പ്രമുഖരായ ചില വ്യവസായികൾ വ്യവസായ വാണിജ്യരംഗത്തേക്ക് കടന്നുവന്നിട്ടുള്ളത് മുതിർന്ന പൗരന്മാരായതിനുശേഷമാണ്. മുതിർന്ന പൗരന്മാരെ സാമ്പത്തിക പ്രക്രിയയുടെ ഭാഗമാക്കാനും സാമൂഹികമായി സജീവമാക്കാനും ഈ പദ്ധതി സഹായിക്കും. പദ്ധതിയുടെ നടത്തിപ്പിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം

ദേശീയപാത

195. അടുത്ത വർഷത്തെ ബജറ്റ് സമ്മേളനത്തിന് കേരളത്തിന്റെ വടക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിലെ എം.എൽ.എ.-മാർക്ക് വീതിയേറിയ ആറ് വരി ദേശീയ പാതയിലൂടെ തിരുവനന്തപുരത്തേക്ക് വരാം. ഒരിക്കലും നടപ്പിലാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ച് 2016-ന് മുൻപ് സർക്കാർ ഉപേക്ഷിച്ച ദേശീയപാത വികസനം യാഥാർഥ്യമാവുകയാണ്. 2025 അവസാനത്തോടുകൂടി ദേശീയ പാത ജനങ്ങൾക്കായി

തുറന്നുകൊടുക്കാൻ കഴിയുമെന്നാണ് സർക്കാർ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്.

196. ദേശീയപാതയ്ക്ക് വേണ്ടി ഭൂമിയേറ്റെടുക്കാൻ കിഫ്ബിയിൽനിന്ന് 6000 കോടി രൂപയോളം നാഷണൽ ഹൈവേ അതോറിറ്റിക്ക് സംസ്ഥാന സർക്കാർ നൽകുകയുണ്ടായി. ഇതുകൂടാതെ മലയോര ഹൈവേ, തീരദേശ ഹൈവേ എന്നിവ യാഥാർത്ഥ്യമാക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളും ദ്രുതഗതിയിൽ മുന്നേറുകയാണ്.

കിഫ്ബി

197. സർ, 2024 ഡിസംബർ 31 വരെ 87,436.87 കോടി രൂപയുടെ 1147 പദ്ധതികൾക്ക് കിഫ്ബി അംഗീകാരം നൽകിക്കഴിഞ്ഞു. ഇതിൽ 20,000 കോടി രൂപ വൻകിട വികസന പദ്ധതികളുടെ ഭൂമിയേറ്റെടുക്കലിനായി നീക്കിവച്ചതാണ്.

198. ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് (2016-17 മുതൽ 2020-21 വരെ) കിഫ്ബി പദ്ധതികൾക്കായി അഞ്ചുവർഷംകൊണ്ട് 10,500 കോടി രൂപ ചെലവഴിച്ചു.

199. രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ ആദ്യത്തെ മൂന്ന് വർഷംകൊണ്ട് തന്നെ കിഫ്ബി പദ്ധതികൾക്കായി ചെലവഴിച്ചത് 22,298 കോടി രൂപയാണ്. നാളിതുവരെ 32,798 കോടി രൂപ കിഫ്ബി

പദ്ധതികൾക്കായി നൽകിക്കഴിഞ്ഞു.

കിഫ്ബി - റവന്യൂ ജനറേറ്റിങ് മോഡൽ

200. കിഫ്ബി രൂപീകരിച്ച വേളയിൽതന്നെ റവന്യൂ ജനറേറ്റിങ് ആയിട്ടുള്ള പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കണമെന്ന് വിലയിരുത്തിയിരുന്നു. കിഫ്ബിയുടെ പ്രവർത്തന മൂലധനത്തിന്റെ ഒരുഭാഗം സർക്കാരിൽനിന്ന് ബജറ്റ് വിഹിതമായി ലഭിക്കുന്നുവെങ്കിലും വലിയൊരു ഭാഗം തുക കടമെടുക്കുകയാണ്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ റവന്യൂ ജനറേറ്റിങ്ങായ പദ്ധതികൾ കൂടുതൽ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനും കിഫ്ബിയെ വരുമാനമുള്ള സ്ഥാപനമാക്കി മാറ്റുന്നതിനുമുള്ള കൂടുതൽ പരിശ്രമങ്ങളും പഠനങ്ങളും സർക്കാർ നടത്തും.

റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവ്

201. റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവിലൂടെ 8702.38 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതികൾക്ക് അനുമതി നൽകി. ഇതിൽ 5604 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതികൾ പൂർത്തീകരിച്ചു.

ജിയോട്യൂബ് ഓഫ്ഷോർ ബ്രേക്ക് വാട്ടർ

202. തിരുവനന്തപുരം പൂന്തുറ മാതൃകയിൽ ബീച്ചുകളുടെ സംരക്ഷണത്തിനായി “ ജിയോ ട്യൂബ് ഓഫ്ഷോർ ബ്രേക്ക്

വാട്ടർ" കൊല്ലം, ചെറായി ബീച്ചുകളിൽ നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ കേരള സംസ്ഥാന തീരദേശ വികസന കോർപ്പറേഷന് അനുവദിക്കുന്നു. ഈ പുതിയ നിർമ്മാണ രീതി ചെലവ് കുറഞ്ഞതും വലിയൊരളവിൽ പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദവുമാണ്. ഈ രീതിയിലുള്ള തീരദേശ സംരക്ഷണ പദ്ധതി വിപുലീകരിക്കും.

തീരദേശ പാക്കേജ്

203. തീരദേശ വികസനത്തിനായി ഒരു പ്രത്യേക പാക്കേജ് പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ കടൽതീരങ്ങളുടെ സംരംക്ഷണത്തിനായി ജിയോട്യൂബ് ഓഫ്ഷോർ ബ്രേക്ക് വാട്ടർ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് ആദ്യ ഘട്ടമായി 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

204. **കൊല്ലത്ത് ഓഷ്യനേറിയവും മറൈൻ ബയോളജിക്കൽ പാർക്കും സ്ഥാപിക്കാൻ 10 കോടി രൂപ മുൻ ബജറ്റിൽ സർക്കാർ അനുവദിച്ചിരുന്നു. പദ്ധതിക്ക് അനുയോജ്യമായ സ്ഥലം ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.**

സർക്കാർ വാഹനങ്ങൾ വാങ്ങാൻ 100 കോടി

205. സംസ്ഥാനത്ത് കാലാവധി കഴിഞ്ഞ വാഹനങ്ങൾ മാറ്റി പുതിയത്

വാങ്ങാൻ 100 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

206. **സർ, വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖം വലിയ വാണിജ്യ വികസന സാധ്യതകൾ തുറന്നിടുന്നുണ്ട്. ഇതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ രാജ്യത്തെ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് തിരുവനന്തപുരത്ത് വ്യാപാര വാണിജ്യ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകുന്നതിന് ഔദ്യോഗിക ബിസിനസ്സ് വികസന കേന്ദ്രം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി സ്ഥലം അനുവദിക്കും. ഇതിനായി 100 ഏക്കർ ഭൂമി വികസിപ്പിക്കും.**

തൊഴിൽ

നിയമനങ്ങളിൽ മുന്നിൽ കേരളം

207. ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് ഇതുവരെ **ഒരു ലക്ഷത്തി പതിനായിരത്തോളം** നിയമന ശിപാർശകൾ നൽകിക്കഴിഞ്ഞു. പതിനായിരത്തിലധികം പുതിയ തസ്തികകൾ സൃഷ്ടിച്ചു.

208. യൂണിയൻ പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷൻ പുറത്തുവിട്ട കണക്കുകൾപ്രകാരം രാജ്യത്തെ ആകെ പി.എസ്.സി. നിയമനങ്ങളുടെ 66 ശതമാനവും നടക്കുന്നത് കേരളത്തിലാണ്.

209. രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാർ അധികാരമേറ്റതിനുശേഷം ഇതുവരെ എംപ്ലോയ്മെന്റ് എക്സ്ചേഞ്ചുവഴി 8293 സ്ഥിരം നിയമനങ്ങളും 34859 താൽക്കാലിക നിയമനങ്ങളും ഉൾപ്പടെ 43152 പേർക്ക് തൊഴിൽ നൽകി.

വിജ്ഞാനകേരളം - ജനകീയ ക്യാമ്പയിൻ

210. വിവിധ കോഴ്സുകളിൽ അവസാനവർഷം പഠിക്കുന്ന 5 ലക്ഷം വിദ്യാർഥികളെ നൈപുണി പരിശീലനം നൽകി തൊഴിൽ പ്രാപ്തരാക്കുക, പഠനം പൂർത്തീകരിച്ചവരെ ശരിയായി തയ്യാറെടുപ്പിച്ച് തൊഴിൽമേളകളിലൂടെ തൊഴിൽ നൽകുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെയുള്ള ജനകീയ ക്യാമ്പയിനാണ് വിജ്ഞാനകേരളം. ഇത് 2025-26-ലെ ഒരു പ്രധാന വികസന പദ്ധതി ആയിരിക്കും.

211. വിദ്യാർഥികൾക്ക് അവരുടെ പഠനത്തിനും അഭിരുചിക്കും അനുയോജ്യമായതും, തൊഴിൽ ലഭിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ളതുമായ സ്കിൽ കോഴ്സുകൾ ലഭ്യമാക്കും. പദ്ധതിയിൽ അധ്യാപക മെന്റർമാർക്ക് പുറമേ 50000 സന്നദ്ധ പ്രൊഫഷണൽ മെന്റർമാരെയും അണിനിരത്തും. പരമാവധി കുട്ടികൾക്ക് ക്യാമ്പസ് പ്ലെയ്സ്മെന്റ് ഉറപ്പുവരുത്തും.

212. സ്കിൽ കോഴ്സുകൾക്കുള്ള തദ്ദേശഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മാച്ചിങ് ഗ്രാന്റായും വിജ്ഞാന കേരളം ആഗോള സംഗമം സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനും പദ്ധതിയുടെ പരിശീലനത്തിനും പ്രചാരണത്തിനുമായും 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

213. പഠനം പൂർത്തീകരിച്ച തൊഴിലന്വേഷകർക്കായുള്ള ആദ്യത്തെ മെഗാ ജോബ് എക്സ്പോ 2025 ഫെബ്രുവരിയിൽ നടക്കും. തുടർന്ന് ഏപ്രിൽ മുതൽ പ്രാദേശിക ജോബ് ഡ്രൈവുകളും പ്രതിമാസം രണ്ട് മെഗാ ജോബ് എക്സ്പോ വീതവും സംഘടിപ്പിക്കും. 3 മുതൽ 5 ലക്ഷം തൊഴിലവസരങ്ങളാണ് ഓരോ മെഗാ ജോബ് എക്സ്പോകളിലും ലഭ്യമാക്കുക. കേരള നോളഡ്ജ് ഇക്കോണമി മിഷന്റെ ഡിജിറ്റൽ വർക്ക് ഫോഴ്സ് മാനേജ്മെന്റ് സിസ്റ്റത്തിൽ (DWMS) രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത ഏതൊരാൾക്കും ജോലിക്ക് അപേക്ഷിക്കാം. ഇവരെ സഹായിക്കാൻ എല്ലാബ്ലോക്കിലും മുനിസിപ്പാലിറ്റിയിലും ജോബ് സ്റ്റേഷനുകൾ ഉണ്ടാകും.

214. ക്യാമ്പയിന്റെ പ്രചാരണത്തിനും പരിശീലനങ്ങൾക്കും തൊഴിൽ മേളകളുടെ സംഘാടനത്തിനും റിസോഴ്സ് പേഴ്സൺസിന്റെയും മറ്റു ചെലവുകൾക്കായി 20 കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

നവസമീപനങ്ങൾ

ഫിൻടെക് : വളർച്ചയുടെ പുതിയ മാതൃക

215. ഉപയോക്താക്കൾക്ക് സാമ്പത്തിക സേവനങ്ങൾ നൽകുന്നതിന് പ്രാഥമികമായി സാങ്കേതികവിദ്യയും ക്ലൗഡ് സേവനങ്ങളെയും ആശ്രയിക്കുന്ന കമ്പനികളാണ് ഫിൻടെക്കുകൾ. സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ, ബാങ്കുകൾ, ബാങ്കിതര ധനകാര്യസ്ഥാപനങ്ങൾ, ക്രോസ് സെക്ടർ സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവ ഫിൻടെക്കുകളിൽപ്പെടുന്നു.

216. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ്, ബ്ലോക്ക് ചെയിൻ, ക്ലൗഡ് കമ്പ്യൂട്ടിങ്, ഇന്റർനെറ്റ് ഓഫ് തിങ്സ്, ഓപ്പൺ സോഴ്സ് സോഫ്റ്റ്‌വെയർ, സെർവർലെസ് ആർക്കിടെക്ചർ, സോഫ്റ്റ്‌വെയർ ആസ് എ സർവീസ്, ഹൈപ്പർ ഓട്ടോമേഷൻ തുടങ്ങിയ സാങ്കേതികവിദ്യകൾ അടുത്ത കുറച്ചുവർഷങ്ങളിൽ ഫിൻടെക് വികസനത്തെ മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകുമെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.

217. കെ.എസ്.എഫ്.ഇ., കെ.എഫ്.സി. ഇതര ധനകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ കൂട്ടിയോജിപ്പിച്ച് പദ്ധതികൾ രൂപീകരിക്കും. ഫിൻടെക് മേഖലയെ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സിറ്റിസൺ ബജറ്റ്

218. ലിംഗസമത്വം, കുട്ടികളുടെ ഉന്നമനം എന്നിവയ്ക്ക് ഊന്നൽ നൽകുന്ന ജെൻഡർ & ചൈൽഡ് ബജറ്റിന് പുറമേ റിസർച്ച് & ഡെവലപ്മെന്റ് ബജറ്റും കഴിഞ്ഞവർഷം മുതൽ പാരിസ്ഥിതിക ബജറ്റും ഈ സർക്കാർ അവതരിപ്പിച്ചുവരികയാണ്. ഇതിനുപുറമേ ബജറ്റുമായി ബന്ധപ്പെടുന്ന പ്രധാന ധനകാര്യ വിവരങ്ങൾ ഒരു സാധാരണ പൗരന് ലളിതമായി മനസ്സിലാകുന്ന രീതിയിൽ ' ബജറ്റിലേക്കുള്ള പൗരന്റെ വഴികാട്ടി' എന്ന് നാമകരണം ചെയ്തിട്ടുള്ള സിറ്റിസൺ ബജറ്റ് എന്ന ബജറ്റ് രേഖകൂടി ഈ വർഷം മുതൽ അവതരിപ്പിക്കുകയാണ്.

പുതിയ നിർമ്മാണ രീതികൾ

219. നിർമ്മാണ മേഖലയിലെ പരമ്പരാഗതരീതിക്കൊപ്പം പെട്ടെന്ന് പൂർത്തിയാക്കാൻ കഴിയും വിധമുള്ള നിർമ്മാണ രീതികൾക്ക് പ്രോത്സാഹനം നൽകും. പൊതുനിർമ്മാണ പ്രവൃത്തികൾ പൂർത്തിയാക്കാൻ പലപ്പോഴും നിശ്ചയിച്ചതിലധികം സമയം വേണ്ടിവരുന്നുണ്ട്. പദ്ധതി നീണ്ടുപോകുന്നതുമൂലം പലപ്പോഴും അനുമതി നൽകിയതിലധികം തുക നൽകേണ്ടിവരുന്നു.

220. സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ പണി പൂർത്തിയാക്കാൻ കഴിയുംവിധമുള്ള നിർമ്മാണ മാർഗങ്ങൾ അവലംബിച്ചാൽ സമയനഷ്ടവും ധനനഷ്ടവും ഒഴിവാക്കാനാകും. പ്രീഫാബ് മെറ്റീരിയലുകളും സ്റ്റീൽ സ്ട്രക്ചറുകളും പുതിയ സാങ്കേതിക വിദ്യയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന നിർമ്മാണ രീതികൾ സർക്കാർ അവലംബിക്കും.

ഓവർ ഡിസൈനും ഓവർ എസ്റ്റിമേറ്റും ഒഴിവാക്കും

221. സർ, നിർമ്മാണ മേഖലയിൽ, വിശിഷ്യ സർക്കാർ മേഖലയിൽ ആവശ്യത്തിലധികം വലിപ്പമുള്ള കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിലൂടെയും ഓവർ ഡിസൈനിലൂടെയും പണം നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്ന പ്രവണതയുണ്ട്.

222. കൊല്ലം ജില്ലാ കോടതി സമുച്ചയത്തിന്റെ ആദ്യ ഡിസൈൻ പ്രകാരം എസ്റ്റിമേറ്റ് 147 കോടി രൂപയായിരുന്നു. എന്നാൽ ചെന്നൈ ഐ.ഐ.ടി. ഉൾപ്പെടെ പരിശോധിച്ചതിനുശേഷം രൂപകൽപനയിൽ ചെറിയ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തിയതോടെ 80 കോടി രൂപയ്ക്ക് താഴേയ്ക്ക് നിർമ്മാണചെലവ് കൊണ്ടുവരാൻ കഴിഞ്ഞു. നിയമസഭാ സാമാജികരുടെ ഹോസ്റ്റലിന്റെ നിർമ്മാണ ചെലവിൽ ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രിയും ബഹു. സ്പീക്കറും വകുപ്പ് മന്ത്രിയും ഇത്തരത്തിൽ

ഇടപെട്ടതുവഴി 15 ശതമാനത്തിലധികം എസ്റ്റിമേറ്റ് കുറയുകയുണ്ടായി.

223. സർ, ഇത്തരത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുനിർമ്മാണങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഒരു ചിട്ടപ്പെടുത്തൽ അനിവാര്യമാണ്. പൊതുമരാമത്ത് – തദ്ദേശസ്വയം ഭരണ വകുപ്പുകളുമായും സാങ്കേതിക വിദഗ്ധരുമായും ചർച്ചകൾ നടത്തി ചെലവ് കുറച്ചും ആവശ്യത്തിലധികമുള്ള ഡിസൈനുകൾ ഒഴിവാക്കിയും നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള ഒരു പൊതുനയം രൂപീകരിക്കും.

സൈബർ അധിക്ഷേപങ്ങളും വ്യാജ വാർത്തകളും

224. സമൂഹത്തിലെ വിവിധ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്കെതിരെ, വിശേഷിച്ച് സ്ത്രീകൾക്കെതിരെ വലിയ സൈബർ അധിക്ഷേപങ്ങൾ നടക്കുന്നുണ്ട്. തെറ്റായ വാർത്തകളും ചിത്രങ്ങളും വീഡിയോകളും പ്രചരിപ്പിക്കുന്ന സൈബർ കുറ്റവാളികൾക്കെതിരെ നിയമ നടപടി സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള സൈബർ വിങ് ശക്തിപ്പെടുത്തും. പി.ആർ.ഡി., പോലീസ്, നിയമവകുപ്പുകളെ സംയോജിപ്പിച്ച് കാര്യക്ഷമമായ സംവിധാനം രൂപീകരിക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

സാമ്പത്തിക തട്ടിപ്പുകളെ നേരിടാൻ - Financial Literacy Campaign

225. നിക്ഷേപ തട്ടിപ്പുകളും സാമ്പത്തിക തട്ടിപ്പുകളും സംസ്ഥാനത്ത് വർധിക്കുന്നുണ്ട്. സാമ്പത്തിക മാനേജ്മെന്റിന്റെ കുഴപ്പങ്ങൾമൂലം നിരവധി കുടുംബങ്ങൾ കടക്കെണിയിലേക്കും ആത്മഹത്യയിലേക്കും പോകുന്ന സാഹചര്യവുമുണ്ട്. ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ ശരിയായ സാമ്പത്തിക സാക്ഷരത ഉണ്ടാകേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്.

226. വിവിധ ഏജൻസികളുമായും സംഘടനകളുമായും ചേർന്നുകൊണ്ട് ദേശീയ സമ്പാദ്യ പദ്ധതി വകുപ്പിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ബോധവൽക്കരണ ക്യാമ്പുകൾ സംഘടിപ്പിക്കും.

227. 2000 സ്കൂളുകളിൽ ദേശീയ സമ്പാദ്യ പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഇപ്പോൾ നടക്കുന്നുണ്ട്. ഇത് സംസ്ഥാനത്തെ മുഴുവൻ സ്കൂളുകളിലേക്കും വ്യാപിപ്പിക്കുകയും കുട്ടികളെ സാമ്പത്തിക മാനേജ്മെന്റിനെക്കുറിച്ച് അവബോധമുള്ളവരാക്കി മാറ്റാനുള്ള ക്യാമ്പയിൻ സംഘടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.

228. സർ, ഇതിനോടൊപ്പം സംസ്ഥാനത്ത് വിപുലമായ ഒരു **ഫിനാൻഷ്യൽ കോൺക്ലേവ്** സംഘടിപ്പിക്കും. തുടർ ഫിനാൻഷ്യൽ ലിറ്ററസി ക്യാമ്പയിനും സംഘടിപ്പിക്കും. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു.

വന്യജീവി ആക്രമണം

229. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് വന്യജീവി ആക്രമണങ്ങൾക്ക് നൽകുന്ന നഷ്ടപരിഹാരം വർധിപ്പിച്ചു. റാപ്പിഡ് റെസ്പോൺസ് ടീമുകൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിനും മറ്റ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിനുമുള്ള വിഹിതം വർധിപ്പിച്ചു. കേന്ദ്രസർക്കാരും സംസ്ഥാന സർക്കാരും ചേർന്ന് വന്യമൃഗപ്പെരുപ്പത്തെ നിയന്ത്രിക്കാൻ നിയമനിർമ്മാണം ഉൾപ്പടെ നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഇതിനാവശ്യമായ ഇടപെടലിനായി സംസ്ഥാനം മുൻകൈയെടുക്കും.

230. സർ, വന്യജീവി ആക്രമണ നഷ്ടപരിഹാരവും പ്രതിരോധവും ഉൾപ്പെടെ വനം-വന്യജീവി മേഖലയിലെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി പദ്ധതി വിഹിതത്തിനുപുറമേ വനമേഖലയിലെ വന്യമൃഗ ശല്യം നിയന്ത്രിക്കാനും വനമേഖലയിലെ ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കാനും പ്രത്യേക പാക്കേജിന് 50 കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

നാട്ടുവൈദ്യം/പാരമ്പര്യവൈദ്യം

231. കേരളത്തിലെ നാട്ടുവൈദ്യം/പാരമ്പര്യവൈദ്യം മേഖലയിലെ ചികിത്സാ സമ്പ്രദായങ്ങളും നാട്ടറിവുകളും സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനും ഒരു നിയമനിർമ്മാണം നടത്താൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. ഈ നിയമത്തിലൂടെ കേരള നാട്ടുവൈദ്യ/പരമ്പരാഗതവൈദ്യ കമ്മീഷൻ രൂപീകരിക്കുന്നതിനും കേരള നാട്ടുവൈദ്യ/പരമ്പരാഗതവൈദ്യ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഇതിന്റെ പ്രാഥമിക ചെലവുകൾക്കായി 1 കോടിരൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

മഞ്ചാടി

232. സർ, സ്കൂൾ ഗണിതപഠനം കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുത്താനായി സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിലെ മൂന്നാം ക്ലാസ് വിദ്യാർഥികൾക്കായി നടപ്പിലാക്കുന്ന പദ്ധതിയാണ് മഞ്ചാടി. 14 ജില്ലകളിലെ 1400 സ്കൂളുകളിലെ 2100-ഓളം ക്ലാസ് മുറികളിൽ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 2.8 കോടിരൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ന്യൂനപക്ഷ സ്കോളർഷിപ്പ്

233. ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങളിലെ 1 മുതൽ 8 വരെ ക്ലാസുകളിലുള്ള കുട്ടികൾക്ക് സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്നതിൽനിന്ന് കേന്ദ്ര സർക്കാർ

പിൻമാറിയിട്ടുണ്ട്. സ്കോളർഷിപ്പുകൾ നിഷേധിക്കപ്പെട്ട കുട്ടികൾക്ക് തുടർന്നും സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്നതിന് സംസ്ഥാന സർക്കാർ ആരംഭിച്ച മാർഗദീപം പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

234. **സർ, കേന്ദ്ര ഗവൺമെന്റ് നിർത്തലാക്കിയ മൗലാനാ ആസാദ് ദേശീയ റിസർച്ച് ഫെല്ലോഷിപ്പിന് പകരം സംസ്ഥാന സർക്കാർ ആരംഭിച്ച ഫെല്ലോഷിപ്പ് പദ്ധതിക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

എൻറോൾമെന്റ് ഇരട്ടിയാക്കൽ

235. അഞ്ച് വർഷത്തിനുള്ളിൽ കേരളത്തിലെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിലെ പട്ടികജാതി പട്ടികവർഗ്ഗ വിദ്യാർഥികളുടെ എൻറോൾമെന്റ് ഇരട്ടിയാക്കും.

ശബരിമല മാസ്റ്റർ പ്ലാൻ നടപ്പിലാക്കും

236. ശബരിമലയെ രാജ്യത്തെ ഏറ്റവും മികച്ച തീർഥാടന കേന്ദ്രമാക്കി വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 1033.62 കോടി രൂപയുടെ ശബരിമല മാസ്റ്റർ പ്ലാൻ സർക്കാർ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

237. ഇതിൽ ശബരിമല സന്നിധാനത്തിന്റെ വികസനത്തിനായി 778.17

കോടി രൂപയുടെയും പമ്പ മണപ്പുറത്തിനുവേണ്ടി 207.48 കോടി രൂപയുടെയും പമ്പ മുതൽ സന്നിധാനം വരെയുള്ള നടപ്പാത വികസനത്തിനുവേണ്ടി 47.97 കോടി രൂപയുടെയും പദ്ധതികൾ ഉൾപ്പെടുന്നു.

238. നടപ്പാതയുടെ വികസനത്തിനായി 2022 മുതൽ 2025 വരെയുള്ള ആദ്യഘട്ടത്തിൽ 32.88 കോടി രൂപയും 2024 മുതൽ 2026 വരെയുള്ള രണ്ടാംഘട്ടത്തിൽ 15.09 കോടി രൂപയും ചേർത്ത് ആകെ 47.97 കോടി രൂപ ചെലവാകുന്നതാണ്.

തീർഥാടനകേന്ദ്രങ്ങൾ

239. കൊട്ടാരക്കര മഹാഗണപതി ക്ഷേത്രത്തോട് ചേർന്ന് പിൽഗ്രിം ഹൗസും അമിനിറ്റി സെന്ററും നിർമ്മിക്കാൻ 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

240. ആറന്മുള വള്ളംകളിയുടെ പ്രധാന പവലിയൻ നിർമ്മാണത്തിന് 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

241. പമ്പാനദിയുടെ തീരത്ത് നടക്കുന്ന ആത്മീയ സംഗമമായ മാരാമൺ കൺവെൻഷനുമായി ആറന്മുള വള്ളംകളിയെയും ഇതര തീർഥാടന കേന്ദ്രങ്ങളെയും ബന്ധപ്പെടുത്തി തീർഥാടന ടൂറിസം സൗകര്യങ്ങൾ

കോഴഞ്ചേരിയിൽ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് 3 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

242. കണ്ണൂരിൽ ഹജ്ജ് ഹൗസ് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

243. വളരെയേറെ ടൂറിസ്റ്റുകൾ എത്തുന്ന വിവിധ തീർഥാടന ടൂറിസം കേന്ദ്രങ്ങളിലെ സൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കാനായി ടൂറിസം വകുപ്പിന് 20 കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

എം.ടി. പഠനകേന്ദ്രം

244. മലയാള ഭാഷയുടെയും സാഹിത്യത്തിന്റെയും അഭിമാനമായിരുന്ന എം.ടി. വാസുദേവൻ നായരുടെ സ്മരണകൾ നിലനിർത്തുന്നതിനായി തിരൂർ തുഞ്ചൻപറമ്പിനോട് ചേർന്ന് സ്മാരകം നിർമ്മിക്കും. മലയാള ഭാഷയുടെ ചരിത്രത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും പ്രാധാന്യം നൽകുന്നതും എം.ടി.-യുടെ ജീവിതവും കൃതികളും സംഭാവനകളും വരുംതലമുറയ്ക്ക് പരിചയപ്പെടുത്തുംവിധമുള്ള പഠനകേന്ദ്രമാകും സ്ഥാപിക്കുക. അതിനായി ആദ്യഘട്ടത്തിൽ 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

വൈക്കം സത്യാഗ്രഹ സ്മാരകം

245. ശതാബ്ദി പിന്നിട്ട വൈക്കം സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ ചരിത്രവും

പ്രാധാന്യവും വിശദമാക്കുന്ന സ്മാരകവും പഠന കേന്ദ്രവും വൈക്കത്ത് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കേന്ദ്ര ബജറ്റും കേരളവും

246. **സർ, കേരളത്തിൽ ടൂറിസം കണക്റ്റിവിറ്റി വർധിപ്പിക്കുന്നതിനായി കേന്ദ്രപദ്ധതിയായ റീജിയണൽ കണക്റ്റിവിറ്റി സ്കീം (UDAN) പ്രയോജനപ്പെടുത്തും. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി സീപ്ലെയിൻ ടൂറിസം ഹെലിപ്പോർട്ടുകൾ, ചെറിയ വിമാനത്താവളങ്ങൾ എന്നിവ വികസിപ്പിക്കാൻ പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കും. ഇതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

247. ഇന്ത്യയെ ഒരു ലോക കളിപ്പാട്ട നിർമ്മാണ ഹബ്ബായി മാറ്റുമെന്ന കേന്ദ്രബജറ്റ് പ്രഖ്യാപനത്തിന്റെ തുടർച്ചയായി കേരളത്തിലെ സൂക്ഷ്മ ചെറുകിട ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾ, കുടുംബശ്രീ എന്നിവയെ സംയോജിപ്പിച്ച് പ്രാദേശികമായി കളിപ്പാട്ട ഉത്പാദനത്തിന് പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കും. ഇതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

248. സാക്ഷം അങ്കണവാടി, പോഷൺ 2.0 തുടങ്ങിയ ദേശീയ പോഷകാഹാര സഹായ പദ്ധതികളിൽ കേരളത്തിന്റെ തനത്

പോഷകാഹാരമായ ചക്കപ്പൊടികൂടി ഉൾപ്പെടുത്താൻ സംസ്ഥാന സർക്കാർ മുൻകൈയെടുക്കും.

ഭാഗം - III

249. **സർ, 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതം മുൻവർഷത്തെ 30,370 കോടി രൂപയിൽ നിന്നും 32,500 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു. ആകെ പദ്ധതി അടങ്കൽ 41653.71 കോടി രൂപയാണ്. കേന്ദ്ര സർക്കാർ അടിച്ചേൽപ്പിച്ച കടുത്ത സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ സാഹചര്യത്തിലും സർക്കാരിന്റെ വാർഷിക പദ്ധതിയിൽ ഇത്രയും വർധനവ് വരുത്താൻ കഴിഞ്ഞതിൽ വളരെ സന്തോഷവും അഭിമാനവുമുണ്ട്. വാർഷിക പദ്ധതി അടങ്കലിലെ വർധനവിന്റെ ഗുണഫലം എല്ലാ മേഖലകൾക്കും ഉറപ്പുവരുത്തുവാനും അതോടൊപ്പം പുതിയ പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കുവാനും സർക്കാരിന് കരുത്ത് നല്കും.**

കൃഷി

250. **സർ, കേരളത്തിലെ കാർഷിക മേഖല കഴിഞ്ഞ 3 വർഷമായി മെച്ചപ്പെട്ട വളർച്ചാനിരക്കാണ്**

രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. കാർഷിക മേഖലയിൽ കൂടുതൽ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം സാധ്യമാക്കിയതിലൂടെ സംസ്ഥാനത്തെ പച്ചക്കറി ഉൽപാദനം 2015-16-ൽ 6.28 ലക്ഷം ടൺ ആയിരുന്നത് 2023-24-ൽ 17.2 ലക്ഷം ടൺ ആയി വർധിപ്പിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു.

251. **കാർഷിക മേഖലയിലെ പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 2025-26 സാമ്പത്തികവർഷം 727.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര സഹായമായി 115.50 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.**

252. **വിള പരിപാലന മേഖലയ്ക്കായി 535.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

253. സമഗ്രമായ ഒരു നെല്ല് വികസന പദ്ധതി അടുത്ത വർഷം സർക്കാർ കൊണ്ടുവരും. **നെല്ല് വികസന പദ്ധതിക്കായി വിവിധ പദ്ധതികൾ സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് 150 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.** ഇതിൽ സുസ്ഥിര നെൽകൃഷി വികസനത്തിന് ഉൽപാദനോപാദികൾക്കുള്ള സഹായമായി ഹെക്ടറിന് 5500 രൂപ, നെൽവയൽ ഉടമസ്ഥർക്ക് നെൽവയൽ സംരക്ഷണത്തിന് ഹെക്ടറിന് 3000 രൂപ എന്നീ നിരക്കുകളിൽ

റോയൽറ്റി നൽകുന്നതിനുള്ള 80 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

254. **കേരള കാർഷിക സർവകലാശാലയുടെ ഗവേഷണ പദ്ധതികൾക്കായി 43 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.** ഇതിൽ പുതിയ പദ്ധതികൾക്കായി 21 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

255. സമഗ്ര പച്ചക്കറി വികസന പദ്ധതിക്ക് 78.45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. **VFPCK മുഖേന പച്ചക്കറി കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായുള്ള 18 കോടി രൂപയും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.**

256. **നാളികേര വികസനത്തിനായി 73 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

257. സുഗന്ധവ്യഞ്ജന വിള വികസന പദ്ധതിക്കായുള്ള വകയിരുത്തൽ 4.60 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 7.60 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

258. പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, പൂക്കൾ, ഔഷധ സസ്യങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വികസനത്തിനായി ആകെ 18.92 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

259. **സർ, കേരളത്തിന്റെ കാർഷിക-കാലാവസ്ഥാ വൈവിധ്യം കണക്കിലെടുത്ത് കേരളത്തെ ' ഉയർന്ന മൂല്യമുള്ള ഹോർട്ടികൾച്ചർ ഹബ്' ആക്കാൻ വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന ഒരു**

പുതിയ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. സാങ്കേതിക വിദ്യാധിഷ്ഠിതമായ കൃഷിക്കായുള്ള സഹകരണ സംരംഭം (CITA) എന്ന സ്കീമിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ഇതിനായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

260. പാലക്കാട് ചിറ്റൂർ പെരുമാട്ടി അഗ്രോ ഇന്നവേഷൻ പാർക്കിന് 1 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

261. കാർഷിക വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ശാക്തീകരണത്തിന് 14.89 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

262. ഫാം യന്ത്രവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങൾ, കാർഷിക കർമ്മ സേനകൾ, കസ്റ്റം ഹയറിങ് സെന്ററുകൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

263. **പ്രകൃതിക്ഷോഭംമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന വിളനാശത്തിന് നൽകി വരുന്ന സംസ്ഥാന വിള ഇൻഷ്വറൻസ് പദ്ധതിയുടെ സർക്കാർ വിഹിതമായി 33.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

264. കാർഷിക വിപണനം, സംഭരണം, വെയർഹൗസിങ്, മറ്റ് കാർഷിക പരിപാടികൾ എന്നിവയ്ക്കായി ആകെ 157.31 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു.

265. **കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനുള്ള പിന്തുണക്കായി 43.90 കോടി രൂപയും** വിളവെടുപ്പിനുശേഷമുള്ള പരിപാലനവും മൂല്യവർധനവും ഉറപ്പുവരുത്തുക, കർഷക ഉല്പാദക സംഘടനകളെ നവീകരിക്കുക, തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുക എന്നീ ഉദ്യമങ്ങൾക്കായി 8 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

266. **കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം ചെറുത്തുകൊണ്ടും ദ്വിതീയ കാർഷിക മേഖലയ്ക്ക് പ്രാധാന്യം നൽകിക്കൊണ്ടുമുള്ള സമഗ്ര കാർഷിക വികസനത്തിന് 2365.5 കോടി രൂപയുടെ പ്രത്യേക പദ്ധതിക്ക് ലോകബാങ്കിന്റെ അംഗീകാരം ലഭിച്ചു. ഈ വർഷം കേര പദ്ധതിക്ക് 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

മണ്ണ്-ജല സംരക്ഷണം

267. **സർ, മണ്ണ് ജല സംരക്ഷണ മേഖലയിലെ വിവിധ പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള ആകെ അടങ്കൽ തുകയായി 77.99 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

268. കേരള സംസ്ഥാന റിമോട്ട് സെൻസിങ് ആൻഡ് എൻവയോൺമെന്റ് സെന്ററിന് 13.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

269. തളിപ്പറമ്പ് നിയോജകമണ്ഡലത്തിൽ സൂക്ഷ്മ നീർത്തട പദ്ധതികൾ നബാർഡ് വായ്പയോടെ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

270. കേരളത്തിലെ വിവിധ ജില്ലകളിലെ വിവിധ പാടശേഖരങ്ങളുടെ ഭൂവികസന പ്രവർത്തനങ്ങളും വിവിധ കുളങ്ങളുടെ നവീകരണവും എന്ന നബാർഡ് വായ്പാ പദ്ധതിക്കായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

മൃഗ സംരക്ഷണം

271. **2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം മൃഗസംരക്ഷണ മേഖലയ്ക്കായി വകയിരുത്തുന്ന ആകെ പദ്ധതി വിഹിതം 317.90 കോടി രൂപയാണ്. ഇതിൽ 159.63 കോടി രൂപ മൃഗ സംരക്ഷണ വകുപ്പിനുള്ളതാണ്. 30 കോടി രൂപ നബാർഡ്-RIDF വായ്പയും 9 കോടി രൂപ കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതവുമാണ്.**

272. മൃഗചികിത്സാ സേവനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി വെറ്ററിനറി സേവനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് 9 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തി ആകെ പദ്ധതി വിഹിതം 41.18 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

273. ബീജസങ്കലന സൗകര്യങ്ങൾ വർധിപ്പിക്കൽ പദ്ധതിക്കായി 9.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

274. പ്രത്യേക കന്നുകുട്ടി പരിപാലന പരിപാടിക്ക് 6 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തി ആകെ പദ്ധതി വിഹിതം 48.50 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

275. കേരള ലൈവ് സ്റ്റോക്ക് ഡെവലപ്മെന്റ് ബോർഡിന് 32.46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. നബാർഡ്-RIDF വായ്പയോടെ ഡയറി പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള 2 കോടി രൂപയും ഇതിലുൾപ്പെടുന്നു.

276. ഗുണനിലവാരമുള്ള മാംസ ഉല്പന്നങ്ങളുടെ നിർമ്മാണവും വിപണനവും ലക്ഷ്യമിട്ട് പ്രവർത്തിക്കുന്ന സ്ഥാപനമായ മീറ്റ് പ്രോഡക്ട്സ് ഓഫ് ഇന്ത്യയ്ക്ക് 17.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

277. കേരളത്തിൽ വർധിച്ചുവരുന്ന തെരുവുനായ ആക്രമണം തടയാൻ മൃഗസംരക്ഷണവകുപ്പും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പും സംയുക്തമായി കർമ്മ പരിപാടി തയ്യാറാക്കും. പോർട്ടബിൾ ABC സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിച്ച് തെരുവുനായകളുടെ വന്ധ്യംകരണം കാര്യക്ഷമമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള സാധ്യതകൾ ആരായും. ഇതിനായി 2

കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ക്ഷീര വികസനം

278. മലപ്പുറം മൂർക്കനാട് മിൽമ പാൽപ്പൊടി ഫാക്ടറി- ക്ഷീര വികസന വകുപ്പിന്റെയും മിൽമയുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ നബാർഡ് വായ്പകൂടി വിനിയോഗിച്ച് 131 കോടി രൂപ മുതൽ മുടക്കി ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. സംസ്ഥാനത്തെ **സഹകരണ മേഖലയിലെ ഏക പാൽപ്പൊടി നിർമ്മാണ യൂണിറ്റ്** ആണ് ഇത്.

279. ക്ഷീര വികസന മേഖലയ്ക്കായി 2025-26 വർഷത്തിൽ 120.93 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 11.68 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

280. നെട്ടുകാൽത്തേരിയിൽ **പുതിയ കാലിത്തീറ്റ ഫാം** സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

281. **കണ്ണൂർ ജില്ലയിലെ ധർമ്മടം നിയോജകമണ്ഡലത്തിൽ ഒരു ഗ്ലോബൽ ഡയറി വില്ലേജ്** സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. ഈ പദ്ധതിക്ക് മൂന്ന് ഘട്ടങ്ങളിലായി മൊത്തം 130 കോടി രൂപ ചെലവ് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. 2025-26 ൽ ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു.

മത്സ്യബന്ധനം

282. 2024-ലെ ലോക ഫിഷറീസ് ദിനാഘോഷത്തിന്റെ ഭാഗമായി കേരളത്തെ രാജ്യത്തിലെ മികച്ച മറൈൻ സ്റ്റേറ്റായും കൊല്ലം ജില്ലയെ മികച്ച മറൈൻ ജില്ലയായും അംഗീകരിച്ചിരുന്നു.

283. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ തീരദേശ മേഖലയുടെ സമഗ്ര വികസനത്തിനായി ഒരു തീരദേശ പാക്കേജ് അനുവദിക്കും. ഈ വർഷം ഇതിനായി 75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

284. 55.17 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന കോഴിക്കോട് സെൻട്രൽ ഫിഷ് മാർക്കറ്റിന്റെയും 48.24 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന ആലുവ ഫിഷ് മാർക്കറ്റിന്റെയും നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടന്ന് വരികയാണ്.

285. ഹാർബർ എഞ്ചിനീയറിങ് വകുപ്പിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള കാസറഗോഡ്, പൊന്നാനി, പുതിയാപ്പ, കൊയിലാണ്ടി മത്സ്യബന്ധന തുറമുഖങ്ങളുടെ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ 2025 മാർച്ച് മാസത്തോടുകൂടിയും മുതലപ്പൊഴി ഹാർബർ 2026 ഡിസംബറിലും പൂർത്തിയാകുന്നതാണ്.

286. ഈ വർഷവും മത്സ്യബന്ധന മേഖലയിൽ കൂടുതൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനായി മത്സ്യബന്ധന മേഖലയുടെ വിഹിതം 295.12 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു. ഇതിൽ സംസ്ഥാന ഫിഷറീസ് വകുപ്പിനുള്ള 163.31 കോടി രൂപയും ഹാർബർ എഞ്ചിനീയറിങ് വകുപ്പിനുള്ള 35.31 കോടി രൂപയും കേരള ഫിഷറീസ് ആൻഡ് ഓഷ്യൻ സ്റ്റഡീസ് സർവകലാശാലയ്ക്കുള്ള 35.50 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കേന്ദ്ര സഹായമായി 61 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

287. കടലോര മത്സ്യബന്ധനം എന്ന ബൃഹത് പദ്ധതിക്കായി 41.10 കോടി രൂപയും ഉൾനാടൻ മത്സ്യബന്ധന പദ്ധതികൾക്കായി 80.91 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

288. അക്വാകൾച്ചർ രംഗത്തെ ഉൽപാദനം വർധിപ്പിക്കുന്നതിനായി 67.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

തീരദേശ വികസനം

289. **തീരദേശ വികസന പദ്ധതിക്കായി 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം ആകെ 176.98 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മത്സ്യത്തൊഴിലാളികളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ-മാനവശേഷി വികസന പദ്ധതികൾക്കായി 139 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

290. മത്സ്യത്തൊഴിലാളി കുടുംബങ്ങളിലെ കുട്ടികൾക്ക് ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ

സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്നതിനും മത്സ്യത്തൊഴിലാളി വനിതകളുടെ ഉന്നമനത്തിനായും 9 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു. അതുവഴി മത്സ്യത്തൊഴിലാളികളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും മാനവശേഷി വികസനത്തിനുമുള്ള പദ്ധതി വിഹിതം 49 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

291. കൊല്ലം നീണ്ടകരയിൽ യാൺ ട്വിസ്റ്റിങ് യൂണിറ്റ് ആൻഡ് നെറ്റ് ഫാക്ടറി ആരംഭിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

പുനർഗേഹം

292. **ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ ദുരിതാശ്വാസ നിധിയിൽ (CMDRF)നിന്നും 250 കോടി രൂപയും ബജറ്റ് വിഹിതമായ 178.10 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ നാളിതുവരെയായി ആകെ 428.10 കോടി രൂപ പുനർഗേഹം പദ്ധതിയുടെ നിർവഹണത്തിനായി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ പദ്ധതിക്കുകീഴിൽ 2428 വ്യക്തിഗത ഭവനങ്ങളുടെയും 390 ഫ്ലാറ്റുകളുടെയും നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരിച്ച് ആകെ 2818 കുടുംബങ്ങളെ**

ഇതിനോടകംതന്നെ പുനരധിവസിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

293. പുനർഗേഹം പദ്ധതിക്ക് 20 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു. അതുവഴി പദ്ധതി വിഹിതം 60 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

294. മത്സ്യത്തൊഴിലാളികളുടെ പഴയതും ക്ഷയിച്ചതുമായ വീടുകൾ അറ്റകുറ്റപ്പണി നടത്തി നവീകരിക്കുന്നതിനായി പുതിയ പദ്ധതി ആരംഭിക്കുന്നു. 2025-26 ൽ ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

295. 2.36 ലക്ഷത്തിൽപ്പരം മത്സ്യത്തൊഴിലാളികൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷ്വറൻസ് പദ്ധതി ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കേരള ഫിഷറീസ് ആൻഡ് ഓഷ്യൻ സ്റ്റഡീസ് സർവകലാശാല

296. കണ്ണൂർ ജില്ലയിലെ പയ്യന്നൂരിൽ സർക്കാർ അനുവദിച്ചുനൽകിയ 5.0935 ഹെക്ടർ ഭൂമിയിൽ പുതിയ ഫിഷറീസ് കോളേജ് പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചു.

297. കേരള ഫിഷറീസ് ആൻഡ് ഓഷ്യൻ സ്റ്റഡീസ് സർവകലാശാലയുടെ ശാക്തീകരണത്തിനും ഗവേഷണ, വിജ്ഞാന വ്യാപന

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി ആകെ 35.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 2 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

മത്സ്യബന്ധന തുറമുഖങ്ങൾ

298. പ്രധാനമന്ത്രി മത്സ്യ സമ്പദാ യോജനയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

299. നിലവിലുള്ള ഫിഷറീസ് ഹാർബറുകളുടെ നവീകരണം, തീരദേശ പാലങ്ങൾ, ഹാർബർ എഞ്ചിനീയറിങ് വകുപ്പ് ഏറ്റെടുത്ത റോഡുകളുടെ നിർമ്മാണം എന്നിവ നബാർഡ് വായ്പയോടെ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വനവും വന്യജീവി സംരക്ഷണവും

300. **സർ, വനവും വന്യജീവി സംരക്ഷണവും എന്ന മേഖലയ്ക്കായി 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം ആകെ 305.61 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 27.55 കോടി രൂപ അധികമാണ്. കേന്ദ്ര സഹായമായി 45.47 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. ജലസുരക്ഷ മെച്ചപ്പെടുത്തുക, മനുഷ്യ-വന്യമൃഗ**

സംഘർഷങ്ങൾ ലഘൂകരിക്കുക, വനമേഖലയെ ആശ്രയിച്ചു കഴിയുന്ന വിഭാഗങ്ങളുടെ ജീവനും ജീവനോപാധികൾക്കും സംരക്ഷണം നൽകുക, കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനങ്ങൾക്കെതിരെയുള്ള കവചമായി വനങ്ങളെ നിലനിർത്തിക്കൊണ്ട് വനങ്ങളുടെ സുസ്ഥിര പരിപാലനം ഉറപ്പാക്കുക തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കാണ് വനവും വന്യജീവി സംരക്ഷണവും എന്ന മേഖലയിൽ 2025-26 വർഷം ഊന്നൽ നൽകുന്നത്.

301. മനുഷ്യ-വന്യമൃഗ സംഘർഷ സംബന്ധമായ വിവരങ്ങൾ യഥാസമയം ശേഖരിച്ച് വേണ്ട നിർദേശങ്ങൾ ഫീൽഡ് തലത്തിൽ നൽകുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി സംസ്ഥാനതല കൺട്രോൾ റൂം (SEOC) വനം ആസ്ഥാനത്തും ഡിവിഷൻ തലത്തിൽ 36 DEOC -കളിലും രൂപീകരിച്ചു.

302. മനുഷ്യ-വന്യ ജീവി സംഘർഷങ്ങൾ ലഘൂകരിച്ച് അതിവേഗം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ 48.85 കോടിയാണ് വകയിരുത്തിയിരുന്നത്. ഇത് 21.55 കോടി

വർധിപ്പിച്ച് 70.40 കോടിയാക്കി ഉയർത്തുന്നു. വന്യമൃഗങ്ങളുടെ ആക്രമണത്തിന് ഇരയാകുന്നവർക്കുള്ള സഹായമായി 2011-16 കാലയളവിൽ 39.52 കോടി രൂപയാണ് വിതരണം ചെയ്തതെങ്കിൽ 2016-21 കാലയളവിൽ 91.36 കോടി രൂപ വിതരണം ചെയ്തു. ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം ഇതുവരെ 129.51 കോടി രൂപ ഈ ഇനത്തിൽ സഹായമായി വിതരണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

303. നിലവിൽ പ്രവർത്തിച്ച് വരുന്ന 19 ദ്രുതകർമ്മസേനകൾക്ക് പുറമേ ഒമ്പത് ഫോറസ്റ്റ് ഡിവിഷനുകളിൽകൂടി പുതിയ ദ്രുതകർമ്മ സേനകൾ രൂപീകരിച്ച് പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതോടുകൂടി RRT-കളുടെ ആകെ എണ്ണം 28 ആയിട്ടുണ്ട്.

304. വനാശ്രിതരായ പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗത്തിൽനിന്നും 500 പേർക്ക് പുതിയ ബീറ്റ് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ തസ്തിക സൃഷ്ടിച്ച് പി.എസ്.സി. മുഖേന 2023 വർഷത്തിൽ നിയമനം നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

305. പ്രവർത്തനക്ഷമമല്ലാത്ത ഫെൻസിങ്ങുകൾ അടിയന്തര പ്രാധാന്യത്തോടെ പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കുന്നതിന് ‘ മിഷൻ സോളാർ ഫെൻസിങ് 2024’ എന്ന പദ്ധതി സംസ്ഥാനമാകെ

നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

306. സംസ്ഥാനത്ത് പാമ്പ് കടിയേറ്റുള്ള മരണങ്ങൾ അടുത്ത 5 വർഷംകൊണ്ട് പൂർണ്ണമായും ഇല്ലാതാക്കാൻ “ പാമ്പുവിഷബാധ ജീവഹാനി രഹിത കേരളം” എന്ന പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

307. വിവിധ വനസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, വന്യജീവി ആക്രമണങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കുക തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങൾ ഉൾപ്പെട്ട വനസംരക്ഷണ പദ്ധതിക്ക് 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

308. വനസംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ശാക്തീകരണത്തിനും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനുമായി 50.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

309. പ്രോജക്ട് എലിഫന്റ് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി പെരിയാർ, ആനമുടി, നിലമ്പൂർ, വയനാട് ആന സങ്കേതങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 3.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കോട്ടൂർ ആന പുനരധിവാസ കേന്ദ്രത്തിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഗ്രാമവികസനം

310. ഗ്രാമവികസന മേഖലയ്ക്കായി 2025-26 ൽ 7098.74 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 598.75 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

311. മഹാത്മാഗാന്ധി ദേശീയ ഗ്രാമീണ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽ ശരാശരി തൊഴിൽ ദിനങ്ങൾ വർധിപ്പിച്ച് രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത തൊഴിലാളികളുടെ ഉപജീവന സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള പരിശ്രമം നടത്തുകയും 10.50 കോടി തൊഴിൽ ദിനങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും വഴി 3875.76 കോടി രൂപ വേതനമായി ലഭ്യമാക്കുകയുമാണ് 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

312. പ്രധാനമന്ത്രി ഗ്രാമ സഡക് യോജന (PMGSY) എന്ന പദ്ധതിക്ക് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. 120 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതമായി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

313. PMGSY പദ്ധതിക്കുവേണ്ടിയുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതത്തിനുപുറമേ ടെൻഡർ എക്സസ്, യൂട്ടിലിറ്റി ഷിഫ്റ്റിങ്, ഗുണനിലവാര പരിശോധന, അറ്റകുറ്റപണികൾ, PMGSY I, II-ലും ശേഷിക്കുന്ന റോഡുകളുടെ പൂർത്തീകരണ ചെലവുകൾക്കുമായി 23.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

314. നിലവിൽ ഇൻഫർമേഷൻ സെന്ററുകളില്ലാത്ത ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്തുകളിൽ ഇവ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

315. **2025 നവംബർ 1 ആകുമ്പോഴേക്കും അതിദരിദ്രരില്ലാത്ത കേരളമെന്ന ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കാനുള്ള ഊർജിതമായ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി, സർവേയിലൂടെ കണ്ടെത്തിയ 64006 കുടുംബങ്ങളിൽ ഇതിനകം 44539 കുടുംബങ്ങളെ (69.59 ശതമാനം) അതിദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്ന് മോചിപ്പിച്ചു. ഇനി 11814 കുടുംബങ്ങളെക്കൂടി ദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്ന് കരകയറ്റും. ഗ്യാപ് ഫണ്ട് നല്കുന്നതിനായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 10 കോടി രൂപ അധികമാണ്.**

316. കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാ മിഷൻ അതോറിറ്റി (ലീപ്പ് കേരള മിഷൻ) 4000-ത്തിലധികം കേന്ദ്രങ്ങളിലൂടെ നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന തുടർ വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതിക്കായി 20.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

തദ്ദേശ ഭരണം

317. സർ, എറണാകുളം നഗരത്തിലെ വെള്ളക്കെട്ട് പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ഓപ്പറേഷൻ ബ്രേക്ക് ത്രൂ പദ്ധതിക്ക് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

318. LSGD കോംപ്ലക്സിന് ഭൂമിവാങ്ങുന്നതിനും നിർമ്മാണത്തിനുമായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

319. കുടുംബശ്രീ മിഷൻ നോഡൽ ഏജൻസിയായി നടപ്പിലാക്കുന്ന ദീൻ ദയാൽ അന്ത്യോദയ യോജന - ദേശീയ ഗ്രാമീണ ഉപജീവന മിഷൻ പദ്ധതിക്കും അതിന്റെ ഉപപദ്ധതികൾക്കുമുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 56 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. 84 കോടി രൂപ കേന്ദ്രവിഹിതമായി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

കുടുംബശ്രീ മിഷൻ

320. കുടുംബശ്രീയുടെ സൂക്ഷ്മ സംരംഭങ്ങൾ, പ്രാദേശിക സാമ്പത്തിക വികസനം, മൈക്രോ ഫിനാൻസ്, കാർഷിക, മൃഗസംരക്ഷണ മേഖലയിലെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 270 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

321. കേരള ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ലോക്കൽ അഡ്മിനിസ്ട്രേഷന് (കില) പരിശീലന പരിപാടികൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള വിഹിതം 28

കോടി രൂപയിൽനിന്നും 29.32 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

322. കേരള സർക്കാരിന്റെ ഇ-ഗവേർണൻസ് പദ്ധതിയായ ' ഇൻഫർമേഷൻ കേരള മിഷൻ' -ന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

323. ' സ്വച്ഛ്ഭാരത് മിഷൻ' പദ്ധതിക്ക് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതമായി 11.25 കോടി രൂപയും പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

324. വിവിധ ഏജൻസികളുടെ ഏകോപനത്തോടെ മാലിന്യമുക്തം നവകേരളമെന്ന ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി ശുചിത്വകേരളം പദ്ധതികൾക്കുള്ള വിഹിതം 2024-25 ലെ 25 കോടി രൂപയിൽ നിന്നും 30 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

325. വയനാട് ജില്ലയുടെ സുസ്ഥിര വികസനത്തിനായി ആരംഭിച്ച പദ്ധതിയാണ് വയനാട് പാക്കേജ്. 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ 10 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തി ആകെ 85 കോടി രൂപ ഈ പദ്ധതിക്ക് വകയിരുത്തുന്നു.

സഹകരണം

326. തൊഴിലധിഷ്ഠിത പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുന്ന വിവിധതരം

സഹകരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് വായ്പ, ഓഹരി മൂലധനം, പ്രവർത്തന ഗ്രാന്റ്, സബ്സിഡി എന്നീ ഇനങ്ങളിലായി 21.72 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

327. പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ സംഘങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമത ഉയർത്തി അവയെ ലാഭകരമാക്കി മാറ്റുന്നതിന് 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

328. കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിന് ഓൺലൈൻ മൊബൈൽ ആപ്ലിക്കേഷൻ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി **പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

329. വയനാട് ബ്രഹ്മഗിരി ഡെവലപ്മെന്റ് സൊസൈറ്റിക്ക് പ്രവർത്തന മൂലധനത്തിനും നവീകരണത്തിനുമായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

330. റബ്കോയുടെ നവീകരണം പ്രവർത്തനമൂലധനം എന്നിവയ്ക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ജലസേചനവും വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണവും

331. ജലസേചനവും വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണവും തീരദേശ സംരക്ഷണവും എന്ന മേഖലയ്ക്കായി 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം

ആകെ അടങ്കൽ തുകയായി 609.85 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 21 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

വൻകിട ഇടത്തരം ജലസേചനം

332. വൻകിട ഇടത്തരം ജലസേചന പദ്ധതികൾക്ക് 239.32 കോടി രൂപയും ചെറുകിട ജലസേചനത്തിന് 190.96 കോടി രൂപയും വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണത്തിനും തീരദേശ സംരക്ഷണത്തിനുമായി 178.07 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

333. കാഡാ കനാലുകളുടെയും ഫീൽഡ്ചാനലുകളുടെയും ഡ്രെയിനുകളുടേയും നവീകരണത്തിന് 14.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

334. 27.25 കി.മീ. ദൈർഘ്യമുള്ള ഒരു ലോവർ ലെവൽ കനാലും 7.58 കി.മീ ദൈർഘ്യമുള്ള ഒരു ലിങ്ക് കനാലും നിർമ്മിച്ചുകൊണ്ടും മെയിൻ കനാൽ രണ്ടായി തിരിച്ചും നടപ്പിലാക്കുന്ന ഇടമലയാർ ജലസേചന പദ്ധതിക്ക് 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

335. മൂവാറ്റുപുഴ വാലി ജലസേചന പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപയും കാരാപ്പുഴ ജലസേചന പദ്ധതിക്കായി 27 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. കല്ലട ഇറിഗേഷൻ പദ്ധതിയുടെ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

336. കാവേരി നദീതട പദ്ധതികൾക്കായി 77.22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

337. 2800 ഹെക്ടർ സ്ഥലത്ത് ജലസേചനം നടത്താൻ ലക്ഷ്യമിടുന്ന ബാണാസുരസാഗർ ജലസേചന പദ്ധതിയുടെ ബാക്കിയുള്ള പ്രവൃത്തികൾക്കായി RIDF-ന് വിശദമായ പദ്ധതി രേഖ സമർപ്പിക്കുന്നതാണ്. പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

338. ചെങ്ങളാർ പദ്ധതിയുടെ കീഴിലുള്ള പട്ടിശ്ശേരി ഡാമിന്റെയും കനാൽ ശൃംഖലകളുടെയും പൂർത്തീകരണത്തിനായുള്ള പട്ടിശ്ശേരി പദ്ധതിക്ക് 3 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തി വിഹിതം 17 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

339. ഡാം പുനരുദ്ധാരണവും വികസനവും പദ്ധതി - ഡ്രിപ്പ് രണ്ടാംഘട്ട പ്രവൃത്തികൾക്കായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

340. കുറ്റ്യാടി ജലസേചനപദ്ധതിയുടെ നവീകരണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 5 കോടി രൂപയും ചിറ്റൂർപ്പുഴ ജലസേചന പദ്ധതി കനാലുകളുടെ നവീകരണത്തിനായി 12 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

341. പഴശ്ശി ജലസേചന പദ്ധതിയുടെ പ്രധാന കനാലിന്റെയും ശാഖാ കനാലിന്റേയും വിതരണ ശൃഖലയുടേയും നവീകരണ പദ്ധതിക്ക് 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

342. **കാഞ്ഞിരപ്പുഴ ജലസേചന പദ്ധതി** നവീകരണത്തിന് ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

343. വെള്ളപ്പൊക്കത്തിന് പരിഹാരമായി അധികജലം തോട്ടപ്പള്ളി സ്പിൽവേയിലൂടെ കടലിലേക്ക് ഒഴുക്കി വിടുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

344. മീനച്ചിൽ നദീതടത്തിൽ റഗുലേറ്ററോടൊപ്പം 1.20 ക്യൂബിക് മീറ്റർ സംഭരണശേഷിയുള്ള ചെറിയ ഡാം നിർമ്മിക്കുന്നത് വഴി 9 കി.മീ. നീളത്തിൽ വെള്ളം സംഭരിക്കാനും കാർഷിക മേഖലയുടെ വികസനത്തിനും സഹായകരമാകുന്നതാണ്. പാലാ മുനിസിപ്പാലിറ്റിയിലെ അരുണാപുരത്ത് 75 മീ. നീളത്തിൽ റഗുലേറ്റർ കം ബ്രിഡ്ജോടുകൂടിയ ചെറിയ ഡാം നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

345. വെള്ളപ്പൊക്ക ഭീഷണി നേരിടുന്നതിനായി അരൂർ മേഖലയിൽ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വേമ്പനാട് കായലിന്റെ ഭാഗങ്ങൾ ആഴം കൂട്ടുന്നതിന്

മണ്ണ് നീക്കാൻ അനുമതി നൽകും. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ചെറുകിട ജലസേചനം

346. ചെറുകിട ജലസേചനം മേഖലയ്ക്ക് 192.46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 27.68 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

347. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭൂഗർഭ ജലലഭ്യത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനും ഭൂഗർഭജല വികസനത്തിനാവശ്യമായ സൗകര്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതിനുമുള്ള പദ്ധതിക്കായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

348. **പുതിയ സൂക്ഷ്മ ജലസേചന പദ്ധതിക്കായി** 30.68 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

349. ലിഫ്റ്റ് ഇറിഗേഷൻ പദ്ധതിക്കായി 17 കോടി രൂപയും ചെറുകിട ജലസേചനം ക്ലാസ് -I പദ്ധതിക്ക് 71.10 കോടി രൂപയും ചെറുകിട ജലസേചനം ക്ലാസ്-II പദ്ധതിക്ക് 22.50 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

350. കുട്ടനാട്ടിൽ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി

നബാർഡ് (RIDF) വായ്പകൂടി ലഭ്യമാക്കി നടപ്പിലാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

351. കുട്ടനാട്ടിലെ വെള്ളപ്പൊക്ക നിവാരണത്തിനായുള്ള വിവിധ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 57 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

352. ജലസേചന വകുപ്പിനുകീഴിൽ വിവിധ തീരദേശ സംരക്ഷണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഊർജം

353. **സർ, ആഭ്യന്തര വൈദ്യുത ഉൽപാദനത്തിൽ ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം 1306.238 മെഗാവാട്ടിന്റെ വർധനവുണ്ടായി. ഇതിൽ ജലവൈദ്യുത പദ്ധതികൾവഴി 148.55 മെഗാവാട്ടും സൗരോർജ നിലയങ്ങൾ വഴി 1157.688 മെഗാവാട്ടും ആണ് വർധിച്ചത്. 40 മെഗാവാട്ട് ശേഷിയുള്ള തൊട്ടിയാർ ജലവൈദ്യുത പദ്ധതിയും 60 മെഗാവാട്ട് ശേഷിയുള്ള പള്ളിവാസൽ ജലവൈദ്യുത പദ്ധതിയുടെ വിപുലീകരണവും പൂർത്തിയാക്കി.**

354. **കെ.എസ്.ഇ.ബി. മുഖേന സൗരപദ്ധതിയിലൂടെ 49530 പുരപ്പുറങ്ങളിലായി 229.528 മെഗാവാട്ട് ശേഷിയുള്ള**

സൗരോർജനിലയങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കി.

355. ഊർജ മേഖലയ്ക്കായി ആകെ 1156.76 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

356. വൈദ്യുതി ഉൽപാദനം വർധിപ്പിക്കുന്നതിന് പമ്പ്സ് ആൻഡ് സ്റ്റോറേജ് പദ്ധതികൾ വിപുലമായും സമയബന്ധിതമായും നടപ്പിലാക്കും. ഇതിനായി പ്രത്യേക പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കാൻ 100 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രിസിറ്റി ബോർഡ് ലിമിറ്റഡ്

357. 2025-26-ൽ കെ.എസ്.ഇ.ബി.-ക്കായി 1088.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു,

358. ജലസേചന വകുപ്പിന്റെ പഴശ്ശി ഇറിഗേഷൻ ബാരേജിൽ നടപ്പാക്കുന്ന പഴശ്ശി സാഗർ പദ്ധതിക്ക് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

359. മാരിപ്പുഴ ചെറുകിട ജല വൈദ്യുത പദ്ധതിക്കായി 2 കോടി രൂപയും ഇതിനുപുറമേ മറ്റ് ചെറുകിട ജല വൈദ്യുത പദ്ധതികൾക്കായി 12 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. സാധ്യമായ ഇടങ്ങളിൽ ചെറുകിട ജലവൈദ്യുത പദ്ധതികൾ ആരംഭിക്കുന്നതിന് അടിയന്തര നടപടി സ്വീകരിക്കും.

360. പ്രസരണ ശൃംഖലകൾക്കായി 370 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ജലവൈദ്യുത നിലയങ്ങളുടെ നവീകരണത്തിനും ആധുനികവൽക്കരണത്തിനുമായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

361. വാണിജ്യ നഷ്ടം കുറച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നതിന് ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള " ദ്യുതി" പദ്ധതിക്കായി 430 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

362. പകൽ കുറഞ്ഞ നിരക്കിൽ ലഭിക്കുന്ന വൈദ്യുതി സംഭരിച്ച് രാത്രി ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ് ബാറ്ററി എനർജി സ്റ്റോറേജ് സിസ്റ്റം (BES). സംസ്ഥാനത്തിന് അനുവദിച്ച 500 മെഗാവാട്ട് BES കാസർഗോഡ് മൈലാട്ടിയിൽ 2026-ൽ പ്രവർത്തനമാരംഭിക്കും. ബാറ്ററി എനർജി സ്റ്റോറേജ് സിസ്റ്റം (BES) നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി പ്രത്യേകമായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

363. ഊർജ മേഖലയിൽ നവീന പ്രവർത്തനങ്ങളും ഊർജ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി Innovation Fund and ESCOT (Energy Saving and Co-ordination Team) എന്ന പദ്ധതിക്ക് 41.22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

364. **ANERT-നുള്ള 51.10 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ പാരമ്പര്യേതര ഊർജ മേഖലയ്ക്ക് 67.96 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

365. പുനരുപയോഗിക്കാവുന്ന ഊർജ പദ്ധതികൾ/ പരിപാടികൾക്കായി

31.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. വിദൂര ആദിവാസി ഗ്രാമങ്ങളുടെ വൈദ്യുതിവത്കരണത്തിന് 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

366. പട്ടികവർഗ/ഗോത്ര നഗറുകളിൽ സൗരോർജ പാനലുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

367. **ഗ്രീൻ ഹൈഡ്രജൻ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലേക്കായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

വ്യവസായം

368. വ്യാവസായിക മേഖലയ്ക്കാവശ്യമായ ഭൂലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി 31 സ്വകാര്യ വ്യവസായ പാർക്കുകൾക്ക് ഡെവലപ്പർ പെർമിറ്റ് നൽകിയിട്ടുണ്ട്. സംരംഭ സഹായ പദ്ധതിയിലൂടെ സബ്സിഡി ഇനത്തിൽ 165 കോടി രൂപ 3193 സംരംഭകർക്ക് വിതരണം ചെയ്യുവാനും സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

369. **വ്യവസായ മേഖലയ്ക്കാകെ 2025-26-ൽ 1831.36 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

370. ചെറുകിട വ്യവസായത്തിന് 254.93 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഡെവലപ്മെന്റ് പ്ലോട്ട്/എസ്റ്റേറ്റുകളിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ

വികസനത്തിനായി 18 കോടി രൂപയും ബഹുനില വ്യവസായ എസ്റ്റേറ്റുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിന് 10 കോടി രൂപയും പൊതു-സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്ത രീതിയിൽ വ്യവസായ പാർക്കുകകളും പ്രദേശങ്ങളും വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് 7.40 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

371. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മരുന്ന് ഉൽപ്പാദന രംഗത്ത് പ്രധാന പങ്ക് വഹിക്കുന്ന പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനമായ ആലപ്പുഴ കെ.എസ്.ഡി.പി.-യിലെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

372. യോഗ്യരായ സംരംഭകർക്ക്/യൂണിറ്റുകൾക്ക് സ്റ്റാർട്ട്അപ്പ്, നിക്ഷേപ, സാങ്കേതിക പിന്തുണകൾ നൽകുന്നതിനുള്ള സംരംഭക സഹായ പദ്ധതിക്കായി 80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

373. നാനോ സംരംഭങ്ങൾക്ക് മാർജിൻ മണി ഗ്രാന്റായി 17.06 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

374. സൂക്ഷ്മ ചെറുകിട ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾക്കായുള്ള പ്രത്യേക പാക്കേജിനായി 48.01 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

375. വയനാട് - 'ക്ലൈമറ്റ് സ്മാർട്ട് കോഫി പ്രോജക്ട് സ്ഥാപിക്കുന്നതുമായി

ബന്ധപ്പെട്ട പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ തോട്ടം മേഖലയുടെ ഉന്നമനത്തിനായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

376. വാണിജ്യ മേഖലയുടെ വികസനത്തിനായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

377. കരകൗശല വ്യവസായ മേഖലയ്ക്ക് 4.11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ടൂറിസം സുവനീറുകൾ

378. സർ, ആറന്മുള കണ്ണാടി, കഥകളി രൂപം, തെയ്യം തുടങ്ങി കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷ മുദ്രകൾ പേറുന്ന ടൂറിസം സുവനീറുകൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിന് കരകൗശല വികസന കോർപ്പറേഷന് 25 ലക്ഷം രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

379. കൈത്തറി യന്ത്രത്തറി മേഖലയ്ക്ക് 56.89 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ കൈത്തറി സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, ഹാന്റെക്സ്, ഹാൻവീവ് എന്നിവയ്ക്കുള്ള സർക്കാർ വിഹിതമായ 5.30 കോടി രൂപയും, ഹാന്റെക്സ്, ഹാൻവീവ് എന്നിവയുടെ മൂലധന അടിത്തറ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള 4.50 കോടി രൂപയും സമഗ്ര കൈത്തറി ഗ്രാമം സ്ഥാപിക്കൽ തുടങ്ങിയ പ്രോത്സാഹന വികസന

പദ്ധതികൾക്കായുള്ള 6.95 കോടി രൂപയും കൈത്തറി യന്ത്രത്തറി മേഖലയിലെ ഉൽപാദനം, വിപണനം, പരിശീലനം എന്നിവയ്ക്കായുള്ള 11.20 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കൈത്തറി സഹകരണ സംഘങ്ങളെ സഹായിക്കാൻ 5 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തുന്നു.

380. കൈത്തറി മേഖലയിലെ പ്രീമിയം ഉൽപന്നങ്ങൾക്കുള്ള ഉൽപന്ന വികസന സഹായം എന്ന **പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

381. **ഹാന്റെക്സിന്റെ പുനരുജ്ജീവനത്തിനായി 20 കോടി രൂപയുടെ പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.**

382. ടെക്സ് ഫെഡിന്റെ കീഴിലുള്ള സഹകരണ സ്പിന്നിംഗ് മില്ലുകളുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനുള്ള സമഗ്ര പദ്ധതിക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

383. കൈത്തറി സഹകരണ സംഘങ്ങൾക്ക് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

384. കയർ മേഖലയ്ക്ക് ആകെ 107.64 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

385. കയർ വ്യവസായത്തിലെ യന്ത്രവൽക്കരണത്തിനും നിയന്ത്രിത

യന്ത്രവൽക്കരണത്തിനും പശ്ചാത്തല വികസനത്തിനുമായി 22 കോടി രൂപയും കയർ ഉൽപന്നങ്ങളുടെയും ചകിരിയുടെയും വില സ്ഥിരത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി 38 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. വലിയ വാണിജ്യ സാധ്യത ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ചകിരിച്ചോറ് വ്യവസായ വികസന പദ്ധതിക്ക് 5 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തുന്നു.

386. കയർ സഹകരണ സംഘങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവന പദ്ധതിക്കായി 13.50 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

387. ഖാദിഗ്രാമ വ്യവസായ മേഖലയിൽ വിവിധ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 15.70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

388. കശുവണ്ടി മേഖലയ്ക്ക് 53.36 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. അതിൽ 3.05 കോടി രൂപ കേരള സംസ്ഥാന കശുവണ്ടി വികസന കോർപ്പറേഷനും 3 കോടി രൂപ കാപെക്സിനും 6.31 കോടി രൂപ കശുമാവ് കൃഷി വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള കേരള സംസ്ഥാന ഏജൻസിക്കും 41 കോടി രൂപ കേരള കാഷ്യൂ ബോർഡിനും ഉള്ളതാണ്.

389. കശുവണ്ടി മേഖല പുനരുജ്ജീവന ഫണ്ടായി 30 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു. ഉല്പാദന വൈവിധ്യവൽക്കരണത്തിന് 5 കോടി

രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

390. സ്വകാര്യ മേഖലയിലെ കശുവണ്ടി തൊഴിലാളികൾക്ക് സ്ത്രീ സൗഹൃദമായ തൊഴിൽ അന്തരീക്ഷം സൃഷ്ടിക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 2 കോടി രൂപയും വായ്പകൾക്കുള്ള ഇന്ററസ്റ്റ് സബ്‌വെൻഷൻ, മൂലധന ഗ്രാന്റ് എന്നിവയിലൂടെ ചെറുകിട ഇടത്തര കശുവണ്ടി ഫാക്ടറികളുടെ പുനരുജ്ജീവനത്തിനായി 2 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

391. ഇടത്തരം, വൻകിട വ്യവസായങ്ങൾക്കുവേണ്ടി 795.09 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 22 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

392. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇൻഡസ്ട്രിയൽ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് കോർപ്പറേഷന് ആകെ 127.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

393. ദേശീയ/അന്തർദേശീയ മൾട്ടി സെക്ടറൽ നിക്ഷേപങ്ങളെ ആകർഷിക്കുന്നതിനായുള്ള പ്രത്യേക പരിപാടികൾ കെ.എസ്.ഐ.ഡി.സി. ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി കെ.എസ്.ഐ.ഡി.സി.ക്ക് 6 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

394. KSIDC വ്യവസായ പാർക്കുകൾക്ക് 11.50 കോടി രൂപയും വ്യവസായ വളർച്ചാ കേന്ദ്രങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10.68

കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

395. കേരള കൺസ്ട്രക്ഷൻ കംപോണന്റ്സ് ലിമിറ്റഡ് (KCCL)-ന്റെ ഉടമസ്ഥതയിൽ കൊച്ചിയിലുള്ള ഭൂമിയിൽ മാരിടൈം ക്ലസ്റ്റർ പ്രോജക്ട് ആരംഭിക്കുന്നതിനായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

396. ആഗോളതലത്തിൽ നിക്ഷേപ സൗഹൃദ അന്തരീക്ഷമുള്ള കേന്ദ്രമായി കേരളത്തെ ഉയർത്താൻ വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന പദ്ധതിക്കായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

397. MSME-കളെയും സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളെയും സ്വയംപര്യാപ്തമാക്കുവാനും ശാക്തീകരിക്കുവാനുമുള്ള മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പ്രത്യേക സഹായ പദ്ധതിക്കായി 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

398. **പ്രതിസന്ധിയിലകപ്പെട്ട പീഡിത വ്യവസായങ്ങൾക്കുള്ള പുനരുജ്ജീവനം എന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

399. സുസ്ഥിര വ്യവസായ പ്രോത്സാഹന പദ്ധതിക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

400. ലൈഫ് സയൻസ് പാർക്കിന് 16 കോടി രൂപയും മെഡിക്കൽ ഡിവൈസസ് പാർക്കിന് 21.92 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

401. കേരള റബർ ലിമിറ്റഡിന് 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പദ്ധതികൾ സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിന് നടപടികൾ സ്വീകരിക്കും.

402. KINFRA ഫിലിം ആൻഡ് വീഡിയോ പാർക്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 19.50 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ കിൻഫ്രക്ക് 346.31 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 22 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

403. ഇൻഫോപാർക്ക്, സ്മാർട്ട് സിറ്റി, KEPIP എന്നിവിടങ്ങളിലെ ജലവിതരണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

404. കൊച്ചി പെട്രോ കെമിക്കൽ പാർക്കിന്റെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾക്കായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

405. പാലക്കാട് KINFRA ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് ഇൻഡസ്ട്രിയൽ ടെക്സ്റ്റയിൽസ് പാർക്കിലെ 12.5 MLD ശേഷിയുള്ള ജല ശുദ്ധീകരണ പ്ലാന്റും, ജല വിതരണ പൈപ്പ് ലൈനും സ്ഥാപിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

406. കിൻഫ്ര മുഖേന കാക്കനാട്ട് സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന എക്സിബിഷൻ സെന്ററിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

407. നിർദ്ദിഷ്ട വിഴിഞ്ഞം വികസന മേഖലയിൽ ആരംഭിക്കുന്ന കൺവെൻഷൻ കം എക്സിബിഷൻ സെന്ററിനായി 20 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

408. കൊച്ചി- ബാംഗ്ലൂർ വ്യവസായിക ഇടനാഴിയുടെ ഭാഗമായിട്ടുള്ള കൊച്ചി പാലക്കാട് ഹൈടെക് വ്യവസായിക ഇടനാഴിക്ക് 200 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

409. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനത്തിനായി വയബിലിറ്റി ഗ്യാപ് ഫണ്ടിങ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള സമഗ്ര സാമ്പത്തിക പുനഃസംഘടനാ പദ്ധതിക്കായി 275.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

410. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രോണിക് ഡെവലപ്മെന്റ് കോർപ്പറേഷന് (കെൽട്രോൺ) കീഴിൽ ഇലക്ട്രോണിക് പാക്കേജ് ടെസ്റ്റിംഗ് സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

411. **കൊല്ലം ജില്ലയിൽ ഒരു പുതിയ വ്യവസായ/ഫുഡ് പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി പ്രാരംഭമായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

ധാതുക്കൾ

412. ധാതുമേഖലയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിവരസാങ്കേതിക വിദ്യ

413. **സർ, ഡിജിറ്റൽ വിപ്ലവത്തിൽ കേരളത്തെ ആഗോള നേതൃനിരയിലേക്ക് നയിക്കുക എന്നതാണ് പുതിയ ഐ.ടി. നയത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഈ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുംവിധം വിവര സാങ്കേതിക വിദ്യയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 517.64 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 10.50 കോടി രൂപ അധികമാണ്.**

414. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഐ.റ്റി. മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 134.03 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 16.85 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

415. പ്രധാനപ്പെട്ട സ്ഥലങ്ങളിൽ വൈഫൈ ഹോട്ട്സ്പോട്ടുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

416. സൈബർ സുരക്ഷയ്ക്കായുള്ള സെർട്ട് കേരളയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9.80 കോടി രൂപ വർധിപ്പിച്ച് 10.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

417. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പുതിയ ഐ.റ്റി. നയത്തിന് രൂപം നൽകുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ അന്തിമഘട്ടത്തിലാണ്. പുതിയ നയത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനും മറ്റ് ഐ.ടി. അധിഷ്ഠിത പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 20 കോടി രൂപ അധികം വകയിരുത്തുന്നു.

418. IIITM-K-യുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 16.95 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

419. **സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മിഷന്റെ ഫണ്ട് ഓഫ് ഫണ്ട്സിലേക്ക് 10 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.**

എമേർജിങ് ടെക്നോളജി ഹബ്

420. കേരളാ സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മിഷന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ തുടക്കം കുറിച്ച എമേർജിങ് ടെക്നോളജി ഹബിന്റെ തുടർപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

421. ഡിജിറ്റൽ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 25.81 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

422. Centre for Digital Transformation in Culture ന്റെ നിലവിലെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനും തുടർ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 80 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

423. ഡിജിറ്റൽ ആർട്സ് സ്കൂൾ കേരളയ്ക്കായി 2 കോടി രൂപയും ഡിജിറ്റൽ മ്യൂസിയം കേരളയ്ക്ക് 3 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

424. **പഠന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവകലാശാലയുമായി സഹകരിക്കുന്നതിന് ഡിജിറ്റൽ സർവകലാശാല ധാരണാ പത്രം ഒപ്പിട്ടിട്ടുണ്ട്. Oxford University Internal Funding Mechanism (GEMS) മുഖേന - Ph.D സ്കോളർഷിപ്പുകൾ/ഡോക്ടറൽ സ്റ്റുഡന്റ്ഷിപ്പ് എന്നിവ സാധ്യമാണ്. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

ഗ്രാഫീൻ അറോറ

425. ഗ്രാഫീൻ സാങ്കേതികവിദ്യകൾ ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് വൻതോതിൽ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും വാണിജ്യവൽക്കരിക്കുന്നതിനും ഉയർന്നുവരുന്ന ഗ്രാഫീൻ ടെക്നോളജി ആൻഡ് ഇന്നവേഷൻ ഇക്കോ സിസ്റ്റത്തെ പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഒരു സ്വയംപര്യാപ്തമായ സെക്ഷൻ 8 കമ്പനി സ്ഥാപിക്കുക എന്നതാണ് ഗ്രാഫീൻ അറോറയുടെ പ്രാഥമിക ലക്ഷ്യം. ഈ പദ്ധതിക്കായി 3.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

426. ഇന്ത്യ ഇന്നവേഷൻ സെന്റർ ഫോർ ഗ്രാഫിൻ-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 4.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

427. ഇന്റർനാഷണൽ സെന്റർ ഫോർ ഫ്രീ ആൻഡ് ഓപ്പൺ സോഴ്സ് സോഫ്റ്റ്‌വെയർ സെന്ററിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

428. തിരുവനന്തപുരത്തെ ടെക്നോപാർക്കിന് 21 കോടി രൂപയും കൊച്ചി ഇൻഫോപാർക്കിന് 21.60 കോടി രൂപയും കോഴിക്കോട് സൈബർ പാർക്കിന് 11.50 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

429. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനമായ KSITL-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 24.71 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

430. കേരള സ്പേസ് പാർക്കിനായി നബാർഡ് RIDF വായ്പയായ 15 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ 52.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

431. നെറ്റ്‌വർക്ക് അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കേരള ഫൈബർ ഒപ്റ്റിക് നെറ്റ്‌വർക്ക് ലിമിറ്റഡിന് 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

432. കേരള സ്റ്റാർട്ടപ് മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 90.52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 20 കോടി രൂപ കൊച്ചിയിലെ ടെക്നോളജി ഇന്നവേഷൻ സോണിനും 70.52 കോടി രൂപ യുവജന സംരംഭകത്വ വികസന പരിപാടികൾക്കും ആയി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

ഗതാഗതവും വാർത്താവിനിമയവും

433. ഗതാഗത മേഖലയിലെ വികസന പദ്ധതികൾക്കായി ആകെ 2065.01 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഈ മേഖലയുടെ ആകെ ബജറ്റ് വിഹിതം മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 88.97 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

434. റോഡുകൾക്കും പാലങ്ങൾക്കും 1157.43 കോടി രൂപയും റോഡ് ഗതാഗതത്തിനായി 198.84 കോടി രൂപയും ഉൾനാടൻ ജലഗതാഗത മേഖലയ്ക്ക് 133.02 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

435. തുറമുഖങ്ങൾക്കും ലൈറ്റ് ഹൗസുകൾക്കും കപ്പൽ ഗതാഗതത്തിനുമായുള്ള വിഹിതം മുൻവർഷത്തെ 73.72 കോടി രൂപയിൽ നിന്നും 93.72 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

436. തുറമുഖ വകുപ്പിനും കേരള മാരിടൈം ബോർഡിനുമായി

82.70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

437. അഴീക്കൽ, ബേപ്പൂർ, കൊല്ലം, വിഴിഞ്ഞം, പൊന്നാനി, ആലപ്പുഴ, കൊടുങ്ങല്ലൂർ, തലശ്ശേരി, വലിയതുറ, വടകര, കണ്ണൂർ, കാസർഗോഡ് എന്നീ നോൺ മേജർ തുറമുഖങ്ങളുടെ വികസനത്തിനായി 65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സാഗർമാല പദ്ധതി

438. കൊല്ലം തുറമുഖത്തെ ഇമിഗ്രേഷൻ ചെക്ക് പോയിന്റായി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. ‘ സാഗർമാല’ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 101 മീറ്റർ നീളമുള്ള പാസഞ്ചർ ബെർത്തിന്റെ നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൊല്ലത്ത് മത്സ്യബന്ധന ബോട്ടുകൾ, ഹൗസ് ബോട്ടുകൾ എന്നിവയുടെ ഷിപ്പ് റിപ്പയറിങ് യൂണിറ്റും തുറമുഖത്ത് ഒരു ഫ്ലോട്ടിങ് ഡ്രൈ ഡോക്കും സാഗർമാല പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചു വരുന്നു.

439. കേരളത്തിലെ തുറമുഖങ്ങളിൽ നിഷ്ക്രിയമായി കിടക്കുന്ന വിലപിടിപ്പുള്ള ആസ്തികൾ ഭൂമിയും കെട്ടിടവും ഉൾപ്പെടെ സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെ വികസിപ്പിച്ചെടുക്കാൻ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഗൾഫ് മേഖലയിൽനിന്നും കേരളത്തിലേക്ക് യാത്രാക്കപ്പൽ സർവീസ് ആരംഭിക്കുന്നത് സംബന്ധിച്ച് താല്പര്യപത്രം ക്ഷണിച്ച് തുടർനടപടികൾ സ്വീകരിച്ചുവരുന്നു. യാത്രാകപ്പലുകളും ക്രൂയിസ് കപ്പലുകളും ഉല്ലാസനൗകകളും കൂടുതലായി വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിൽ വരുന്നതിന് VGF ആയി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

440. ബേപ്പൂർ തുറമുഖത്തെ 60 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന ഡ്രെഡ്ജിങ്, 90 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന അധിക വാർഫിന്റെ നിർമ്മാണം, കൊല്ലം തുറമുഖത്തെ 190 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന ഫ്ലോട്ടിങ് ഡ്രൈ ഡോക്ക്, 90 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന അധിക വാർഫിന്റെ നിർമ്മാണം, 110.33 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന ഡ്രെഡ്ജിങ്, 20 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന വലിയതുറ, തലശ്ശേരി കടൽ പാലങ്ങളുടെ നവീകരണം, 20.23 കോടി രൂപ ചെലവ് വരുന്ന പൊന്നാനി തുറമുഖത്തെ പുതിയ വാർഫിന്റെ നിർമ്മാണം എന്നീ പദ്ധതികൾ മുൻഗണനാക്രമത്തിൽ നടപ്പിലാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. തുറമുഖ പശ്ചാത്തല വികസനത്തിനായി പ്ലാൻ വിഹിതത്തിന് പുറമേ 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

441. ഹാർബർ എഞ്ചിനീയറിങ് വകുപ്പ് മുഖേന മലപ്പുറം, കോഴിക്കോട് ജില്ലകളിലെ ചെല്ലാനം, ചേറ്റുവ, താനൂർ, പൊന്നാനി, വെള്ളയിൽ, കൊയിലാണ്ടി മത്സ്യബന്ധന തുറമുഖങ്ങളിലും തൃശ്ശൂർ ജില്ലയിലെ മുനയ്ക്കക്കടവ് ഫിഷ് ലാൻഡിങ് സെന്ററിലും ഫ്ലോട്ടിങ് ജെട്ടിയും അനുബന്ധ സൗകര്യങ്ങളും നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 115.20 കോടി രൂപയുടെ പ്രവൃത്തികൾക്ക് അംഗീകാരം നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

442. നോൺ-മേജർ തുറമുഖങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതമായും കേന്ദ്ര പദ്ധതിയായ " സാഗർമാലയിൽ" നിന്ന് തുക ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായും 65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് നടപ്പ് വർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 19.80 കോടി രൂപ കൂടുതലാണ്.

റോഡുകളും പാലങ്ങളും

443. **തിരുവനന്തപുരം ഔട്ടർ റിങ് റോഡ്, എറണാകുളം ബൈപ്പാസ്, കൊല്ലം ചെങ്കോട്ട ഗ്രീൻഫീൽഡ് എന്നീ ദേശീയ പാതകൾക്ക് മാത്രമായി 2,370.59 കോടി രൂപയുടെ സാമ്പത്തിക ബാധ്യതയാണ് കേരളം ഏറ്റെടുത്തിട്ടുള്ളത്.**

444. **കേരളത്തിന്റെ കാർഷിക മേഖലയ്ക്കും വ്യാപാര മേഖലയ്ക്കും**

ടൂറിസം മേഖലയ്ക്കും വലിയ കുതിച്ചുചാട്ടമുണ്ടാക്കാൻ പോകുന്ന വയനാട് തുരങ്കപാതയ്ക്കായി 2134.50 കോടി രൂപയാണ് സംസ്ഥാനം മാറ്റിവയ്ക്കുന്നത്.

445. **സർ, സംസ്ഥാനത്ത് പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള 29522 കിലോമീറ്റർ റോഡിൽ 17483.8 കിലോമീറ്റർ റോഡ് ബി.എം.ബി.സി. നിലവാരത്തിലേക്ക് ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്.**

446. **അഞ്ചുവർഷത്തിനുള്ളിൽ 100 പാലങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കും എന്ന വാഗ്ദാനം മൂന്നുവർഷത്തിനുള്ളിൽതന്നെ പാലിച്ചുവെന്ന് മാത്രമല്ല 150 ഓളം പാലങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുവാൻ പോകുകയുമാണ്.**

447. പദ്ധതിയേതര വിഹിതമായ 3061.98 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ 4219.41 കോടി രൂപ റോഡുകളും പാലങ്ങളും മേഖലയ്ക്ക് വകയിരുത്തുന്നു

പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് (റോഡുകൾ)

448. സംസ്ഥാന പാതകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി 87 കോടി രൂപയും പ്രധാന ജില്ലാ റോഡുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി 309

കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

ഡി.എസ്.ആർ. പുതുക്കി നിശ്ചയിക്കുന്നു

449. പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പിന്റെ റേറ്റുകൾ 2018-ലെ ഡി.എസ്.ആർ.-ൽനിന്നും 2021-ലെ ഷെഡ്യൂളിലേക്ക് കാലോചിതമായി പുതുക്കി നിശ്ചയിക്കും.

ശബരിമല റോഡ് പദ്ധതി

450. ശബരിമലയിലേക്കുള്ള റോഡുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിനും പുനരുദ്ധാരണത്തിനുമായി ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ എത്തിയശേഷം 545.13 കോടി രൂപ ഇതിനകം ചെലവഴിച്ചിട്ടുണ്ട്.

451. കണ്ണൂർ, കോഴിക്കോട്, ആലപ്പുഴ, കൊല്ലം, തിരുവനന്തപുരം എന്നീ പ്രധാനപ്പെട്ട അഞ്ച് നഗരങ്ങളിലെ റോഡ് വികസനത്തിനായി കിഫ്ബി സഹായത്തോടെ 48 പദ്ധതികൾക്കായി 5207.43 കോടി രൂപയുടെ അനുമതി ലഭ്യമാക്കി പ്രവൃത്തികൾ പുരോഗമിച്ചുവരുന്നു. ഇതിനുപുറമേ കേരള റോഡ് ഫണ്ട് ബോർഡ് മുഖേന അഞ്ച് നഗരങ്ങളിലെ റോഡ് വികസനത്തിനായി 3097.48 കോടി രൂപ എസ്റ്റിമേറ്റുള്ള സിറ്റി റോഡ് ഇംപ്രൂവ്മെന്റ് പ്രോജക്റ്റ് ആരംഭിച്ച് ഇതിനകം 741.67 കോടി രൂപ ചെലവഴിച്ചിട്ടുണ്ട്.

452. റോഡ് സുരക്ഷാ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, 363 കിലോമീറ്റർ റോഡുകളുടെ നിലവാരമുയർത്തൽ തുടങ്ങിയ കേരള സംസ്ഥാന ഗതാഗത പദ്ധതിയുടെ രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

453. 2025-26 ൽ പൂർത്തിയാക്കേണ്ട റെയിൽവേ ഓവർ ബ്രിഡ്ജ് (ആർ.ഒ.ബി.) പ്രവൃത്തികൾക്കുള്ള ചെലവുകൾക്കായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

454. പ്രധാന റോഡുകളിലെ സുരക്ഷാ നടപടികൾക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് (പാലങ്ങൾ)

455. സംസ്ഥാന പാതകളിലെ പാലങ്ങളുടെയും കലുങ്കുകളുടെയും നിർമ്മാണവും പുനർ നിർമ്മാണവും പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനും സ്പിൽ ഓവർ തുക നൽകുന്നതിനുമായി 40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

456. നിലവിലുള്ള പാലങ്ങളുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനും പുനർനിർമ്മാണത്തിനുമായി 43 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 18 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

457. വനം വകുപ്പിന്റെ അനുമതിയോടെ ആദിവാസി നഗറുകളിൽ

പാലങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും പുനർനിർമ്മിക്കുന്നതിനുമായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് (ദേശീയപാതകൾ)

458. **സംസ്ഥാനത്ത് 509.83 കോടി രൂപയ്ക്ക് 403 കിലോമീറ്റർ ദൈർഘ്യമുള്ള 30 റോഡുകളുടെ മെച്ചപ്പെടുത്തൽ പ്രവൃത്തികൾ പുരോഗമിച്ചുവരികയാണ്. സംസ്ഥാന ഹൈവേകൾ, പ്രധാന ജില്ലാ റോഡുകൾ എന്നിവയുടെ വികസനത്തിനായി 62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

459. ദേശീയ പാതകളുടെ സുരക്ഷാ പ്രവർത്തനങ്ങളും, ഗതാഗതക്കുരുക്ക് പരിഹരിക്കലും എന്ന പദ്ധതിക്കായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

റോഡ് ഗതാഗതം

460. റോഡ് ഗതാഗത മേഖലയ്ക്കായി ആകെ 198.84 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 29.50 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.

461. 2011-2016 കാലയളവിൽ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക്

1220.82 കോടി രൂപയാണ് അനുവദിച്ചതെങ്കിൽ ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാർ 2016-2021 കാലയളവിൽ **4923.58 കോടി രൂപ അനുവദിച്ചു**. അതായത് നാല് ഇരട്ടി കൂടുതൽ അനുവദിച്ചു. തുടർ ഭരണം കിട്ടി ഈ സർക്കാർ ഭരണത്തിലേറി **നാളിതുവരെ 6864.22 കോടി രൂപ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് അനുവദിച്ച് നൽകിയിട്ടുണ്ട്.** ഇത് 2011-16 കാലയളവിനേക്കാൾ 5.6 മടങ്ങും 2016-2021 കാലയളവിനേക്കാൾ 1.4 മടങ്ങും അധികമാണ്. 2016 കാലയളവ് മുതൽ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് 11787.8 കോടി രൂപയാണ് സർക്കാർ അനുവദിച്ചു നൽകിയത്.

462. **സർ, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസനം, ഡിപ്പോകളുടെയും വർക്ക്ഷോപ്പുകളുടെയും ആധുനികവത്കരണം, ഇ-ഗവേർണൻസ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടങ്ങിയ വികസന പദ്ധതികൾക്കായി ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ 178.96 കോടി രൂപ അനുവദിച്ച് നൽകിയിട്ടുണ്ട്.**

463. 2024-ന്റെ ആരംഭത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ദിവസേനയുള്ള ഓഫ് റോഡ് ബസ്സുകളുടെ എണ്ണം 900-ൽനിന്നും സെപ്റ്റംബർ

ആയപ്പോഴേക്കും ശരാശരി 500-ൽ താഴെയായി കുറയ്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

464. കേരളത്തിലുടനീളം 15 യാത്രാ ഫ്യുവൽ ഔട്ട്‌ലെറ്റുകളും രണ്ട് ലൂബ് ഷോപ്പുകളും ഉൾപ്പെടുന്ന പൊതുസേവനങ്ങൾ വ്യാപിപ്പിച്ചു.

465. അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസനത്തിനും വർക്ക്ഷോപ്പ്, ഡിപ്പോകൾ എന്നിവയുടെ ആധുനികവത്ക്കരണത്തിനുമായി 38.70 കോടി രൂപയും കമ്പ്യൂട്ടർവൽക്കരണത്തിനും ഇ-ഗവേണൻസിനുമായി 12 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

466. പഴയ ബസ്സുകൾക്കുപകരം ആധുനിക ഡീസൽ ബിഎസ് VI ബസ്സുകൾ വാങ്ങുന്നതിനായി 107 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

467. ഇടുക്കി ജില്ലാ ആസ്ഥാനത്ത് ചെറുതോണിയിൽ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. ഡിപ്പോ പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കി ബസ്സ് സർവീസുകൾ ആരംഭിക്കുന്നതിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

468. റോഡ് ഗതാഗത സുരക്ഷാ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 18.62 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 13.62 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

469. പാലക്കാട് ചിറ്റൂർ പ്രൈവറ്റ് ബസ്സ് സ്റ്റാൻഡിന്റെ നിർമ്മാണത്തിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

470. ഹൈഡ്രജൻ ഇന്ധന വാഹനങ്ങൾ പൈലറ്റ് ചെയ്യുന്നതിനും ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങളെ ജനപ്രിയമാക്കുന്നതിനും ഹരിത ഗതാഗത സംരംഭങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനും പ്രവർത്തനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായുള്ള ഇ-മൊബിലിറ്റി പ്രൊമോഷൻ ഫണ്ടിന് 8.56 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഉൾനാടൻ ജലഗതാഗതം

471. ഉൾനാടൻ ജല ഗതാഗത വികസനത്തിനായി ആകെ 133.02 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ സംസ്ഥാന ജലഗതാഗത വകുപ്പിനുള്ള 30.11 കോടി രൂപയും കേരള ഷിപ്പിങ് ആൻഡ് ഇൻലാൻഡ് നാവിഗേഷൻ കോർപ്പറേഷനുള്ള 7.64 കോടി രൂപയും കോസ്റ്റൽ ഷിപ്പിങ് ആൻഡ് ഇൻലാൻഡ് നാവിഗേഷൻ വകുപ്പിനുള്ള 95.27 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

472. ഇന്ധനക്ഷമതയുള്ള പുതിയ ബോട്ടുകൾ വാങ്ങുന്നതിനും കടത്തുസർവീസുകൾ വിപുലീകരിക്കുന്നതിനുമായി 25.11 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

473. ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടുകൂടിയ ക്രൂയിസ് വെസ്സൽ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

474. തീരദേശ, ഉൾനാടൻ നാവിഗേഷൻ വകുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 95.27 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കണ്ണൂർ വിമാനത്താവളം

475. ഭൂമി ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനുൾപ്പെടെ കണ്ണൂർ വിമാനത്താവളത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസനത്തിനായി ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ എത്തിയതിനുശേഷം 526.63 കോടി രൂപ ധനസഹായം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. 2025-26-ൽ കണ്ണൂർ വിമാനത്താവളത്തിന്റെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 75.51 കോടി രൂപയുടെ ചെലവ് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

476. 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം കൊച്ചി മെട്രോയ്ക്ക് 289 കോടി രൂപ ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ്. കൊച്ചി മെട്രോ ഫേസ് II-നുള്ള പദ്ധതി തയ്യാറാക്കുന്നതിന് നടപടി സ്വീകരിച്ച് വരുന്നു.

477. കൊച്ചിയിലെ സംയോജിത ജലഗതാഗതത്തിന്റെ ഇ.എ.പി. ഘടകമായി 159.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

478. അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിനും വിനോദസഞ്ചാരത്തിന് ഉപകരിക്കുന്നതിനുമായി സംസ്ഥാനത്ത് അനുയോജ്യമായ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഹെലിപാഡുകൾ/

ഹെലിപോർട്ടുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ സാധ്യതാ പഠനത്തിനും പ്രാരംഭ ചെലവുകൾക്കുമായി 10 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

479. അങ്കമാലി – എരുമേലി – ശബരി റെയിൽവേ ലൈൻ പദ്ധതിയുടെ എസ്റ്റിമേറ്റ് 2023-ൽ പരിഷ്കരിക്കുകയും ചെലവ് 3800.93 കോടി രൂപയായി വർധിക്കുകയും ചെയ്തു. യഥാർഥ ആവശ്യകതയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി എം.ഐ.ഡി.പി.- യിൽ നൽകിയിരിക്കുന്ന വിഹിതത്തിൽനിന്നും പദ്ധതിയുടെ നടത്തിപ്പിന് ആവശ്യമായ ഫണ്ട് അനുവദിക്കുന്നതാണ്.

480. ഇടുക്കി, വയനാട്, കാസറഗോഡ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ എയർസ്ട്രിപ്പുകളുടെ ഡി.പി.ആർ. തയ്യാറാക്കുന്നതിനും പ്രാരംഭപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 50 ലക്ഷം രൂപ വീതം ആകെ 1.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഉഡാൻ പദ്ധതിയുമായി ചേർന്ന് Sea-plane Water Aerodrome സൗകര്യങ്ങളും, ചെറുവിമാനത്താവള സൗകര്യങ്ങളും വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 50 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

481. ശബരിമല ഗ്രീൻഫീൽഡ് വിമാനത്താവളം പദ്ധതിക്കായി

4.96 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിനോദസഞ്ചാരം

482. ടൂറിസം വരുമാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ കേരളം കോവിഡിന് മുൻപുള്ളതിന് തുല്യമായ നിലയിലെത്തി. 2023 -ൽ 43,647 കോടി രൂപയാണ് ടൂറിസം മേഖലയിലെ വരുമാനം.

483. ടൂറിസം മേഖലയ്ക്ക് ആകെ 385.02 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 33.60 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

484. കെ.റ്റി.ഡി.സി-ക്ക് കീഴിലുള്ള ആഡംബര പ്രീമിയം റിസോർട്ടുകളുടെയും വഴിയോര വിശ്രമ കേന്ദ്രങ്ങളുടെയും നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

485. ഡൽഹി, മുംബൈ മാതൃകയിൽ ഹൈദരാബാദിൽ കേരളാഹൗസ് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് പ്രാഥമികമായി 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

486. വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ ദേശീയ, അന്തർദേശീയ ടൂറിസം വിപണന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

487. പ്രാദേശിക സാംസ്കാരിക മേളകളും ഉത്സവങ്ങളും പരമ്പരാഗത മേളകളും ഉൾപ്പെടെയുള്ള സാംസ്കാരിക പരിപാടികൾ

പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി 26.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

488. വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങളിൽ പശ്ചാത്തല സൗകര്യം ഒരുക്കൽ, നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തൽ എന്നിവയ്ക്കായി 149 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 13 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

489. ഇടുക്കി മൂലമറ്റം-നാടുകാണി പവലിയൻ കേബിൾ കാർ പദ്ധതി പി.പി.പി. മോഡലിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

490. സംസ്ഥാനത്തെ അതിഥി മന്ദിരങ്ങൾ, യാത്രി നിവാസുകൾ, കേരള ഹൗസുകൾ എന്നിവയുടെ നവീകരണത്തിനും അതിഥി മന്ദിരങ്ങൾക്ക് പുതിയ കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുവാനും പൈതൃക അതിഥി മന്ദിരങ്ങൾ പുനരുദ്ധരിക്കുവാനുംവേണ്ടി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 10 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

491. മുസിരിസ് ഹെറിറ്റേജ് ആൻഡ് സ്പൈസ് റൂട്ട്, റിവർ ക്രൂയിസ് ഹെറിറ്റേജ് സ്പൈസ് റൂട്ട് പ്രോജക്റ്റുകൾ എന്നിവ നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

492. **സർ, കൊല്ലത്തിന്റെ ടൂറിസം സാധ്യതകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി കൊല്ലത്ത് ഒരു മറീന നിർമ്മിക്കുന്നതാണ്. ഇതുവഴി കൊല്ലത്തെ അറബിക്കടലിന് അനുബന്ധമായ ആഗോള ടൂറിസം നെറ്റ്‌വർക്കുമായി ബന്ധിപ്പിക്കാൻ കഴിയും. മറീന നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

493. സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ ടൂറിസം കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ശുചിമുറികൾ സ്ഥാപിക്കാനും നിലവിലുള്ളവ അറ്റകുറ്റപ്പണികൾ നടത്താനും 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

494. സംസ്ഥാനത്തെ പ്രമുഖ പട്ടണങ്ങളിൽ നൈറ്റ് ലൈഫ് സജ്ജീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്ക് ഒരു കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

495. ചാമ്പ്യൻസ് ബോട്ട് ലീഗിനായി 8.96 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഇക്കോ ടൂറിസം

496. തൃശ്ശൂർ പുത്തൂർ സുവോളജിക്കൽ പാർക്കിനായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

497. വന്യജീവി സംരക്ഷണം, ഗവേഷണം, ഇക്കോടൂറിസം, പരിസ്ഥിതി

വിദ്യാഭ്യാസം എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക എന്ന വിശാലമായ ലക്ഷ്യം മുന്നിൽകണ്ടുകൊണ്ട് കോഴിക്കോട് ജില്ലയിൽ വനം വകുപ്പിനുകീഴിൽ **പുതിയ ബയോളജിക്കൽ പാർക്ക്** സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

498. കൊല്ലം ശാസ്താംകോട്ടയിൽ ഇക്കോ ടൂറിസം പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കാൻ ഒരു കോടി രൂപ അനുവദിക്കും.

499. പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദ ടൂറിസത്തിന്റെ ഭാഗമായി തിരുവനന്തപുരം പൊന്മുടിയിൽ ഒരു റോപ്പ് വേ വികസിപ്പിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിന്റെ സാധ്യതാപഠനത്തിനായി 50 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

500. വിനോദസഞ്ചാരികളിൽ വർധിച്ചുവരുന്ന ട്രെക്കിങ് താൽപര്യം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായുള്ള വനയാത്ര പദ്ധതിക്ക് 3 കോടി രൂപ അനുവദിക്കും.

501. കേരളത്തിന്റെ ഡിസൈൻ പോളിസിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നിർമ്മാണ കോഡ്, നിർദ്ദിഷ്ട നിർമ്മാണ പാറ്റേൺ, കളർ സ്കീം, സൗന്ദര്യാത്മക രൂപകൽപ്പന എന്നിവ ഉൾപ്പെടുത്തിയുള്ള ഒരു മാതൃക വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രം രൂപീകരിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ശാസ്ത്രവും സാങ്കേതിക വിദ്യയും പരിസ്ഥിതിയും

502. സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ വിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും ഒരു പൊതുസൗകര്യമായി നൂതന കംപ്യൂട്ടേഷണൽ മോഡലിങ്ങിനും സിമുലേഷനുമായി ഒരു സൂപ്പർകമ്പ്യൂട്ടിങ് കേന്ദ്രം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

503. പ്രത്യേകം തിരഞ്ഞെടുത്ത മേഖലകളിൽ ഗവേഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്ന കേരള സംസ്ഥാന ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക പരിസ്ഥിതി കൗൺസിലിന്റെ കീഴിലുള്ള ഏഴ് ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിവിധ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ആകെ 64.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

504. ലോകത്തെ ഉന്നത വൈറോളജി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടുകളുടെ ശൃംഖലയുമായി ചേർന്നു പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനായി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് വൈറോളജിയുടെ വിവിധ പരിപാടികൾക്കായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

505. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് ക്രോപ് ബ്രീഡിങ് എന്ന സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനം ആരംഭിക്കുമെന്ന് കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ

പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. അതിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വർഷം ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് ക്രോപ് ബ്രീഡിങ്- ന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

നെറ്റ് സീറോ കാർബൺ കേരളം

506. നെറ്റ് സീറോ കാർബൺ പദ്ധതി 500 തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലേക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിന് 2 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

പൊതുവിദ്യാഭ്യാസം

507. **കിഫ്ബി പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ആകെ 376 സ്കൂൾ കെട്ടിടങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നശേഷം പൂർത്തിയാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 400-ലധികം സ്കൂൾ കെട്ടിടങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം പുരോഗമിക്കുന്നു.**

508. **2021 മേയ് മാസത്തിനുശേഷം സർക്കാർ/എയ്ഡഡ് മേഖലകളിലായി മുപ്പതിനായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്റി അറുപത്തി നാല് (30564) അധ്യാപക നിയമനങ്ങൾ നടത്തി. കൂടാതെ 2612 അനധ്യാപക നിയമനങ്ങളും നടത്തി.**

509. **കുടിശ്ശികയായിരുന്ന LSS - USS സ്കോളർഷിപ്പ് തുക**

ഇനത്തിൽ രേഖകൾ സമർപ്പിച്ച വിദ്യാർഥികൾക്ക് 27.61 കോടി രൂപ വിതരണം ചെയ്തു.

510. **വിദ്യാകിരണം പദ്ധതി വഴി നാൽപത്തി ഏഴായിരത്തി അറുന്നൂറ്റി എഴുപത്തിമൂന്ന് (47,673) ലാപ്ടോപ്പുകളും ഹൈടെക് പദ്ധതി വഴി പതിനാറായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് (16,500) ലാപ്ടോപ്പുകളും രണ്ടുവർഷത്തിനുള്ളിൽ നൽകി.**

511. കേരളത്തിലെ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ സമഗ്രമായ പരിഷ്കരണങ്ങളാണ് ഈ ഗവൺമെന്റ് നടപ്പിലാക്കികൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. സ്കൂൾ പാഠ്യപദ്ധതി സമഗ്രമായും കാലികമായും പരിഷ്കരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസരംഗത്ത് നാലുവർഷ ബിരുദസമ്പ്രദായം ഫലപ്രദമായി നടപ്പാക്കിതുടങ്ങി. ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിലും സിലബസും കരിക്കുലവും ബോധന രീതികളും ആധുനിക കാലത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് പരിഷ്കരിക്കുകയാണ്. ഈ മാറ്റങ്ങൾ സുഗമമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് കേരളത്തിലെ സ്കൂൾ അധ്യാപകർക്കും ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ അധ്യാപകർക്കും പരിഷ്കാരങ്ങളെക്കുറിച്ചും

ബോധനരീതികളെക്കുറിച്ചും വിപുലമായ പരിശീലന പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിനായി സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് 5 കോടി രൂപയും ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് 2 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ 7 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

512. 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷം വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്ക് ആകെ അടങ്കൽ തുകയായി 2391.13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 111.84 കോടി രൂപ അധികമാണ്. സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്ക് 1083.82 കോടി രൂപ നീക്കി വയ്ക്കുന്നു.

513. സംസ്ഥാനത്തെ സർക്കാർ സ്കൂളുകളുടെ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനത്തിനായി 84.28 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

514. സ്കൂളുകളിൽ സ്മാർട്ട് ക്ലാസ് മുറികൾ, ഓഫീസുകളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം, സ്ത്രീ സൗഹൃദ ശുചിമുറികൾ, മൂത്രപ്പുരകൾ തുടങ്ങിയവ ഉൾപ്പെടുന്ന ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടുകൂടിയ പുതിയ ബ്ലോക്കുകൾ/മുറികൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 60 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

CM-KID സ്കോളർഷിപ്പ്

515. **കേരളത്തിൽ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിലെ നാല്, ഏഴ്**

ക്ലാസ്സുകളിലെ കുട്ടികൾക്കായി നടത്തുന്ന എൽ.എസ്.എസ്., യു.എസ്.എസ്. സ്കോളർഷിപ്പ് പരീക്ഷ CM-KID (Chief Minister' s Knowledge, Intelligence and Diligence Scholarship) എന്ന് പുനർനാമകരണം ചെയ്യുന്നു.

516. ബാരിയർ ഫ്രീ സ്കൂളുകളിലെ ഭിന്നശേഷി സൗഹൃദ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനായി പ്രത്യേക പഠന സഹായികളും ഉപകരണങ്ങളും ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

517. കേരളീയ ശൈലികൊണ്ട് ശ്രദ്ധേയമായ, ഒരു നൂറ്റാണ്ട് പിന്നിട്ട നിരവധി പൈതൃക കെട്ടിടങ്ങൾ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിലുണ്ട്. ഇത്തരം പൈതൃക കെട്ടിടങ്ങളുടെ നവീകരണത്തിനും സംരക്ഷണത്തിനുമായി 2.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

518. വിവിധ ഘടകങ്ങൾ ഉൾചേർന്ന അക്കാദമിക മികവ് എന്ന പദ്ധതിക്കായി 37.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

519. വിദ്യാർഥി കേന്ദ്രീകൃത പദ്ധതികൾക്കായി 44 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

520. പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പ് മുഖേന നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന സൗജന്യ

സ്കൂൾ യൂണിഫോം പദ്ധതിക്കായി 150.34 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

521. മാനസിക വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന കുട്ടികൾക്ക് പരിചരണം നൽകുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് സാമ്പത്തിക സഹായം നൽകുന്നതിനായി 62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

522. കൈറ്റിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 38.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഹയർ സെക്കൻഡറി വിദ്യാഭ്യാസം

523. ഹയർ സെക്കൻഡറി വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയുടെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ആകെ 74.86 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

524. ഗവൺമെന്റ്/എയ്ഡഡ്, ഹയർ സെക്കൻഡറി സ്കൂളുകളിലെ ബി.പി.എൽ. വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവരും സമർഥരുമായ വിദ്യാർഥികൾക്ക് പ്രതിവർഷം 5000 രൂപ നിരക്കിൽ സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്ന പദ്ധതിക്കായി 7.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

525. കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതിയായ സമഗ്ര ശിക്ഷാ അഭിയാനുള്ള ആകെ

സംസ്ഥാന വിഹിതം 340 കോടി രൂപയാണ്. ഇതിൽ 55 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽനിന്നും ബാക്കി തുക തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിഹിതത്തിൽനിന്നും കണ്ടെത്തുന്നതാണ്. സമഗ്ര ശിക്ഷാ അഭിയാന്റെ പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടറേറ്റ് നടപ്പാക്കുന്ന പ്രത്യേക പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 20.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

526. കുട്ടികളുടെ പോഷകാഹാര നില മെച്ചപ്പെടുത്തുന്ന ഉച്ചഭക്ഷണ പദ്ധതിക്കായി 402.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിന് ആനുപാതികമായിട്ടുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 150 കോടി രൂപയും പാൽ, മുട്ട ഉൾപ്പെടെയുള്ള അധിക ചെലവുകൾക്കായി 252.14 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

527. സ്കൂൾ അധ്യാപകരുടെ കാര്യക്ഷമത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി **ഒരു പുതിയ പദ്ധതി** SCERT മുഖേന നടപ്പിലാക്കും. പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം

528. സംസ്ഥാനത്തെ 4 സർവകലാശാലകൾ NIRF-ന്റെ പട്ടികയിൽ 8, 9, 10, 11 സ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അർഹമായി. രണ്ട്

സർവകലാശാലകൾക്ക് NAAC ന്റെ A++ അക്രഡിറ്റേഷനും 3 എണ്ണത്തിന് A+ അക്രഡിറ്റേഷനും ലഭിച്ചു. നമ്മുടെ 16 കോളേജുകൾ രാജ്യത്തെ ആദ്യ 100 കോളേജുകളുടെ പട്ടികയിൽ ഇടം പിടിച്ചു.

529. കേരളത്തിലെ എല്ലാ സർവകലാശാലകൾക്കുംവേണ്ടി പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ കലണ്ടർ രൂപീകരിച്ച് നടപ്പിലാക്കി.

530. വ്യവസായ വകുപ്പിന്റെ സഹകരണത്തോടെ എല്ലാ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളോടും അനുബന്ധിച്ച് ക്യാമ്പസ് ഇൻഡസ്ട്രിയൽ പാർക്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് നടപടി സ്വീകരിച്ചുവരുന്നു.

531. കേരള സർവകലാശാലയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 37.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കോഴിക്കോട് സർവകലാശാലക്ക് 33.80 കോടി രൂപയും മഹാത്മാഗാന്ധി സർവകലാശാലയ്ക്കുള്ള പദ്ധതി വിഹിതമായി 38.45 കോടി രൂപയും ശ്രീ ശങ്കരാചാര്യ സംസ്കൃത സർവകലാശാലയ്ക്ക് 22.05 കോടി രൂപയും കണ്ണൂർ സർവകലാശാലയ്ക്ക് കീഴിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 34 കോടി രൂപയും നാഷണൽ യൂണിവേഴ്സിറ്റി

ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് ലീഗൽ സ്റ്റഡീസിന്റെ (NUALS) വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12.25 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

532. തുഞ്ചത്ത് എഴുത്തച്ഛൻ മലയാളം സർവകലാശാലയുടെ എഫ്.വൈ.യു.ജി.ഒ. കെട്ടിട നിർമ്മാണം, വിദ്യാർഥിനികൾക്കായുള്ള ഹോസ്റ്റൽ നിർമ്മാണം ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11.35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

533. ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 13.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

CM - Researchers Scholarship (CMRS)

534. സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ സർവകലാശാലകളിലും ഗവേഷണ കേന്ദ്രങ്ങളിലും പ്രവേശനം നേടിയിട്ടുള്ള റഗുലർ/ഫുൾ ടൈം ഗവേഷണ വിദ്യാർഥികളിൽ മറ്റ് ഫെലോഷിപ്പുകളോ ധനസഹായങ്ങളോ ലഭിക്കാത്തവർക്ക് പ്രതിമാസം 10,000 രൂപ ഫെലോഷിപ്പ് നൽകുന്നതാണ്. ഇതിനായി " **CM - Researchers Scholarship**" എന്ന പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. 2025-26 ൽ 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

535. കേരള ചരിത്ര ഗവേഷണ കൗൺസിലിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

536. അസാപ്പ് മുഖേന നടപ്പിലാക്കുന്ന വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള പദ്ധതി വിഹിതമായി 35.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

537. യുവജനങ്ങൾക്ക് വിഷ്വൽ സയൻസ് & ആർട്സ് മേഖലയിൽ ആഗോളതലത്തിലുള്ള സാങ്കേതിക വളർച്ചയെക്കുറിച്ച് അറിവും ധാരണയും ഫലവത്തായി പരിശീലനവും നൽകുന്ന കെ.ആർ. നാരായണൻ നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് വിഷ്വൽ സയൻസ് ആൻഡ് ആർട്സിന്റെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് കഴിഞ്ഞവർഷം അനുവദിച്ച വിഹിതത്തിന്റെ ഇരട്ടിയാണ്.

538. സർ, കൊല്ലം കേന്ദ്രമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന കേരളത്തിലെ ഏക ഓപ്പൺ സർവകലാശാലയായ ശ്രീനാരായണഗുരു ഓപ്പൺ സർവകലാശാലയുടെ വികസന, അക്കാദമിക് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സർവകലാശാലയ്ക്ക് സ്വന്തമായി ഭൂമി വാങ്ങി ഒന്നാംഘട്ട കെട്ടിട നിർമ്മാണം 2025-26-ൽ പൂർത്തികരിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്നാണ്

പദ്ധതിയിടുന്നത്. ഇതിനായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

539. അക്കാദമിക് ഔട്ട്റീച്ച്, അക്കാദമിക രംഗത്തെ ഗുണമേന്മ ഉറപ്പാക്കൽ എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ കോളേജ് വിദ്യാഭ്യാസ ഡയറക്ടറേറ്റിന് കീഴിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന വിവിധ പദ്ധതികൾക്ക് 165.44 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് കഴിഞ്ഞവർഷത്തേക്കാൾ 32 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

540. അർഹരായ കോളേജ് വിദ്യാർഥികൾക്ക് വിവിധ സ്കോളർഷിപ്പുകൾ നൽകുന്നതിന് 36.70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

541. പഠന-ബോധന-ഗവേഷണ രംഗങ്ങളിൽ അക്കാദമിക മികവ് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി 9.75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

542. രാഷ്ട്രീയ ഉച്ചതർ ശിക്ഷാ അഭിയാൻ (റൂസ) പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സാങ്കേതിക വിദ്യാഭ്യാസം

543. സാങ്കേതിക വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 266.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തെക്കാൾ 19 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

544. കൊച്ചി ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക സർവകലാശാലയുടെ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 31.25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 4.5 കോടി രൂപ നിലവിലുള്ള കേന്ദ്രങ്ങളുടെ ശാക്തീകരണത്തിനും ഒരു കോടി രൂപ മികവിന്റെ കേന്ദ്രം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

545. എ.പി.ജെ. അബ്ദുൾ കലാം സാങ്കേതിക സർവകലാശാലയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 24.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

546. എൽ.ബി.എസ്. സെന്റർ ഫോർ സയൻസ് & ടെക്നോളജിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8.58 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

547. കേരള സംസ്ഥാന ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതിക മ്യൂസിയത്തിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള ആകെ പദ്ധതി വിഹിതമായി 29.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. **ഇതിൽ 5 കോടി രൂപ കൊട്ടാരക്കരയിൽ സയൻസ് മ്യൂസിയം സ്ഥാപിക്കുന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കായി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.** കോട്ടയം സയൻസ് സിറ്റി 2025-26-ൽതന്നെ പൂർത്തീകരിക്കുവാൻ 25 കോടി രൂപ അനുവദിക്കും. ആദ്യഘട്ടമായി 10 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

548. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഹ്യൂമൻ റിസോഴ്സ് ഡെവലപ്പ്മെന്റിന്റെ (IHRD) പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 32.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പുതിയ

ക്യാമ്പസ് ഇൻഡസ്ട്രിയൽ പാർക്കുകൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

549. സംസ്ഥാനത്തെ സർക്കാർ എഞ്ചിനീയറിങ് കോളേജുകളുടെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 40.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

550. സർക്കാർ പോളിടെക്നിക്ക് കോളേജുകളുടെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 42.89 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കലയും സംസ്കാരവും

551. കലാ-സാംസ്കാരിക മേഖലയ്ക്കുള്ള വിഹിതം മുൻവർഷത്തെ 170.49 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 197.49 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

552. എല്ലാ ജില്ലകളിലും സാംസ്കാരിക സമുച്ചയങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്ന പദ്ധതിപ്രകാരം കേരളത്തിലെ ആദ്യത്തെ സാംസ്കാരിക സമുച്ചയം കൊല്ലം ജില്ലയിൽ ശ്രീനാരായണ ഗുരുവിന്റെ നാമത്തിൽ പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചു. കാസർഗോഡ്, പാലക്കാട് ജില്ലകളിലും സാംസ്കാരിക സമുച്ചയ നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരിച്ചു.

എ.രാമചന്ദ്രൻ ആർട്ട് ഗാലറി

553. പ്രസിദ്ധനായ ചിത്രകാരൻ എ.രാമചന്ദ്രന്റെ ഏകദേശം 300 കോടി രൂപ വിലമതിക്കുന്ന ചിത്രങ്ങൾ സൗജന്യമായി സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് കൈമാറുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബവുമായി ധാരണയിൽ എത്തിയിട്ടുണ്ട്. കൊല്ലം ശ്രീനാരായണഗുരു സാംസ്കാരിക സമുച്ചയത്തിൽ ആർട്ട് ഗാലറി സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവൃത്തികൾ പൂർത്തിയായിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ പത്മനാഭപുരം കൊട്ടാരത്തിലെ ആർക്കിയോളജിക്കൽ മ്യൂസിയത്തിന്റെ സമഗ്ര നവീകരണം പൂർത്തിയാക്കി.

554. പുരാവസ്തു നിർമ്മിതികളുടെ സംരക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6 കോടി രൂപയും ജില്ലാതല പുരാവസ്തു/പൈതൃക മ്യൂസിയങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പദ്ധതിക്കായി 4 കോടി രൂപയും പുരാരേഖാ വകുപ്പിന്റെ വിവിധ പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.50 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. സംസ്ഥാനത്തെ പുരാതന നിർമ്മിതികളായ കെട്ടിടങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുവാൻ 10 കോടി രൂപയും മാവേലിക്കര, തകഴി എന്നിവിടങ്ങളിലുള്ള പഴയ ബുദ്ധകേന്ദ്രങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുവാൻ 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

555. സംസ്ഥാനത്തെ കാഴ്ചബംഗ്ലാവുകളുടെയും മൃഗശാലകളുടെയും പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 28.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. എ.കെ.ജി. മ്യൂസിയത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

അയ്യങ്കാളി ഹാൾ

556. ശ്രീമൂലം അസംബ്ലിയായി പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന അയ്യങ്കാളി ഹാൾ പഴമയും പാരമ്പര്യവും നിലനിർത്തി ആധുനിക രീതിയിൽ നവീകരിക്കുന്നതിന് ഒരു കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

557. സർ, തളിപ്പറമ്പിൽ സ്ഥാപിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന സംസ്ഥാനത്തെ ആദ്യ " സൂ കം സഫാരി" പാർക്കിന്റെ ഡി.പി.ആർ. തയ്യാറാക്കുന്നതിനും അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

558. തിരുവനന്തപുരത്തെ തെരുവുകൾ അലങ്കരിക്കുന്ന പൊതുകലാ പദ്ധതിയായ ' ആർട്ടീരിയ' മറ്റ് നഗരങ്ങളിലേക്കും വ്യാപിപ്പിക്കും. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

559. സംസ്ഥാനത്ത് ഒരു ഫോട്ടോഗ്രാഫി മ്യൂസിയം സ്ഥാപിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിന്റെ ഡി.പി.ആർ. തയ്യാറാക്കുന്നതിനും

അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 50 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

560. തൃശ്ശൂർപൂര നഗരിയിലെ പ്രധാന കേന്ദ്രമായ തേക്കിൻകാട് മൈതാനത്ത് അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനത്തിനായി 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

561. കൊല്ലം ജില്ലയുടെ ചരിത്രവും സമുദ്ര പാരമ്പര്യവും പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന ഹിസ്റ്ററി ആൻഡ് മാരിടൈം മ്യൂസിയം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

562. കേരളത്തിലുടനീളം വ്യാപിച്ച് കിടക്കുന്ന അതിമനോഹരമായ 17 തീയേറ്ററുകളുടെ ഉടമസ്ഥാവകാശമുള്ളതുമായ സംസ്ഥാന ചലച്ചിത്ര വികസന കോർപ്പറേഷന്റെ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 21 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 3 കോടി രൂപ പാലയാട് (കണ്ണൂർ), മൂന്നാർ (ഇടുക്കി) എന്നിവിടങ്ങളിൽ **പുതിയ തിയേറ്ററിന്റെ നിർമ്മാണത്തിനായി** നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

563. കേരള ചലച്ചിത്ര വികസന കോർപ്പറേഷന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള തിരുവനന്തപുരത്തെ കൈരളി, ശ്രീ, നിള എന്നീ തീയേറ്ററുകൾ

ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിനനുസൃതമായി നവീകരിച്ചു. തൃശ്ശൂർ കൈരളി തീയേറ്ററിന്റെ നവീകരണ പ്രവൃത്തികൾ അവസാനഘട്ടത്തിലാണ്. അളഗപ്പ നഗർ, വൈക്കം, പയ്യന്നൂർ, കായംകുളം എന്നിവിടങ്ങളിൽ പുതിയ തീയേറ്ററുകളുടെ നിർമ്മാണം പുരോഗമിച്ചുവരുന്നു.

564. സർക്കാർ സംവിധാനത്തിൽ ഒ.റ്റി.ടി. പ്ലാറ്റ്ഫോം ഒരുക്കുന്ന ആദ്യ സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. സി.സ്പേസ് എന്ന് പേരിട്ടിരിക്കുന്ന ഒ.റ്റി.ടി. പ്ലാറ്റ്ഫോം KSFDC മുഖേനയാണ് പ്രവർത്തിപ്പിച്ചു വരുന്നത്.

565. സംസ്ഥാനത്തെ തീയേറ്ററുകളിൽ ഇ-ടിക്കറ്റിങ് സംവിധാനം നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് കേരള സംസ്ഥാന ചലച്ചിത്രവികസന കോർപ്പറേഷന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ചലച്ചിത്ര മ്യൂസിയം

566. മലയാള സിനിമ ചരിത്രം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഒരു ചലച്ചിത്ര മ്യൂസിയം ചിത്രാഞ്ജലി സ്റ്റുഡിയോയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവൃത്തികൾ നടന്നുവരുന്നു.

567. കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമിക്ക് 3.45 കോടി രൂപയും കേരള

സംഗീത നാടക അക്കാദമിക്ക് 9 കോടി രൂപയും കേരള ലളിതകലാ അക്കാദമിക്ക് 5.75 കോടി രൂപയും കേരള നാടൻകലാ അക്കാദമിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3.25 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

568. കേരള സംസ്ഥാന ചലച്ചിത്ര അക്കാദമിക്കായി 14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 1.40 കോടി രൂപ വനിതകൾക്ക് ഉപകരിക്കുന്നതിനായി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

569. നിലവിലുള്ള അഞ്ച് ബാലഭവനുകളുടെ പശ്ചാത്തല സൗകര്യ വികസനമുൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ കൊല്ലം ജവഹർ ബാലഭവന് ബഹുനില കെട്ടിട നിർമ്മാണത്തിനുള്ള 2 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

570. കേരള കലാമണ്ഡലം കല്പിത സർവകലാശാലയ്ക്ക് 11.50 കോടി രൂപ ചെലവിൽ മണക്കുളം മുകുന്ദരാജ സ്മാരക അക്കാദമിക് ബ്ലോക്ക് നിർമ്മിച്ചുകഴിഞ്ഞു. കേരള കലാമണ്ഡലത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 24.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

571. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനതായ സാംസ്കാരിക സവിശേഷതകൾ

സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനുമുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി സാംസ്കാരിക ഡയറക്ടറേറ്റിന് 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

572. യുവ കലാകാരന്മാരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക, പ്രാദേശിക സാംസ്കാരിക വികസനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുക എന്നീ ലക്ഷ്യങ്ങളോടെ നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന യുവകലാകാരന്മാർക്കുള്ള വജ്ര ജൂബിലി ഫെലോഷിപ്പ് എന്ന പദ്ധതിക്കായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 4.55 കോടി രൂപ വനിതകൾക്കായി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. വജ്രജൂബിലി കലാകാരന്മാരുടെ കലാപരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിക്കാൻ 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

573. നാടൻ കലാകാരന്മാരുടേയും കരകൗശല വിദഗ്ധരുടെയും ജീവിത സാഹചര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ദേശീയ അന്തർദേശീയ സ്ഥാപനങ്ങളുമായി സഹകരിച്ച് റൂറൽ ആർട്ട് ഹബ് എന്ന പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെക്കാൾ 2.25 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

574. സർ, **കണ്ണൂർ പിണറായിയിൽ ഒരു ബഹുമുഖ സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പുതിയ പദ്ധതിക്കായി**

50 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കായികവും യുവജനകാര്യവും

575. **കായിക മേഖലയിൽ കഴിഞ്ഞ 8 വർഷത്തിനിടയിൽ 3000 കോടി രൂപയുടെ പ്രവൃത്തികൾ നടപ്പാക്കി വരുന്നു. കഴിഞ്ഞ 8 വർഷത്തിനിടെ 711 കായിക താരങ്ങൾക്ക് നിയമനം നൽകി.**

576. കായിക യുവജനകാര്യ വികസനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 145.39 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 18 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

577. സ്പോർട്സുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിവിധ സർക്കാർ സഹായങ്ങൾക്ക് പുറമേ സ്വകാര്യ മേഖലയിൽനിന്ന് വിവിധ മാർഗങ്ങളിലൂടെ വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിച്ച് ഒരു കായിക വികസന ഫണ്ട് രൂപീകരിക്കുന്നതാണ്. ഇതിനായി 8.40 കോടി രൂപ നീക്കി വയ്ക്കുന്നു.

578. 2023-ലെ കേരള കായിക നയത്തിനനുസൃതമായി കായിക മികവ് വളർത്തുക, പൊതുജനാരോഗ്യം മെച്ചപ്പെടുത്തുക, സാമ്പത്തിക വളർച്ചയെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുക എന്നിവ സ്പോർട്സ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസന പദ്ധതി 2025-ലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

579. ഈ നേട്ടം കൈവരിക്കുന്നതിന് പൊതു-സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തിലൂടെ സ്വകാര്യമേഖലയിലെ നിക്ഷേപം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും അത്യാധുനിക കായിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും പരിപാലിക്കുന്നതിനുമായി ബിൽഡ് ഓപ്പറേറ്റ് ട്രാൻസ്ഫർ (BOT), റെനവേറ്റ് മോഡേണൈസ് ഓപ്പറേറ്റ് (RMO) തുടങ്ങിയ മാതൃകകൾ നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യും.

580. കേരള സർവകലാശാലയ്ക്ക് സിന്തറ്റിക് ട്രാക്ക് നിർമ്മിക്കാൻ 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

581. കായിക മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 18.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

582. കായികരംഗത്ത് ഹെൽത്തി കിഡ്സ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

583. തിരുവനന്തപുരം ജി.വി.രാജ സ്പോർട്സ് സ്കൂളിനും കണ്ണൂർ സ്പോർട്സ് ഡിവിഷനുംവേണ്ടി 14.50 കോടി രൂപ നീക്കി വയ്ക്കുന്നു.

584. ‘ എല്ലാ പഞ്ചായത്തിലും നിലവാരമുള്ള കളിക്കളം’ എന്ന പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ഗ്രാമീണ കളിസ്ഥലങ്ങൾ

നിർമ്മിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി 18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. 124 പഞ്ചായത്തുകളിലാണ് കളിക്കളം ഒരുക്കുന്നത്. 4 കളിക്കളങ്ങൾ പൂർത്തിയായി. 91 കളിക്കളങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം പുരോഗമിക്കുന്നു. 450-ഓളം തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ കളിക്കളങ്ങൾ ആരംഭിക്കാൻ നടപടി സ്വീകരിച്ചുവരികയാണ്.

585. പി.പി.പി. മാതൃകയിൽ രൂപീകരിക്കുന്ന മാതൃകാ സ്പോർട്സ് അക്കാദമിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 1.20 കോടി രൂപ നീക്കി വയ്ക്കുന്നു.

586. സ്പോർട്സ് ഉപകരണങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് സ്പോർട്സ് വ്യവസായത്തിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

587. കേരള സ്പോർട്സ് കൗൺസിലിന്റെ വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 39 കോടി രൂപയും കേരള യൂത്ത് വെൽഫെയർ ബോർഡിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 17 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

588. കായികക്ഷമതാ മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ വിപുലീകരിക്കുന്നതിനും സ്പോർട്സ് പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുംവേണ്ടി 24.88 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വൈദ്യ ശുശ്രൂഷയും പൊതുജനാരോഗ്യവും

589. കോട്ടയം മെഡിക്കൽ കോളേജ്, തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ കരൾ മാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയ യാഥാർഥ്യമാക്കി. ഇതുകൂടാതെ നൂതന ചികിത്സാ രീതിയായ റോബോട്ടിക് സർജറി റീജിയണൽ കാൻസർ സെന്ററിലും മലബാർ കാൻസർ സെന്ററിലും ആരംഭിച്ചു.

590. **രാജ്യത്ത് ഏറ്റവും കൂടുതൽ പേർക്ക് സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകിയ സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. കഴിഞ്ഞ മൂന്നര വർഷംകൊണ്ട് 25.17 ലക്ഷം പേർക്ക് 6,788 കോടി രൂപയുടെ ചികിത്സ സൗജന്യമായി നൽകി. സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കുന്ന ആരോഗ്യ പദ്ധതികളായ KASP വഴി 24.06 ലക്ഷം പേർക്ക് 6,271 കോടി രൂപയുടെയും കാരുണ്യ ബനവലന്റ് ഫണ്ട് വഴി 62122 പേർക്ക് 473 കോടി രൂപയുടെയും ആരോഗ്യ കിരണം വഴി 8.49 ലക്ഷം കുട്ടികൾക്ക് 1,736 കോടി രൂപയുടെയും ചികിത്സ നൽകി. മൂന്നരവർഷംകൊണ്ട് KMSCL വഴി 2700 കോടിയിലധികം രൂപയുടെ സൗജന്യ മരുന്നുകൾ വിതരണം ചെയ്തു.**

591. **രാജ്യത്ത് ആദ്യമായി ജില്ലാതല ആശുപത്രിയിൽ ഹൃദയ**

ശസ്ത്രക്രിയയും ഹൃദയം തുറക്കാതെ വാൽവ് മാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയയും വൃക്കമാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയയും നടത്തിയ സ്ഥാപനമായി എറണാകുളം ജനറൽ ആശുപത്രി മാറി. നിർമ്മിത ബുദ്ധിയും റോബോട്ടിക് സൊല്യൂഷനും ഉപയോഗിച്ച് ചലനശേഷി നഷ്ടമായവരെ ചലനശേഷി വീണ്ടെടുക്കാൻ സഹായിക്കുന്ന ജി-ഗെയ്റ്റർ രാജ്യത്ത് ആദ്യമായി തിരുവനന്തപുരം ജനറൽ ഹോസ്പിറ്റലിൽ സ്ഥാപിച്ചു.

592. **സമഗ്ര പാലിയേറ്റീവ് കെയർ ആക്ഷൻ പ്ലാൻ നടപ്പിലാക്കിയതിന് ലോകാരോഗ്യ സംഘടനയുടെ അഭിനന്ദനം ലഭിച്ചു. ആരോഗ്യ വനിതാ ശിശുവികസന വകുപ്പിന് ദേശീയ അന്തർദേശീയ തലത്തിൽ 28 പുരസ്കാരങ്ങളും ബഹുമതികളും ലഭിച്ചു.**

593. **സർ, വൈദ്യ ശുശ്രൂഷയും പൊതുജനാരോഗ്യവും മേഖലയ്ക്കുള്ള പദ്ധതി വിഹിതം 2915.49 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 97.96 കോടി രൂപ അധികമാണ്.**

594. പുതുതായി സ്ഥാപിക്കുന്ന പെയിൻ ആൻഡ് പാലിയേറ്റീവ് ഗ്രിഡിനുള്ള ഒരു കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ പെയിൻ ആൻഡ്

പാലിയേറ്റീവ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ആരോഗ്യവകുപ്പിന് 5.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും ആയുഷ് വകുപ്പുകളും എൻ.എച്ച്.എം.-ഉം വഴി ചെലവഴിക്കുന്ന വിഹിതത്തിന് പുറമെയാണിത്.

595. പകർച്ചവ്യാധി നിയന്ത്രണത്തിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

596. സ്ത്രീകളുടെയും കുട്ടികളുടെയും ആശുപത്രികളിൽ വന്ധ്യതാ ക്ലിനിക്കുകളും അതിനുവേണ്ടിയുള്ള ആധുനിക ലബോറട്ടറികളും ഘട്ടംഘട്ടമായി സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഈ പദ്ധതിക്കായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

597. കേരള എമർജൻസി മെഡിക്കൽ സർവീസസ് പ്രോജക്ട് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട 335 അഡ്വാൻസ്ഡ് ലൈഫ് സപ്പോർട്ട് " 108" ആംബുലൻസുകളുടെ നടത്തിപ്പ് ചെലവ് വഹിക്കുന്നതിനായി 80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

598. **രക്താതിമർദ്ദം, ഹൃദ്രോഗം, പക്ഷാഘാതം തുടങ്ങി പകർച്ചവ്യാധികളല്ലാത്ത രോഗം ബാധിച്ച നിർധനരായ രോഗികൾക്ക് റഫറൽ ആശുപത്രികളിൽ മികച്ച ചികിത്സ**

ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി ഒരു പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി ആലപ്പുഴ, കോഴിക്കോട്, എറണാകുളം മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിൽ ആധുനിക കാത്ത് ലാബ് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജിലെ ഹാർട്ട് ഫൗണ്ടേഷന് 10 കോടി രൂപ കാത്ത് ലാബിനായി അനുവദിക്കുന്നു.

599. മേജർ സർക്കാർ ആശുപത്രികളിൽ ഘട്ടംഘട്ടമായി കാത്ത് ലാബ് സ്ഥാപിക്കൽ, നിലവിലുള്ള കാത്ത് ലാബുകളുടെ സൗകര്യങ്ങൾ വർധിപ്പിക്കൽ, തീവ്രപരിചരണ വിഭാഗങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ എന്നിവയ്ക്കായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

600. **ആരോഗ്യ വകുപ്പിനുകീഴിൽ നിലവിലുള്ള 105 ഡയാലിസിസ് യൂണിറ്റുകളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13.98 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഡയാലിസിസ് യൂണിറ്റുകൾ ഇല്ലാത്ത ജില്ലാ, ജനറൽ ആശുപത്രികളിലും 25 ഡിസ്ട്രിക്ട് ഹെഡ് ക്വാർട്ടേഴ്സ് ആശുപത്രികളിലും ഡയാലിസിസ് യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. ഇതോടെ എല്ലാ ജില്ലാ/ജനറൽ**

ആശുപത്രികളിലും എല്ലാ താലൂക്ക് ആസ്ഥാന ആശുപത്രികളിലും ഡയാലിസിസ് യൂണിറ്റുകൾ ആരംഭിക്കുന്ന ആദ്യ ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനമായി കേരളം മാറും.

601. **എറണാകുളം, തൃശ്ശൂർ, കണ്ണൂർ എന്നീ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിലും കൽപ്പറ്റ ജനറൽ ആശുപത്രിയിലും പെരിന്തൽമണ്ണ ജില്ലാ ആശുപത്രിയിലും സ്ട്രോക്ക് യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. ഇതിനായി 21 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സർ, ഇതോടെ എല്ലാ ജില്ലാതല ആശുപത്രികളിലും സ്ട്രോക്ക് യൂണിറ്റ് സൗകര്യമുണ്ടാകുന്ന ആദ്യ ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനമായി കേരളം മാറും.**

602. ന്യൂ ബോൺ സ്ക്രീനിങ് പ്രോഗ്രാം ടെസ്റ്റ് മുഖേന കുട്ടികളിലെ ജന്മനായുള്ള കൺജനിറ്റൽ ഹൈപ്പോ തൈറോയിഡിസം, കൺജനിറ്റൽ അഡ്രിനൽ ഹൈപ്പർ പ്ലാസിയ, ജി-6 പി.ഡി ഡെഫിഷ്യൻസി, ഗാലക്ടോസെമിയ എന്നീ രോഗങ്ങൾ കണ്ടെത്താൻ സഹായിക്കും. പ്രസവം നടക്കുന്ന എല്ലാ ആശുപത്രികളിലും ഈ പദ്ധതിയുടെ തുടർ നടത്തിപ്പിനായി 2.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

603. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ കോഗ്നിറ്റീവ് ആൻഡ് കമ്മ്യൂണിക്കേറ്റീവ് ന്യൂറോ സയൻസിന്റെ (ഐക്കോൺസ്) തിരുവനന്തപുരം, ഷൊർണ്ണൂർ സെന്ററുകൾക്കായി 7.34 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

604. NHM പദ്ധതിക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 465.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ കുടുംബാരോഗ്യ ബ്യൂറോകളുടെ ഭരണവും നടത്തിപ്പും സബ് സെന്ററുകൾ, നഗര കുടുംബാരോഗ്യ കേന്ദ്രങ്ങൾ, ANM/LHV പരിശീലന സ്കൂളുകൾ, കുടുംബാരോഗ്യ പരിശീലന കേന്ദ്രങ്ങൾ, വിവിധോദ്ദേശ്യ പ്രവർത്തകരുടെ പരിശീലനം എന്നീ ചെലവുകൾക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായ 100 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

605. പ്രധാനമന്ത്രി ആയുഷ്മാൻ ഭാരത് ആരോഗ്യ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ മിഷൻ (പി.എം-ആഭീം) പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

606. ഇ-ഹെൽത്ത് പ്രോഗ്രാമിന് വേണ്ടി 27.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സംസ്ഥാന ആരോഗ്യ ഏജൻസി

607. **സർ, കേരള സർക്കാരിന്റെ സമഗ്ര ആരോഗ്യ ഇൻഷ്വറൻസ്**

പദ്ധതിയാണ് കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതി (KASP). പദ്ധതിയിലെ ഗുണഭോക്തൃ കുടുംബങ്ങൾക്ക് പ്രതിവർഷം 5 ലക്ഷം രൂപ വരെ ആരോഗ്യ പരിരക്ഷ ലഭിക്കും. കേരളത്തിൽ നിലവിലുണ്ടായിരുന്ന വിവിധ ആരോഗ്യ ഇൻഷ്വറൻസ് പദ്ധതികൾ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ ആയുഷ്മാൻ ഭാരത് പ്രധാൻമന്ത്രി ജൻ ആരോഗ്യ യോജനയുമായി (ABPM-JAY) സംയോജിപ്പിച്ചാണ് കേരളത്തിൽ ഈ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നത്. KASP-ന്റെ ഗുണഭോക്തൃപട്ടികയിൽ 41.99 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങളുള്ളതിൽ 23.98 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങൾക്കുമാത്രമേ കേന്ദ്ര വിഹിതം അനുവദിക്കുന്നുള്ളൂ. അതുതന്നെ നാമമാത്ര വിഹിതമാണ് അനുവദിക്കുന്നത്. KASP പദ്ധതി ആരംഭിച്ചതിനുശേഷം ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ 1115.33 കോടി രൂപയും ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ 3967.34 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആകെ 5082.67 കോടി രൂപ സംസ്ഥാനത്ത് ചെലവഴിച്ചതിൽ 853.58 കോടി രൂപ മാത്രമാണ് കേന്ദ്രസർക്കാരിൽനിന്നും ലഭ്യമായത്.

608. KASP പദ്ധതിക്ക് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 700 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. 18 വയസ്സിന് താഴെയുള്ള കുട്ടികൾക്ക് സൗജന്യ ചികിത്സ ലഭ്യമാക്കുന്ന ആരോഗ്യകിരണം, താഴ്ന്ന വരുമാനമുള്ള കുടുംബങ്ങളിലെ 18 വയസ്സിൽ താഴെയുള്ളതും ജീവൽ ഭീഷണി ഉണ്ടാകുന്ന രോഗങ്ങളാൽ ബുദ്ധിമുട്ടുന്നതുമായ കുട്ടികൾക്ക് സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകുന്ന താലോലം, കുട്ടികൾക്കുള്ള കാൻസർ സുരക്ഷാ പദ്ധതി, കുട്ടികളുടെ കേൾവി വൈകല്യം പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ശ്രുതി തരംഗം എന്നീ പദ്ധതികളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

609. കെമിക്കൽ എക്സാമിനേഴ്സ് ലബോറട്ടറിയുടെ NABL അക്രെഡിറ്റേഷനും ISO സർട്ടിഫിക്കേഷനും പുതിയ അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് ബ്ലോക്കിന്റെ ഫേസ്-1 നിർമ്മാണത്തിനുമായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

610. ചരിത്രത്തിലാദ്യമായി സർക്കാർ മേഖലയിൽ 1020 പുതിയ ബി.എസ്.സി. നഴ്സിങ് സീറ്റുകൾ അനുവദിച്ചു. സർക്കാർ മേഖലയിൽ പുതുതായി 8 നഴ്സിംഗ് കോളേജുകളും സിമെറ്റിന്റെ കീഴിൽ 7 നഴ്സിങ് കോളേജുകളും ആരംഭിച്ചു.

611. **ആരോഗ്യ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്കുള്ള ആകെ പദ്ധതി**

വിഹിതമായി 532.84 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

612. മെഡിക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസ ഡയറക്ടറേറ്റിന് കീഴിലെ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിലേയും ആശുപത്രികളിലേയും മാലിന്യ നിർമ്മാർജനത്തിനായി 17.23 കോടി രൂപയും മെഡിക്കൽ കോളേജ് ആശുപത്രികളിലെ മാതൃ-ശിശു ആരോഗ്യ കേന്ദ്രങ്ങളുടെ സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും നിലവാരം ഉയർത്തുന്നതിനുമായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

613. കോഴിക്കോട്, കോട്ടയം, തൃശ്ശൂർ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിലെ ഓങ്കോളജി ആൻഡ് ടേർഷ്യറി കെയർ സെന്ററുകളിൽ ഉപകരണങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

614. കൊല്ലം, കോട്ടയം, കണ്ണൂർ, മഞ്ചേരി, ആലപ്പുഴ എന്നീ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിൽ ഇന്റർവെൻഷണൽ റേഡിയോളജി ഉൾപ്പെടെ അത്യാധുനിക ഇമേജിങ് സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

615. തിരുവനന്തപുരം, തൃശ്ശൂർ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിൽ ഉന്നത നിലവാരത്തിലുള്ള മോളിക്കുലാർ ഡയഗ്നോസ്റ്റിക് സൗകര്യങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

616. സാമ്പത്തിക നില കണക്കിലെടുക്കാതെ എല്ലാവർക്കും സ്റ്റെം സെൽ - മജ്ജ മാറ്റി വയ്ക്കൽ ചികിത്സാ സൗകര്യം പ്രാപ്യമാകുന്നതിനുവേണ്ടി സർക്കാർ മേഖലയിൽ മജ്ജ മാറ്റിവയ്ക്കൽ സംവിധാനം ഒരുക്കേണ്ടത് കാലത്തിന്റെ ആവശ്യമാണ്. കോട്ടയം മെഡിക്കൽ കോളേജിൽ മജ്ജ മാറ്റിവയ്ക്കൽ സൗകര്യം ഒരുക്കുന്നതിനുവേണ്ടി 1.75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കാൻസർ ചികിത്സ

617. സംസ്ഥാനത്ത് കാൻസർ രോഗികൾ വർധിച്ചുവരുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ പ്രാരംഭ രോഗനിർണ്ണയത്തിനും പരിചരണത്തിനും 2025-26 ബജറ്റ് ഊന്നൽ നൽകുന്നു. മലബാർ കാൻസർ സെന്ററിന് 35 കോടി രൂപയും കൊച്ചി കാൻസർ സെന്ററിന് 18 കോടി രൂപയും ആർ.സി.സി.-ക്ക് 75 കോടി രൂപയും മെഡിക്കൽ കോളേജ്/ജില്ല/താലൂക്ക് ആശുപത്രികൾ വഴിയുള്ള കാൻസർ ചികിത്സക്ക് 24.5 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആകെ 152.50 കോടി രൂപ കാൻസർ രോഗനിർണ്ണയത്തിനും ചികിത്സയ്ക്കുമായി വകയിരുത്തുന്നു.

618. സർക്കാരിന് കീഴിലുള്ള എല്ലാ ജില്ലാ ആശുപത്രികളേയും മാതൃകാ

കാൻസർ പരിചരണ കേന്ദ്രങ്ങളാക്കി പരിവർത്തനപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കരിമണൽ മേഖലയായ ചവറയിലെ സർക്കാർ ആശുപത്രിയിലും കാൻസർ ചികിത്സാ സൗകര്യങ്ങൾ വർധിപ്പിക്കും.

619. തിരുവനന്തപുരം RCC-യിലെ സ്ഥലപരിമിതി പരിഗണിച്ച് അത്യാധുനിക സംവിധാനങ്ങളോട് കൂടിയ ചികിത്സ രോഗികൾക്ക് ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി കൂടുതൽ സൗകര്യപ്രദമായി 14 നിലയിൽ നിർമ്മിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന 2.75 ലക്ഷം ചതുരശ്ര അടി വിസ്തൃതിയുള്ള പുതിയ ബ്ലോക്കിന്റെ നിർമ്മാണം നടന്നു വരുന്നു. ഇതിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിനായി 28 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

620. നേരത്തേയുള്ള കാൻസർ രോഗ നിർണ്ണയത്തിനും ചികിത്സയ്ക്കുമുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വർധിപ്പിക്കുന്നതിനായി 23.30 കോടി രൂപയും കാൻസർ രോഗികളായ സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കും മെച്ചപ്പെട്ട പരിചരണ സേവനങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി 22 കോടി രൂപയും ആർ.സി.സി.-യുടെ പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽ നിന്നും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

621. കേരള ആരോഗ്യ സർവകലാശാലയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11.5

കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ആയുഷ്

622. ഭാരതീയ ചികിത്സാ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള 130 ആശുപത്രികൾ 818 ഡിസ്പെൻസറികൾ, 24 സബ് സെന്ററുകൾ എന്നിവയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 50.93 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

623. ദേശീയ ആയുഷ് മിഷന്റെയും ഔഷധ സസ്യ മിഷന്റെയും പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

624. ആയുർവേദ മെഡിക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പിന്റെ വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 43.72 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

625. അന്താരാഷ്ട്ര ആയുർവേദ ഗവേഷണ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

626. ഹോമിയോപ്പതി വകുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ആകെ 23.54 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

627. ഹോമിയോ മെഡിക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനുവേണ്ടി 8.18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ശുദ്ധജല വിതരണവും മാലിന്യ നിവാരണവും

628. ശുദ്ധജല വിതരണ മേഖലയിലെ പ്രധാന ഏജൻസിയായ കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റിക്ക് 869.03 കോടി രൂപയും ജലനിധി (KRWSA)-യ്ക്ക് 53.57 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ഈ മേഖലയ്ക്ക് 922.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 15.50 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

629. പൊതുജലാശയത്തിലേയ്ക്ക് മലിനജലം ഒഴുകുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കുംവിധം മലിനജല നിവാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

630. പ്രധാന നഗരങ്ങളിലും പട്ടണങ്ങളിലും വികേന്ദ്രീകൃത മലിനജല സംവിധാനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും മലിനജല നിവാരണത്തിനായി മാൻഹോളുകളിൽ റോബോട്ടിക് ക്ലീനിങ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള ആധുനിക സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനുമായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

631. കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റിയിൽ നിലവിലുള്ള അർബൻ ജലവിതരണ പദ്ധതികളുടെ നവീകരണ പുനരുദ്ധാരണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 34 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

632. ഗ്രാമീണ ശുദ്ധജല വിതരണ പദ്ധതിക്കായി 15 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു.

633. പഴയ പദ്ധതികൾ പുനരുദ്ധരിക്കുന്നതിനും ജലശുദ്ധീകരണ പ്ലാന്റുകളുടെ നവീകരണത്തിനും കാലഹരണപ്പെട്ട പമ്പുകളുടെയും മോട്ടോറുകളുടെയും പുനരുദ്ധാരണത്തിനുമുൾപ്പെടെ വിവിധ ഉൽപാദന വിതരണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 47 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

634. പ്രകൃതിക്ഷോഭങ്ങളിലും അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങളിലും കുടിവെള്ള വിതരണം നടത്തുന്നതിനായി 7.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

635. ജൽ ജീവൻ മിഷൻ പദ്ധതിയുടെ 25% സംസ്ഥാന വിഹിതമെന്ന നിലയിൽ കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റിക്കും ജലനിധിക്കും 560 കോടി രൂപ നീക്കി വയ്ക്കുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതം ലഭ്യമാകുന്നതിനനുസരിച്ച് അധിക സംസ്ഥാന വിഹിതം നൽകുന്നതാണ്. ജൽ ജീവൻ മിഷൻ പദ്ധതി 2028 വരെ നീട്ടിയത് കൂടുതൽ ഗുണകരമായി സംസ്ഥാനത്തിന് ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ നടപടി സ്വീകരിക്കും.

636. തിരുവനന്തപുരം, കൊച്ചി കോർപ്പറേഷനുകളിൽ 24x7 അടിസ്ഥാനത്തിൽ മതിയായ അളവിലും മർദ്ദത്തിലും ജലവിതരണം

നടത്തുന്നതിനും കൊച്ചി നഗരത്തിൽ നോൺ റവന്യൂ വാട്ടർ 51%-ത്തിൽനിന്നും 20%-മായി കുറയ്ക്കുന്നതിനും ഉൽപാദന-വിതരണ ഘടകങ്ങളുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനും ലക്ഷ്യമിടുന്ന എ.ഡി.ബി. സഹായത്തോടുകൂടിയുള്ള കേരള അർബൻ വാട്ടർ സപ്ലൈ ഇംപ്രൂവ്മെന്റ് പ്രോജക്ടിന് 75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

637. ജലനിധിയുടെ മഴവെള്ളസംഭരണ-ഭൂഗർഭജല റീ-ചാർജ്ജ് പ്രവൃത്തികൾക്കായി 11.50 കോടി രൂപയും കമ്മ്യൂണിറ്റി നിയന്ത്രിത കുടിവെള്ള വിതരണ പദ്ധതികൾക്ക് സുസ്ഥിരതാ പിന്തുണ ഉറപ്പ് വരുത്തുന്നതിനായി 29.61 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

638. ജലവിതരണ പദ്ധതികളുടെ സുസ്ഥിരത ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി പൈലറ്റ് പ്രോജക്ട് എന്ന നിലയിൽ ശാസ്താംകോട്ട ശുദ്ധജല തടാകത്തിന്റെ പുനരുജ്ജീവനവും സംരക്ഷണവും നടപ്പാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

639. ശുദ്ധജലത്തിന്റെ ഉൽപാദനവും വിതരണവും പരമാവധിയിലെത്തിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരുന്നതിന് 47 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഭവനനിർമ്മാണം

640. സർ, ലൈഫ് പദ്ധതി ഒഴികെ ഭവനനിർമ്മാണ മേഖലയിലുള്ള പദ്ധതികൾക്കായി 70.62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 13 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

641. കൊച്ചി മറൈൻ ഡ്രൈവിൽ 2400 കോടി രൂപ ചെലവഴിച്ച് NBCC-യുടെ സഹകരണത്തോടെ KSHB മറൈൻ എക്കോ സിറ്റി എന്ന പദ്ധതി പൂർത്തീകരിക്കുന്നതാണ്. ഇതിൽനിന്നും ഭവനനിർമ്മാണ ബോർഡിന് 3650 കോടി രൂപയുടെ വരുമാനം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

642. കേരള സംസ്ഥാന ഭവനനിർമ്മാണ ബോർഡിന് 52.42 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

643. താഴ്ന്ന വരുമാനക്കാർ, സാമ്പത്തിക ദുർബല വിഭാഗക്കാർ തുടങ്ങിയവർക്ക് ഭവന നിർമ്മാണത്തിന് 3 ലക്ഷം രൂപ വരെ സബ്സിഡി നൽകുന്ന ‘ ഗൃഹശ്രീ’ ഭവന പദ്ധതിക്കുള്ള വിഹിതം 24 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

644. സാമ്പത്തികമായി പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്നവർക്കും താഴ്ന്ന വരുമാനക്കാർക്കുമുള്ള ഭവന പദ്ധതിക്കായി

9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

645. മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്കായുള്ള കോട്ടേജുകൾ നിർമ്മിച്ച് നൽകുന്ന സീനിയർ സിറ്റിസൺ ഹോം പദ്ധതിക്ക് 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

646. ജീർണ്ണാവസ്ഥയിലുള്ള എല്ലാ എം.എൻ. ലക്ഷം വീടുകളും അടുത്ത രണ്ട് വർഷത്തിനുള്ളിൽ പുനർനിർമ്മിക്കുന്നതിനും അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതിനുമായി 10 കോടി രൂപ കേരള സംസ്ഥാന ഭവന നിർമ്മാണ ബോർഡിന് വകയിരുത്തുന്നു.

647. കേരള സംസ്ഥാന നിർമ്മിതി കേന്ദ്രത്തിന് 10 കോടി രൂപയും ലാറിബേക്കർ ഇന്റർനാഷണൽ സ്കൂൾ ഓഫ് ഹാബിറ്റാറ്റ് സ്റ്റഡീസിന് രാജ്യത്തുടനീളമുള്ള യുവ പ്രതിഭകളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

ലൈഫ് മിഷൻ

648. ലൈഫ് ഭവന പദ്ധതിയിലൂടെ ഇതിനകം 539042 വീടുകൾ അനുവദിച്ചതിൽ 427736 വീടുകൾ പൂർത്തിയാക്കി. 111306 വീടുകൾ നിർമ്മാണത്തിന്റെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിലാണ്. ലൈഫ് പദ്ധതിയുടെ

ഗുണഭോക്താക്കളിൽ പട്ടികജാതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട 116996 പേരും പട്ടികവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട 43332 പേരും ഉൾപ്പെടുന്നു. **2016 മുതൽ ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാർ കാലത്ത് 18000 കോടി രൂപയിൽ അധികം ലൈഫ് ഭവനങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി ചെലവഴിച്ചതിൽ 780.42 കോടി രൂപ മാത്രമാണ് കേന്ദ്ര സഹായമായി ലഭിച്ചത്.** 2025-26-ൽ ലൈഫ് മിഷന്റെ ഭാഗമായി ഗ്രാമീണ മേഖലയിൽ 1 ലക്ഷം വ്യക്തിഗത ഭവനങ്ങളും 19 ഭവനസമുച്ചയങ്ങളും നിർമ്മിക്കാനാണ് ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. സമ്പൂർണ്ണ ഭവന പദ്ധതിക്കുള്ള വിഹിതമായി ലൈഫ് മിഷന് 1160 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 80 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

649. ലൈഫ് മിഷൻ മുഖേന ഭവന പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി കേരള നഗര ഗ്രാമ വികസന ധനകാര്യ കോർപ്പറേഷൻ (KURDFC) മുഖേന എടുത്ത വായ്പയുടെ ക്ലെയിം തീർപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതി സഹായമായി 334.05 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

650. പ്രധാനമന്ത്രി ആവാസ് യോജന-ഗ്രാമീൺ പദ്ധതിയിൽ കേന്ദ്രസർക്കാർ വ്യവസ്ഥയനുസരിച്ച് ഒരു വീടിനുള്ള യൂണിറ്റ് നിരക്ക്

1.20 ലക്ഷം രൂപ മാത്രമാണെങ്കിലും ലൈഫ് മിഷന്റെ നിരക്കിനെന്നപോലെ 4 ലക്ഷം രൂപ വരെ കേരള സർക്കാർ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ്. അധികതുക ഗ്രാമ-ബ്ലോക്ക്-ജില്ലാ പഞ്ചായത്തുകൾ യഥാക്രമം 25:40:35 എന്ന അനുപാതത്തിൽ കണ്ടെത്തേണ്ടതാണ്. CSR ഫണ്ട് മുഖേന ഈ വിടവ് നികത്തുന്നതിനുള്ള സാധ്യതയും പരിശോധിക്കുന്നതാണ്. ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്തുകൾ മുഖേന നടപ്പിലാക്കുന്ന ഈ പദ്ധതിയിൽ ലൈഫിന്റെ ഗുണഭോക്തൃ പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെട്ടവർക്ക് മാത്രമേ 2025-26 ൽ ധനസഹായം നൽകുകയുള്ളൂ. 2025-26-ൽ പി.എം.എ.വൈ. പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 55 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്രവിഹിതമായി 82.50 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

നഗര വികസനം

651. 2023 ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ പ്രഖ്യാപിച്ച നഗരനയ കമ്മീഷൻ രൂപീകരിച്ചു. പത്ത് പ്രധാന വിഷയ മേഖലകൾ തിരിച്ച് കമ്മീഷൻ 2025 മാർച്ച് മാസത്തിൽ അന്തിമ റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കും.

652. മാലിന്യമുക്തമായ നവകേരളം സൃഷ്ടിക്കാനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ

പുരോഗമിക്കുന്നു. 2023 മാർച്ച് മാസവുമായി താരതമ്യം ചെയ്താൽ 2024 നവംബർ മാസംവരെ സ്ഥാപനങ്ങളിൽനിന്നും വീടുകളിൽ നിന്നുമുള്ള വാതിൽപ്പടി ശേഖരണം 47% ശതമാനത്തിൽനിന്നും 90%-മായി വർധിച്ചു. യൂസർ ഫീ ശേഖരിക്കുന്നത് ഇക്കാലയളവിൽ 34.9%-ത്തിൽനിന്നും 72%-മായി ഉയർന്നു.

653. മാലിന്യക്കൂനകളില്ലാത്ത സംസ്ഥാനമെന്ന ലക്ഷ്യം നേടുകതന്നെ ചെയ്യും. ആകെയുള്ള 59 മാലിന്യക്കൂനകളിൽ 24 എണ്ണം പൂർണ്ണമായും നീക്കം ചെയ്തു. ബ്രഹ്മപുരം ഉൾപ്പെടെ 10 എണ്ണത്തിലെ പണി അവസാനഘട്ടത്തിലാണ്.

654. നഗര വികസന പരിപാടികൾക്ക് 1986.32 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 58.88 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

655. അയ്യങ്കാളി നഗര തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിക്കായി 180 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 15 കോടി രൂപ അധികമാണ്. ഇതിലൂടെ 60 ലക്ഷം തൊഴിൽ ദിനങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുവാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

656. ഹരിതകേരള മിഷനുകീഴിലുള്ള നഗര മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജന

ശുചിത്വ കേരളം പദ്ധതിക്ക് 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

657. കേരളത്തിലെ നഗരപ്രദേശങ്ങളിലെ ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനും സ്വീവേജ് സെപ്റ്റേജ് പ്ലാന്റുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും ശുചിത്വവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനുമായി നടപ്പാക്കുന്ന Kerala Solid Waste Management Project (KSWMP)-ന് 185 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

658. വട്ടിയൂർക്കാവ് ജങ്ഷൻ വികസനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഡി.പി.ആർ. പൂർത്തീകരണത്തിനും കുടിയൊഴിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന വ്യാപാരികളുടെ പുനരധിവാസം ഉൾപ്പെടെയുള്ള പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനുമായി ട്രിഡയ്ക്ക് 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

659. വിശാല കൊച്ചി വികസന അതോറിറ്റി മുഖേന നടപ്പാക്കുന്ന 100 കിടക്കകളുള്ള ഷീ-ഹോസ്റ്റലിന്റെ നിർമ്മാണമടക്കം വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

660. നഗരങ്ങളിലെ എല്ലാ ഭവനങ്ങളിലും ജലഭദ്രത ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായുള്ള അമൃത് 2.0 പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 300 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര

വിഹിതമായി 767.74 കോടി രൂപ ലഭിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

661. 60% കേന്ദ്രസഹായത്തോടുകൂടി നടപ്പാക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ദീൻദയാൽ അന്ത്യോദയ യോജന-ദേശീയ നഗര ഉപജീവന മിഷനുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 23 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതമായി 34.50 കോടി രൂപ ലഭിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

662. PMAY-അർബൻ പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്രവിഹിതമായി 90 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. പി.എം.എ.വൈ. അർബൻ 2.0 പദ്ധതിക്ക് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 10.36 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്രവിഹിതമായി 15.54 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

663. സ്വച്ച് ഭാരത് മിഷൻ (അർബൻ 2.0)-ന്റെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതമായി 45 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. ഇതിൽ 18 കോടി രൂപ കോർപ്പറേഷനുകൾക്കും 27 കോടി രൂപ മുനിസിപ്പാലിറ്റികൾക്കുമുള്ളതാണ്.

വാർത്താവിതരണവും പ്രചാരണവും

664. വാർത്താവിതരണവും പ്രചാരണവും മേഖലയ്ക്കായി 44 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 6.80 കോടി രൂപ അധികമാണ്. പരസ്യകുടിശ്ശികകൾ തീർക്കാനും പുതിയ പരിപാടികൾക്കുമായി 30 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

665. പ്രസ് അക്കാദമിക്കായി 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

666. വീഡിയോ ഡോക്യുമെന്ററികളുടെ നിർമ്മാണത്തിനായി 5.50 കോടി രൂപയും വെബ്സൈറ്റ് ആൻഡ് ന്യൂ മീഡിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

667. സംസ്ഥാന മാധ്യമ അവാർഡുകളുടെ തുക ഇരട്ടിയാക്കും. മാധ്യമ പ്രവർത്തനത്തിലെ സമഗ്ര സംഭാവനയ്ക്ക് സർക്കാർ നൽകുന്ന പുരസ്കാരമായ സ്വദേശാഭിമാനി കേസരി പുരസ്കാര തുക ഒരു ലക്ഷം രൂപയിൽനിന്ന് 1.50 ലക്ഷം രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

തൊഴിലും തൊഴിലാളി ക്ഷേമവും

668. ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം 8293 സ്ഥിരം നിയമനങ്ങളും 34859 താൽക്കാലിക നിയമനങ്ങളും ഉൾപ്പെടെ 43152 പേർക്ക് എംപ്ലോയ്മെന്റ് എക്സ്ചേഞ്ച് മുഖേന നിയമനം

നൽകുകയുണ്ടായി.

669. ഈ സർക്കാർ വിവിധ ക്ഷേമനിധി ബോർഡുകൾവഴി തൊഴിലാളികൾക്കും അവരുടെ കുടുബങ്ങൾക്കും ഇതുവരെ 2764.37 കോടി രൂപയുടെ ആനുകൂല്യങ്ങൾ നൽകി.

670. കർഷക തൊഴിലാളി ക്ഷേമനിധി ബോർഡിന് ബജറ്റിൽ വകയിരുത്തിയതിനുപുറമേ 20 കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

671. തൊഴിലും തൊഴിലാളി ക്ഷേമവും എന്ന മേഖലയ്ക്കായി ആകെ 538.44 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 50 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

672. പരമ്പരാഗത തൊഴിൽ മേഖലയായ ബീഡി, ഖാദി, മുള, ചൂരൽ, മത്സ്യബന്ധനവും സംസ്കരണവും, കയർ എന്നിവയിലെ തൊഴിലാളികൾക്ക് 1250/- രൂപ വീതം സാമ്പത്തിക സഹായം നൽകുന്ന ഇൻകം സപ്പോർട്ട് സ്കീമിന് 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

673. അതിഥി തൊഴിലാളികളുടെ ഉന്നമനത്തിനായി സംസ്ഥാനം നടപ്പിലാക്കുന്ന അപ്നാ ഘർ, ആവാസ് - ആരോഗ്യ ഇൻഷ്വറൻസ്

പദ്ധതി, ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികൾ തുടങ്ങിയവയ്ക്കായി 5.50 കോടി വകയിരുത്തുന്നു.

674. വ്യാവസായിക പരിശീലന വകുപ്പ് മുഖേന iSTEP -ന് കീഴിൽ പുതിയ മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനും നിലവിലുള്ള വെബ്സൈറ്റ് നവീകരിക്കുന്നതിനും ആസ്തി പരിപാലന സോഫ്റ്റ്‌വെയറിനും ഉൾപ്പെടെ KASE-ന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 33 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

675. ഐ.ടി.ഐ.-കളുടെ ആധുനികവൽക്കരണത്തിനായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

676. ഇടുക്കി ജില്ലയിലെ ചിത്തിരപുരത്ത് ഐ.ടി.ഐ.-യ്ക്ക് കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കാൻ 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

677. **ഐ.ടി.ഐ.-കളിലെ വിദ്യാർഥികൾക്ക് പ്രോട്ടീൻ സമ്പുഷ്ടമായ ഉച്ചഭക്ഷണം നൽകുന്ന പദ്ധതിക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 6 കോടി രൂപ അധികമാണ്.**

678. ‘ ശരണ്യ’ സ്വയംതൊഴിൽ പദ്ധതിക്ക് 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

679. കില-യെ ഒരു നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടായി ഉയർത്തുന്നതാണ്. അതിനായുള്ള ഒരു കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ കില-യുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

680. നോർക്കയുടെ വിവിധ കർമ്മ പരിപാടികൾക്കായി 150.81 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ തൊഴിൽ നഷ്ടപ്പെട്ട് മടങ്ങിയെത്തുന്ന പ്രവാസി മലയാളികളുടെ പുനരധിവാസത്തിനും ഉന്നമനത്തിനുമായുള്ള 77.50 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു. ND-PREM പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

681. NRKs Welfare Fund Board-ലെ അംഗങ്ങൾക്ക് വിവിധ സഹായങ്ങൾ നൽകുന്നതിനും മറ്റ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 23 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പട്ടികജാതി വികസനം

682. **സർ, ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം പട്ടികജാതി പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്കായി 40000 പഠനമുറികളും ഭവന നവീകരണ പദ്ധതി (സേഫ്)-യിൽ 12500 വീടുകളും അംബേദ്കർ ഗ്രാമവികസന പദ്ധതിയിൽ 745**

നഗറുകളും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്.

683. പട്ടിക-പിന്നാക്ക വിഭാഗത്തിലെ 820 വിദ്യാർഥികൾക്ക് ലോകത്തെ മികച്ച വിദേശ സർവകലാശാലകളിൽ പഠന സൗകര്യമൊരുക്കിയ ‘ **ഉന്നതി ഓവർസീസ് സ്കോളർഷിപ്പ്’** പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കി.

684. പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പിന് 1801.60 കോടി രൂപയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് 1435.25 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളുടെ വികസനത്തിനുള്ള പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതിക്കായി ആകെ 3236.85 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 114.90 കോടി രൂപ അധികമാണ്. പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതിയിലുൾപ്പെടുത്തി പാലക്കാട് മെഡിക്കൽ കോളേജിലെ നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 25 കോടി രൂപയും ഡോ. അംബേദ്കർ ഗ്രാമവികസന പദ്ധതികൾക്കായി 55 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

685. പട്ടികജാതി വിദ്യാർഥികൾക്കുള്ള പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പ് എന്ന കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായ 73 കോടി രൂപയും 'പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് വിദ്യാർഥികളുടെ സ്കോളർഷിപ്പിനുള്ള അധിക സംസ്ഥാന സഹായം’ എന്ന

പദ്ധതിയുടെ വിഹിതമായ 221.47 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ പട്ടികജാതി പോസ്റ്റ് മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പ് പദ്ധതികൾക്കായി ആകെ 294.47 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

686. പട്ടികജാതി വിദ്യാർഥികൾക്കുള്ള സഹായ പദ്ധതിയിലുൾപ്പെടുത്തി വിദ്യാഭ്യാസ സഹായത്തിനായി 242 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

687. പ്രീ-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പ് അനുവദിക്കുന്നതിന് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

688. സംഘടിത മേഖലയിൽ തൊഴിൽ ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി വിവിധ വികസന വകുപ്പുകളുടെയും പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

689. കേരളത്തിലെ മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകളുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

690. പട്ടികജാതി വിഭാഗക്കാരുടെ ബിസിനസ്സ് സംരംഭങ്ങൾ വിപുലീകരിക്കുന്നതിന് സഹായം നൽകുന്നതിനായി കേരള സംസ്ഥാന പട്ടികജാതി പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന കോർപ്പറേഷനുമായി സഹകരിച്ച് നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന ‘ സമൃദ്ധി കേരളം’

പദ്ധതിക്കുവേണ്ടി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

691. ഭൂരഹിതരായ 5000 പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങൾക്ക് വീട് നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി ഭൂമി വാങ്ങാൻ സഹായം നൽകുന്നതിനായി 170 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. അതിദാരിദ്ര്യ സർവെ 2021-22 പ്രകാരം കണ്ടെത്തിയ കുടുംബങ്ങൾക്ക് മുൻഗണന നൽകുന്നതാണ്.

692. പട്ടികജാതി വിഭാഗത്തിലെ കുടുംബങ്ങളുടെ പൂർത്തിയാകാത്ത ഭവനങ്ങളുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനും ജീർണ്ണിച്ച ഭവനങ്ങളുടെ മെച്ചപ്പെടുത്തലിനും പഠന മുറികളുടെ നിർമ്മാണത്തിനുമായി ആവിഷ്കരിച്ച സേഫ് പദ്ധതിക്കുമായി 240 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

693. പട്ടികജാതിക്കാരിലെ സാമ്പത്തികമായും സാമൂഹികമായും പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വേടൻ, നായാടി, കള്ളാടി, അരുന്ധതിയാർ, ചക്കിലിയർ എന്നീ വിഭാഗക്കാരുടെ പുനരധിവാസത്തിനായും സാമ്പത്തിക ഉന്നമനത്തിനായുമുള്ള വിവിധ വികസന പരിപാടികൾ നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 51 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

694. ഒരു ലക്ഷം രൂപ വരെ വാർഷിക വരുമാനമുള്ള പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങളിലെ പെൺമക്കളുടെ വിവാഹ ധനസഹായ

പദ്ധതിക്കായി 88 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

695. പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന നഗറുകളുടെ സമഗ്ര വികസനം ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ള ഡോ. അംബേദ്കർ ഗ്രാമവികസന പദ്ധതിക്ക് 55 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

696. പട്ടികജാതി നഗറുകളിലേയും നഗറുകൾക്ക് വെളിയിൽ ചിതറിക്കിടക്കുന്ന പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങളുടേയും അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളിലെ അപര്യാപ്തതകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക പാക്കേജ് നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പട്ടികവർഗ്ഗ വികസനം

697. **പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗക്കാരുടെ ഉന്നമനം ലക്ഷ്യമിടുന്ന പട്ടികവർഗ്ഗ ഉപപദ്ധതിക്ക് 1020.44 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 46.31 കോടി രൂപ അധികമാണ്. പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പ് മുഖേന 804.70 കോടി രൂപയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ മുഖേന 215.74 കോടി രൂപയും ചെലവഴിക്കുന്നതാണ്.**

698. വിദ്യാവാഹിനി പദ്ധതിക്കായി 30 കോടി രൂപയും

പട്ടികവർഗ്ഗക്കാർക്കുള്ള വരുമാനദായക കാർഷിക ഉദ്യമം പദ്ധതിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

699. കേരള ട്രൈബൽ പ്ലസ് പദ്ധതിക്ക് 35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

700. 16 മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ/ആശ്രമം സ്കൂളുകൾ, നാല് ഏകലവ്യ സ്കൂളുകൾ, രണ്ട് സ്പെഷ്യൽ CBSE മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകൾ എന്നിവയുടെ നടത്തിപ്പ് ചെലവിനായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

701. പ്രീ-മെട്രിക്, പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് ഹോസ്റ്റലുകളുടെ സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തിന്റെ ഇരട്ടിയാണ്.

702. പട്ടികവർഗ്ഗ മേഖലകളിൽ മാതൃക റസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകൾക്ക് കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

703. പട്ടികവർഗ്ഗക്കാരുടെ ക്ഷേമത്തിനായുള്ള സഹായ പദ്ധതികൾക്കായി ആകെ 27.46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 6 കോടി രൂപ പട്ടിക വർഗ്ഗയുവതികളുടെ വിവാഹ സഹായത്തിനായും 4 കോടി രൂപ സിക്കിൾ സെൽ അനീമിയ രോഗികൾക്കുള്ള

സഹായത്തിനായും 17 കോടി രൂപ ജനനി ജന്മരക്ഷ പദ്ധതിക്കായും, 45 ലക്ഷം രൂപ പരമ്പരാഗത പട്ടികവർഗ്ഗ വൈദ്യൻമാർക്കുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായത്തിനായും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

704. പട്ടികവർഗ്ഗക്കാർക്കിടയിലെ ദാരിദ്ര്യം, പോഷകാഹാര കുറവ് എന്നിവ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

705. സമഗ്ര പട്ടികവർഗ്ഗ ആരോഗ്യ സംരക്ഷണ പദ്ധതിക്കായി 32 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

706. അപൂർണ്ണമായ പട്ടികവർഗ്ഗ ഭവനങ്ങളുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനും ' സേഫ്' ഉൾപ്പെടെയുള്ള പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പിന്റെ ഭവന പുനരുദ്ധാരണ പദ്ധതികൾക്കുമായി 70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

707. അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൂടുതൽ ഉന്നതികളിലേക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും മുൻ വർഷങ്ങളിൽ ഏറ്റെടുത്തവ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനുമായി അംബേദ്കർ സെറ്റിൽമെന്റ് വികസന പദ്ധതിക്ക് 42 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

708. പട്ടികവർഗ്ഗ മേഖലയിൽ ഭൂമി വാങ്ങിനൽകുന്നതിനും പുനരധിവാസ

മേഖലകളുടെ വികസനത്തിനുമായി 'ഭൂരഹിതരായ പട്ടികവർഗ്ഗക്കാരുടെ പുനരധിവാസം' പദ്ധതിയിൽ 42 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

709. പട്ടികവർഗ്ഗ ഉപപദ്ധതിയിലെ കോർപ്പസ് ഫണ്ടിനായി 46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 6 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

710. പട്ടികവർഗ്ഗ ജനസംഖ്യയിലെ ഏറ്റവും വലിയ വിഭാഗമായ പണിയ വിഭാഗത്തിന് സാമൂഹ്യ വികസനവും ഉപജീവനവും ലക്ഷ്യം വച്ചുകൊണ്ട് നടപ്പിലാക്കുന്ന പ്രത്യേക വികസന പാക്കേജിനായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

മറ്റ് പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമം

711. മറ്റ് പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനായി ആകെ 278.62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 12 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

712. കേരള സംസ്ഥാന പരിവർത്തിത ക്രൈസ്തവ ശുപാർശിത വിഭാഗ വികസന കോർപ്പറേഷന് ഓഹരി മൂലധന സഹായമായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷം അനുവദിച്ച

തുകയേക്കാൾ 2 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

713. അർഹരായ മറ്റ് സമുദായങ്ങളിലെ വിദ്യാർഥികൾക്ക് പ്രീമെട്രിക് സഹായം, പോസ്റ്റ് മെട്രിക് സഹായം എന്നിങ്ങനെ 2 വിഭാഗങ്ങളിലായി യഥാക്രമം 5 കോടി രൂപയും 40 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പടെ ആകെ ധനസഹായമായി 45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

714. പരമ്പരാഗത തൊഴിലിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങൾക്കായി ആകെ 4.19 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളിലെ പരമ്പരാഗത കരകൗശല തൊഴിലാളികൾക്ക് നൈപുണ്യ വികസനത്തിനും പണിയായുധങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനുമായി 3.50 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

715. മറ്റ് പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളിൽപ്പെട്ടവർക്ക് വിവിധ മേഖലകളിൽ തൊഴിലിനും തൊഴിൽ അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി 18.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

716. ഒന്നാം തരം മുതൽ 8-ാംതരം വരെയുള്ള ക്ലാസുകളിലെ OBC വിദ്യാർഥികൾക്ക് സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്നത് കേന്ദ്ര സർക്കാർ നിർത്തലാക്കിയ സാഹചര്യത്തിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാർ ആരംഭിച്ച

പദ്ധതിയാണ് " കെടാവിളക്ക്" . ഇതിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ന്യൂനപക്ഷ ക്ഷേമം

717. പരിശുദ്ധ ഹജ്ജ് തീർഥാടകർക്ക് വേണ്ടിയുള്ള കോഴിക്കോട് എംബാർക്കേഷൻ പോയിന്റ് സർക്കാർ ഇടപെടലിന്റെ ഭാഗമായി പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും കണ്ണൂർ എംബാർക്കേഷൻ പോയിന്റ് പുതുതായി അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു. കോഴിക്കോട് ഹജ്ജ് ഹൗസിനോട് ചേർന്ന് 8.20 കോടി രൂപ വിനിയോഗിച്ച് 2022-ൽ പുതിയ വനിതാ ബ്ലോക്ക് കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുകയുണ്ടായി. ഒരു സ്ഥിരം ഹജ്ജ് ടെർമിനൽ നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി കണ്ണൂർ എയർ പോർട്ടിന് സമീപത്തെ കിൻഫ്രയുടെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള 1 ഏക്കർ സ്ഥലം വിട്ട് നൽകുവാൻ കിൻഫ്രയും KIAL- ഉം തത്വത്തിൽ സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ട്.

718. വിവിധ ന്യൂനപക്ഷ ക്ഷേമ പദ്ധതികൾക്കായി 105.63 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 8 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

719. APJ അബ്ദുൾ കലാം സ്കോളർഷിപ്പിനുള്ള 82 ലക്ഷം രൂപ ഉൾപ്പെടെ

വിവിധ സ്കോളർഷിപ്പ് സ്കീമുകൾക്കായി 9.61 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

720. ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗങ്ങൾക്കുള്ള നൈപുണ്യ വികസന തൊഴിലധിഷ്ഠിത പദ്ധതികൾക്കായി 7.02 കോടി രൂപയും സ്ത്രീകൾക്ക് വേണ്ടിയുള്ള ഇമ്പിച്ചിബാവ ഭവന പുനരുദ്ധാരണ പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

മുന്നാക്ക സമുദായങ്ങളുടെ ക്ഷേമം

721. കേരള സംസ്ഥാന മുന്നാക്ക വിഭാഗ ക്ഷേമ കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡിന് 38 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 3 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

സാമൂഹ്യ സുരക്ഷിതത്വവും ക്ഷേമവും

722. സാമൂഹ്യ സുരക്ഷിതത്വവും ക്ഷേമവും എന്ന മേഖലയ്ക്കായി 706.71 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 80.98 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

723. പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട/അസംഘടിത വിഭാഗക്കാർക്ക് വേണ്ടിയുള്ള സാമൂഹ്യ സുരക്ഷിതത്വ സംരംഭങ്ങൾക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ

724. **സർ, രാജ്യത്തെ ഏറ്റവും ബൃഹത്തായ സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ പദ്ധതി കേരളത്തിലാണ്. 60 ലക്ഷത്തോളം പേർക്ക് പ്രതിമാസം 1600 രൂപ പെൻഷൻ നൽകാനായി 11,000 കോടി രൂപയിലധികമാണ് സർക്കാർ ഒരു വർഷം ചെലവഴിക്കുന്നത്. ഈ സർക്കാർ ഇതുവരെ പെൻഷനുവേണ്ടി ചെലവഴിച്ചത് 33,210.68 കോടി രൂപയാണ്.** സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പെൻഷൻ ഗുണഭോക്താക്കളിൽ ചില പ്രത്യേക വിഭാഗങ്ങളിൽ കേന്ദ്രസഹായം ലഭ്യമാകുന്നുണ്ട്. ആകെ വേണ്ടി വരുന്ന തുകയുടെ രണ്ട് ശതമാനമാണ് കേന്ദ്ര വിഹിതം.

725. ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രി സംസ്ഥാന നിയമസഭയിൽ റൂൾ 300 പ്രകാരം പുറപ്പെടുവിച്ച പ്രസ്താവനയിൽ സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പെൻഷൻ കുടിശ്ശിക തീർത്ത് നൽകുമെന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഈ സാമ്പത്തികവർഷം രണ്ട് ഗഡു കുടിശ്ശിക അനുവദിക്കുകയുണ്ടായി. അതത് മാസത്തെ പെൻഷൻ കൃത്യമായി നൽകിവരികയും ചെയ്യുന്നു. 2025-26 ൽ അവശേഷിക്കുന്ന മൂന്ന് കുടിശ്ശികകൾ കൊടുത്തു തീർക്കും. കേന്ദ്രം കേരളത്തെ സാമ്പത്തികമായി

വരിഞ്ഞുമുറുക്കുമ്പോഴും സംസ്ഥാനത്തെ അടിസ്ഥാന ജനവിഭാഗത്തെ കൈവിടാതെ കാക്കാൻ എൽ.ഡി.എഫ്. സർക്കാർ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധമാണ്. വരുന്ന സാമ്പത്തികവർഷവും അതത് മാസത്തെ പെൻഷൻ കുടിശ്ശിക കൂടാതെ നൽകും.

726. ബാരിയർ ഫ്രീ കേരള പദ്ധതിക്കായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

727. സായംപ്രഭ പദ്ധതിയുടെ വിഹിതം 7.50 കോടി രൂപ വർധിപ്പിച്ച് 14 കോടി രൂപയായി വകയിരുത്തുന്നു.

728. ട്രാൻസ്ജെൻഡറുകൾക്കായുള്ള മഴവിൽ പദ്ധതിക്കായി 5.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

729. അനധികൃതമായി രാജ്യത്ത് പ്രവേശിച്ചവർക്കും ശിക്ഷ കഴിഞ്ഞ് നാട്ടിലേയ്ക്ക് മടങ്ങാൻ കാത്തിരിക്കുന്ന വിദേശികൾക്കും താൽക്കാലിക താമസസൗകര്യം പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന ട്രാൻസിറ്റ് ഹോം എന്ന പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

730. നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഫിസിക്കൽ മെഡിസിൻ ആൻഡ് റീഹാബിലിറ്റേഷന്റെ വിഹിതം 18 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

731. സംസ്ഥാനത്ത് എൻഡോസൾഫാൻമൂലം ദുരിതമനുഭവിക്കുന്നവർക്ക്

സഹായം നൽകുന്നതിനായി

17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

732. വയോമിത്രം പദ്ധതിക്കായി 27.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

733. വൈകല്യമുള്ളവർക്കുവേണ്ടി സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കുന്ന അനുയാത്ര പദ്ധതിക്കായി 21 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

734. വൃക്ക തകരാറുകൾ, വൃക്ക/കരൾ മാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയ നടത്തിയവർ, ഹീമോഫീലിയയും ബന്ധപ്പെട്ട രോഗങ്ങളും സിക്കിൾ സെൽ അനീമിയ എന്നിവ ബാധിച്ച് ചികിത്സയിലിരിക്കുന്ന രോഗികൾക്ക് ധനസഹായം നൽകുന്ന സമാശ്വാസ പദ്ധതിക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

735. കിടപ്പിലായ രോഗികളെ വീട്ടിൽ പരിചരിക്കുന്നതിന് കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് പ്രതിമാസം 600 രൂപ നിരക്കിൽ ധനസഹായം നൽകുന്ന ആശ്വാസകിരണം പദ്ധതിക്കായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

736. അനാഥരായവരോ മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാൾ മാത്രമോ ഉള്ള കുട്ടികൾക്കും എച്ച്.ഐ.വി. ബാധിതരായ കുട്ടികൾക്കുമുള്ള വിദ്യാഭ്യാസ ധനസഹായം നൽകുന്ന ‘ സ്നേഹപൂർവ്വം’

പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

737. ജുവനൈൽ ഡയബറ്റീസ് ബാധിച്ച കുട്ടികൾക്കുള്ള സാമൂഹിക സഹായ പദ്ധതിയായ മിഠായി പദ്ധതിക്ക് 3.8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

738. കേരള സംസ്ഥാന ഭിന്നശേഷി ക്ഷേമ കോർപ്പറേഷൻ നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

739. നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സ്പീച്ച് ആൻഡ് ഹിയറിംഗിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 22 കോടി രൂപ, നിർഭയ പ്രോഗ്രാമിന് 12 കോടി രൂപ, സ്ത്രീകൾക്ക് സാമൂഹിക നീതി ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള സ്ത്രീ ശാക്തീകരണ പരിപാടികൾക്കായി 14.50 കോടി രൂപ എന്നിങ്ങനെ വകയിരുത്തുന്നു.

740. **അങ്കണവാടികളെ വനിതകൾക്കും കുട്ടികൾക്കുംവേണ്ടിയുള്ള കമ്മ്യൂണിറ്റി റിസോഴ്സ് സെന്ററുകളാക്കി വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11 കോടി രൂപയും മാതൃകാ അങ്കണവാടികളുടെയും സ്മാർട്ട് അങ്കണവാടി കെട്ടിടങ്ങളുടെയും നിർമ്മാണത്തിനായി 12 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.**

741. **സർ, അങ്കണവാടികളിൽ മുട്ടയും പാലും നൽകുന്ന പദ്ധതി വിപുലപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. എല്ലാ പ്രവൃത്തിദിനങ്ങളിലും മുട്ടയോ പാലോ നൽകുന്നു എന്ന് ഉറപ്പാക്കും. പദ്ധതിയുടെ വിഹിതം 80 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.**

742. കൗമാര പ്രായക്കാരായ പെൺകുട്ടികൾക്ക് വേണ്ടിയുള്ള സൈക്കോ - സോഷ്യൽ പദ്ധതിക്കായി 51 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

743. സംയോജിത ശിശുസംരക്ഷണ പദ്ധതിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

744. ജെൻഡർ പാർക്ക് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

745. പ്രധാനമന്ത്രി മാതൃ വന്ദന യോജന എന്ന പദ്ധതിയുടെ നടത്തിപ്പിനുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

746. ഔവർ റെസ്പോൺസിബിലിറ്റി ടു ചിൽഡ്രൺ ഉൾപ്പടെ കുട്ടികൾക്കായുള്ള നൂതന സംസ്ഥാന പദ്ധതികൾക്കായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

747. കുടുംബമോ മറ്റ് പിന്തുണയോ ഇല്ലാതെ ശിശുമന്ദിരത്തിലൂടെ

സംരക്ഷണം ലഭിച്ച കുട്ടികൾക്ക് 18 വയസ് പൂർത്തിയാകുന്ന മുറയ്ക്ക് സ്ഥാപനത്തിൽനിന്നും സ്വതന്ത്ര ജീവിതം നയിക്കാൻ ഉതകുന്ന തരത്തിലുള്ള സാഹചര്യം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായി ആഫ്റ്റർ കെയർ ഹോം സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. ഈ കുട്ടികൾക്ക് അവരുടെ കഴിവിനനുസരിച്ച് നൈപുണ്യ വികസന പരിശീലനം നൽകുവാനും വകുപ്പിന്റെ കീഴിലുള്ള അനുയോജ്യമായ സ്ഥാപനങ്ങളിലും/കമ്പനികളിലും തൊഴിൽ നൽകുവാനും ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

748. **സർ, ഇടുക്കി ജില്ലയിൽ കുട്ടികൾക്കുള്ള ഗവൺമെന്റ് കെയർ ഹോം സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതോടെ എല്ലാ ജില്ലകളിലും കുട്ടികളുടെ ഗവൺമെന്റ് കെയർ ഹോമുകൾ എന്ന ലക്ഷ്യം സാധ്യമാകും.**

749. മെറ്റേണിറ്റി ബെനിഫിറ്റ് ആക്ട് പ്രകാരം തൊഴിലിടങ്ങളിൽ ക്രഷുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്ന പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

750. കേരള സംസ്ഥാന വനിതാ വികസന കോർപ്പറേഷന്റെ വിവിധ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 18.1 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

751. പോക്സോ കേസുകൾ വിചാരണ നടത്തുന്നതിനായി സംസ്ഥാനത്ത് നിലവിലുള്ള 55 കോടതികളുടെയും **ഒരു പുതിയ സ്പെഷ്യൽ ഫാസ്റ്റ് ട്രാക്ക് കോടതിയുടെയും** പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

752. പോഷകാഹാര മേഖലയ്ക്ക് ആകെ 532.76 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര സഹായമായി 379.50 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

753. ആറുവയസിന് താഴെയുള്ള കുട്ടികളുടെ വിവിധ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുക എന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടെ ദേശീയതലത്തിൽ നടപ്പാക്കുന്ന സംയോജിത ശിശുവികസന സേവനങ്ങൾ എന്ന പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 138 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

754. നാഷണൽ ന്യൂട്രീഷൻ മിഷന് സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡ്

755. സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിനെ ശക്തിപ്പെടുത്തി ഇ-ഗവേണൻസ് സംരംഭങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനും ലൈബ്രറി

ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി 2.27 കോടി രൂപയും സർവെകളും പഠനങ്ങളും നടത്തുന്നതിനായി 5.84 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

756. എല്ലാ ജില്ലാ പ്ലാനിങ് ഓഫീസുകളിലും ഡി.പി.സി. കെട്ടിടങ്ങളിലും നവീന അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനായി 12.51 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

നവകേരള സദസിൽ ഉൾപ്പെട്ട അടിസ്ഥാന വികസന പദ്ധതികൾക്കായുള്ള ഫണ്ട്

757. ജനാധിപത്യ ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട അധ്യായമാണ് കേരള സർക്കാർ സംഘടിപ്പിച്ച നവകേരള സദസ്. ലോകത്തിൽതന്നെ ആദ്യമായിട്ടാണ് ഒരു മന്ത്രിസഭയിലെ മുഖ്യമന്ത്രി ഉൾപ്പെടെയുള്ള എല്ലാ മന്ത്രിമാരും ജനങ്ങളിലേയ്ക്ക് നേരിട്ട് ഇറങ്ങിച്ചെന്ന് ചർച്ച നടത്തി അവരുടെ നിർദേശങ്ങളും അഭിപ്രായങ്ങളും സ്വീകരിച്ചത്. നവകേരള സദസിന് മുന്നിൽ വന്ന അടിസ്ഥാന വികസന പദ്ധതികൾക്കായി 210 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഓരോ നിയമസഭാ മണ്ഡലത്തിനും പരമാവധി 7 കോടി രൂപ വരെയുള്ള പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കാനാകും. പ്ലാനിൽ വകയിരുത്തിയിട്ടുള്ളതിനുപുറമേ 500 കോടി രൂപകൂടി നവകേരള

പദ്ധതികൾക്കായി അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

758. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് മാനേജ്മെന്റ് ഇൻ ഗവൺമെന്റിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

759. സെന്റർ ഫോർ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്റ്റഡീസിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ഗ്രാന്റ്-ഇൻ-എയ്ഡ് ഇനത്തിൽ 3.12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സി.ഡി.എസ്.-ന് ഒറ്റത്തവണ സഹായമായി 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

രജിസ്ട്രേഷൻ

760. രജിസ്ട്രേഷൻ വകുപ്പിൽ കമ്പ്യൂട്ടർവത്കരണം നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

761. രജിസ്ട്രേഷൻ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള എല്ലാ ഓഫീസുകളിലും അടിസ്ഥാന സൗകര്യം ഒരുക്കുന്നതിനും റെക്കോർഡ് റൂമുകളുടെ ആധുനികവത്കരണത്തിനുമായി 12.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

762. സബ് രജിസ്ട്രി ഓഫീസുകളിൽ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന പൈതൃക റെക്കോർഡുകളുടെ ഡിജിറ്റൈസേഷൻ, സംരക്ഷണം, പഴയ ബാധ്യതാ രേഖകളുടെ അപ്ഗ്രഡേഷൻ തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ

തുടർച്ചയ്ക്കായി 9.69 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കേരള പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷൻ

763. കേരള പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷന്റെ ഓൺലൈൻ പരീക്ഷാ നടത്തിപ്പ് വിപുലീകരിക്കുന്നതിനായി എല്ലാ ജില്ലകളിലും ഓൺലൈൻ പരീക്ഷാ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 1.38 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

വിജിലൻസ് ആൻഡ് ആന്റികറപ്ഷൻ ബ്യൂറോ

764. വിജിലൻസ് വകുപ്പിന്റെ ആധുനികവത്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി സാങ്കേതികശേഷി, മികച്ച അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ, പരിശീലനം തുടങ്ങിയവ വർധിപ്പിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

765. വിജിലൻസ് കോംപ്ലക്സുകൾ, ഓഫീസ് കെട്ടിടം എന്നിവയുടെ നിർമ്മാണം, അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്കായി 6.96 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പോലീസ്

766. **പോലീസ് വകുപ്പിന്റെ ആധുനികവത്കരണത്തിനായി 104 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

767. പോലീസ് സ്റ്റേഷൻ നിർമ്മാണം, സബ് ഡിവിഷൻ ഓഫീസ് നിർമ്മാണം, ജില്ലാ പോലീസ് ഓഫീസുകൾ, ഫോറൻസിക് സയൻസ് ലബോറട്ടറി, ക്രൈംബ്രാഞ്ച് ഓഫീസുകൾ, എ.പി. ബറ്റാലിയനുകൾ, സൈബർ ഡോം, കേരള പോലീസ് അക്കാദമി വിപുലീകരണം, പോലീസ് ട്രെയിനിങ് കോളേജ് വിപുലീകരണം എന്നിവയ്ക്കായി 48.89 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

768. പോലീസ് സ്റ്റേഷനുകളിൽ ലിംഗപരമായ അസമത്വങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കുക, പെൺകുട്ടികൾക്കും സ്ത്രീകൾക്കും നിയമ അവബോധം നൽകുക തുടങ്ങി പോലീസ് വകുപ്പിന്റെ വനിതാ സെൽ നടപ്പാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 5.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

769. തീവ്രവാദ പ്രവർത്തനബാധിത പ്രദേശങ്ങളുടെ പ്രത്യേക അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം, സുരക്ഷയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചെലവുകൾ, സുരക്ഷാ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം, പരിശീലന കേന്ദ്രങ്ങൾ, അത്യാധുനിക ഉപകരണങ്ങൾ വാങ്ങുക എന്നിവ വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ജയിൽ വകുപ്പ്

770. ജയിൽ വകുപ്പിനുള്ള വിഹിതത്തിൽ 11.50 കോടി രൂപയുടെ വർധനവ് വരുത്തുന്നു. വിവിധ ജയിലുകളുടെയും കറക്ഷൻ ഹോമുകളുടെയും നിർമ്മാണത്തിനും നവീകരണത്തിനുമായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പാല, മീനച്ചൽ സബ് ജയിലിനുള്ള പുതിയ കെട്ടിട നിർമ്മാണവും ഇതിലുൾപ്പെടുന്നു. സ്ഥലപരിമിതിയുള്ള ജയിലുകളിലെ സൗകര്യം വർധിപ്പിക്കുന്നതിന് കൂടുതൽ പണം വകയിരുത്തും.

771. തൊഴിലധിഷ്ഠിത പരിശീലന പരിപാടികളിലൂടെയും മറ്റ് ക്ഷേമപ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെയും തടവുകാരുടെ പുനരധിവാസം ലക്ഷ്യമിടുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ജുഡീഷ്യറി

772. ഹൈക്കോടതിയുടെയും സബോർഡിനേറ്റ് കോടതികളുടെയും കേരള ജുഡീഷ്യൽ അക്കാദമിയുടെയും ആധുനികവത്കരണത്തിനായി 17.04 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

773. ഹൈക്കോടതിയെ കടലാസ് രഹിത ഓഫീസ് ആക്കിമാറ്റുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി റെക്കോർഡുകളുടെ ഡിജിറ്റൈസേഷൻ, ഇൻഫർമേഷൻ

ആൻഡ് കമ്മ്യൂണിക്കേഷൻ ടെക്നോളജി (ICT) ഉപയോഗപ്പെടുത്തൽ, കോടതികൾ തമ്മിലുള്ള അതിവേഗ ആശയ വിനിമയം എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 3.51 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഹൈക്കോടതിയിലെ ആദ്യകാല കെട്ടിടമായ രാംമോഹൻ പാലസ് സംരക്ഷിക്കുന്നതിനും മ്യൂസിയമായി വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

774. ജുഡീഷ്യറി വകുപ്പിന് കീഴിലെ ഭൗതിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിലേയ്ക്കായി സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പ്രോസിക്യൂഷൻ

775. പ്രോസിക്യൂഷൻ വകുപ്പ് ഡയറക്ടറേറ്റിനുള്ള കെട്ടിട നിർമ്മാണം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ആധുനികവത്കരണത്തിനായി 4.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

എക്സൈസ്

776. എക്സൈസ് വകുപ്പിന് ആധുനിക സൗകര്യങ്ങൾ നൽകി നവീകരിക്കൽ, നിർവഹണ ഉപകരണങ്ങൾ വാങ്ങൽ, ഓഫീസുകളുടെ നിർമ്മാണം എന്നിവയ്ക്കായി 9.27 കോടി രൂപ

വകയിരുത്തുന്നു.

777. വിമുക്തി - ഡി അഡിക്ഷൻ സെന്ററുകളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം 12 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

സംസ്ഥാന ചരക്ക് സേവന നികുതി വകുപ്പ്

778. **അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ആധുനികവത്കരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8.10 കോടി രൂപയും നികുതി വരുമാനം വർധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 4 കോടി രൂപയും ജി.എസ്.ടി. കോംപ്ലക്സുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 3 കോടി രൂപയും വകുപ്പിന് വാഹനങ്ങൾ വാങ്ങിക്കുവാൻ 8.80 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ചരക്ക് സേവന നികുതി വകുപ്പിലെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ആകെ 23.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

ജി.എസ്.ടി. ക്യാമ്പയിൻ

779. കൂടുതൽ വ്യാപാരികളെ ജി.എസ്.ടി. സംവിധാനത്തിന്റെ പരിധിയിലേക്ക് കൊണ്ടുവരുന്നതിനും ജി.എസ്.ടി. റിട്ടേണുകൾ ഫയൽ ചെയ്യുന്നത് വർധിപ്പിക്കുന്നതിനുംവേണ്ടി സംസ്ഥാനതല

ക്യാമ്പയിനുകൾ സംഘടിപ്പിക്കും.

ധനകാര്യ വകുപ്പ്

780. സ്പാർക്ക് വേർഷൻ 2.0 എന്ന പദ്ധതിക്കായി 1.83 കോടി രൂപയും ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ ഐ.ടി. സോഫ്റ്റ്‌വെയർ വിഭാഗം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 1 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

781. സർ, രണ്ട് ലക്ഷത്തിലധികം വരുന്ന ജീവനക്കാർ ഉൾപ്പെടുന്ന എയ്ഡഡ് വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിലെ വിവിധ പ്രോവിഡന്റ് ഫണ്ടുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നടപടികൾ സുതാര്യവും വേഗത്തിലും സ്വീകരിക്കുന്നതിനായി വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത സോഫ്റ്റ്‌വെയറായ GAINPF-ന്റെ കാര്യക്ഷമമായ നിർവഹണത്തിന് ഒരു പ്രോജക്ട് മാനേജ്മെന്റ് യൂണിറ്റ് (PMU) സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 20 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ട്രഷറി

782. ഐ.സി.ടി. ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ പരമാവധി പ്രയോജനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് അധിക സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.70 കോടി

രൂപയും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ നവീകരണവും സെൻട്രൽ സെർവർ സിസ്റ്റം സ്ഥാപിക്കലും ഉൾപ്പെടെയുള്ള വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.50 കോടി രൂപയും പുതിയ കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും നിലവിലുള്ള കെട്ടിടങ്ങൾ നവീകരിക്കുന്നതിനുമായി 4.30 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആകെ 20 കോടി രൂപ ട്രഷറി വകുപ്പിന് വകയിരുത്തുന്നു. കമ്പ്യൂട്ടറുകളും അനുബന്ധ ഉപകരണങ്ങളും വാങ്ങുന്നതിനുമായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പുതിയ ഓഫീസ് മന്ദിരത്തിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

783. 60 വർഷം പൂർത്തിയാക്കിയ (ഡയമണ്ട് ജൂബിലി) ട്രഷറി വകുപ്പിൽ 2024-2025 കാലയളവിലെ വകുപ്പിന്റെ വികസനം കാലികവുമായ ഒരുപാട് മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ട് സമ്പന്നമായിരുന്നു.

784. **22 പുതിയ ട്രഷറി കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനുള്ള ഭരണാനുമതി ഈ വർഷം ലഭ്യമായി. അതിൽ 17 ട്രഷറികളുടെ ടെൻഡർ നടപടികൾ പൂർത്തിയാക്കി നിർമ്മാണ പ്രവൃത്തികൾ ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള അനുവാദം നൽകി. സ്ത്രീ/ഭിന്നശേഷി/വയോജന സൗഹൃദ ഇടങ്ങളായാണ് പുതിയ**

ട്രഷറികൾ നിർമ്മിക്കുന്നത്. പുതുതലമുറ ബാങ്കിങ് സെക്ടറുകളോട് കിടപിടിക്കുന്ന രീതിയിലുള്ള ആധുനിക സജ്ജീകരണങ്ങളായിരിക്കും ട്രഷറികളിൽ സജ്ജമാക്കുന്നത്.

785. സംയോജിത ധനകാര്യ മാനേജ്മെന്റ് സംവിധാനത്തിന്റെ (IFMS) നട്ടെല്ലായ ട്രഷറി വകുപ്പ് “ PFMS സ്പർശ്” പോലുള്ള പദ്ധതികൾ സമയബന്ധിതമായി നടപ്പിലാക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ സർക്കാരുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ വകുപ്പുകളുടെയും ധനകാര്യ മാനേജ്മെന്റ് ട്രഷറി സംവിധാനത്തോട് വെബ് അധിഷ്ഠിതമായി സംയോജിപ്പിക്കാനും കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

786. IFMS മോഡ്യൂളുകളുടെ സെക്യൂരിറ്റി ഓഡിറ്റിങ് കൃത്യമായ ഇടവേളകളിൽ നടത്തി. ഈ സജീവമായ സമീപനം അപകട സാധ്യതകൾ കുറയ്ക്കുകയും ഇടപാടുകാരുടെ വിശ്വാസം സംരക്ഷിക്കുന്നതോടൊപ്പം IFMS-ന്റെ സുഗമമായ പ്രവർത്തനം ഉറപ്പാക്കാനുപകരിച്ചു.

787. **സർ, കേരളം പൂർണ്ണമായും e-സ്റ്റാമ്പിംങ് സംവിധാനത്തിൻകീഴിൽ ആയത് ഈ സാമ്പത്തിക വർഷത്തിലാണ്. എല്ലാ തരത്തിലുമുള്ള നോൺ-ജുഡീഷ്യൽ**

സ്റ്റാമ്പ് ഡിനോമിനേഷനുകളും ഇപ്പോൾ ഇ-സ്റ്റാമ്പായിതന്നെ നൽകി വരുന്നു. വെണ്ടർമാർക്ക് ട്രഷറികളിൽ പോകാതെതന്നെ സ്റ്റാമ്പ് ലഭ്യമാക്കുകയും ഇടപാടുകാർക്ക് ആവശ്യാനുസരണം സ്റ്റാമ്പ് പേപ്പർ ലഭ്യമാക്കാനും ഈ സംവിധാനത്തിലൂടെ സാധിക്കുന്നു. സ്റ്റാമ്പിന്റെ ലഭ്യത, കൃത്യത, സുരക്ഷാ തുടങ്ങി ഇടപാടുകൾക്ക് ഏറ്റവും മെച്ചപ്പെട്ട സേവനം ഇ-സ്റ്റാമ്പിങ് നടപ്പിലാക്കിയത് വഴി നൽകാനായി.

788. കാർബൺ രഹിത വികസനം എന്ന മഹത്തായ ലക്ഷ്യത്തിലേയ്ക്കുള്ള ഒരു ചുവടുവയ്പ്പായി തൃശ്ശൂർ അന്നമനട സബ് ട്രഷറിയിൽ സൗരോർജത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ബാറ്ററികളുള്ള UPS സംവിധാനം സ്ഥാപിച്ചു.

789. സംസ്ഥാനത്തെ മുഴുവൻ ട്രഷറികളും ഹരിത ട്രഷറികളായി പരിവർത്തനം ചെയ്യുന്ന പദ്ധതി വകുപ്പ് ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

മുൻഗണനാ കൗണ്ടറുകൾ

790. ട്രഷറി വകുപ്പിന്റെ സബ് ഓഫീസുകളിൽ ഘട്ടംഘട്ടമായി മുൻഗണനാ കൗണ്ടറുകൾ സ്ഥാപിക്കും. വകുപ്പിന്റെ ഇടപാടുകാരിൽ ഒരു പ്രധാന വിഭാഗം പെൻഷൻകാരാണ്. ഇവർ ട്രഷറി ഇടപാടുകൾക്കായി

ദീർഘനേരം നീണ്ട ക്യൂവിൽ നിൽക്കേണ്ടി വരുന്നത് ഒഴിവാക്കുവാനാണ് പുതിയ സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തുന്നത്.

കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ കോർപ്പറേഷൻ (KFC)

791. **ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ KFC-യുടെ ഓഹരി മൂലധനം 300 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 600 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. KFC-യുടെ ഓഹരി മൂലധനം 200 കോടി രൂപകൂടി വർധിപ്പിച്ച് 800 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.**

792. സംരംഭകരെ കൂടാതെ ഓരോ സ്ഥാപനത്തിൽനിന്നും 10 പേർക്ക് പ്രത്യക്ഷമായും 10 പേർക്ക് പരോക്ഷമായും തൊഴിൽ നൽകത്തക്ക രീതിയിൽ ഒരുവർഷം 500 ചെറുകിട ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾ ആരംഭിക്കുന്നതിനായുള്ള പദ്ധതിയാണ് **മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ സംരംഭകത്വ വികസന പദ്ധതി. 2 കോടി രൂപ വരെയുള്ള വായ്പകൾ 3% സംസ്ഥാന സർക്കാർ സബ്സിഡിയോടുകൂടി 5% പലിശ നിരക്കിൽ ലഭ്യമാക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ ഇതുവരെ 2886 ലോണുകളിലായി വ്യവസായ സംരംഭങ്ങൾക്ക് 892.71 കോടി രൂപ വായ്പയായി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്.**

പദ്ധതിയിലൂടെ ഏകദേശം ഇരുപത്തിഅയ്യായിരത്തോളം പ്രത്യക്ഷമായും മുപ്പത്തിഅയ്യായിരത്തോളം പരോക്ഷമായും തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

793. സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളുടെ വളർച്ചയുടെ എല്ലാഘട്ടങ്ങളിലും പിന്തുണ നൽകുന്നതിനായി സെക്യൂരിറ്റി ഇല്ലാതെ, വെഞ്ചർ ഡെബ്റ്റ്, പർച്ചേസ് ഓർഡറുകൾക്കുള്ള വായ്പ ഉൾപ്പെടെ ലളിതമായ വ്യവസ്ഥയിൽ 10 കോടി രൂപ വരെ വായ്പ അനുവദിക്കത്തക്ക രീതിയിൽ KFC-യിൽ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കി. ഇതുവരെ 79 സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾക്ക് ഇതിലൂടെ വായ്പയായി 82 കോടി രൂപ ലഭ്യമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഏകദേശം 540-ഓളം പ്രത്യക്ഷമായും 850-ഓളം പരോക്ഷമായും തൊഴിൽ അവസരങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്ത് ഇതിലൂടെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു. വായ്പാ തുക 15 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തും.

794. കാർഷിക അധിഷ്ഠിത വ്യവസായങ്ങളെയും അഗ്രോ-സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളേയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി കെ.എഫ്.സി. ആരംഭിച്ച സ്കീമാണ് കാർഷിക അധിഷ്ഠിത എം.എസ്.എം.ഇ. ലോൺ സ്കീം (KAMS). 3% സംസ്ഥാന സർക്കാർ

സബ്സിഡിയോടെ 6% പലിശ നിരക്കിൽ 10 കോടി രൂപ വരെ ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ വായ്പയായി ലഭിക്കുന്നു. 2% പലിശ ഇളവിൽ 50 കോടി രൂപ വരെ ഹോട്ടലുകൾക്ക് ടൂറിസം പദ്ധതികൾക്ക് വായ്പാ നൽകുന്ന സ്കീമും നടപ്പിലാക്കും. ഈ തുടരുന്ന പദ്ധതികൾക്ക് പലിശ സബ്സിഡിക്കായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഫിനാൻഷ്യൽ എന്റർപ്രൈസസ് ലിമിറ്റഡ് (KSFE)

795. കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.-യുടെ അംഗീകൃത മൂലധനം 100 കോടിയിൽനിന്നും 250 കോടി രൂപയായി സർക്കാർ ഉയർത്തി. അടച്ചുതീർത്ത മൂലധനം 100 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 200 കോടി രൂപയാക്കി മാറ്റുന്നതിനുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പൂർത്തീകരിച്ചു വരികയുമാണ്.

796. **കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.-യുടെ ആകെ വിറ്റുവരവ് ഒരു ലക്ഷം കോടി രൂപയിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന വർഷമായി 2025 മാറുകയാണ്. ഇതിനകം വിറ്റുവരവ് 91,000 കോടി രൂപയായി മാറിയിട്ടുണ്ട്.**

797. **2021 മേയ് മുതൽ 3275 പേർക്ക് പി.എസ്.സി. വഴി നിയമന ഉത്തരവ് നൽകുകയും ആയതിൽ 2500 പേർ ജോലിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 683 ശാഖകൾ നിലവിൽ**

പ്രവർത്തിക്കുന്നു. കൂടുതൽ ശാഖകൾ ആരംഭിക്കുന്നതാണ്.

ദേശീയ സമ്പാദ്യ പദ്ധതി വകുപ്പ്

798. ജനങ്ങളിൽ സാമ്പത്തിക സാക്ഷരത സംബന്ധിച്ച അവബോധം സൃഷ്ടിക്കുക, ഓൺലൈൻ പണാപഹരണം പോലുള്ള തട്ടിപ്പുകൾക്കെതിരെ ജനങ്ങളെ ബോധവൽക്കരിക്കുക എന്നീ ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി ദേശീയ സമ്പാദ്യ പദ്ധതി വകുപ്പിനെയും പോലീസ് വകുപ്പിനെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പിനെയുംകൂട്ടി യോജിപ്പിച്ച് സാക്ഷരതാ മിഷൻ, കുടുംബശ്രീ മിഷൻ, സ്റ്റേറ്റ് ലെവൽ ബാങ്കേഴ്സ് കമ്മിറ്റി, യുവജന ക്ഷേമ ബോർഡ് എന്നിവയുടെ സഹകരണംകൂടി ഉറപ്പാക്കി സംയുക്തമായ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതാണ്.

799. സ്റ്റുഡന്റ്സ് സേവിങ്സ് സ്കീം സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ സ്കൂളുകളിലും വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും വിദ്യാർഥി സമൂഹത്തിൽ സാമ്പത്തിക സാക്ഷരതയും മിതവ്യയ ശീലവും വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും വിദ്യാർഥി സമ്പാദ്യ പദ്ധതി വിപുലീകരിക്കും.

കേരള സംസ്ഥാന ഓഡിറ്റ് വകുപ്പ്

800. ഓഡിറ്റിന്റെ കാര്യക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതരത്തിലുള്ള AIMS 2.0

എന്ന ആധുനികവത്കരിച്ച പതിപ്പ് വികസിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. നിർദിഷ്ട സംവിധാനം തടസ്സമില്ലാത്ത വിവര സംയോജനത്തോടെ ഒരു കേന്ദ്രീകൃത ഓഡിറ്റ് സംവിധാനം നടപ്പിലാക്കാൻ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. ഇതുകൂടാതെ, AIMS 2.0 ഓഡിറ്റ് സ്ഥാപനങ്ങളിലെ ഇ-ഗവേണൻസ് ആപ്ലിക്കേഷനുമായി സംയോജിപ്പിക്കുന്നതിനും സാധിക്കും. കേരള സംസ്ഥാന ഓഡിറ്റ് വകുപ്പിന് 2.11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സംസ്ഥാന ഭാഗ്യക്കുറി വകുപ്പ്

801. എല്ലാ വിഭാഗം ഭാഗ്യക്കുറി തൊഴിലാളികൾക്കും ടിക്കറ്റുകൾ ഉറപ്പാക്കുക എന്നത് ഈ സർക്കാരിന്റെ പ്രഖ്യാപിത ലക്ഷ്യമാണ്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ ഈ വിഭാഗക്കാർക്കും ചെറുകിട ഏജന്റുമാർക്കും ടിക്കറ്റ് ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി "കോമൺ പൂൾ സംവിധാനം" നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

802. സർക്കാർ സേവനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ഭാഗ്യക്കുറി വകുപ്പിൽ ജീവനക്കാരുടെ പുനർവിന്യാസം നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

803. എഴുത്തു ലോട്ടറി, കോട്ടൺ കളി, സമൂഹമാധ്യമങ്ങൾ വഴിയുള്ള ടിക്കറ്റ് വിൽപന, സംസ്ഥാന ഭാഗ്യക്കുറിയുടെ അവസാന

നാലക്കങ്ങൾ ഒരുപോലെ വരത്തക്ക രീതിയിൽ നമ്പറുകൾ ഒന്നിച്ചുചേർത്ത് അമിത സെറ്റ് വിൽപ്പന തുടങ്ങി നിരവധി അനഭിലഷണീയ പ്രവണതകൾക്കെതിരെ ശക്തമായ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കും.

ഇൻഷ്വറൻസ് വകുപ്പ്

804. **ഡിജിറ്റൽ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയുടെ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടുകൂടി കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇൻഷ്വറൻസ് വകുപ്പിനുവേണ്ടി ഒരു സമഗ്ര ഇൻഷ്വറൻസ് മാനേജ്മെന്റ് സിസ്റ്റം (IMS) തയ്യാറാക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഇതിനായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ ദുരിതാശ്വാസ നിധി

805. **സർ, ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ ദുരിതാശ്വാസ നിധിയിലേക്ക് 1000 കോടി രൂപ ബജറ്റ് വിഹിതമായി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ 1307.53 കോടി രൂപ പൊതുജനങ്ങളിൽനിന്നും മറ്റും സംഭാവനയായും ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗുണഭോക്താക്കളുടെ ബാങ്ക് അക്കൗണ്ടുകളിലേക്ക് നേരിട്ട് വിതരണം ചെയ്യുന്ന ചികിത്സാ സഹായമായ 765.65 കോടി രൂപയും പ്രളയ ദുരിതാശ്വാസമായി നൽകിയ 876.68**

കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ഈ കാലയളവിൽ മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ ദുരിതാശ്വാസ നിധിയിൽനിന്നും 2238.26 കോടി രൂപ ചെലവഴിച്ചിട്ടുണ്ട്.

മെഡിസെപ്

806. സർ, ജീവനക്കാരും പെൻഷൻകാരുമായി 11 ലക്ഷത്തോളം പേർ അംഗങ്ങളായിട്ടുള്ള മെഡിസെപ് പദ്ധതിയിലൂടെ പണരഹിത ചികിത്സാ സേവനം ലഭിക്കുന്നത് 30 ലക്ഷത്തോളം പേർക്കാണ്. **സർ, യാതൊരു പ്രീ-മെഡിക്കൽ പരിശോധനകളും ഇല്ലാതെ ഏത് പ്രായത്തിലുള്ളവരെയും അംഗങ്ങളാക്കുന്ന മെഡിസെപ് പദ്ധതിയിലൂടെ നാളിതുവരെ 8.79 ലക്ഷം ക്ലെയിമുകളിലായി 1668 കോടി രൂപ അംഗീകരിച്ചു നൽകി. ഇതിൽ 1564 കോടി രൂപയും സ്വകാര്യ ആശുപത്രികളിലെ ചികിത്സയ്ക്കുവേണ്ടിയാണ് അനുവദിച്ചത്.**

807. സർ, മെഡിസെപ് പദ്ധതി തുടരുന്നത് സംബന്ധിച്ച് സർക്കാർ ഇൻഷ്വറൻസ് കമ്പനിയുമായും ജീവനക്കാരുടെ പ്രതിനിധികളുമായും ചർച്ച ചെയ്ത് തീരുമാനമെടുക്കുന്നതാണ്.

ജീവനക്കാര്യം

808. **സർ, ജീവനക്കാരുടെ മേഖലയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചില പ്രഖ്യാപനങ്ങൾകൂടി നടത്തുന്നു.**

809. **സംസ്ഥാന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ഭവനനിർമ്മാണ വായ്പാ പദ്ധതി ശക്തിപ്പെടുത്തും. ബാങ്ക്/ധനകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള വായ്പയ്ക്ക് 2 ശതമാനം പലിശയിളവ് നൽകും. ഇതിനായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

810. **സംസ്ഥാനത്തെ ദിവസവേതന കരാർ ജീവനക്കാരുടെ വേതനം 5 ശതമാനം വർധിപ്പിക്കുന്നു.**

811. **സംസ്ഥാന സർക്കാർ ജീവനക്കാർക്കും പെൻഷൻകാർക്കും ഒരു ഗഡു ക്ഷാമബത്ത/ ക്ഷാമാശ്വാസം 2025 ഏപ്രിൽ മാസം നൽകും.**

അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ പദ്ധതി

812. **കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ പങ്കാളിത്ത പെൻഷൻ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട ജീവനക്കാർക്ക് ഒരു അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. കേന്ദ്ര സർക്കാർ പ്രഖ്യാപിച്ച യു.പി.എസ്. (യൂണിഫൈഡ് പെൻഷൻ സ്കീം), ഇതര സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ സമാനമായ പെൻഷൻ പദ്ധതികൾ എന്നിവകൂടി പരിശോധിച്ച്**

അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കും.

ഗുലാത്തി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഫിനാൻസ് ആൻഡ് ടാക്സേഷൻ

813. ഗുലാത്തി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഫിനാൻസ് ആൻഡ് ടാക്സേഷൻ (ജി.ഐ.എഫ്.ടി.)-ന്റെ പഠനങ്ങൾ, സെമിനാറുകൾ, പരിശീലനം, ശിൽപ്പശാല, ഫെലോഷിപ്പ് എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പുതിയ ഹോസ്റ്റൽ ഉൾപ്പെടെയുള്ള കെട്ടിട നിർമ്മാണത്തിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

റവന്യൂ വകുപ്പ്

814. **ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം 180887 പട്ടയങ്ങൾ വിതരണം ചെയ്തതിലൂടെ അത്രയും കുടുംബങ്ങളെ ഭൂമിയുടെ അവകാശികളാക്കി മാറ്റുവാൻ കഴിഞ്ഞു. ഇത് ഒരു സർവകാല റിക്കാർഡാണ്.**

815. **റവന്യൂ വകുപ്പിൽ രേഖകൾ പൂർണ്ണമായും ഡിജിറ്റൈസ് ചെയ്ത് ഭരണ സംവിധാനം പൂർണ്ണമായും ഇ-ഓഫീസ് സംവിധാനത്തിലേയ്ക്ക് മാറ്റിയിട്ടുണ്ട്.**

816. **റവന്യൂ വകുപ്പിൽ റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവിന്റെകൂടി**

സഹായത്തോടെ ഇതുവരെ 514 വില്ലേജ് ഓഫീസുകൾ സ്മാർട്ട് വില്ലേജ് ഓഫീസുകളാക്കി മാറ്റിയിട്ടുണ്ട്. റവന്യൂ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള വിവിധ ഓഫീസുകൾ ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടെ സ്മാർട്ട് ഓഫീസുകളാക്കി മാറ്റുന്നതിലേയ്ക്കായി 54 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

817. എല്ലാ റവന്യൂ സേവനങ്ങളും പേയ്മെന്റുകളും ഒരു കുടക്കീഴിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന ഒരൊറ്റ ലോഗിൻ സൗകര്യമുള്ള - റവന്യൂ പോർട്ടൽ എന്ന വെബ്പോർട്ടലിന്റെ വികസനം പ്രാധാന്യമുള്ളതാണ്. ഇതുൾപ്പെടെ വിവിധ കമ്പ്യൂട്ടർവത്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 26.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

818. ദുരന്ത നിവാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി താലൂക്ക് ജില്ലാതലങ്ങളിൽ എമർജൻസി ഓപ്പറേഷൻ സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സർവെയും ഭൂരേഖയും

819. സംസ്ഥാനത്ത് ഡിജിറ്റൽ സർവെ പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ഇതിനോടകം 5.58 ലക്ഷം ഹെക്ടർ ഭൂമി ഡിജിറ്റലായി

അളക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു.

820. ഭൂരേഖ സേവന സംവിധാനങ്ങളുടെ സംയോജനം എന്ന പദ്ധതിക്കായി 12.60 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

821. സർവെ ഓഫീസുകൾക്ക് ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടുകൂടിയ റിക്കോർഡ് റൂം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

മുഖ്യ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസന പ്രോജക്ടുകൾ

822. പ്രധാന അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പദ്ധതികളുടെ സുഗമവും സമയബന്ധിതവുമായ നിർവഹണം സാധ്യമാക്കുന്നതിനായി 310.92 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

കെ-ഡിസ്ക്

823. സംസ്ഥാനത്ത് വിദ്യാഭ്യാസം, നൈപുണ്യ വികസനം, സംരംഭകത്വം, പൊതു-സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെയുള്ള ഗവേഷണം തുടങ്ങിയ മേഖലകളിൽ നവീനരീതികൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനുള്ള സാഹചര്യം ഒരുക്കുക എന്നതാണ് കേരള ഡെവലപ്മെന്റ് & ഇന്നൊവേഷൻ സ്ട്രാറ്റജിക് കൗൺസിലിന്റെ ലക്ഷ്യം. നോളജ് ഇക്കണോമി മിഷനിലൂടെ സംസ്ഥാനത്തെ

നോളജ് ഇക്കണോമിയിലേയ്ക്ക് നയിക്കുക എന്നതും ഈ ഏജൻസിയുടെ ലക്ഷ്യമാണ്. ഇതിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കെ-ഡിസ്കിനുള്ള വിഹിതം 50 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

നവകേരള കർമ്മ പദ്ധതി - 2

824. ഹരിത കേരളം, ആർദ്രം, ലൈഫ്, വിദ്യാകിരണം എന്നീ മിഷനുകൾ ഉൾപ്പെട്ട നവകേരള കർമ്മ പദ്ധതി- 2-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഹരിത കേരളം മിഷൻ

825. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പുകളുടെയും ഏജൻസികളുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ പശ്ചിമഘട്ടത്തിലെ നീർച്ചാലുകൾ വീണ്ടെടുത്ത് നീരൊഴുക്ക് സുഗമമാക്കുന്നതിനുള്ള സുരക്ഷിതമാക്കാം പശ്ചിമഘട്ടം പദ്ധതിക്ക് 3 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

ക്വാറിയിലെ ജലം കൃഷിയിടങ്ങളിലേക്ക്

826. സർ, കൊട്ടാരക്കര നിയോജകമണ്ഡലത്തിലെ കരീപ്രയിൽ ഹരിതകേരളം മിഷന്റെയും ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിന്റെയും നേതൃത്വത്തിൽ ഉപയോഗശൂന്യമായ പാറമടയിൽ കെട്ടിക്കിടന്ന ജലം കൃഷിക്കും

ജലസേചനത്തിനും ഉപയോഗിക്കുന്ന പദ്ധതി വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കുകയുണ്ടായി. പദ്ധതി മറ്റിടങ്ങളിലേക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഹരിത കേരളം മിഷന് 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കും.

827. സംസ്ഥാനത്തെ ഹയർ സെക്കൻഡറി സ്കൂളുകളിലെ വിദ്യാർഥിനികൾക്കും കുടുംബശ്രീ അംഗങ്ങളായ വനിതകൾക്കും മെൻസ്ട്രുവൽ കപ്പ് നൽകുന്ന പദ്ധതി നിർവഹിക്കുന്നതിനായി ഹരിതകേരളം മിഷന് 3 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

828. സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിൽ നാപ്കിൻ ഇൻസിനറേറ്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കാൻ 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവ്

829. കേരളത്തിന്റെ പുനർനിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്ത് നടപ്പാക്കുക എന്നതാണ് റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവ് (ആർ.കെ.ഐ.)-ന്റെ ലക്ഷ്യം. ആർ.കെ.ഐ. പദ്ധതികൾക്കായി 1000 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സാമ്പത്തിക ഉപദേശവും സ്ഥിതിവിവരണ കണക്കുകളും

830. സ്റ്റേറ്റ് അക്കാദമി ഫോർ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ അഡ്മിനിസ്ട്രേഷൻ (SASA)

വികസിപ്പിക്കുക, സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക് പരിശീലനം നൽകുക, കേരള സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ കമ്മീഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് പിന്തുണ നൽകുക, ഉപഭോക്തൃ വില സൂചിക സമാഹരിക്കൽ പ്രക്രിയ തുടരുക എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3.71 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

പ്രിന്റിങ്

831. സർക്കാർ പ്രസ്സുകളുടെ നവീകരണത്തിന് ആവശ്യമായ അത്യാധുനിക യന്ത്രങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനായി 5.45 കോടി രൂപയും അച്ചടി വകുപ്പിന്റെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2.16 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് (കെട്ടിട വിഭാഗം)

832. കോമൺ പൂളിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന വിവിധ സർക്കാർ ഓഫീസുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിനും പരിപാലനത്തിനുമായി 48.01 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

833. **സർ, നിയമസഭാ സാമാജികർക്കുള്ള ഫ്ലാറ്റുകളുടെ നിർമ്മാണം പൂർത്തിയാക്കുന്നതിനും ആവശ്യാനുസരണം പുതിയ പ്രവൃത്തികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനും അധികമായി 10 കോടി രൂപ**

ഉൾപ്പെടെ 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

ഭക്ഷ്യ പൊതുവിതരണ വകുപ്പ്

834. **സർ, സാർവത്രികമായ ഭക്ഷ്യലഭ്യത ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ 504830 പുതിയ റേഷൻ കാർഡുകൾ അനുവദിച്ചു. കൂടാതെ അർഹരായ 457683 പേർക്കുകൂടി മുൻഗണനാ കാർഡുകൾ ലഭ്യമാക്കുവാൻ സാധിച്ചുവെന്നത് അഭിമാനകരമായ നേട്ടമാണ്. 1662 റേഷൻ കടകളെ കെ-സ്റ്റോറുകളായി നിലവാരമുയർത്തി. റേഷൻ കടകളിൽ നേരിട്ടെത്തി സാധനങ്ങൾ കൈപ്പറ്റാൻ കഴിയാത്ത കിടപ്പുരോഗികൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ളവർക്ക് സൗജന്യമായി റേഷൻ വീട്ടിലെത്തിച്ച് കൊടുക്കുന്ന " ഒപ്പം" പദ്ധതി വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കി.**

835. **സർ, ഭക്ഷ്യ പൊതുവിതരണ വകുപ്പിന് വിപണി ഇടപെടലിനുള്ള പദ്ധതിയേതര വിഹിതം ഉൾപ്പെടെ ആകെ 2063.99 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.** ഇത് മുൻവർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 131.51 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

836. ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളിൽ ഏകദേശം മൂന്നിൽ രണ്ട് ഭാഗം പേർക്ക്

സബ്സിഡി നിരക്കിലുള്ള ഭക്ഷ്യധാന്യങ്ങൾ നൽകാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്ന നിയമമാണ് ദേശീയ ഭക്ഷ്യസുരക്ഷാ നിയമം-2013 (ഭക്ഷണത്തിനുള്ള അവകാശ നിയമം). ദേശീയ ഭക്ഷ്യസുരക്ഷാ നിയമം കാര്യക്ഷമമായി സംസ്ഥാനത്ത് നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 56.57 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

837. സംസ്ഥാനത്തെ 1600-ലധികം വരുന്ന സപ്ലൈകോ ഔട്ട്ലെറ്റുകളുടെ നവീകരണത്തിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 5 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

ഭാഗം - IV

വിഭവസമാഹരണം

കോടതി ഫീസ് പരിഷ്കരണം

838. കോടതി ഫീസുകൾ പരിഷ്കരിച്ചിട്ട് രണ്ടുപതിറ്റാണ്ടുകൾ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ ഈ കാലയളവിലെ പണപ്പെരുപ്പം കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ട് ഫീസുകളിൽ കാലോചിതമായ പരിഷ്കരണം വരുത്തേണ്ടതും അനിവാര്യമാണ്. ഇതിലേക്കായി സർക്കാർ, റിട്ട. ഹൈക്കോടതി ജഡ്ജി ചെയർമാനായ ഒരു കമ്മിറ്റിയെ നിയോഗിക്കുകയുണ്ടായി. ടി കമ്മിറ്റിയുടെ ഇടക്കാല

റിപ്പോർട്ടിലെ ശിപാർശയെ തുടർന്ന് കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ രണ്ട് പുതിയ മേഖലകളിൽ ഫീസ് ഏർപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. എന്നിരുന്നാലും ഒട്ടേറെ മേഖലകൾ നിലവിലും ഫീസിന്റെ പരിധിക്ക് പുറത്താണ്. തുടർന്ന് പ്രസ്തുത കമ്മിറ്റി സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ മേഖലകളിൽ സിറ്റിങ് നടത്തുകയും ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അഭിഭാഷകർ, അഭിഭാഷക ഗുമസ്തന്മാർ, സംഘടനാതലത്തിലും അല്ലാതെയും മറ്റ് സ്റ്റേക്ക് ഹോൾഡർമാർ എന്നിവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട് കമ്മിറ്റി അതിന്റെ അന്തിമ റിപ്പോർട്ട് സർക്കാർ മുമ്പാകെ സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

839. കോടതികളുടെ പശ്ചാത്തലസൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കണമെന്നും അഭിഭാഷക, ഗുമസ്ത ക്ഷേമനിധി ആനുകൂല്യങ്ങൾ കാലോചിതമായി പരിഷ്കരിക്കണമെന്നും നിരന്തരമായ ആവശ്യങ്ങൾ വിവിധ കോണുകളിൽനിന്നും ഉയരുന്നുണ്ട്. ഈ വസ്തുതകൾ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ട് പ്രസ്തുത കമ്മിറ്റിയുടെ ശിപാർശക്കനുസൃതമായി കോടതി ഫീസുകളിൽ ചുവടെ പറയുംപ്രകാരം പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തുന്നതിലേക്കായി 1959-ലെ കേരള കോടതി ഫീസും വ്യവഹാര സലയും ആക്ടിൽ ഭേദഗതികൾ

കൊണ്ടുവരുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

1. 2002-ലെ സർഫാസി നിയമപ്രകാരം ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനുള്ള 'സെക്യേർഡ് അസറ്റി'നുള്ള ഹർജിക്ക് 1000/-രൂപ ഫീസ് ചുമത്തുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

2. 2023-ലെ ഭാരതീയ നാഗരിക സുരക്ഷാ സൻഹിത പ്രകാരം ഹൈക്കോടതി മുൻപാകെയുള്ള ജാമ്യാപേക്ഷക്കും മുൻകൂർ ജാമ്യാപേക്ഷക്കും 500 രൂപയും സെഷൻസ് കോടതി മുമ്പാകെയുള്ള ജാമ്യാപേക്ഷക്ക് 200 രൂപയും മുൻകൂർ ജാമ്യാപേക്ഷക്ക് 250 രൂപയും തുടർന്നുള്ള ഓരോ ഹർജികൾക്കും അതാതിന്റെ പകുതി ഫീസും ഇവയല്ലാതെയുള്ള മറ്റു കോടതികളിൽ ഓരോ ഹർജിക്കാരനും 50 രൂപാ എന്നതിനുവിധേയമായി പരമാവധി 250 രൂപയും ഫീസായി ഏർപ്പെടുത്തുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

3. കോർട്ട് ഫീസ് ആക്റ്റിന്റെ പട്ടിക II-ലെ ആർട്ടിക്കിൾ 11(ജി)പ്രകാരമുള്ള ഫീസ് ജില്ലാ കോടതി/സബ് കോടതി എന്നിവകളിൽ 30 രൂപയും മറ്റുള്ളവയിൽ 20 രൂപയുമായി പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

4. ആക്റ്റിന്റെ 25-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള നിലവിലെ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായി തുക 500/- രൂപയായും 27-ാം വകുപ്പ പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് 2500/- രൂപയായും പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

5. ആക്റ്റിന്റെ 28-ാം വകുപ്പപ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് വിപണി വിലയുടെ അഞ്ചിലൊന്നോ കുറഞ്ഞത് 5000/- രൂപയോ വിപണി വിലയില്ലാത്തവയ്ക്ക് 1000/- രൂപയായും 29-ാം വകുപ്പ പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് വിപണി വിലയുടെ മൂന്നിലൊന്നോ 10,000/- രൂപയോ ഏതാണോ കൂടുതൽ എന്ന രീതിയിലും പരിഷ്കരിക്കുന്നതാണ്.

6. 30-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് വിപണി വിലക്കനുസൃതമായോ 20,000/- രൂപയോ ഇവയിൽ ഏതാണോ കൂടുതൽ എന്ന രീതിയിലും 31-ാം വകുപ്പ പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് നിവൃത്തിയുടെ മൂല്യമോ അല്ലെങ്കിൽ 5000/- രൂപയോ ഇതിൽ ഏതാണോ കൂടുതൽ അതായും പരിഷ്കരിക്കുന്നതാണ്.

7. 35-ാം വകുപ്പുപ്രകാരമുള്ള ഫീസ്, തർക്ക തുകയ്ക്ക് അനുസൃതമായോ 5000/- രൂപയോ ഏതാണോ കൂടുതൽ അതായി പരിഷ്കരിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്.

8. 37-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഫീസ് മുൻസിഫ് കോടതിയിൽ 500/- രൂപയും സബ് കോടതി അഥവാ ജില്ലാ കോടതിയിൽ 2000/- രൂപയായും ഉയർത്തുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

9. 40-ാം വകുപ്പിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള സംഗതികളിൽ വസ്തുവിന്റെ വിപണി വില അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ഫീസ് കണക്കാക്കുന്നതാണ്.

10. 45-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ചുമത്തപ്പെടുത്തുന്ന ഫീസ് നിലവിലുള്ള വ്യവസ്ഥകൾക്കു വിധേയമായി പരമാവധി 5000/- രൂപയായും 46-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് 75 രൂപയായും പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

11. 47-ാം വകുപ്പുപ്രകാരമുള്ള ഫീസ് മുൻസിഫ് കോടതിയിൽ 500/- രൂപയായും സബ് കോടതി/ജില്ലാ കോടതികളിൽ 1000/- രൂപയായും പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

12. 50-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഫീസ് യഥാക്രമം 125, 250, 1000, 2000 എന്നീ ക്രമത്തിൽ പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

13. 74-ാം വകുപ്പുപ്രകാരമുള്ള അർഹതാ വിഭാഗങ്ങളുടെ വരുമാനം കണക്കാക്കുന്നതിനുള്ള പരിധി മൂന്നുലക്ഷമായും അവകാശപ്പെടുന്ന തുകയുടെ പരിധി പരമാവധി 10 ലക്ഷവും ആക്കുന്നതാണ്.

14. 76-ാം വകുപ്പുപ്രകാരം നിയമ സഹായ ഫണ്ടിലേക്ക് ആർബിട്രേഷൻ ആന്റ് കൺസീലിയേഷൻ ആക്റ്റിന്റെ 34-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അവാർഡ് തുകയുടെ അരശതമാനവും ഹൈക്കോടതിയിൽ ഫയൽ ചെയ്യുന്ന ഒറിജിനൽ പെറ്റീഷനുകൾക്കും സർഫാസി ആക്റ്റിനുകീഴിൽ ഫയൽ ചെയ്യുന്ന പെറ്റീഷനുകൾക്കും 100 രൂപ നിരക്കിലും ഒടുക്കേണ്ടതാണ്.

15. ഒന്നാം പട്ടികയിൽ, ആക്രമണം മൂലമുണ്ടാകുന്ന മരണം, മാരകമായ മുറിവ്, അപകീർത്തിപ്പെടുത്തൽ, ദുരുദ്ദേശ്യപരമായ കുറ്റാരോപണം എന്നിവയ്ക്ക് നഷ്ടപരിഹാരം ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ കെട്ടിവയ്ക്കേണ്ട കോടതി ഫീസ് അവകാശപ്പെടുന്ന തുകയുടെ ഒരു ശതമാനമായി നിജപ്പെടുത്താൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

16. രണ്ടാം പട്ടികയിൽ;

I. ആർബിട്രേഷൻ അപേക്ഷകളിൽ ഹൈക്കോടതി മുമ്പാകെയുള്ളവയ്ക്ക് 1000 രൂപയും ആർട്ടിക്കിൾ 11(എം) പ്രകാരമുള്ള ഫീസ് അവാർഡ് തുകയുടെ ഒരു ശതമാനമായും ആർട്ടിക്കിൾ 4(2) പ്രകാരമുള്ളവയ്ക്ക് യഥാക്രമം 500/-, 2000/-, 5000/- എന്ന വിധത്തിലും പരിഷ്കരിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

II. ആർട്ടിക്കിൾ 11(എൻ) വിദേശകോടതികളുടെ അവാർഡ് നടപ്പിലാക്കുന്ന സംഗതികളിൽ, തുക ഒരു ലക്ഷം വരെയുള്ളവയ്ക്ക് 1 ശതമാനവും 10 ലക്ഷം രൂപ വരെയുള്ളവയ്ക്ക് ആദ്യത്തെ 1 ലക്ഷത്തിന് 1 ശതമാനവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് 0.75 ശതമാനവും ഇതേ രീതിയിൽ തുടർന്നുവരുന്ന തുകകളിൽ 0.5 ശതമാനവും ഒരു കോടിക്ക് മുകളിലുള്ളവയ്ക്ക് 0.25 ശതമാനവും 50,000/-രൂപയെന്ന ഉയർന്ന പരിധിക്കുവിധേയമായി പരിഷ്കരിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിലേക്കായി ഉചിതമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതാണ്.

III. ലാൻഡ് അക്വിസിഷൻ റഫറൻസുകളിൽ കോടതി ഉയർത്തി

നൽകിയ അവാർഡ് തുകകൾക്ക് 25,000/- മുതൽ 1 ലക്ഷം വരെയുള്ള തുകയ്ക്ക് 500 രൂപയും 1 ലക്ഷം മുതൽ 5 ലക്ഷം വരെയുള്ളവയ്ക്ക് ഓരോ 100 രൂപയ്ക്കും 4 രൂപയും 5 ലക്ഷം മുതൽ 10 ലക്ഷം വരെയുള്ള തുകയ്ക്ക് ആദ്യ 5 ലക്ഷത്തിന് 4 രൂപ എന്ന നിരക്കിലും ശേഷിക്കുന്ന ഓരോ 100 രൂപയ്ക്കും 1 രൂപയെന്ന നിരക്കിലും ഇതേ രീതിയിൽ തുടർന്നു വരുന്ന തുകകളിൽ 10 ലക്ഷം മുതൽ 20 ലക്ഷം വരെയുള്ളവയ്ക്ക് ഓരോ 100 രൂപയ്ക്കും 0.75 രൂപയും 50 ലക്ഷം വരെയുള്ളവയ്ക്ക് 0.50 രൂപയും 75 ലക്ഷം വരെയുള്ളവയ്ക്ക് 0.25 രൂപയും 75 ലക്ഷം മുതൽ 1 കോടി വരെയുള്ളവയ്ക്ക് 0.10 രൂപയും 1 കോടിയ്ക്ക് മുകളിലാണെങ്കിൽ 0.01 രൂപയും ഫീസ് ചുമത്തുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഇതിലേക്കായി ഉചിതമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതാണ്.

IV. ഹൈക്കോടതി മുമ്പാകെ ഫയൽ ചെയ്യുന്ന ഹേബിയസ് കോർപ്പസിനും പൊതുതാത്പര്യ ഹർജികൾക്കും നിലവിലുള്ള ഫീസ് ഒഴിവാക്കുന്നതാണ്. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലേക്കുള്ള തിരഞ്ഞെടുപ്പ് കേസുകളിൽ

ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് അംഗത്തിന്റെ സംഗതിയിൽ 250 രൂപയും പ്രസിഡന്റ്/വൈസ് പ്രസിഡന്റിന്റെ സംഗതിയിൽ 500 രൂപയും ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് അംഗത്തിന്റെ സംഗതിയിൽ 1000 രൂപയും പ്രസിഡന്റ്/വൈസ് പ്രസിഡന്റിന്റെ സംഗതിയിൽ 2000/- രൂപയും ജില്ലാ പഞ്ചായത്തിന്റെ അംഗത്തിന്റെ സംഗതിയിൽ 1500/- രൂപയും പ്രസിഡന്റ്/ വൈസ് പ്രസിഡന്റിന്റെ സംഗതിയിൽ 2500/- രൂപയും മുനിസിപ്പൽ കൗൺസിൽ /കോർപ്പറേഷൻ അംഗങ്ങളുടെ സംഗതിയിൽ 1500/-രൂപയും മേയർ /ഡെപ്യൂട്ടി മേയർ, ചെയർമാൻ/വൈസ് ചെയർമാൻ എന്നിവരുടെ സംഗതിയിൽ 3000 രൂപയായും പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. നിയമസഭ/ പാർലമെന്റ് അംഗങ്ങളുടെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഹർജികൾക്ക് 1250 രൂപയായും ഫീസ് പരിഷ്കരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

V. ആർട്ടിക്കിൾ 19 പ്രകാരമുള്ള ഫീസ് 5 ശതമാനം ആയി വർധിപ്പിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

VI. 1885-ലെ ടെലഗ്രാഫ് ആക്ട്, ഇലക്ട്രിസിറ്റി ആക്ട് 2003, 1962-

ലെ പെട്രോളിയം ആന്റ് മിനറൽസ് പൈപ്പ് ലൈൻസ് (അക്വിസിഷൻ ഓഫ് റൈറ്റ് ഓഫ് യൂസർ ഇൻ ലാന്റ്) ആക്റ്റ് പ്രകാരമുള്ള അധിക നഷ്ടപരിഹാരത്തുകയുടെ 2 ശതമാനം ഫീസായി നിശ്ചയിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിലേക്കായി ഉചിതമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്താനാണ് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്.

VII. Civil Procedure Code order 21 ചട്ടം 58, ചട്ടം 97 എന്നിവ പ്രകാരമുള്ള അപേക്ഷകൾക്ക് മുൻസിഫ് കോടതിയിൽ 500/- രൂപയും സബ് കോടതി/ജില്ലാ കോടതികളിൽ 1000/- രൂപയും അപ്പീൽ /റിവിഷന് 1000/- രൂപയും ആയി നിശ്ചയിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

VIII. ഇതുകൂടാതെ, കേരള കോടതി ഫീസും വ്യവഹാരസലയും ആക്റ്റിലെ ആർട്ടിക്കിൾ 20-ലെയും 21-ലെയും ഇനങ്ങൾക്ക് ഒഴികെ പട്ടിക II-ൽ പറയുന്ന നിശ്ചിത കോടതി ഫീസുള്ള ഇനങ്ങളിൽ 5 ഇരട്ടി വർധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതിനുപുറമേ 1969-ലെ കേരള സഹകരണ സംഘ നിയമത്തിനും അതിന്റെ ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരവും 1979-ലെ കേരള ബിൽഡിംഗ് (ലീസ് ആന്റ് റെന്റ് കണ്ട്രോൾ) ചട്ടങ്ങൾ

പ്രകാരവും 1985-ലെ അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് ട്രൈബ്യൂണൽ ആക്റ്റിൻ കീഴിലുള്ള ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരവും 2019-ലെ കൺസ്യൂമർ പ്രൊട്ടക്ഷൻ ആക്റ്റിനും അതിൻകീഴിലുള്ള ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരവും 1999-ലെ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപന ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരവുമുള്ള ഫീസുകളിൽ കമ്മിറ്റി പരിഷ്കാരങ്ങൾ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ വനിതകൾ, ട്രാൻസ്ജെന്റർ എന്നിവർക്ക് കോടതി ഫീസുകളിൽ ചില ഇളവുകൾ കമ്മീഷൻ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. സർക്കാർ പ്രസ്തുത നിർദ്ദേശങ്ങൾ പ്രത്യേകം പരിശോധിക്കുന്നതും ആവശ്യമായ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കാവുന്നതുമാണ്. ഈ നിർദേശങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നത് വഴി 150 കോടി രൂപയുടെ അധിക വരുമാനം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പ്

സംസ്ഥാനത്ത് രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുള്ള കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി ഘടന ഏകീകരിച്ച് ലഘൂകരിക്കുന്നതാണ്.

840. ടൂറിസം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജുകളിൽ ടൂറിസ്റ്റുകളുടെ യാത്രാസൗകര്യം വർധിപ്പിക്കേണ്ടത്

അനിവാര്യമാണ്. ഇതിനായി പുഷ്ബാക്ക് സീറ്റുകളുള്ള കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജുകളുടെ ത്രൈമാസ നികുതി കുറയ്ക്കുകയാണ്. മാത്രമല്ല മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പ് ഉപയോഗിച്ചുവരുന്ന "വാഹൻ" സോഫ്റ്റ്‌വെയറിൽ കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജുകളെ അവയുടെ സീറ്റുകളുടെ തരത്തിനനുസരിച്ച് വേർതിരിക്കാത്തതിനാൽ ഇത്തരം വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി നിർണ്ണയിക്കുന്നതിലെ സങ്കീർണത ഒഴിവാക്കുന്നതിനായി അവയുടെ നികുതി സീറ്റുകളുടെ എണ്ണത്തിനനുസരിച്ച് താഴെ പറയുംപ്രകാരം പുനക്രമീകരിക്കുന്നു.

841. കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളിലെ സീറ്റുകളുടെ എണ്ണം 6 മുതൽ 12 വരെ ആണെങ്കിൽ, നിലവിലുള്ള ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓർഡിനറി സീറ്റ് - 280/-, പുഷ്ബാക്ക് സീറ്റ് - 450/-, സ്ലീപ്പർ സീറ്റ് - 900/- എന്നിവയാണ്. ഇവ ഏകീകരിച്ച് ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓരോ സീറ്റിനും 350/- രൂപയാക്കുന്നു.

842. കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളിലെ സീറ്റുകളുടെ എണ്ണം 13 മുതൽ 20 വരെ ആണെങ്കിൽ നിലവിലുള്ള ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓർഡിനറി സീറ്റ് - 480/-, പുഷ് ബാക്ക് സീറ്റ് - 680/-, സ്ലീപ്പർ സീറ്റ് - 1350/- എന്നിവയാണ്. ഇവ ഏകീകരിച്ച് ത്രൈമാസ

നിരക്ക് ഓരോ യാത്രക്കാരനും 600/-രൂപയാക്കുന്നു.

843. കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളിലെ സീറ്റുകളുടെ എണ്ണം 20-ൽ അധികമാണെങ്കിൽ നിലവിലുള്ള ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓർഡിനറി സീറ്റ് - 680/-, പുഷ് ബാക്ക് സീറ്റ് - 900/-, സ്ലീപ്പർ സീറ്റ് - 1800/- എന്നിവയാണ്. ഇവ ഏകീകരിച്ച് ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓരോ യാത്രക്കാരനും 900/-രൂപയാക്കുന്നു.

844. അതുപോലെതന്നെ സ്ലീപ്പർ ബർത്തുകൾ ഘടിപ്പിച്ച ഹെവി പാസഞ്ചർ വിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്ന കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജുകളുടെ ത്രൈമാസ നികുതി ഓരോ ബെർത്തിനും നിലവിലുള്ള 1800/- രൂപ എന്നത് 1500/- രൂപയായി നിജപ്പെടുത്തുന്നു. കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതിയിനത്തിൽ സർക്കാരിന് 292 കോടി രൂപയാണ് വാർഷിക വരുമാനം. ഈ ഏകീകരണത്തിലൂടെ സർക്കാരിന് 15 കോടി രൂപ അധിക വരുമാനം ലഭിക്കും.

അന്യസംസ്ഥാനങ്ങളിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത സ്പെഷ്യൽ പെർമിറ്റെടുത്ത് കേരളത്തിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്ന കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി പുനഃക്രമീകരിക്കൽ

845. "വാഹൻ" സോഫ്റ്റ്‌വെയറിൽ കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജുകളെ അവയുടെ

സീറ്റുകളുടെ തരത്തിനനുസരിച്ച് വേർതിരിക്കാത്തതിനാൽ അയൽസംസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും, മോട്ടോർ വാഹന നിയമത്തിലെ സെക്ഷൻ 88(8) പ്രകാരം സ്പെഷ്യൽ പെർമിറ്റെടുത്ത് സംസ്ഥാനത്തേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്ന കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി നിശ്ചയിക്കുന്നതിന് പ്രായോഗികമായി ബുദ്ധിമുട്ടുകളുണ്ട്. ആയതിനാൽ ഇത്തരം വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി നിർണ്ണയിക്കുന്നതിലെ സങ്കീർണത ഒഴിവാക്കുന്നതിനായി ടി വാഹനങ്ങളുടെ നിലവിലെ ത്രൈമാസ നികുതി നിരക്ക് കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളിലെ ഓർഡിനറി സീറ്റിന് 2250/-രൂപയും പുഷ്ബാക്ക് സീറ്റിന് 3000/- രൂപയും ആയിരുന്നത് ഏകീകരിച്ച് ത്രൈമാസ നിരക്ക് ഓരോ സീറ്റിനും 2500/-രൂപയാക്കുന്നു. കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളിലെ യാത്രക്കാരുടെ എണ്ണം സ്ലീപ്പർ ബർത്തിന് നിലവിലുള്ള ത്രൈമാസ നിരക്ക് അനുസരിച്ച് ഓരോ ബർത്തിനും 4000/-രൂപയെന്നുള്ളത് 4000/-രൂപയായി തന്നെ നിലനിർത്തുന്നു. അന്യസംസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും കേരളത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന കോൺട്രാക്ട് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതിയിനത്തിൽ സർക്കാരിന് 10 കോടി രൂപയാണ് വാർഷിക

വരുമാനം. പ്രസ്തുത ഏകീകരണത്തിലൂടെ ഒരുവർഷം 1 കോടി രൂപ അധിക വരുമാനമുണ്ടാകും. ഓൺലൈൻവഴി നികുതി അടയ്ക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന വെട്ടിപ്പ് തടയുവാൻ സാധിക്കുന്നതുമാണ്.

സ്റ്റേജ് ക്യാരേജുകളുടെ നികുതി കുറയ്ക്കുന്നതാണ്

846. പൊതുഗതാഗതം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കേണ്ടത് ഏതൊരു ജനാധിപത്യ സർക്കാരിന്റെയും കടമയാണ് അതുകൊണ്ടുതന്നെ കൂടുതൽ യാത്രാബസ്സുകൾ നിരത്തിലിറക്കുന്നതിന് ബസ്സ് ഓപ്പറേറ്റർമാരെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതിനായി സ്റ്റേജ് ക്യാരേജ് വാഹനങ്ങളുടെ ത്രൈമാസ നികുതിയിൽ 10% ഇളവ് അനുവദിക്കുന്നതാണ്. ഈ ഇളവുമൂലം 9 കോടി രൂപയുടെ കുറവ് വരും.

15 വർഷം കഴിഞ്ഞ സ്വകാര്യവാഹനങ്ങളുടെ നികുതി

847. കാലപ്പഴക്കം ചെന്ന വാഹനങ്ങൾമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണം പരമാവധി കുറയ്ക്കുന്നതിന് നിരവധി പദ്ധതികൾ കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾ സ്വീകരിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി 15 വർഷം കഴിഞ്ഞ സർക്കാർ വാഹനങ്ങൾ പൊളിക്കുന്നതിന് സർക്കാർ സ്ക്രാപ്പിങ് പോളിസി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും 15 വർഷം കഴിഞ്ഞ സ്വകാര്യ

വാഹനങ്ങൾക്ക് ഈ നിബന്ധന ബാധകമാക്കിയിട്ടില്ല. ആയതിനാൽ പഴക്കം ചെന്ന സ്വകാര്യ വാഹനങ്ങളുടെ തുടരുപയോഗം നിരുത്സാഹപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി 15 വർഷം കഴിഞ്ഞ മോട്ടോർസൈക്കിളുകളുടെയും സ്വകാര്യ ആവശ്യത്തിന് ഉപയോഗിക്കുന്ന മുച്ചക്രവാഹനങ്ങളുടെയും മോട്ടോർ കാറുകളുടെയും നികുതിയിൽ 50 ശതമാനം വർധനവ് വരുത്തുന്നു. സ്വകാര്യ വാഹനങ്ങളുടെ നികുതിയിനത്തിൽ സർക്കാരിന് 110 കോടി രൂപയാണ് നിലവിൽ വാർഷിക വരുമാനം. ഈ വർധനവ് വഴി ഒരുവർഷം 55 കോടി രൂപ സർക്കാരിന് അധിക വരുമാനം ഉണ്ടാകും.

ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങളുടെ നികുതി പുനഃക്രമീകരിക്കൽ

848. ഒറ്റത്തവണ നികുതി അടച്ചുവരുന്ന സ്വകാര്യ ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങൾക്ക് 15 വർഷത്തെ നികുതിയായി നിലവിൽ ഈടാക്കി വന്നിരുന്ന 5% നികുതി വാഹന വിലയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുനഃക്രമീകരിക്കുന്നതാണ്. അതായത്, നാല് ചക്രങ്ങളുള്ള സ്വകാര്യ ആവശ്യത്തിന് ഉപയോഗിക്കുന്ന ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങളുടെ ഒറ്റത്തവണ നികുതി അവയുടെ വിലയുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട്

താഴെപറയും പ്രകാരം പുനർനിശ്ചയിക്കുന്നു. 15 ലക്ഷത്തിന് മുകളിൽ വിലയുള്ള ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങൾക്ക് വാഹന വിലയുടെ 8% നികുതിയും

849. 20 ലക്ഷത്തിനുമുകളിൽ വിലയുള്ള ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങൾക്ക് വാഹന വിലയുടെ 10% നികുതിയും, ബാറ്ററി വാടകയ്ക്ക് ലഭ്യമാകുന്ന (Battery Renting Facility) ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങൾക്ക് വാഹന വിലയുടെ 10% നികുതിയും ഈടാക്കുന്നതാണ്. ഈ നികുതി വർധനവിലൂടെ 30 കോടി രൂപ അധിക വരുമാനം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

സ്റ്റേറ്റ് ജി.എസ്.ടി.

850. 50,000 രൂപയിൽ താഴെയുള്ള ഇരുപതിനായിരത്തോളം ചെറുകിട അരിയറുകളെ ഒഴിവാക്കിയും ഖജനാവിലേക്ക് മുൻ ആംനസ്റ്റിയെക്കാൾ അധികം തുക ലഭ്യമാക്കിയും ആംനസ്റ്റി 2024 ചെറുകിട വ്യാപാരികൾക്ക് പ്രത്യേകിച്ചും കേരളത്തിലെ വ്യാപാര സമൂഹത്തിന് പൊതുവെയും പുതിയ ഉണർവ് നൽകി. എന്നാൽ ആംനസ്റ്റി 2024-ന്റെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന സ്ലാബിലുണ്ടായിരുന്ന ഇളവിന്റെ നിരക്ക് കൂടുതൽ ആകർഷകമാക്കണമെന്ന ആവശ്യം വ്യാപാര സമൂഹത്തിൽനിന്നും ഉയർന്നിട്ടുണ്ട്. ആയതിനാൽ കഴിഞ്ഞ

വർഷത്തെ പദ്ധതിയുടെ അതേ മാതൃകയിൽ **ജനറൽ ആംനസ്റ്റി 2025** എന്ന പുതിയ ആംനസ്റ്റി പദ്ധതി മൂന്നുമാസത്തേക്ക് നൽകുന്നു. ഇത്തവണ ഏറ്റവും ഉയർന്ന സ്ലാബിലെ വ്യവഹാരമുള്ള അരിയറുകൾക്ക് അടയ്ക്കേണ്ട തുക 70 ശതമാനം എന്നത് 50 ശതമാനമാക്കിയും വ്യവഹാരമില്ലാത്ത അരിയറുകൾക്ക് 80 ശതമാനം എന്നത് 60 ശതമാനമാക്കിയും മാറ്റം വരുത്തുന്നു.

851. ബാർ ഹോട്ടലുകൾക്ക് 2005-06 മുതൽ 2017-18 വരെയുള്ള കുടിശ്ശികകൾ തീർപ്പാക്കാനായി 2019-ലെ ബജറ്റിൽ ആംനസ്റ്റി പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. 2020-ലെ ബജറ്റിലും സമാനമായ ആംനസ്റ്റി ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇതിന്റെ തുടർച്ചയായി കൊണ്ടുവന്ന 2021-ലെ ആംനസ്റ്റിയിൽ ചേരുന്നതിന് കോവിഡും അനുബന്ധ പ്രശ്നങ്ങളും കാരണം സാധ്യമായില്ലെന്ന അഭിപ്രായം ഉയർന്നിട്ടുണ്ട്. ആയതിനാൽ കോവിഡ് കാലഘട്ടം അടങ്ങുന്ന 2020-21 വർഷം വരെയുള്ള ബാർ ഹോട്ടലുകളുടെ എല്ലാകുടിശ്ശികകളും തീർപ്പാക്കാനായി മുൻകാലങ്ങളിലുള്ള ആംനസ്റ്റി പദ്ധതികളുടെ ഭാഗമായുള്ള ഇളവുകളുടെ തുടർച്ചയെന്ന നിലയിൽ പൂർണമായ നികുതി കുടിശ്ശികയും പലിശയുടെ അൻപത് ശതമാനവും അടച്ചാൽ

ബാക്കി പലിശയും പിഴയും ഒഴിവാക്കുന്നതിനായി മൂന്ന് മാസത്തേക്കുകൂടി സമയം നൽകുന്നു.

852. പ്രകൃതിദുരന്തങ്ങൾ കാരണം സംസ്ഥാനത്തിന് ആവശ്യമായി വന്ന അധികവിഭവസമാഹരണം നടത്താൻ 2019-ൽ ജി.എസ്.ടി. ബാധകമായ സപ്ലൈകളുടെ മേൽ ഒരു ശതമാനം ഫ്ലഡ് സെസ്സ് ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. എന്നാൽ ജി.എസ്.ടി. കൗൺസിൽതന്നെ 2019-20 കാലഘട്ടം വരെയുള്ള ജി.എസ്.ടി. നോട്ടീസുകൾക്ക് പിഴയും പലിശയും ഒഴിവാക്കി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, 2021 ജൂലൈ വരെയുള്ള ഫ്ലഡ് സെസ്സ് ഇനി ആരെങ്കിലും അടയ്ക്കാൻ ബാക്കിയുണ്ടെങ്കിൽ അവർക്ക് പിഴയും പലിശയും ഇല്ലാതെ അടയ്ക്കാനുള്ള ഫ്ലഡ് സെസ്സ് ആംനസ്റ്റി 2025 പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

853. 2022 ഡിസംബർ മുതൽ ഡിസ്റ്റിലറികളുടെ ടേണോവർ ടാക്സ് ഒഴിവാക്കിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ 2022 ജൂൺ മുതൽ 2022 ഡിസംബർ വരെയുള്ള കാലഘട്ടത്തിലെ ടേണോവർ ടാക്സ് ഒഴിവാക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ അതിന്റെ കുടിശ്ശിക നിലനില്ക്കുന്നുണ്ട്. ഇവ തീർപ്പാക്കാനായി **ഡിസ്റ്റിലറി അരിയർ**

സെറ്റിൽമെന്റ് സ്കീം 2025 പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിയിൽ ഇക്കാലയളവിലെ ടേണോവർ ടാക്സ് കുടിശ്ശിക പൂർണമായും അടച്ചാൽ പിഴ, പലിശ എന്നിവ ഒഴിവാക്കും.

854. കേരള പൊതുവില്പന നികുതി നിയമത്തിന് കീഴിലുള്ള ചരക്കുകളുടെ നികുതിവെട്ടിപ്പ് തടയാനുള്ള സംവിധാനം ശക്തമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി നികുതി വെട്ടിക്കണമെന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടെ ചരക്കുനീക്കം നടത്തിയാൽ, അത്തരം ചരക്കുകളും ചരക്കു നീക്കത്തിന് ഉപയോഗിക്കുന്ന വാഹനങ്ങളും പിടിച്ചെടുക്കാനും കണ്ടു കെട്ടാനുമുള്ള വ്യവസ്ഥ കേരള പൊതുവിൽപ്പന നികുതി നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തും.

855. ജി.എസ്.ടി. കൗൺസിലിന്റെ ശിപാർശപ്രകാരം കൊണ്ടുവന്ന 2025-ലെ യൂണിയൻ ഫിനാൻസ് ബിൽ പ്രകാരം, 2017-ലെ കേന്ദ്ര ചരക്ക് സേവന നികുതി നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയ ഭേദഗതികൾക്ക് അനുസൃതമായി 2017-ലെ കേരള സംസ്ഥാന ചരക്ക് സേവന നികുതി നിയമത്തിലും ഭേദഗതികൾ വരുത്തും.

രജിസ്ട്രേഷൻ

856. സഹകരണ ബാങ്കുകൾ ചമയ്ക്കുന്ന ഗഹാനകളും ഗഹാൻ റിലീസുകളും

സബ് രജിസ്ട്രാർ ഓഫീസുകളിൽ ഫയൽ ചെയ്യുന്ന ഫയലിങ് ഫീസ് സ്ലാബ് വ്യവസ്ഥയിൽ പരിഷ്കരിക്കുന്നതാണ്. നിലവിൽ ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 100/- രൂപ ഫീസ് ഈടാക്കിവരുന്നു. എന്നാൽ ടി നിരക്ക് പരിഷ്കരിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി 2 ലക്ഷം രൂപ വരെയുള്ള ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 100/- രൂപയും, 2 ലക്ഷത്തിനുമുകളിൽ 10 ലക്ഷം വരെയുള്ള ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 200/- രൂപയും 10 ലക്ഷത്തിനുമുകളിൽ 20 ലക്ഷം വരെയുള്ള ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 300/- രൂപയും 20 ലക്ഷത്തിനുമുകളിൽ 30 ലക്ഷം വരെയുള്ള ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 400/- രൂപയും 30 ലക്ഷത്തിനുമുകളിലുള്ള ഗഹാനകൾക്കും ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കും 500/- രൂപയുമായി ഫീസ് നിരക്കുകൾ വർധിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്. ഗഹാൻ റിലീസുകൾക്കുള്ള ഫീസ് നിരക്കുകൾ പലിശ തുക ഉൾപ്പെടുത്താതെ പ്രിൻസിപ്പൽ തുകയ്ക്ക് മാത്രമായി കണക്കാക്കാവുന്നതാണ്. **ഗഹാനകളുടെ ഫീസ് നിരക്ക് വർധിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെ ഏകദേശം 15 കോടി രൂപ അധിക**

വരുമാനം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

ഭൂനികുതി

857. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സമഗ്രവികസനത്തെ തുടർന്ന് കഴിഞ്ഞ ഏതാനും വർഷങ്ങളായി ഭൂമിയുടെ മൂല്യവും അതിന്റെ വരുമാന സാധ്യതകളും പതിന്മടങ്ങ് വർധിച്ചു. ഇപ്പോൾ ഈടാക്കുന്ന അടിസ്ഥാന ഭൂനികുതി തികച്ചും നാമമാത്രമാണ്. ഭൂമിയിൽനിന്ന് സർക്കാരിന് ലഭിക്കേണ്ട വരുമാനം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി നിലവിലുള്ള അടിസ്ഥാന ഭൂനികുതി സ്ലാബുകളിലെ നിരക്കുകൾ 50% (അൻപത് ശതമാനം) വർധിപ്പിക്കുന്നതാണ്. ആയതുപ്രകാരം, അടിസ്ഥാന ഭൂനികുതി ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ സ്ലാബ് നിരക്കായ ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 5/- (അഞ്ച്) രൂപ എന്നത് 7.5/- (ഏഴര) രൂപയും, ഏറ്റവും ഉയർന്ന സ്ലാബ് നിരക്കായ ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 30/- (മുപ്പത്) രൂപ എന്നത് 45/- (നാൽപ്പത്തിയഞ്ച്) രൂപയും ആയിരിക്കും.

ക്രമ നം.	പ്രദേശം	വിസ്തീർണ്ണം	നിലവിലുള്ള അടിസ്ഥാന ഭൂനികുതി നിരക്ക്	പുതിയ നിരക്ക്
1	പഞ്ചായത്ത് പ്രദേശം	8.1 ആർ വരെ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 5 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 7.50 രൂപ

		8.1 ആർ ന് മുകളിൽ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 8 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 12 രൂപ
2	മുൻസിപ്പൽ കൗൺസിൽ പ്രദേശം	2.43 ആർ വരെ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 10 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 15 രൂപ
		2.43 ആർ ന് മുകളിൽ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 15 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 22.50 രൂപ
3	മുൻസിപ്പൽ കോർപ്പറേഷൻ പ്രദേശം	1.62 ആർ വരെ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 20 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 30 രൂപ
		1.62 ആർ ന് മുകളിൽ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 30 രൂപ	ആർ ഒന്നിന് പ്രതിവർഷം 45 രൂപ

ഇതിലൂടെ ഏകദേശം 100 കോടി രൂപയുടെ അധിക വരുമാനം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

സർക്കാർ ഭൂമിയുടെ പാട്ടം

858. 2023-24 വർഷത്തെമാത്രം പാട്ടം 445.39 കോടി രൂപയാണ്. 2023-24 സാമ്പത്തിക വർഷം പാട്ടമായി ആകെ പിരിച്ചെടുക്കാനായത് 9.18 കോടി രൂപ മാത്രമാണ്. പാട്ട നിരക്കുകൾ വളരെ കൂടുതലാണെന്നാണ് മനസ്സിലാക്കുന്നത്. ബിസിനസ്സ് എളുപ്പമാക്കുന്നതിന്റെയും സംരംഭകത്വ

വികസനത്തിന്റെയും ഭാഗമായും വളർച്ചയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുമായും പാട്ടനിരക്കുകൾ യുക്തിസഹമാക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത സർക്കാർ കാണുന്നു. കമ്പോളവിലയ്ക്കുപകരം സമീപ സമാന ഭൂമിയുടെ ന്യായവില കണക്കിലെടുത്ത് പാട്ടനയം പരിഷ്കരിക്കുകയും പാട്ട നിരക്കുകൾ യുക്തിസഹമാക്കുകയും ചെയ്യും. കുടിശ്ശികയുള്ള പാട്ടത്തുകകൾ ഈടാക്കുന്നതിലേയ്ക്കായി ഒറ്റത്തവണ തീർപ്പാക്കൽ പദ്ധതിയും നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

ഉപസംഹാരം

859. സർ, വളരെ സങ്കീർണമായൊരു സാഹചര്യത്തിലൂടെയാണ് ലോകം കടന്നുപോകുന്നത്. ജനാധിപത്യത്തിന്റെ തകർച്ചയും ഭരണസംവിധാനങ്ങളുടെ ദുർബലപ്പെടലും ലോകത്തിന്റെ പല ഭാഗങ്ങളിലും സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. രാഷ്ട്രീയവും സാമൂഹികവുമായ മാന്യതയുടെ എല്ലാ സീമകളും ലംഘിച്ചുകൊണ്ട് ഏകാധിപത്യത്തിന്റെയും സ്വേച്ഛാധിപത്യത്തിന്റെയും ശബ്ദം മുഴങ്ങുന്നു. പനാമ കനാൽ എന്റെ സ്വന്തമാണെന്നും ഗ്രീൻലാൻഡ് ഞങ്ങളിങ്ങെടുക്കുകയാണെന്നും ഗാസാ മുനമ്പിലെ മനുഷ്യരെ

കുടിയൊഴിപ്പിച്ച് അവിടെ ടൂറിസ്റ്റ് കേന്ദ്രമാക്കുമെന്നും പറയുവാൻ തയ്യാറാകുന്ന വ്യക്തി ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും ശക്തമായ രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണാധികാരിയായി വീണ്ടുമെത്തിയിരിക്കുന്നു. ലോകമാകെ ഭയത്തിന്റെയും വെറുപ്പിന്റെയും യുദ്ധവെറിയുടെയും അന്തരീക്ഷം സംജാതമാകുന്നു. ഇത് കൊളോണിയൽ കാലത്തോ മഹായുദ്ധ കാലങ്ങളിലോ ഉണ്ടായിരുന്ന സാഹചര്യത്തിലേക്ക് ലോകത്തെ എത്തിക്കുകയാണോയെന്ന ഭയം പലർക്കുമുണ്ട്. ഈ അന്തർദേശീയ സാഹചര്യങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയവും സാമ്പത്തികവുമായ സ്വാധീനം നമ്മുടെ നാട്ടിലുമുണ്ടാകും. ഇതിനെ നേരിടാൻ കേരളവും സജ്ജമാകേണ്ടതുണ്ട്. നമ്മുടെ ജനാധിപത്യ മതേതര മൂല്യങ്ങളെയും പുരോഗമന കാഴ്ചപ്പാടുകളെയും ശക്തിപ്പെടുത്തി മുന്നോട്ടുപോകാൻ ഒരുമിച്ച് കൈകോർക്കേണ്ട കാലമാണ്.

860. സർ, ഓരോ ബജറ്റും അത് അവതരിപ്പിക്കുന്ന കാലത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ജീവിതത്തെ മാത്രമല്ല, രാഷ്ട്രീയവും സാംസ്കാരികവും സാമൂഹ്യവുമായ ജീവിതത്തെയും അടയാളപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. അത്തരത്തിൽ ചരിത്ര രേഖകളാണ് ഓരോ ബജറ്റുകളും. ഭാവി കേരളത്തിന്റെ വികസന രേഖയായി ഈ ബജറ്റിന് മാറാൻ

കഴിയുമെന്ന ശുഭപ്രതീക്ഷയാണ് എനിക്കുള്ളത്.

861. ഇനി ഞാൻ 2024-25 വർഷത്തെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകളുടെയും 2025-26 വർഷത്തെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളുടെയും സംക്ഷിപ്ത രൂപം അവതരിപ്പിക്കട്ടെ.

2024-25 ലെ പുതുക്കിയ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ്

(രൂപ കോടിയിൽ)

റവന്യൂ വരവ്	132929.80
റവന്യൂ ചെലവ്	162125.69
റവന്യൂ കമ്മി	(-) 29195.89
മൂലധന ചെലവ് (തനി)	(-) 14024.85
വായ്പകളും മുൻകൂറുകളും (തനി)	(-) 1526.30
പൊതുകടം (തനി)	40606.04
പൊതുകണക്ക് (തനി)	4100.00
ആകെ കമ്മി	(-) 41.01
വർഷാരംഭ രൊക്ക ബാക്കി	275.36
വർഷാന്ത്യ രൊക്ക ബാക്കി	234.35

2025-26 ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ്

(രൂപ കോടിയിൽ)

റവന്യൂ വരവ്	152351.67
റവന്യൂ ചെലവ്	179476.20
റവന്യൂ കമ്മി	(-) 27124.53
മൂലധന ചെലവ് (തനി)	(-) 16871.80
വായ്പകളും മുൻകൂറുകളും (തനി)	(-) 1042.20
പൊതുകടം (തനി)	40848.21
പൊതുകണക്ക് (തനി)	4150.00

ആകെ കമ്മി	(-) 40.32
വർഷാരംഭ രൊക്ക ബാക്കി	234.35
വർഷാന്ത്യ രൊക്ക ബാക്കി	194.04
ഇപ്പോൾ പ്രഖ്യാപിച്ച അധിക ചെലവ്	(-) 1820.50
ഇപ്പോൾ പ്രഖ്യാപിച്ച നികുതി ഇളവുകൾ	(-) 9.00
അധിക വിഭവ സമാഹരണം	366.00
വർഷാന്ത്യ രൊക്ക ബാക്കി	(-) 1269.46

862. സർ, 2025-26- ലെ ബജറ്റ് സഭയുടെ അംഗീകാരത്തിനായി ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

മി. സ്പീക്കർ: ഓർഡർ.....ഓർഡർ...... ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പി ബഹുമാനപ്പെട്ട അംഗങ്ങൾക്കും മാധ്യമ പ്രതിനിധികൾക്കും ഇപ്പോൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതാണ്.

അച്ചടിച്ച ബജറ്റ് രേഖകൾ അംഗങ്ങൾക്ക് എം.എൽ.എ. ഹോസ്റ്റലിലെ മുറികളിലും ബഹുമാനപ്പെട്ട മന്ത്രിമാർക്ക് ഓഫീസുകളിലും എത്തിക്കുന്നതാണ്. മുഴുവൻ ബജറ്റ് രേഖകളും നിയമസഭയുടെ ഔദ്യോഗിക വെബ്സൈറ്റിലെ 'കേരള ബജറ്റ്' എന്ന ബജറ്റ് ആപ്ലിക്കേഷനിൽനിന്നും പത്രമാധ്യമ പ്രവർത്തകർക്ക് ഡൗൺലോഡ് ചെയ്ത് ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്.

(ബഡ്ജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പികൾ വിതരണം ചെയ്തു.)

<u>മി. സ്പീക്കർ</u>: ഓർഡർ.....ഓർഡർ...... ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പി എല്ലാം അംഗങ്ങൾക്കും ലഭിച്ചുവെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഓർഡർ... ഓർഡർ.... സഭ ഇപ്പോൾ പിരിയുന്നതും തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെ 9.00 മണിക്ക് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതുമാണ്.

(2025 ഫെബ്രുവരി മാസം 10-ാം തീയതി തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെ 9.00 മണിക്ക് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതിലേയ്ക്കായി സഭ രാവിലെ 11.35-ന് പിരിഞ്ഞു.)

ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.*

*ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

അനുബന്ധം

(ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ)

Part - I

Preface

1. Sir, I wish to start the budget speech for the Year 2025-26 on a happy note which is sure to ease the minds of every Keralite. I happily announce that we have definitely overcome the trying times of severe fiscal constraints that had affected the State in recent years. Even during those difficult times, we could go forward with developmental and welfare activities without much hindrance.

2. Now, it has become clear that in tandem with substantial reduction in fiscal difficulties, our State is poised to be in a much better fiscal position in the coming years.

3. I would like to state that instead of shying away from the realities of our fiscal problems, Government openly admitted the same to the citizens of Kerala and sought to find out solutions for the same. With the same conviction, I am hereby declaring that our fiscal position has improved now. I will come to the details of these positive changes later during the course of this speech.

4. It would be amply clear to even the casual observer of Kerala's developmental pursuits that the State is all set to embark on a phase of rapid economic growth. If we put in the language of development discourse, Kerala is in a stage of take-off. The State's investment in developing the human capital is one of the

major reasons for this take-off.

5. However, often we were not able to transform these human resources to boost the State's domestic production. The lacuna in physical infrastructure was a major stumbling block in this regard. The intensive efforts right from the tenure of the First Pinarayi Government has filled this vacuum. State's GSDP indicators are already showing a positive trend. It is set to improve even more in coming times.

6. Development of physical infrastructure was often the casualty during the times of financial crunch in the past. But, this Government has staunchly decided that there shall not be any obstacles in terms of projects in infrastructure sector.

7. It is indeed true that as part of Treasury Management, expenditure on some sectors had to be kept in abeyance. Most important among them was the disbursement of DA arrears of State Government employees and pensioners. It needs to be highlighted that in contrast to the other States, State Government rolled out Pay revision and shouldered the considerable financial burden even during the time of Covid pandemic.

8. The continuity of the policies and programmes of the previous Government owed its origin to the return of the LDF Government to power. LDF Government is the guarantee for the people that promises will be adhered to and citizen-centric welfare policies continued.

9. The reduction in divisible pool and the curtailment of borrowing limits are the major contributing factors behind the non-

disbursement of arrears. Employees of State Government understood the scenario and co-operated fully with the Government. State Government is fully committed to safeguard the entitlements of Government employees and pensioners. Sir, I would like to make some announcements with regards to the entitlements of the employees.

1. The last installment of the service pension revision arrears amounting to Rs.600 Crores will be disbursed in February.

2. Two installments of pay revision arrears will be sanctioned during the current financial year itself. It will be merged with PF.

3. The lock-in period of 2 installments of DA arrears of employees is waived off during the current financial year.

10. Sir, the world that we live in is rapidly changing. Neither the individual nor the society can move forward without constantly evaluating these changes and continuously reinventing themselves. It is this paradigm that sets the road map for the State Government's developmental and fiscal policies. I would like to point out certain important facets of the same.

11. One: The world scenario is alarming and is engulfed by widespread unrest, societal discord and conflict. For Kerala, it is the atmosphere of peace and tranquility that forms the cornerstone of the State's growth and prosperity. It is in this backdrop that we have taken a strong stance that we will not

tolerate neither the narrow-minded divisive policies nor any form of communalism- regardless of whether it is from majority or minority communities. Citizens of Kerala are fully aware of the importance of this political statement's developmental and welfare-oriented virtues.

12. Two: The second priority for formulating the State Government's developmental and fiscal policies are the issues brought about by climate change and natural disasters across the world. These ecological issues have both domestic and external origins. We always have to be on guard to eliminate issues having domestic origins and mitigate the ecological fallouts resulting from issues out of our control.

13. Three: The contemporary scenario of demographic change is critical for the State of Kerala. The developmental issues resulting from increase in geriatric population coupled with a decline in infant births needs to be analyzed seriously. In addition to this, it is also important to understand the future ramifications of in and out migration currently prevalent in Kerala.

14. Four: Kerala is one of the States where the pace of urbanization is highest in the country. These urban areas can become the engines of State's development. But, if the issues resulting from this rapid urbanization are not nipped in the bud, these same urban sprawls can become the roadblocks to the State's developmental engine.

15. Five: Across the world, there has been an unprecedented development in physical infrastructure sector. But, it is essential

to adopt critical follow-up measures to transform this thrust into one of rapid growth.

16. Six: A structural transformation signaling a transition of an era in global power politics, economy and arenas of Science and Technology is happening now. These changes offer new opportunities as well as bring about new challenges. There has to be efforts to assimilate the changes brought about by progress in areas of Artificial Intelligence, Robotics, Blockchain technology etc. The recent advances in our higher education sector and the response of academia and young entrepreneurs to the same offer much to hope for.

17. Seven: One of the negative fallouts of the rapid advances in arena of Science and Technology is marginalization and growth of inequality. In reality, inequality has been increasing across the world. Kerala should be able to foresee this danger and address the same. We have to ensure that we do not compromise on the tenets of social justice and welfare which the State holds as paramount. It is imperative that we don’ t forget that the concept of development shall be ultimately for the common good of humanity.

Environment and Disaster Mitigation

18. Kerala welcomed the new year of 2025 by announcing a comprehensive rehabilitation package for those affected by landslides in Mundakkai and Chooralmala.

19. What happened in Mundakkai and Chooralmala was a severe natural disaster that left the entire State of Kerala in deep

sorrow. 254 lives were lost in the landslides that occurred on the early morning of 30th of July, 2024, with 44 people still unaccounted for. 2007 houses were obliterated and livelihood of thousands destroyed.

20. It has been estimated that the disaster caused a loss of around Rs. 1202 Crores. Post Disaster Needs Assessment (PDNA) Document prepared by experts ascertains that around Rs. 2221.0 Crore would be required for the reconstruction and rehabilitation of the affected area.

21. The Government is moving ahead with the expectation that this rehabilitation initiative will have the unconditional support of all.

22. The Union Budget 2025-26 presented recently also did not announce any assistance for Mundakkai-Chooralmala Disaster. The State still believes that the Union Government would do what it did for other States, in case of Kerala as well in this regard. Honourable Chief Minister has reiterated this stance multiple times.

23. Sir, the current Left Democratic Front Government is one which always strives to fulfill the promises given. The rehabilitation of those affected will be completed in a time-bound manner. For this, a project with first phase funding of Rs. 750 Crores is announced.

24. The funds released from CMDRF, SDMA, Central Grants, CSR initiatives, sponsorships and other contributions from public entities and private individuals will be channelized for the same.

Additional fund required will be provided by the Government.

25. Kerala has created new history in the area of disaster preparedness with the inauguration of the KaWaCHaM-Kerala Warnings Crisis and Hazards Management System piloted by Kerala State Disaster Management Authority for forecasting potential natural disasters.

26. The peculiar nature of Kerala's geography requires that the State stay extra vigilant in terms of climate change. It is unfortunate that, in the past, the State had fallen prey to the unhealthy trend of " Everything everywhere" construction practices which did not pay heed to the lay of the land. Henceforth, State of Kerala commits to ensure and internalise the tenets of spatial planning which shall be based on scientific and objective criteria of " what can be constructed where" .

27. In view of the upcoming 15th Five-year Plan, the Government plans to conduct conclaves on new arenas of people-centric development with participation from multiple stakeholders across the spectrum.

28. The objective of these conclaves would be to formulate a 5-year short-term plan and 25-year long-term perspective for Kerala's developmental paradigm. It shall be ensured that these public discourses to create the new developmental perspectives shall have active participation from stakeholders ranging from academic institutions, Government departments, Local self-governments, civil society organisations, NRIs, Mercantile associations and media among others.

29. The Government agencies shall present the progress in each sector. 50 research projects, with an estimated funding of approximately Rs. 10 lakhs each will be awarded to the research institutions in this regard. The projects submitted by these institutions will be evaluated for their quality in terms of statistical data and substantiations and shall be suitably rewarded.

30. In 2001, approximately 25.96% of Kerala's population resided in urban areas. In 2011, it increased to 47.72%. It is expected that over 70% of Kerala population will reside in urban areas by 2031. It is believed that this pace of urbanization will accelerate further.

31. Provided that enough thrust is put into the planning of the same, the State of Kerala can go far by ensuring the convergence of this urbanization with economic development. This is the reason why Kerala has constituted an Urban Commission- a first for a State in the country. The recommendations of this commission will be implemented after detailed deliberations.

32. Schemes will be formulated in line with the recommendations of this urban commission which was essentially formed to identify the unique issues faced by urban areas. Metropolitan Planning Committees will be formed for the development of Kochi, Thiruvananthapuram and Kozhikode.

33. Kerala is now on the verge of eliminating extreme poverty. The dream of eliminating homelessness and landlessness in the State shall also be realised soon.

34. While being proud of the achievements of the people's plan campaign, we have to make efforts to sustain the same. We should also strive to address the shortcomings of the same. The advances in production sectors, employment generation etc. fell short of expectations. Agriculture department, Industries department, Animal husbandry department etc. have joined hands with the local self-governments to address this lacuna. The ' Samrambhaka Sabha' organised at the LSGI level with the assistance of Industries Department as part of the year of enterprises campaign is an example of the same.

Demographic Change

35. Statistics show that in 2024, 3.48 lakhs children were born in Kerala. In 2014, the number of children born were 5.34 lakhs. This stark decrease should be seen in light of the fact that around 6 lakhs children were born in Kerala around 20 years ago.

36. It is from this perspective of demographic shift that one must evaluate the out-migration scenario currently seen in Kerala. There is an urgent need to rectify the blind support to all forms of out-migration regardless of its nature. The current scenario is that even when there is an acute shortage of skilled labour forces even in decently paid job profiles in the State, many Keralites are forced to work in highly unfavourable conditions abroad.

37. For many, their diaspora life turns out to one filled with losses. The major reason behind the same is the scenario of out-migration without properly judging the job markets and scenarios in the destination countries. Similar issues are reported

in case of out-migration of students as well.

38. Extensive awareness campaigns will be conducted by ensuring participation of career guidance cells of educational institutions.

39. As per the statistics of 2024, India stands first in the world in terms of foreign remittance. As per the Kerala Migration Survey 2023 – it is the diaspora population of Kerala that contributes 21% of the above-mentioned total remittances coming to the country.

Loka Kerala Kendram

40. Sir, It was suggested that ‘ Loka Kerala Kendram’ be established to encourage the relationship between the diaspora and the home State of Kerala. The intent of the suggestion is to ensure that this centre encapsulates the idea of Kerala.

41. This centre shall ideally have food courts serving Kerala food, shops selling the State's traditional goods and handicrafts, exhibition space for Kerala's traditional art forms, tour package facilities connecting the nearby districts etc. This centre shall also have facilities for providing accommodation to visitors. This centre shall also help Pravasi Organizations along with their members and friends to arrange tour programmes to the State.

42. Sir, special incentives shall be provided by Tourism department for the Kerala tour programmes organised by Diaspora organisations. Facilities for buying homes and renting out the same if willing, along with facilities for assisted living for senior

citizens are also envisaged as part of this scheme. ₹5 crore is earmarked for this scheme.

Basic Physical Infrastructure

43. Sir, I would like to state that all the basic physical infrastructure development projects announced in previous budgets have either been completed or have achieved substantial progress.

44. The robust road network across the State from national highways to village roads, GAIL pipeline, Interstate transmission lines, initiatives in digital infrastructure including K-FON, Kochi Metro, Water Metro, National Waterway, Vizhinjam Port, Development of Airports across Kerala, Development of Cochin Shipyard and Port- all of these have been instrumental in greatly enhancing the self-esteem of Keralites and have also led to increasing the confidence of prospective investors.

45. The inadequacy of the existing railway infrastructure in the State is now widely acknowledged. Kerala's populace is reaching a consensus on the need for a high-speed rail network in the State.

46. It has been decided to advance the construction of the second, third and fourth phases of the Vizhinjam port which is now slated to be completed by December 2028 - well ahead of the initially agreed timelines. This is something hitherto unheard of for the State.

47. The projects in the State are notorious for time and cost overruns. In case of Vizhinjam Port, the works that are now set

to be completed by 2028 were envisaged initially to be completed only by 2045. AVPPL, the concessionaire of the port will be investing around Rs. 9500 Crores for completing construction of the port by 2028.

48. To date, all the expenditure in connection with the port which should have been ideally borne by both Union and State Government together has been shouldered by the State Government alone. Currently, it has become the State's responsibility to bear the amount initially promised by Union Government as Viability Gap Funding.

49. It has been suggested that a shipyard be established in Southern Kerala. The Union Government has realised that the country lags behind in terms of maritime logistics and ship building sector and also the need to improve upon the same. The State Government will further engage with the Union Government in this regard. It is expected that the Union Government shall take initiatives for establishing the shipyard. The State Government commits to undertake and fulfil all the required responsibilities.

50. The development of Kochi Metro will be ensured. In addition to this, it is the Government's policy that the Trivandrum and Kozhikode Metro rail systems shall also be operationalised in due course of time.

51. Sir, It is expected that the preliminary activities in case of Trivandrum Metro will be initiated in the 2025-26 financial year itself.

52. It is expected that the traffic stress on the State's roads shall

increase with the completion of the Vizhinjam port's construction and the subsequent increase in container movement. Hence, the State Government has decided to upgrade the State highways at a rapid pace in tandem with that of the national highways.

53. The progress of the Hill Highway and Coastal highway shall be constantly monitored and they shall be completed. In addition to taking up works across the State and district road network, the construction of overbridges, underpasses, bypass roads etc. are also progressing. The matter of railway over bridges also has to be specially mentioned. The Government's intention is to eliminate railway crossings in the State.

Progress in Fiscal Position

54. What was the reason for the fiscal constraints faced by the State? Central negligence is the singular answer to this. This Central negligence did not start all of a sudden during the tenure of this Government. This decline in State's share of taxes including that of Kerala out of total taxes collected by the Centre began around a quarter of a century ago.

55. Kerala's share which was 3.88% during the tenure of the tenth finance commission has been gradually decreasing across subsequent finance commissions and dipped to a historical low of 1.92% during the tenure of the fifteenth finance commission.

56. Kerala's share has also been declining in terms of grants allocated to local governments by the Central finance commission. It is widely acknowledged that in terms of

decentralisation, the State stands first. However, this allocation has also been curtailed.

57. In Kerala, the share of local self-governments in divisible pool was 4.54 % during the tenure of the 12th finance commission. This declined to 2.68 % during the fifteenth finance commission. Even the Central Finance Commission was convinced that the reduction they had effected to Kerala's share of Central taxes was very drastic. That is why Kerala was sanctioned revenue deficit grant for the first few years as an interim relief. This too gradually disappeared by the time the second Pinarayi Government came to power.

58. If this is the case of share of Central taxes, what about the State's own tax revenue? With the introduction of GST, we have almost lost our sovereign power to fix the rates on our own and collect taxes. It was expected that GST would bring about a boom in tax revenue. But, this did not happen.

59. GST compensation was actually granted to compensate for the shortfall in tax collection. This shortfall persists even now; but GST compensation does not exist anymore.

60. Let us come to the issue of States' right to borrow. Citing fiscal responsibility, the State's fiscal deficit has been capped at a mere three percent of the GSDP. The Union Government never adheres to their maximum limit. In the case of Kerala, borrowing is not allowed even within this permitted limit.

61. The loans currently availed by KIIFB and KSSPL along with the deposits in public account are now considered as State's debt

and are deducted from Kerala's borrowing limit. In addition to this, even the loans availed earlier in this regard were also deducted from the borrowing limits with retrospective effect after this Government came to power.

62. It is pertinent to note that the loans availed by agencies like National Highway Authority of India are not deducted from the borrowing limit of the Union Government. Kerala approached the Hon'ble Supreme Court citing that the constitutional rights of the State are being infringed upon. The Hon'ble Supreme court referred the same to the constitutional bench acknowledging the merit of the case.

63. The resistance organized by Kerala in Delhi under the leadership of Hon'ble Chief Minister against the approach of the Union Government destroying India's fiscal federalism received massive response.

64. The conclave of Finance ministers conducted at Thiruvananthapuram in connection with the memorandums to be submitted to the 16th Finance Commission helped to forge consensus among States. The leader of opposition in Kerala also participated in the conclave. The issues faced by Kerala have been raised before the finance commission through a comprehensive memorandum. In this context, even the opposition parties joined hands to present a unified stance and opinion before the commission. The chairman of the commission, Sri. Aravind Panagriya appreciated the contents of the memorandum submitted before the commission.

65. The political parties in Kerala have also raised the issue of

negligence towards the State. Let us hope that these issues will be raised in the Parliament as well.

66. Regardless, it is anticipated that the 16th finance commission award would be much better compared to that of the 15th commission; only because further reduction cannot be imposed on any State.

67. Sir, the huge achievement in augmenting own tax revenue and non-tax revenue is the reason behind the positive change in the fiscal status of the State. This will be evident upon comparison of the previous periods from 2011-12 to 2015-16 and 2016-17 to 2020-21 with that of the period from 2021-22 to 2024-25 during the tenure of this Government.

68. The growth in SOTR has increased to 15.8% during the tenure of this Government (from 2021-22 to 2024-25). Same is the case if own tax revenue and non-tax revenue are taken together.

69. However, the growth of tax and non-tax revenue increased to 17.4% during the tenure of this Government. In this context, I sincerely appreciate the tax payers and the officials.

70. Despite major setbacks in terms of allocation of grants and tax share from the Union Government, indicators like revenue deficit, fiscal deficit and debt burden have been significantly reduced during the tenure of this Government. The revenue deficit which was 2.25% during 2021-22 has declined to 1.58% during 2023-24. The fiscal deficit has declined from 4.04% to 2.9% during the same period. The debt to GSDP ratio which was 35.92% in 2021-22 declined to 34.2% in 2023-24.

71. We are sustaining now by augmenting own tax revenue, avoiding unnecessary expenses and prioritizing other expenses. We will be able to augment State's own tax revenue which was Rs. 47,660 Crores in 2020-21 to Rs. 81,000 Crores by the end of the financial year 2024-25. This is an increase of 70% in four years. The total own revenue (tax + non-tax) of Kerala is increasing from Rs. 54,988 Crores to Rs. 1,03,240 Crores.

72. We can proudly say that the increase in our expenditure was due to the augmentation of own revenue despite the drastic cut of more than Rs. 50,000 Crores in the Central transfers to the State.

Capital Expenditure

73. The capital expenditure from budget during the last three years, is Rs. 41,772 Crores. The capital expenditure of the previous Government during their five years was Rs. 47,650 Crores whereas the same during 2011-16 was a mere Rs. 24,505 Crores.

Effective Capital Expenditure

74. The effective capital expenditure for 2022-23 and 2023-24 calculated by taking into account the capital expenditure incurred by institutions including LSGIs in addition to the capital expenditure earmarked in Budget was Rs. 21,635 Crores and Rs. 20,699 Crores respectively. The effective capital expenditure will further increase during the current financial year.

75. Fiscal deficit, revenue deficit and debt burden were not reduced

by cutting developmental and welfare expenditure. There has been considerable increase in Government spending. Another reason for committing to the improvement of fiscal position in the future is that we have been able to pay off our previous liabilities to a large extent.

76. The previous liabilities of KIIFB, KSSPL and Public Account were deducted from the borrowing limit of Kerala. The burden of previous liabilities has substantially decreased. The reforms in tax system have started showing good results. In the coming years, revenue will increase at reasonable rates. This change in fiscal position gives the State more strength to undertake development-oriented projects.

77. The Union Government has taken the approach of torpedoing the KIIFB experiment. The burden of the KIIFB funded development projects which was ideally supposed to be undertaken by availing loan outside the budget is now being borne from the State budget. It would be highly advantageous if the decision of the Hon'ble Supreme Court in this regard becomes favourable to Kerala or if the Union Government changes its stance.

Government moves ahead by providing money to all sectors

78. Sir, even during the times of severe financial crisis in the State, the Government has not reduced its expenses. Let me proudly reiterate that the Government has been able to provide funds for every sector and continuously carry out developmental and welfare activities for the last four years.

79. The average annual expenditure of the first Pinarayi Government which had to undertake very high expenditure including implementation of large-scale projects, Covid prevention, flood rehabilitation etc. was Rs. 1.17 lakh Crores.

80. However, the average annual expenditure of second Pinarayi Government is Rs. 1.64 lakh Crores, Sir. It is a matter of pride that expenses are not curtailed; but has increased by 40% during the tenure of this Government.

81. We have been able to create an increase of Rs. 50,000 Crores in the average annual expenditure of the Government. Sir, this awakening has influenced various sectors of the society.

82. Sir, This Government has disbursed an amount of Rs. 33,210.68 Crores in the past 42 months towards social security pension. An amount of Rs. 35,089.19 Crores, including the arrears accumulated during the tenure of Oommen Chandy Government, was disbursed in 60 months by the first Pinarayi Government. At least Rs. 50,000 Crores would be disbursed by the time the second Pinarayi Government completes five years. It is observed that some undeserved people are receiving this pension. This cannot be allowed. Efforts will be taken to exclude them through social audits at LSG level.

83. Sir, this would be around five times the Rs. 10,700.5 Crores disbursed during the 5-year tenure of the Government from 2011 to 2016.

84. An amount of Rs. 38,339.46 Crores have been provided to the Local Self Government Institutions so far.

85. **Sir, the budget allocation of Rs. 15,205.5 Crores to Local Self Government Institutions for the previous year is enhanced to Rs. 15,980.49 Crores.**

86. **Sir, in this, an amount of Rs. 2,577 Crores is earmarked as general-purpose fund and an amount of Rs. 4,188 Crores is earmarked as maintenance fund. The plan allocation is enhanced from 27.5% to 28%.**

87. Sir, 427736 homeless citizens in the State have already been provided with houses through Life Mission by now. 111306 houses are nearing completion. That means, Sir, 539042 families are becoming owners of habitable houses.

88. Through Life Mission, houses have been provided to 111996 people belonging to scheduled castes and 43332 belonging to scheduled tribes.

89. Sir, more than Rs. 18,000 Crores have been allocated for Life Mission since 2016-17. **Sir, at least 1 lakh houses will be completed through Life Mission in 2025-26.**

90. **Sir, an amount of Rs. 1160 Crores is earmarked for Life Mission for the financial year 2025-26.**

91. Sir, Kerala is the State that has provided free treatment to maximum number of people in the country for the last three

years. Sir, this Government has provided free treatment worth Rs. 6,788 Crores to 25.17 lakh people during the last three and a half years.

92. Sir, an amount of Rs. 38,126 Crores have already been expended by this Government towards projects in health sector.

93. **Sir, an amount of Rs. 10,431.73 crore is earmarked for health sector in 2025-26.**

94. An amount of Rs. 3,967.30 Crores have so far been allocated by this Government for " Karunya Arogya Suraksha Padhathi" for providing free treatment upto Rs. 5 lakh per annum to 42 lakh families in the State. Sir, this amounts to around Rs. 1300 Crores per year.

95. Every year, the actual amount provided to Karunya Project exceeds the budget allocation.

96. **An amount of Rs. 700 Crores is earmarked for ' Karunya Arogya Suraksha Padhathi' in 2025-26.**

97. Sir, 12.74 lakh electricity connections have been provided in the State during the last three years. For the last eight and a half years, power cuts have not been imposed in Kerala.

98. Sir, we have generated 1359.55 MW of electricity more during the tenure of this Government.

99. Sir, this Government has provided 20,28,424 new drinking water connections across urban and rural Kerala during this

tenure.

100. Sir, ‘ Pattayams’ were distributed to 180887 families in the State during the past three years.

101. Sir, 5.58 lakh hectares of land in the State were surveyed digitally during the last one and a half years.

102. Many States in the country approached Kerala to understand and study this system.

103. Sir, During the tenure of this Government, out of the 29522 km road network under the Public Works Department, 17483.8 km of roads have been upgraded to B.M & B.C. standards.

104. Sir, More than 100 bridges have been constructed. Around 150 bridges are expected to be completed soon.

105. **Sir, An amount of Rs, 3,061 Crores is earmarked for roads and bridges under PWD in the State in the FY 2025-26.** This is in addition to the construction works being implemented through KIIFB and Rebuild Kerala Initiative.

106. Sir, during the tenure of this Government, 504830 new ration cards have been issued to the beneficiaries.

107. The amount provided by this Government to KSRTC during the last three and a half years is Rs. 6,965 Crores.

108. Sir, 2.75 lakh industrial enterprises started functioning in the State during the last three and a half years.

109. Sir, Kerala stands first in the list of ease of doing business index published by the Union Government. From 15th position in 2021, we now stand first. This is an achievement all Keralites can be proud of.

110. Sir, this Government has expended an amount of Rs. 3,821 Crores for providing various scholarships to the students belonging to SC, ST, OBC and Minority communities.

Part - II

The path to Future of Kerala

111. The initiatives undertaken and executed by the first and second Pinarayi governments does not have any parallels in Kerala History. The Government has taken several proactive measures to make sure that the aim of creating " Nava-Keralam" as promised by the left democratic front becomes a reality. We have been able progress a lot in developmental and welfare sector as well as Knowledge economy sector. The massive transformation of the basic infrastructure sector in Kerala during the last 8 years is something that is deemed as unbelievable by many even now.

112. The previous budget announced a lot of initiatives aimed at creating a knowledge-based economy in the State. We are moving towards creating new economic paradigm by leveraging on the avenues provided by Vizhinjam Port, boom in IT and Industrial sectors as well as by strengthening research ecosystem in higher education sector.

113. The Government has a clear road map for creating a new Kerala. The State's development priorities are determined based on a micro-level understanding of the changes happening in Kerala's societal fabric, the State's demographic transition as well as the impact of changing global scenarios on Kerala's public life-all of which were mentioned in the introduction of this speech.

114. The relentless efforts of the Government over the last nine years to establish Kerala as a premier investment destination is paying rich dividends. Kerala is rapidly earning significant recognition at the global stage.

115. Kerala's Minister-level participation in the World Economic Forum at Davos has helped in garnering significant investor interest. The state's ambitious vision for maritime and logistics infrastructure presented at the recently held Vizhinjam Investment Conclave drew enthusiastic response from global industry leaders.

116. The Higher Education Conclave organised recently by the Government reaffirmed the state's commitment to fostering a world-class academic ecosystem. With strategic initiatives to attract international students and novel ideas to strengthen research and innovation, Kerala is poised to become a global hub of knowledge.

117. The State of Kerala blessed with bounties provided by nature, which has an atmosphere of peaceful social life and has decent infrastructure facilities can go much further in terms of tourism sector. Kerala can strive to become the wellness tourism hub of the world. There is a need to create an awareness campaign globally with respect to the Kerala's wellness specialities as well as achievements in the State's healthcare sector. An amount of Rs. 50 Crore is earmarked for the activities to make Kerala a

hub of health tourism which shall include augmentation of basic facilities along with extensive campaigns abroad.

118. Kerala is entering a new and exciting phase of economic development through well designed developmental initiatives.

119. There is a need for a roadmap to make propel Kerala to be amongst the leading states of the nation. This roadmap shall have the following four key pillars:

120. **One: Choosing focus sectors that are in line with the State's avowed commitment to the protection of the environment and in line with international sustainable governance practices.**

121. The sectors include Information Technology, MSMEs, Startups, Tourism, Hospitality, Wellness and Healthcare including Ayurveda, Medical devices, Logistics, Electric Vehicles, Nutraceuticals, Sports and other knowledge-based ventures among others.

122. **Second: Leveraging existing assets, especially the land available with Government departments and agencies and with Local Self Governments to usher in investments.**

123. It is widely acknowledged that exorbitant land prices as well as non-availability of contiguous land often proves a crippling hurdle to bringing in investments into the State. Government will ensure that no investor will be deterred from investing in Kerala on account of difficulties in identifying land for potential projects.

124. **Third: Building investor confidence**

125. In previous budget speeches, proposals to set up multiple investment financing channels in line with industry standards were announced. These include the Venture Fund under the Kerala Finance Corporation and the Alternate Investment Funds under KIFML- the associate company of KIIFB. Different projects aimed to aid the industrial investors will be undertaken through funding from these institutions.

126. **Four: Investor-friendly policy formulation:**

127. To spearhead investments, the Government has recently rolled out policies in various priority sectors. In some sectors, these policy formulations are in their final stages. The Industries Department has already modified its regulations governing industrial land allocation through KINFRA and KSIDC to create a more industry friendly environment

128. In line with the new architecture that I have outlined above, I would like to highlight some of the initiatives identified for development:

1. Vizhinjam-Kollam-Punalur Growth Triangle
2. Economic Development Opportunities along the influence zone of West Coast Canal
3. Economic Development Opportunities along the Coastal Highway
4. Thiruvananthapuram Outer Area Growth Corridor
5. Global Capability Centres
6. IT Parks and IT Corridor Project.

Vizhinjam-Kollam-Punalur Growth Triangle

129. Our ultimate goal is to establish Vizhinjam not as a transshipment hub, but as a Major export-import (EXIM) port drawing on the examples of Singapore, Rotterdam, and Dubai ports.

130. In line with this vision, I am pleased to announce the Vizhinjam-Kollam-Punalur Growth Triangle (VKP-GT). This initiative will be instrumental in strengthening of our major transport corridors including NH 66, the new greenfield NH 744, the existing NH 744, MC Road, Hill -Coastal Highway, the Thiruvananthapuram-Kollam and Kollam-Kottarakkara-Sengottai railway lines. The project will include the development of multi-modal parks, integration of manufacturing hubs, storage facilities, processing units, assembling units, and logistics centres across the growth corridor.

131. Land parcels along the corridor will be identified and developed through Public, Private, and SPV modes. To ensure streamlined execution, a new Special Purpose Vehicle (SPV) will be established to facilitate land development and attract investors. An amount of ₹1,000 crore will be allocated through KIIFB for direct land purchases.

132. The Government is planning to launch the KLICK Portal (Kerala Land Bank for Industrial Corridor Development)- a platform which will allow landowners and investors to engage in buying, renting, or leasing land to establish industries.

Economic Development Opportunities along the influence zone of West Coast Canal

133. The State of Kerala has a 1800 km long network of inland waterway systems. The main arterial waterway in the State is the

West Coast Canal which connects Neeleswaram and Kovalam. Government of Kerala has now accorded top priority for the complete rejuvenation and development of the inland waterway between Kovalam and Bekal with a view to exploit the potential for tourism, water transport and freight movement. All these activities are proposed to be completed by the year 2026. Development activities involving large investments will be accomplished by allocating Rs. 500 Crores from KIIFB .

134. As first phase, Government has accorded approval for acquisition of 15.115 Ha of land within the influence zone of Akkulam-Kollam reach of the West Coast Canal. It is proposed to set up 5 development zones namely Agro-Tourism Hub, Diversified Tourism allied activities, Integrated Fish Park, Backwater tourism project and Boat manufacturing and repair project. Government is in the process of acquiring 17.56 Ha of land for creating a development zone within the influence zone of Mannattampara - Kallayi reach.

Economic Development Opportunities along the influence zone of Coastal Highway

135. The Coastal Highway extends from Poovar in Thiruvananthapuram to Thalapady in Kasaragod district and connects major ports like Kollam, Vizhinjam, Vallarpadam. Land acquisition of 68 land parcels with a total area of 181 acres identified along 8 coastal districts of the coastal highway stretch is in progress. Land parcels will be acquired along each stretch of twenty-five kilometers of the Coastal Highway. beach promenades, cycling tracks, tourist facilitation amenities, walking tracks, EV charging stations, Hydrogen Refueling Stations etc. will be set up along the Coastal Highway with

private sector investment.

Outer Area Growth Corridor

136. The proposed 63 km long Outer Ring Road connects Vizhinjam port with Navaikulam and meets National Highway 66. To capitalize on this, an Outer Area Growth Corridor (OAGC), is conceptualized as a Master Development Plan for an influence area of 2.5km from either side of the proposed Outer Ring Road (ORR).

137. OAGC will be envisaged as a chain of self-sufficient townships with all modern social infrastructure in place.

138. The major economic nodes proposed are at Kallambalam, Kovalam, Vizhinjam, Kattakada, Nedumangad, Vembayam and Kilimanoor. Each node shall be developed as separate economic zones. The land requirement for their development would be met through landpooling.

Global Capability Centres

139. Global Capability Centres (GCCs) have emerged as pivotal drivers of innovation and operational excellence for multinational corporations (MNCs) across the globe. GCCs are pivotal centres which helps catalyse high-value functions like research and development (R&D), advanced analytics, product management, and digital transformation. In terms of these centres, India accounts for over 50% of the global total. These centres in India generate annual revenues of USD 64.6 billion and employ over 1.6 million individuals.

140. Kerala is ideally poised to attract and capitalize on the benefits of GCCs. These GCCs can help our youngsters to get productive jobs- especially for the graduates in STEM sectors who are

exposed to global business practices and cutting-edge technologies.

141. An allocation of ₹5 Crore is set apart for establishing GCC parks including facilitating basic infrastructure as well as for preparing feasibility reports. An amount of Rs. 2 Crores is allocated to conduct an international GCC conclave in this year.

IT parks and IT corridor projects

Kannur IT park

142. An amount of Rs.293.22 Crores is allocated from KIIFB for establishing an IT park with 5 lakhs Sq.ft area in the 25 acres campus near Kannur Airport. Government has accorded administrative sanction for the same.

143. I am happy to announce two pilot projects associated with IT parks in this budget. These projects proposed to be established in the lands belonging to LSGIs, Government Departments and PSUs will turn out to be profitable.

144. I am announcing them as part of the revenue generating projects proposed to be funded from KIIFB.

IT Park Kollam

145. An IT park will be established in Kollam City in the land owned by Kollam Corporation. This will be formed through a tripartite agreement between KIIFB, KINFRA and Kollam Corporation. It is aimed to complete the first phase of the same by 2025-26.

146. This pilot project seeks to give the LSGIs the confidence to acquire land required for developmental activities and establish revenue generating projects.

147. An IT park will be established in the campus of Kallada Irrigation Project situated in Ravi Nagar in Kottarakkara. The proposed state of the art IT park will have a built-up area of 97,370 Sq.ft.

148. Based on the success of these pilot projects, detailed plans for 100 new basic infrastructure development projects using unused land of Government departments, PSUs and LSGIs will be formulated in the next two years. The LSGIs will be able to raise funds through municipal bonds and invest the same in revenue generating projects in future. An amount of Rs. 1000 Crores is set apart as seed fund for LSGIs which undertakes such projects.

Tourism Infrastructure

Hotel networks and MICE Tourism

149. Studies have shown that, with the advent of new technologies like Artificial Intelligence, there has been a decrease in the average of working hours of people. This increase in available leisure time which allows people to travel more will give a fillip to the tourism sector.

150. The fundamental requirement for attracting foreign tourists to Kerala is the availability of quality hotel rooms. There is currently an unavailability of rooms with quality meeting the needs of the budget and luxury class tourists. There is a need to facilitate more hotels as well as hotel clusters.

151. As part of MICE (Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions) tourism, large scale convention centres and tourism centres shall be developed.

152. Kerala Financial Corporation shall formulate schemes for providing loans up to Rs. 50 Crores to construct hotels. A sum of Rs. 20 Crores will be set apart for providing interest subvention for the scheme. The previous editions of the Kochi Muziris Biennale elevated Kerala's position in the global cultural landscape. An amount of Rs. 7 Crore is set apart for the 2025-26 edition of the Biennale.

K-Homes

153. A new project- K-homes seeks to develop basic tourism infrastructure by using the empty and unoccupied homes across the State, thereby maximising their utility.

154. The project aims to incorporate the lessons learnt from similar examples across the world and thereby provide affordable accommodation in the homes mentioned above. In addition to providing revenue for the houseowners, this will also help in ensuring the maintenance and safety of the house.

155. This pilot project will be implemented in the areas within a radius of 10 km around tourism destinations like Fort Kochi, Kumarakom, Kovalam, Munnar etc. After evaluating the results of this pilot project, this will be implemented across the State.

156. An amount of Rs. 5 Crores is set apart for the initial expenses of the same.

Kerala and Knowledge economy

Centres of Excellence in Higher education

157. From 2021 onwards itself, MG University, CUSAT and Kerala University have figured in the list of top 50 universities in country as per National Institution Ranking Framework (NIRF). As per the 2024 ranking, Kerala University is 21st, CUSAT is at 34th position and MG University has bagged 37th position in the NIRF rankings.

158. The infrastructure development projects announced in previous budgets are progressing well. Efforts are on for starting the construction of the international hostels and translational research centres. Administrative sanction has been accorded for establishing centres of excellence in 3 universities.

159. Sanction has been accorded for establishing a centre of excellence on Neuro Degeneration and Brain Health in CUSAT (Rs. 69 Crores), and a centre of excellence in Nano science and Nano-technology in MG University (Rs. 62 Crores). The Thanu Padmanabhan centre of excellence in Astronomy and Astrophysics in Kerala University has been accorded in-principle administrative sanction.

160. Following the recommendation of the commission for reformation in higher education sector, Administrative sanction has been accorded for establishing seven new centres of excellence.

   a. Centre of excellence for Teaching, Learning and Training

   b. Kerala Institute for Science, Technology and Innovation.

   c. Kerala Institute of Advanced Legal Studies (KIAS)

   d. Kerala Network for Research Support in Higher Education (KNRSHE)

e. Centre for Indigenous People's Education (CIPE)

f. Kerala Institute for Gender Equality

g. Kerala Language Network

161. As the first phase towards establishing these centres of excellence in universities, engineering colleges and higher education council, an amount of Rs. 25 Crores is set apart

Centres of Excellence in research sector

162. The centres of excellence currently under science and technology department- 1. Kerala school of Mathematics, 2. Institute for climate change studies, 3. Centre of excellence in Nutraceuticals, 4. Centre for excellence in microbiome will be suitably strengthened to improve the State's research capabilities and evolve novel ideas.

163. Over 5 years, amounts of Rs.2535 lakhs, Rs.1862.29 Lakhs, Rs. 1399.84 Lakhs and Rs.1656.98 Lakhs respectively will be allocated to these 4 institutions.

Green Hydrogen Valley

164. Sir, the use of fossil fuels across the world has a deleterious impact on the environment. The use of environment friendly hydrogen fuel is widely encouraged. There is a conducive environment for hydrogen production in our State due to the abundance of sunlight and water resources. Using these resources, a large-scale Hydrogen Valley project will be piloted in the State.

165. For implementing this, a separate company will be set up. An amount of Rs.5 Crore is set apart for the first phase of the project to be executed in PPP mode.

Bio-ethanol

166. The decision to blend 25 % W/v of ethanol in petrol and other fuels is being implemented in the country. It is estimated that Kerala would require ethanol costing around Rs.6000-10,000 Crore per year in future. If this requirement can be met domestically within the State, it would be highly remunerative for our farmers. It will also rejuvenate the agricultural sector of the State. Efforts will be undertaken to promote the same and also develop cost effective production methodologies. An amount of Rs. 10 Crores is earmarked for the initial activities and research support of the same.

Science Park

167. The establishment of Science Parks in the State was one of the major announcements of 2022-23 budget speech. These science parks were envisaged to work in cooperation with universities and industries thereby giving further fillip to the State's knowledge economy.

168. As the first phase of establishing science parks in Kannur, Kochi and Thiruvananthapuram, the land acquisition for the Kannur Science Park are initiated. The LA process for acquiring 25

acres of land near the Kannur International Airport is in the final stages.

169. The efforts for identifying land for these parks in Thiruvananthapuram and Kochi are also in final stages.

Digital Science Park

170. An amount of Rs.212 Crores is earmarked for establishing a permanent campus for digital science park.

171. Efforts shall be undertaken to transform Thiruvananthapuram into a global hub for automotive technology as first phase, by utilising automotive technology for creating job opportunities and generating revenue. A detailed plan of action will be formulated by coordinating with experts in this sector.

GPU cluster

172. We recently across the news of Deepseek- an AI model owned by a small company of Chinese origin with a mere investment of Rs.50 Crore which humbled ChatGPT-4.0 which in turn cost the parent company- Open AI a whopping Rs.850 Crore to roll out.

173. A world-class GPU cluster will be established in Thiruvananthapuram to make Kerala an important hub of AI (Artificial Intelligence) and AVGC (animation, visual effects, gaming, comics) sectors. This will help in attracting investment

and create employment opportunities for the youth. An amount of Rs. 10 Crore is additionally earmarked for this.

Agentic Hackathon

174. A national level hackathon will be organised to develop Agentic AI systems which enables the use of AI technology in various sectors. Rs. 20 Lakhs each will be given to develop the 5 selected ideas/agents. A total amount of Rs.1 Crore is set apart for Kerala Start-up Mission to facilitate the same.

Freedom Square

175. ' Freedom square' is a new age experimental workplace model piloted by Start-up Mission aiming at inter-disciplinary co-operation at district level amongst the Innovation and Entrepreneurship Development Centers of various colleges. An amount of Rs. 2 Crores is set apart to set up these centres in all 14 districts.

Small-town entrepreneurs

176. Vonnue from Sulthan Bathery, Techgentsia from Cherthala, Interval Learning from Areekode, Jobin and Jismi from Chalakudy, etc. are just some of the several successful IT companies working out of small towns and rural hamlets in Kerala. Also, the number of entrepreneurs in medical equipment manufacture and Food processing industries are also on the rise. Jayon Implants of Palakkad, K V surgicals, Papuan Global from Mangattuparamba, Beyond Snacks of Mavelikkara etc. are just flagbearers of these new age enterprises. There are many

entrepreneurs in Kerala worth mentioning in this regard.

177. Zoho Corporation, one of the world's foremost IT firms have established their R&D centre in Kottarakkara. The centre providing employment to 250 personnel will be inaugurated in April 2025. It is indeed a matter of pride that these IT and ITeS companies are flourishing in the rural hamlets and small towns of Kerala.

Expand Your Office (EYO)

178. Government shall provide loans up to a maximum of Rs. 10 Crore at an interest rate of 5 % to MSME/Start-up entrepreneurs to establish coworking spaces in their own land subject to the stipulations that The entrepreneur shall have their own land, the enterprise shall provide more than 100 jobs and the company should have been successfully been working for at least 3 years.

179. Subject to the condition that 90 % of the co-working spaces so established shall be utilised within the initial two years and that proportionate jobs are generated, a portion of the interest burden will be waived off. An amount of Rs. 10 Crore is provided to KFC for this interest subvention component.

Municipal Bonds

180. A detailed proposal will be formulated to aid the urban local governments and their consortium to raise an amount of Rs. 1000 Crores through floating Municipal Bonds, Green Bonds and Pooled Municipal Bonds.

181. These funds so mobilised can be used to implement projects like IT parks, Commercial Centres, Roads, Waste Management, Water Supply Schemes.

Kochi-Sustainable Urban Restructuring Project

182. Kochi-Sustainable Urban Restructuring Project seeks to transform the city's urban areas into planned, vibrant and active spaces through restructuring of cityscape.

183. This project will be implemented in 210 hectares of land excluding the island area with private participation. This will be extended to other urban areas of the state as well.

184. An amount of Rs. 10 Crore is set apart for this project.

Co-operative Housing project

185. An extensive co-operative housing project to give a positive thrust to the housing sector of the State is hereby announced. This project is envisaged to provide affordable housing for middle class citizens of the State through construction of residential complexes in rural and urban areas. This project aims at constructing at least 1 lakh houses in our towns and cities within the next two years. This will be beneficial for Government employees to a large extent as well.

186. By taking a leaf out of the successful models of housing projects in cities like Delhi, Mumbai and Kolkata, we can strive to build multi-storied apartment complexes and residential clusters with at least 20 units.

187. The beneficiary run co-operative society will have the role of a developer with regards to the construction and further development of these complexes. Detailed Project Report will be formulated through co-ordination between LSG, Co-operation and Housing departments.

188. An amount of Rs. 20 Crore is earmarked for providing interest subvention for the housing loans taken out as part of these projects.

Old-age friendly Kerala

189. I had remarked on the aspects of Demographic Evolution of Kerala as part of my introduction. The health and security of the elderly are of great importance. Every elderly citizen is entitled to receive palliative care, medicines, food and health care. To ensure that these rights are ensured, this budget seeks to formulate a comprehensive scheme for them by ensuring convergence of the relevant schemes of Health and Family Welfare, Social Justice and LSGIs at local level.

190. The above-mentioned entitlements will be ensured for all the bedridden patients who are registered with the Government affiliated digital grid. This project will be implemented through effective co-ordination amongst the palliative care organisations active in these areas. Facilities like permanent caregivers, diet service, Food supply, AI based surveillance will be provided by charging nominal fees in addition to the free services provided.

191. Healthy ageing project will be implemented for the ageing populace who are not bedridden.

192. The funds for the same shall be met through the convergence of the various existing schemes. LSGIs can intervene effectively in this area. Additional assistance of Rs. 50 Crore is earmarked for this.

193. The existing parks in the State shall be converted into multi-generation ones by installing open air elderly friendly exercise equipment in a bid to re-invigorate their old age life. An amount of Rs. 5 Crore is allocated for the same.

New Innings

194. " New Innings" is a project encouraging senior citizens to launch novel enterprises/industries utilizing their financial capacity and experience. Some of the leading industrialists of the world commenced their career in the field of industries and commerce only after becoming senior citizens. This project will enable the senior citizens to be socially active and participate in economic activities. An amount of Rs. 5 crores is earmarked to Star-up Mission for implementing this scheme.

Basic Infrastructure Development

National Highway

195. For the next year budget session, Members of the Legislative Assembly from the northern Kerala will be able to travel to Thiruvananthapuram via a six-lane wide national highway. The National Highway development which was declared impossible to be implemented and was subsequently abandoned by the Government before 2016 is now becoming a reality.

Government expects to open national highway to the public by the end of 2025.

196. The State Government has provided an amount of Rs. 6,000 crores from KIIFB to the National Highway Authority of India for land acquisition in connection with national highway development. In addition to this, activities for materializing Hill Highway and Coastal Highway are also progressing rapidly.

KIIFB

197. Sir, KIIFB had accorded sanction to 1,147 projects worth Rs. 87,436.7 crore till 31st December 2024. Out of this, Rs. 20,000 crore was earmarked for land acquisition in connection with large scale development projects.

198. An amount of Rs. 10,500 Crore was expended for projects under KIIFB in five years during the tenure of the first Pinarayi Government (2016-17 to 2020-21).

199. An amount of Rs. 22,298 Crores was expended within the first three years of the second Pinarayi Government. An amount of Rs. 32,798 crores have so far been provided for projects under KIIFB.

KIIFB-Revenue Generating Model

200. Even at the time of the constitution of KIIFB, it was assessed that KIIFB should undertake revenue generating projects. Even though a portion of the working capital of KIIFB is provided by Government as budget allocation, a major part is still raised as

interest bearing loan. In this context, Government will conduct studies and explore the possibilities of undertaking more revenue generating projects thereby transforming KIIFB into a revenue generating entity.

Rebuild Kerala Initiative

201. Sanction has been accorded for projects worth Rs. 8,702.38 Crores through RKI. Out of this, projects worth Rs. 5,604 crores have been completed.

Geo-tube Off-shore Breakwater

202. An amount of Rs. 5 Crores is earmarked to Kerala State Coastal Area Development Corporation for the construction of geo-tube off-shore break water in the ‘ Thiruvananthapuram-Poonthura Model’ for protection of beaches in Kollam and Cherai. This new method of construction is cost effective and eco-friendly to a great extent. Similar coastal protection schemes will be expanded further.

Package for coastal areas

203. A special package for coastal area development is being announced. As first phase, an amount of Rs. 100 crore is earmarked for implementing geo-tube off-shore break water project for the protection of various coasts in the state.

204. An amount of Rs. 10 crores was earmarked in the previous budget for establishing oceanarium and marine biological park in Kollam. An amount of Rs. 20 crore is earmarked for

acquiring suitable land for the project.

Rs. 100 crore for purchasing vehicles for Government

205. An amount of Rs. 100 crores is earmarked for replacing phased-out vehicles in the state with new ones.

206. Vizhinjam Port opens up possibilities of large-scale commercial development. In this backdrop, other states will be provided with avenues to establish their official business development centres at Thiruvananthapuram for channelising their industrial and commercial activities. 100 acres of land will be developed for this purpose.

Employment

Kerala First in Appointments

207. Around 1,10,000 advice memos have been issued till date during the tenure of this Government. More than 10,000 new posts have been created.

208. As per the figures released by the Union Public Service Commission, 66% of the total appointments through Public Service Commissions in the country happened in Kerala.

209. Since the second Pinarayi Government came to power, jobs have been given to 43,152 persons through employment exchange out of which 8,293 are permanent and 34,859 are temporary.

Vijnana Keralam – People's Campaign

210. Vijnana Keralam is a people's campaign aiming to provide skill training to 5 lakh students studying in the final year of various courses and to equip them for employment. It also aims to mentor those who have completed studies and provide jobs through job fairs. This will be a major development project in 2025-26.

211. Skill courses which are likely to provide employment and are suitable to the studies and aptitude of students will be offered. In addition to mentor teachers, 50,000 voluntary professional mentors will also be lined up in this project. Campus placement will be ensured for maximum number of students.

212. An amount of Rs. 20 Crores is earmarked towards matching grant to LSGIs for skill courses and for the organization, training and promotion of Vijnana Keralam Global Summit.

213. The first mega job expo for job aspirants who have completed their studies will be held in February, 2025. Regional job drives and two mega job expos every month will be conducted from April onwards. Three to five lakh employment opportunities will be offered in each mega job expo. Anybody registered in the Digital Workforce Management System (DWMS) of the Kerala Knowledge Economy Mission can apply for jobs. Job Stations have been set up in every block and municipality to facilitate them.

214. For the promotion of campaigns, organisation of job fairs, trainings, expenses of resource persons, an amount of Rs. 20 Crores is additionally allocated.

New Approaches

Fintech-New Model of Growth

215. Fintechs are companies that primarily rely on technology and cloud services for providing financial services to users. Fintechs include start-ups, banks, non-banking financial institutions and cross-sector institutions.

216. It is estimated that technologies such as artificial intelligence, block chain, cloud computing, internet of things, open source software, server-less architecture, software as a service and hyper automation will carry forward Fintech development in the next few years.

217. Projects will be formulated by bringing together financial institutions such as KSFE, KFC etc. in these activities. An amount of Rs. 10 crores is earmarked for the development of Fintech sector.

Citizen Budget

218. Since last year, Environment Budget has also been presented in addition to Research and Development Budget, Gender & Child Budget which emphasises gender equality and upliftment of children. Additionally, from this year onwards, ‘ Citizen Budget’ which strives to be the key for a common citizen to the budget is also presented. This document is aimed at being the citizens’ guide to understand important budget-related financial information lucidly.

New Methods of Construction

219. Methods of construction that can be quickly completed along with traditional methods of construction will be promoted. Public construction works often take time longer than scheduled for completion. Because of delays in completion of projects, funds in excess of the approved limit have to be provided.

220. By adopting methods of construction that ensure timely completion of works, loss of money and time can be avoided. Government will adopt methods of construction incorporating prefab materials, steel structures and new technologies.

Over design and Over estimate will be avoided

221. There is a tendency in the construction sector, especially Government sector to waste public money by constructing over-sized and over-designed buildings.

222. As per the first design of the District Court Complex, Kollam, the estimate was Rs. 147 crores. However, with minor redesigning consequent to the inspection by agencies including IIT, Chennai, the cost of construction could be reduced to less than Rs. 80 Crores. Similarly with the intervention of the Hon'ble Chief Minister, the Hon'ble Speaker and the Hon'ble Minister concerned, the estimate of the construction of Legislators' Hostel could be reduced by more than 15 %.

223. Sir, such a systemization of public works in the state is essential. In consultation with PWD-LSGD and technical experts, a

general policy will be formulated to carry out construction works by reducing costs and eliminating over designs.

Cyber Bullying and Fake News

224. Serious cyber bullying is reported against people from different sections of society especially women. Cyber Wing will be strengthened to initiate legal action against cyber criminals who propagate fake news, pictures and videos. An amount of Rs. 2 crore is earmarked for establishing an efficient system coordinating PRD, Police and Law department.

Financial Literacy Campaign for addressing Financial Frauds

225. Investment and financial frauds are on the rise in the state. There is a situation in which many families end up in debt traps and resort to suicides due to financial mismanagement. It is essential that financial literacy should be ensured among the public.

226. Awareness camps will be organized under the leadership of National Savings Department in collaboration with various agencies and organizations.

227. Now, the activities of national savings scheme are underway in 2,000 schools. This will be extended to all the schools in the state and a campaign will be organized to make students aware of financial management.

228. Sir, in addition to this, a comprehensive financial conclave will be organized in the state. Follow-up financial literacy campaigns

will also be organised. For this, an amount of Rs. 2 Crore is earmarked.

Wildlife Attack

229. Sir, compensation to the victims of wildlife attacks has been enhanced during the tenure of this Government. Allocation has been enhanced for constituting rapid response teams and coordinating other activities. The Union and the State Governments need to work together to initiate steps including legislation to control the increasing wild life population. The State shall take initiatives for intervention in this regard.

230. Sir, an amount of Rs. 50 Crore is additionally earmarked as special package for curbing wildlife attack and protecting populace in forest areas beyond the plan allocation for various activities in forest and wildlife sector which include prevention of wildlife attacks and providing compensation for the same.

Indigenous Medicine/Traditional Medicine

231. Sir, Government intends to enact legislation to nourish and preserve the knowledge and methods of treatment in Indigenous/Traditional Medicine sector. This legislation intends to constitute an Indigenous/ Traditional Medicine Commission and establish an Institute of Kerala Indigenous/Traditional Medicine. An amount of Rs. 1 crore is earmarked for the initial expenditure in this regard.

Manchadi

232. Manchadi is a scheme for the third standard students of the public educational institutions in the state for further improvement in mathematics. An amount of Rs. 2.8 crores is earmarked for implementing the scheme in 2,100 classrooms across 1,400 schools in 14 districts.

Minority Scholarships

233. The Union Government has withdrawn from providing scholarships to students from class one to eight belonging to minority communities. An amount of Rs. 20 crore is set apart for Margadeepam, a scheme intended to provide scholarships to students who were denied the same.

234. Rs. 6 crores is earmarked for the fellowship scheme constituted by the State Government in lieu of Maulana Azad National Research Fellowship discontinued by the Union Government.

Doubling the Enrolment

235. The number of students belonging to SC and ST communities in higher education sector in Kerala will be doubled in five years.

Sabarimala Masterplan will be implemented

236. In order to develop Sabarimala as the best pilgrim centre in the country, Government have accorded sanction to Sabarimala Masterplan for Rs. 1,033.62 crores.

237. This includes an amount of Rs. 778.17 crores for the development of Sannidhanam, Rs. 207.48 crores for Pampa

Manappuram and Rs. 47.97 crores for the development of trekking path from Pampa to Sannidhanam.

238. A total amount of Rs. 47.97 crores will be expended for the development of this trekking path; out of which Rs. 32.88 crore will be for the first phase from 2022 to 2025 and Rs. 15.09 for the second phase from 2024 to 2026.

Pilgrim Centres

239. An amount of Rs. 5 crores is earmarked for constructing Pilgrim House and Amenity Centre near the Mahaganapathy Temple, Kottarakkara.

240. An amount of Rs. 2 crores is earmarked for constructing the main pavilion of Aranmula Boat Race.

241. An amount of Rs. 3 crores is earmarked for developing amenities for pilgrim tourism in Kozhanchery connecting Aranmula Boat Race and other pilgrim centres with Maraman Convention, the spiritual conclave on the banks of Pampa.

242. An amount of Rs. 5 crores is earmarked for setting up Hajj House in Kannur.

243. An additional amount of Rs. 20 crores is set apart to tourism department for developing amenities in various pilgrim tourism centres frequented by large number of tourists.

MT Study Centre

244. A Memorial will be constructed near Thunjan Parambu, Thirur to retain the memories of M.T. Vasudevan Nair who was an icon of pride of Malayalam language and literature. The centre will focus on the history and the culture of Malayalam language and make life, literature and contributions of MT familiar to future generations. In the first phase, an amount of Rs. 5 crore is earmarked for this.

Vaikkom Sathyagraha Memorial

245. An amount of Rs. 5 crore is earmarked for establishing a memorial and study centre at Vaikkom to celebrate the history and the importance of Vaikkom Sathyagraham which has crossed its centenary.

Union Budget and Kerala

246. Regional Connectivity Scheme (UDAN), a Central Project, will be utilized for augmenting tourism connectivity in Kerala. As part of this, schemes will be formulated to develop sea plane tourism, heliports and air strips. An amount of Rs. 20 Crore is earmarked for this.

247. In continuation of the announcement in the Union budget to transform India into a global toy production hub, local production of toys will be enhanced through co-ordination among Micro, Small and Medium scale Enterprises, Kudumbasree etc. through different schemes. For this, an amount of Rs. 5 Crores is earmarked.

248. State Government will take initiatives for including Kerala’ s

own nutritious Jackfruit powder in Central Nutrition Programmes such as Saksham Anganwadi and Poshan 2.0.

Part - III

249. **The State plan outlay for the financial year 2025-26 is enhanced from the previous year's ₹30370 crore to ₹32500 crore. The total plan outlay is ₹41653.71 crore. I feel very happy and proud that we could make this enhancement in the annual plan even in the backdrop of severe fiscal crunch forced upon by the Central Government. The enhancement in annual plan outlay will strengthen the Government to take up new projects and ensure that its benefits reach all sectors.**

Agriculture

250. Sir, The Agriculture sector of Kerala has recorded improved growth rate for the past 3 years. We could increase vegetable production of the State from 6.28 lakh tonnes in 2015-16 to 17.2 lakh tonnes in 2023-24 through more infrastructure development in agriculture sector.

251. An amount of ₹727.40 crore is provided for the plan schemes in the agriculture sector in the financial year 2025-26. An amount of ₹115.50 crore is expected as Central assistance.

252. ₹535.90 crore is provided for crop husbandry sector.

253. Government will introduce a comprehensive rice development programme next year. **An amount of ₹150 crore is provided for rice development programme integrating various schemes**. It includes ₹80 crore for providing royalty of ₹5500/ hectare as assistance to inputs for sustainable rice cultivation and ₹3000/ hectare to paddy land owners for paddy land conservation.

254. An amount of ₹43 crore is provided for the research activities of Kerala Agriculture University. Out of this, ₹21 crore is set apart for new projects.

255. An amount of ₹78.45 crore is allocated to Comprehensive Vegetable Development Project. This also includes ₹18 crore for various activities to promote vegetable cultivation through VFPCK.

256. **An amount of ₹73 crore is earmarked for Coconut Development.**

257. The allocation for Spices Development Scheme is enhanced from ₹4.60 crore to ₹7.60 crore.

258. An amount of ₹18.92 crore is provided for the development of fruits, flowers and medicinal plants focusing on increasing the production and productivity of indigenous and exotic high value fruits.

259. **Sir, Government intends to implement a new scheme to**

make Kerala a ‘ High Value Horticulture Hub’ taking into account its agro-climatic diversity. An amount of ₹30 crore is provided for this including the same in the Co-operative Initiative in Technology-driven Agriculture (CITA).

260. ₹1 crore is allocated for the Perumatty Agro Innovation Park at Chittoor in Palakkad.

261. An amount of ₹14.89 crore is earmarked for strengthening the agriculture knowledge extension activities.

262. An amount of ₹10 crore is provided for strengthening Agro Service Centres, Karshika Karma Senas and Custom Hiring Centres through farm mechanization activities.

263. An amount of ₹33.14 crore is earmarked as Government share for the State Crop Insurance Scheme against crop loss due to natural calamity.

264. An amount of ₹157.31 crore is earmarked for marketing, storage, warehousing and other agricultural programmes.

265. An amount of ₹43.90 crore is allocated for the scheme ‘ Support for Marketing of Agricultural Produce’ and ₹8 crore for ensuring post-harvest management and value addition, revamping of Farmer Producer Organizations and generating

employment opportunities.

266. The special project of ₹2365.50 crore for comprehensive agricultural development giving importance to Secondary Agricultural Sector and Climate resilience has received World Bank approval. ₹100 crore is provided for the KERA Project this year.

Soil and Water Conservation

267. Sir, A total outlay of ₹77.99 crore is provided for the various project activities under Soil and Water Conservation sector.

268. An amount of ₹13.30 crore is earmarked to Kerala State Remote Sensing and Environment Centre.

269. An amount of ₹4 crore is earmarked for the implementation of micro watershed projects in Thaliparamba with NABARD loan assistance.

270. An amount of ₹25 crore is earmarked for the NABARD loan assisted programme 'Land Development works of various Padasekharams and renovation of various ponds in various districts of Kerala'.

Animal Husbandry

271. The total plan outlay earmarked for the Animal Husbandry Sector in the financial year 2025-26 is ₹317.90 crore. Of this, ₹159.63 crore is for the Animal Husbandry Department, ₹30 crore is NABARD-RIDF loan and ₹9 crore is the State Share for Centrally Sponsored Schemes.

272. The total project allocation is raised to ₹41.18 crore by including ₹9 crore additionally for the strengthening of veterinary services.

273. An amount of ₹9.20 crore is provided for the expansion of Cross Breeding facilities.

274. The total project allocation for Special Livestock Breeding Programme is raised to ₹48.50 crore by including ₹6 crore additionally.

275. An amount of ₹32.46 crore is provided to Kerala Live Stock Development Board. This includes ₹2 crore for the establishment of Dairy Park with the loan assistance of NABARD-RIDF.

276. An amount of ₹17.14 crore is allocated to Meat Products of India functioning with the objective of production and marketing of quality meat products.

277. An action plan will be prepared jointly by Animal Husbandry and Local Self Government Departments to tackle the increasing stray dog menace in Kerala. Possibilities to effectively sterilize the stray dogs by setting up portable ABC Centre will be explored.
₹2 Crore is earmarked for this.

Dairy Development

278. Milma milk powder factory set up at Moorkanad in Malappuram expending ₹131 crore, including NABARD loan, was inaugurated during the period of this Government, under the leadership of Dairy Development Department and Milma. **It is the only milk powder production unit in the co-operative sector of the state.**

279. An amount of ₹120.93 crore is earmarked for Dairy Development sector in 2025-26. This provision is ₹11.68 crore more than the previous year.

280. A **new Fodder Farm** will be setup at Nettukaltheri. An amount of ₹10 crore is earmarked for this.

281. A global dairy village will be established at **Dharmadom constituency in Kannur District.** A total amount of ₹130 crore is the anticipated expenditure of this project, which will be implemented in three phases. An amount of ₹10 crore is provided for this in 2025-26.

Fisheries

282. As part of the observance of the World Fisheries Day 2024, Kerala has been selected as the best Marine State and Kollam as the best Marine District in the Country.

283. Sir, a coastal area package will be sanctioned for the comprehensive development of State’ s coastal area. ₹75 crore is earmarked for the same this year.

284. Renovation activities of Kozhikode Central Fish Market with an estimated expenditure of ₹ 55.17 crore and Aluva Fish Market with an estimated expenditure of ₹ 48.24 crore are in progress.

285. Renovation activities of Kasargod, Ponnani, Puthiyappa, Koyilandi fishing harbours under Harbour Engineering Department will be completed by March 2025 and that of Muthalapozhi Harbour by December 2026.

286. The outlay for the Fisheries sector is raised to ₹295.12 crore to take up more activities in the fisheries sector in this year too. This includes ₹163.31 crore for the Fisheries Department, ₹35.31 crore for the Harbour Engineering Department and ₹35.50 crore for Kerala University of Fisheries and Ocean Studies. ₹61 crore is anticipated as Central assistance.

287. An amount of ₹41.10 crore is provided for the major scheme of Marine Fisheries and ₹80.91 crore for Inland Fisheries Schemes.

288. An amount of ₹67.50 crore is earmarked for enhancing production in Aqua Culture Sector.

Coastal Area Development

289. A total amount of ₹176.98 crore is provided in the financial year 2025-26 for the coastal area development project. An amount of ₹139 crore is earmarked for the Basic Infrastructure Human Resource Development Projects for fisherfolk.

290. An amount of ₹9 crore is additionally earmarked for providing higher education scholarship to the children of fishermen families and upliftment of fisherwomen. Thereby, the project allocation for infrastructural facility and human resource development of fisherfolk is enhanced to ₹49 crore.

291. An amount of ₹5 crore is additionally earmarked for setting up Yarn Twisting unit and Net Factory at Neendakara in Kollam.

Punargeham

292. Till date, a total amount of ₹428.10 crore has been sanctioned

for the implementation of the Punargeham project including ₹250 crore from the Chief Minister’ s Distress Relief Fund (CMDRF) and ₹178.10 crore from budget provision. Under this scheme a total number 2818 families have already been rehabilitated by constructing 2428 individual homes and 390 flats.

293. An amount of ₹20 crore is additionally provided for Punergeham scheme, thereby enhancing the plan provision to ₹60 crore.

294. Government launches a new scheme for the renovation and maintenance of old and dilapidated houses of fisherfolk. An amount of ₹10 crore is provided in 2025-26 for this.

295. An amount of ₹10 crore is earmarked for providing Group Insurance Scheme for more than 2.36 lakh fishermen.

Kerala University of Fisheries and Ocean Studies

296. A new college for Fisheries has started functioning at Payyannnur in Kannur District in the 5.0935 hectare land allotted by the Government.

297. A total amount of ₹35.50 crore is provided to Kerala University of Fisheries and Ocean Studies for its strengthening and for research and knowledge extension activities. This is ₹2 crore

more than the previous year.

Fishery Harbours

298. An amount of ₹40 crore is earmarked as state share for the scheme Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana.

299. An amount of ₹20 crore is provided for the timely completion of modernization of existing fishery harbours and construction of coastal bridges and roads undertaken by Harbour Engineering Department with the assistance of NABARD loan.

Forestry and Wildlife Conservation

300. A total amount of ₹305.61 crore is provided in the financial year 2025-26 for Forestry and Wildlife Conservation Sector. This is ₹27.55 crore more than the previous year. An amount of ₹45.47 crore is expected as Central assistance. During 2025-26, Forestry and Wildlife Conservation Sector focuses on improving water security, mitigating human-animal conflicts, securing the lives and livelihoods of forest dependent communities and sustainable management of forest by keeping forest as a safeguard against climate change.

301. A state level control room (SEOC) at Forest Headquarters and 36 Division Level Control Rooms (DEOC) have been formed

for coordinating the activities to collect the details regarding human-animal conflicts in time and give instructions at field level.

302. During 2024-25, an amount of ₹48.85 crore was provided to mitigate and resolve human - wildlife conflicts at the earliest. This is enhanced to ₹70.40 crore by increasing the provision by ₹21.55 crore. ₹91.36 crore has been disbursed as compensation to the victims of wildlife attacks during the period 2016-21 as against ₹39.52 crore disbursed during 2011-16. Since this Government came to power, an amount of ₹129.51 crore has been disbursed till date in this regard.

303. In addition to the currently functioning 19 Rapid Response Teams, new RRTs have been formed and started functioning in 9 Forest Divisions also. The number of RRTs in the state has reached a total of 28 with this.

304. By creating fresh Beat Forest Officer posts, appointments have been given to 500 persons belonging to the forest dependent Scheduled Tribe community through PSC in 2023.

305. The scheme ‘ Mission Solar Fencing 2024’ has been implemented across the state to operationalize the defunct solar fences with utmost importance.

306. To achieve zero mortality from snake bite in the state within the next five years, the project ‘ Snake Envenomation Zero

Mortality Kerala' will be implemented.

307. ₹25 crore is provided for the Forest Protection Scheme including components like various forest conservation activities and elimination of wild animal attack.

308. ₹50.30 crore is earmarked for the strengthening of Forest Protection Activities and infrastructure development.

309. ₹3.50 crore is earmarked for improving the elephant sanctuaries at Periyar, Anamudi, Nilambur and Wayanad including the same under the Project Elephant. ₹2 crore is earmarked for Kottur Elephant Rehabilitation Centre.

Rural Development

310. An amount of ₹7098.74 crore is provided for the Rural Development Sector in 2025-26. This is ₹598.75 crore more than the previous year.

311. An amount of ₹3875.76 crore will be made available as wages in Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme by increasing the average days of employment and taking steps to ensure the livelihood security of the registered workers and creating 10.50 crore days of employment in the year 2025-26.

312. An amount of ₹80 crore is provided as state share for the scheme Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana (PMGSY). An amount of ₹120 crore is anticipated as Central share.

313. Apart from the state share for the PMGSY Scheme, ₹23.60 crore is earmarked towards tender excess, utility shifting, quality assessment, maintenance works and meeting the expenditure of completion of roads remaining in PMGSY I and II.

314. An amount of ₹2 crore is provided to set up information centers in Block Panchayats where no such centers exist.

315. As part of the intense efforts to attain the goal of Extreme Poverty Free Kerala by 1st November 2025, 44539 families (69.59%) out of 64006 families identified through survey have been liberated from extreme poverty as of now. 11814 families will be lifted out of poverty thenceforth. ₹60 crore is provided for giving gap funds. This is ₹10 crore more than the previous year.

316. ₹20.20 crore is earmarked for Continuing Education Programme being implemented by the Kerala State Literacy Mission Authority (LEAP Kerala Mission) through 4000 plus centres.

Local Self Government

317. ₹10 crore is earmarked for Operation Breakthrough Project to

solve water logging in Ernakulam City.

318. An amount of ₹3 crore is earmarked for land purchase and construction of LSGD complex.

319. An amount of ₹56 crore as state share is earmarked for the scheme Deen Dayal Antyodaya Yojana- National Livelihood Mission and its sub schemes, implemented by Kudumbashree as nodal agency. An amount of ₹84 crore is expected as central assistance.

Kudumbashree Mission

320. An amount of ₹270 crore is earmarked for improving Kudumbashree's micro enterprises, local economic development, micro finance and activities in agriculture and animal husbandry sectors.

321. The allocation for Kerala Institute of Local Administration (KILA) for strengthening training programmes is enhanced from ₹28 crore to ₹29.32 crore.

322. An amount of ₹9 crore is provided for the various activities of Kerala Government's e-governance project 'Information Kerala Mission'.

323. An amount of ₹7.50 crore is provided as state share for the scheme ‘ Swachh Bharath Mission’ . ₹11.25 crore is anticipated as Central assistance.

324. The provision for Suchitwa Keralam Scheme is enhanced from ₹25 crore in 2024-25 to ₹30 crore to achieve the goal of ‘ Malinya Muktham Navakeralam’ with the co-ordination of various agencies.

325. The Wayanad Development Package has been launched for the sustainable development of Wayanad district. An amount of ₹85 crore is provided in the financial year 2025-26 with an addition of ₹10 crore.

Co-operation

326. An amount of ₹21.72 crore is earmarked for providing loan, share capital, working grant and subsidy to different categories of co-operatives implementing job oriented programmes.

327. An amount of ₹7 crore is earmarked for improving the efficiency of SC/ST Co-operatives and making them profitable.

328. **An amount of ₹7.50 crore is earmarked for the new scheme** to provide assistance to develop an online mobile application to buy agricultural products.

329. ₹10 crore is earmarked for providing working capital to Wayand Brahmagiri Development Society and for its modernisation.

330. ₹10 crore is provided to RUBCO for its modernisation and as working capital.

Irrigation and Flood Control

331. A total amount of ₹609.85 crore is provided for the Irrigation, Flood Control and Costal Area Development sector in the financial year 2025-26. This is ₹21 crore more than the previous year.

Major and Medium Irrigation

332. An amount of ₹239.32 crore is earmarked for Major and Medium Irrigation, ₹190.96 crore for minor irrigation and ₹178.07 crore for Flood Control and Coastal Zone Management.

333. An amount of ₹14.10 crore is earmarked for renovation of CADA canals, field channels and drains.

334. An amount of ₹30 crore is provided for the Idamalayar Irrigation project by constructing a 27.25 km long lower canal, 7.58 km long link canal and bifurcating the main canal.

335. An amount of ₹10 crore is provided for Muvattupuzha Valley Irrigation Project and ₹27 crore for Karappuzha Irrigation Project. An amount of ₹10 crore is provided for the activities of the Kallada Irrigation Project.

336. An amount of ₹77.22 crore is provided for Cauvery Basin Projects.

337. A detailed project report will be submitted to RIDF for the remaining works of Banasura Sagar Project which aims to irrigate 2800 hectare land. An amount of ₹20 crore is provided for the project.

338. An amount of ₹3 crore is additionally provided for the completion works of Pattissery Dam and Canal system under the Chengalar scheme, thereby increasing the allocation to ₹17 crore.

339. An amount of ₹30 crore is provided for Dam Rehabilitation and Improvement Project (DRIP) Phase II.

340. An amount of ₹5 crore is earmarked for the Renovation of Kuttiyadi Irrigation Project and ₹12 crore for the renovation of canals under Chitturpuzha Irrigation Project.

341. An amount of ₹13 crore is provided for the Renovation of Main

Canal, Branch Canal and Distribution Network of Pazhassi Irrigation Project.

342. An amount of ₹ 1 crore is provided for the renovation of **Kanjirapuzha Irrigation Project.**

343. An amount of ₹5 crore is provided for the activities to drain out the excess water to the sea through Thottappally Spill Way as a solution against flood.

344. The construction of a mini dam of 1.20 cubic metre storage capacity along with regulator in Meenachil River basin will be helpful to store water upto a stretch of 9 Km and for the development of farm sector. An amount of ₹3 crore is earmarked for the construction of a mini dam with Regulator-Cum-Bridge of 75 meters length at Arunapuram in Pala Municipality.

345. Permission will be given for dredging to deepen the reaches of Vembanad Lake including the Aroor stretch to tackle the threat of floods. ₹10 crore is earmarked for this.

Minor Irrigation

346. An amount of ₹192.46 crore is provided for Minor Irrigation Sector. This provision is ₹27.68 crore more than the previous

year.

347. An amount of ₹22 crore is earmarked for the scheme to assess the availability of ground water and also for providing facilities for the development of ground water resources of the state.

348. An amount of ₹30.68 crore is provided for the new **Micro Irrigation Scheme.**

349. An amount of ₹17 crore is provided for Lift Irrigation Scheme, ₹71.10 crore for Minor Irrigation Class-I Project and ₹22.50 crore for Minor Irrigation Class-II Project.

350. ₹100 crore is provided for the infrastructure development activities in Kuttanad which is implemented with NABARD (RIDF) loan also.

351. An amount of ₹57 crore is provided for various activities of flood control in Kuttanad.

352. ₹15 crore is earmarked for various coastal conservation activities under the Irrigation Department.

Energy

353. After this Government assumed office, there has been an

increase of 1306.238 Megawatt in domestic electricity production. Of this, 148.55 Megawatt was through hydroelectric projects and 1157.688 Megawatt was through Solar Power Plants. Thottiyar Hydroelectric Project having an installed capacity of 40 Megawatt and expansion works of the 60 Megawatt Pallivasal Hydroelectric Project were completed.

354. Through Soura Project of KSEB, Solar Power Plants having an installed capacity of 229.528 Megawatt on 49530 roof tops were completed.

355. An amount of ₹1156.76 crore is earmarked for Energy Sector.

356. Pumps and Storage Projects will be widely and timely implemented to enhance electricity production. ₹100 crore is additionally earmarked for implementing this special scheme.

Kerala State Electricity Board Limited

357. Sir, Total outlay of ₹1088.80 crore is provided for Kerala State Electricity Board Limited in 2025-26.

358. Total outlay of ₹10 crore is earmarked for Pazhassi Sagar Project being implemented in the Pazhassi Irrigation Barrage under Irrigation Department.

359. ₹2 crore is allocated for Maripuzha Minor Hydro Electric Project and ₹12 crore is provided for other minor hydroelectric projects in addition to this. Urgent steps will be taken to start small scale hydroelectric projects wherever possible.

360. ₹370 crore is set apart for transmission networks. ₹20 crore is provided for the renovation and modernization of existing hydroelectric stations.

361. An amount of ₹430 crore is provided for the ‘Dyuthi Project’, intended to bring down the commercial loss.

362. Battery Energy Storage system (BES) stores the low tariff electricity received during day time and supplies it during night time. The 500 Mega Watt BES allotted to the state will start functioning at Mylatti in Kasargod in 2026. ₹5 crore is provided specifically for implementing Battery Energy Storage system.

363. Innovation fund and ESCOT (Energy Saving and Co-ordination Team), which aims to implement energy conservation and novel activities in the energy Sector is provided with ₹41.22 crore.

364. ₹67.96 crore is provided for the Non-Conventional and Renewable Energy Sector, including the provision of ₹51.10 crore for ANERT.

365. ₹31.50 crore is allocated for the renewable energy projects/ programmes. ₹5 crore is earmarked for the electrification of remote tribal hamlets.

366. ₹5 crore is set apart for installing solar panels in Scheduled Caste/ Tribe Nagars.

367. ₹6.5 crore is earmarked for implementing Green Hydrogen Projects.

Industries

368. Developer permits were given to 31 private industrial parks to ensure land availability to the industrial sector. ₹165 crore could also be disbursed as subsidy to 3193 entrepreneurs under the Entrepreneur Support Scheme.

369. The total outlay of the Industrial Sector for the year 2025-26 is ₹1831.36 crore.

370. ₹254.93 crore is earmarked for the Small Scale Industries. ₹ 18 crore is for the infrastructural development of development plot/estates, ₹10 crore for the construction of multi-storied Industrial Estates and ₹7.4 crore for the development of Industrial Parks and Areas through public - private partnership model.

371. ₹20 crore is earmarked for the developmental activities in KSDP Alappuzha, the public sector undertaking which plays an important role in the State's drug production sector.

372. An amount of ₹80 crore is provided for the Entrepreneur Support Scheme for providing start-up, investment and technical supports to the eligible entrepreneurs/units.

373. ₹17.06 crore is allocated as margin money grant for Nano Enterprises.

374. ₹48.01 crore is earmarked towards the special package scheme for the Micro, Small and Medium Enterprises.

375. ₹6 crore is earmarked for various activities of plantation sector, which includes ₹3 crore for the preliminary activities for setting up of 'Climate Smart Coffee Project' in Wayanad.

376. ₹7 crore is allocated for the development of the Commerce Sector.

377. ₹4.11 crore is provided for the Handicrafts Industries Sector.

Tourism Souvenirs

378. Sir, An amount of ₹25 lakh is allotted to Handicraft Development Corporation for preparing souvenirs, that bear

unique indication of Kerala like Aranmula Mirror, Kathakali figurine and Theyyam etc.

379. ₹56.89 crore is set apart for the Handloom and Power loom Industries sector. This includes ₹5.30 crore towards the Government contribution to the Handloom Co-operative Societies, HANTEX and HANVEEV, ₹4.50 crore for strengthening share capital base of HANTEX and HANVEEV, ₹6.95 crore for the setting up of integrated Handloom Villages and various promotion and development schemes and ₹11.20 crore for the production, marketing and training for the Handloom and Power loom sector. ₹5 crore is additionally included for assisting handloom co-operatives.

380. **₹5 crore is earmarked for the new scheme** ‘ Product Promotion Assistance for Premium Products’ in Handloom sector.

381. **A new scheme of ₹20 crore for the rejuvenation of HANTEX is announced.**

382. ₹6 crore is provided for the comprehensive revival scheme for co-operative spinning mills under TEXFED.

383. ₹3 crore is provided for Handloom Co-operatives.

384. A total outlay of ₹107.64 crore is earmarked for the Coir Sector.

385. ₹22 crore is earmarked for the mechanization, regulated mechanization and infrastructure development of coir industry and ₹38 crore for ensuring price stabilization of coir products and coir fibre. ₹5 crore is additionally included for the Coco Peat Industries Development Project which has high commercial potential.

386. ₹13.50 crore is set apart for the rejuvenating scheme of Coir Co-operative societies.

387. ₹15.70 crore is earmarked for implementing various projects in Khadi and Village Industries Sector.

388. ₹53.36 crore is earmarked for Cashew Sector. Out of this, ₹3.05 crore is set apart for Kerala State Cashew Development Corporation, ₹3 crore for CAPEX, ₹6.31 crore for the Kerala State Agency for the Expansion of Cashew Cultivation and ₹41 crore for the Kerala Cashew Board.

389. An amount of ₹30 crore is allocated as cashew sector revival fund. ₹5 crore is earmarked for the diversification of production.

390. An amount of ₹2 crore is earmarked for creating women friendly working environment in the private cashew industries sector and ₹2 crore for the revival of small and medium cashew factories through interest subvention for loans and capital grant.

391. ₹795.09 crore is set apart for the Medium and Large scale Industries. This is ₹22 crore more than the previous year.

392. The total outlay for the Kerala State Industrial Development Corporation is ₹127.50 crore.

393. An amount of ₹6 crore is set apart for KSIDC to formulate and implement special programmes for attracting national/international multi sectoral investments.

394. ₹11.50 crore is allocated for KSIDC Industrial Parks and ₹10.68 crore for Industrial Growth Centers.

395. ₹4 crore is earmarked for Maritime Cluster Project in the land owned by Kerala Constriction Components Limited (KCCL) in Kochi.

396. ₹22 crore is allocated for the project envisaged to uplift Kerala as a centre with investment friendly environment at international level.

397. ₹9 crore is earmarked for the Chief Minister' s Special Assistance Scheme which is envisaged to make the MSMEs and Startups self-sufficient and empowered.

398. **₹4 crore is provided for the new scheme intended for the**

revival of stressed and sick industries.

399. ₹15 crore is provided for the Sustainable Industry Incentive Scheme.

400. ₹16 crore is earmarked for Life Science Park and ₹21.92 crore for Medical Devices Park.

401. ₹9 crore is allocated for Kerala Rubber Limited. Steps will be taken to complete the projects in a time bound manner.

402. An amount of ₹346.31 crore is provided to KINFRA which includes ₹19.50 crore for activities of KINFRA Film and Video Park. This is ₹22 crore more than the previous year.

403. ₹9 crore is earmarked for Water Supply Works in Info Park, Smart City and KEPIP.

404. ₹30 crore is earmarked for the infrastructure facilities of Kochi Petro Chemical Park.

405. ₹6.50 crore is set apart for establishing water treatment plant of 12.5 MLD capacity and water supply pipelines in KINFRA Integrated Industrial Textile Park at Palakkad.

406. ₹20 crore is set apart for the Exhibition Centre proposed to be

set up at Kakkanad by KINFRA.

407. ₹20 crore is provided for the Convention cum Exhibition Centre to be started in the proposed Vizhinjam Development Zone.

408. ₹200 crore is earmarked for Kochi-Palakkad Hi-tech Industrial Corridor, which forms the part of Kochi-Bengaluru Industrial Corridor.

409. ₹275.10 crore is earmarked for the comprehensive financial restructuring projects for the rejuvenation of public sector undertakings by providing viability gap funding as well.

410. ₹20 crore is earmarked for installing Electronic Package Testing Facility under Kerala State Electronics Development Corporation (KELTRON).

411. **₹5 crore is earmarked for establishing a new Industrial/Food Park in Kollam district**.

Minerals

412. Sir, ₹7 crore is earmarked for various activities in Mineral Sector.

Information Technology

413. Sir, The objective of the new IT Policy is to lead Kerala into the global leadership arena in the Digital Revolution. In order to achieve this objective, an outlay of ₹517.64 crore is earmarked for the various objectives related to the Information Technology. This amount is ₹10.5 crore more than the previous year.

414. ₹134.03 crore is allocated for the activities of Kerala State IT Mission. This is ₹16.85 crore more than the previous year.

415. ₹15 crore is earmarked for installing Wi-fi Hotspots in prime locations.

416. ₹10.80 crore is earmarked for the activities of CERT-Kerala for cyber security by increasing the provision by ₹9.80 crore.

417. Activities to formulate State' s new IT Policy is in the final stage. An amount of ₹20 crore more than the previous years allocation is earmarked for implementing the activities based on the new policy and for other IT related activities.

418. ₹16.95 crore is earmarked for the activities of IIITM-K.

419. ₹10 crore is additionally provided to the Fund of Funds of Startup Mission.

Emerging Technology Hub

420. Sir, ₹5 crore provided for the continuing activities of Emerging Technology Hub started under the aegis of Kerala Start-up Mission.

421. ₹25.81 crore is earmarked for the activities of Digital University.

422. ₹80 lakh is earmarked for the completion of the existing works and continuance of the activities of Centre for Digital Transformation in Culture.

423. ₹2 crore is earmarked for Digital Arts School Kerala and ₹3 crore for Digital Museum Kerala.

424. **Digital University has signed MoU with Oxford University for academic collaboration. Ph.D Scholarships/ Doctoral Studentships can be obtained through Oxford University internal funding mechanism (GEMS). ₹2 crore is earmarked for this purpose.**

Graphene Aurora

425. Sir, The primary objective of the Graphene Aurora is the setting

up of a self-sufficient Section 8 company for facilitating the large scale adoption by the consumers, commercialization and nourishing the emerging Graphene technology and innovation eco system. ₹3.80 crore is earmarked for this purpose.

426. ₹4.5 crore is provided as state share for the activities of India Innovation Center for Graphene.

427. ₹7.45 crore is earmarked for the activities of International Centre for Free and Open Source Software.

428. ₹21 crore is earmarked for Technopark Thiruvananthapuram, ₹21.60 crore for Info park Kochi and ₹11.50 crore for Cyber Park Kozhikode.

429. ₹24.71 crore is earmarked for the activities of the public sector undertaking KSITL.

430. ₹52.50 crore including ₹15 crore as NABARD RIDF loan is allocated to Kerala Space Park.

431. ₹100 crore is earmarked for providing network infrastructure facilities to Kerala Fiber Optic Network Ltd.

432. ₹90.52 crore is earmarked for the activities of Kerala Startup

Mission. Out of this ₹20 crore is set apart for Technology Innovation Zone in Kochi and ₹70.52 crore for the programmes associated with Youth Entrepreneurship Development Programmes.

Transport and Communication

433. Sir, The total budget outlay for the development projects in the transport sector is ₹2065.01 crore. It is ₹88.97 crore more than the previous year’ s allocation.

434. The outlay of Roads and Bridges is ₹1157.43 crore, ₹198.84 crore is provided for the Road Transport and ₹133.02 crore is earmarked for Inland Water Transport sector.

435. The allocation for Ports, Light Houses and Shipping is enhanced to ₹93.72 crore from the previous year’ s allocation of ₹73.72 crore.

436. Allocation of ₹82.70 crore is earmarked for Department of Ports and Kerala Maritime Board.

437. ₹65 crore is earmarked for the development of non-major ports of Azheekkal, Beypore, Kollam, Vizhinjam, Ponnani, Alappuzha, Kodungalloor, Thalasseri, Valiyathura, Vadakara, Kannur and Kasargod.

Sagarmala Project

438. Sir, Kollam port has been declared as an immigration checkpoint. The construction of 101 metre passenger berth has been completed under Sagarmala Project. Action has been initiated for establishing ship repairing unit in Kollam for fishing vessels, house boats etc… Construction of a floating drydock is also proposed in the port under this project.

439. It has been decided to develop the non-performing valuable assets including land and building kept idle in the ports of the State in collaboration with private investors. Expression of interest has been invited for commencing passenger ship services from Gulf region to Kerala, further action in this regard is pursuing. A viability gap fund of ₹10 crore is earmarked for the commercialisation of passenger ships, cruise ships and yachts.

440. Dredging costs ₹60 crore and construction of additional wharf costs ₹ 90 crore in the Beypore Port, construction of floating dry dock of ₹190 crore and construction of additional wharf costs ₹90 crore in the Kollam Port, dredging of ₹110.33 crore, construction of Sea piers in Valiyathura and Thalasseri cost ₹20 crore and construction of new wharf of ₹20.23 crore in the Ponnani Port are planned to be taken up on priority basis. Additional allocation of ₹50 crore is provided for the infrastructure development in ports.

441. Sanction has been accorded for ₹115.20 crore for the

construction of floating jetty and allied facilities in fishing harbours at Chellanam, Chettuva, Thanoor, Ponnani, Vellayil, Koyilandi in Malappuram and Kozhikode districts and fish landing centre at Munakkakadavu in Thrissur district.

442. ₹65 crore is earmarked for the development of Non-major ports. This amount includes the State plan share and Central share from the Sagarmala Project. This outlay is ₹19.80 crore more than the previous year' s provision.

Roads and Bridges

443. Sir, Kerala has taken a financial commitment of ₹2370.59 crore exclusively for the National Highway stretches of Thiruvananthapuram outer ring road, Ernakulam bypass and Kollam-Shenkottai green field.

444. The Government allocates ₹2134.50 crore for the Wayanad tunnel project, which is expected to be a huge impetus for the agriculture, trade, tourism sectors of the State.

445. 17,483.8 Km out of 29,522 Km roads in the State under Public Works Department have been upgraded to BM &BC grade.

446. The Government has not only fulfilled its assurance of completing 100 bridges in five years within a period of three

years but also is on the track of completing 150 bridges.

447. A total allocation of ₹4219.41 crore is earmarked for the Roads and Bridges sector which includes the non-plan provision of ₹3061.98 crore.

Public Works Department (Roads)

448. Sir, ₹87 crore is provided for the development and improvement of State Highways and ₹309 crore is provided for the development and improvement of Major District Roads.

Revision of DSR

449. Sir, The prevailing DSR 2018 of PWD works will be revised to DSR 2021.

Sabarimala Road Project

450. Sir, An amount of ₹545.13 crore has already been expended after this Government assumed office for the construction and maintenance of roads heading to Sabarimala.

451. Sanctions are already accorded for an amount of ₹5207.43 crore for the development of 48 roads in five major cities of Kannur, Kozhikode, Alappuzha, Kollam and Thiruvananthapuram by

KIIFB funding and the works are under progress. In addition to this, City Road Improvement Project (CRIP) has already been started with an estimate of ₹3097.48 crore for the development of roads in five major cities through Kerala Road Fund Board and ₹741.67 crore has already been spent.

452. ₹100 crore is earmarked for the Kerala State Transport Project Phase II for the activities of road safety and improvement of 363 Km roads.

453. ₹16 crore is provided for the Railway Over Bridge (ROB) works which are to be completed in the year 2025-26.

454. ₹15 crore is provided for the safety works in the major roads.

Public Works Department (Bridges)

455. Sir, ₹40 crore is provided for the construction, reconstruction and spill over payments of bridges and culverts along the State Highways.

456. ₹43 crore is set apart for the renovation and reconstruction of existing bridges. It is ₹18 crore more than the previous year's allocation.

457. ₹20 crore is earmarked for the construction and reconstruction of bridges situated in Tribal Nagars with the consent of from Forest Department.

Public Works Department (National Highways)

458. Sir, The improvement works for an amount of ₹509.83 crore are undergoing on 30 roads along 403 Km length. ₹62 crore is earmarked for the development of State Highways and Major District Roads.

459. ₹25 crore is earmarked for the traffic safety measures and traffic bottleneck solutions in the National Highways.

Road Transport

460. Sir, ₹198.84 crore is earmarked for Road Transport Sector. This is ₹29.5 crore more than the previous year’ s outlay.

K.S.R.T.C.

461. Sir, If the total amount allowed for KSRTC during the period of 2011-2016 was ₹1220.82crore, the first Pinarayi Vijayan Government had allowed an amount of ₹4923.58 crore during the period of 2016-2021. That is 4 times increase was allowed.

After reassuming the office, this Government has hitherto allowed ₹6864.22 crore to KSRTC. This amount is more than 5.6 times of that allowed during the period 2011-2016 and 1.4 times during the period of 2016-2021. KSRTC has been given an aggregate of ₹11787.80 crore since 2016.

462. This Government has already provided an amount of ₹178.96 crore for KSRTC for infrastructure development, modernization of depots and workshops and e-governance activities.

463. In the beginning of the year 2024 the number of off-road buses were 900, which could be brought down to average less than 500 by the end of September, 2024.

464. The public utilities are expanded by opening 15 Yatra Fuel Outlets and 2 lube shops along the State.

465. ₹38.70 crore is provided for infrastructure development, modernization of workshop, depots and ₹12 crore is provided for e-governance activities.

466. ₹107 crore is provided for the fleet modernization of KSRTC by purchasing modern diesel BS-VI buses in place of old buses.

467. An amount of ₹2 crore is earmarked for operationalising bus depots and bus services at Cheruthoni, Idukki.

468. ₹18.62 crore is provided for Road Transport Safety activities. It is ₹13.62 crore more than the previous year's provision.

469. ₹2 crore is earmarked for the construction of private bus stand at Chittur, Palakkad.

470. The e-mobility promotion fund aims for piloting Hydrogen fuelled vehicles, popularizing electric vehicles and promoting green mobility initiatives. ₹8.56 crore is earmarked for this fund.

Inland Water Transport

471. Sir, ₹133.02 crore is earmarked for Inland Water Transport Development. Out of this, ₹30.11 crore is provided for State Water Transport Department, ₹7.64 crore for Kerala Shipping and Inland Navigation Corporation and ₹95.27 crore for Costal Shipping and Inland Navigation Department.

472. ₹25.11 crore is provided for purchasing fuel efficient new boats and for expanding ferry services.

473. ₹3 crore is set apart for building a Cruise Vessel with modern facilities.

474. ₹95.27 crore is earmarked to Coastal Inland Navigation Department.

Kannur Airport

475. Sir, This Government has extended the support to the tune of ₹526.63 crore for the Kannur International Airport Limited for the infrastructure development of Kannur Airport, including land acquisition. In the year 2025-26 expenditure of ₹75.51 crore is estimated for the developmental activities of the Airport.

476. Kochi Metro Rail Project will be provided with ₹289 crore in the 2025-26 financial year. Action has been initiated for preparing plan for the Kochi Metro Phase II.

477. ₹159.60 crore is provided as EAP component for the Integrated Water Transport in Kochi.

478. ₹10 crore is additionally earmarked for the feasibility study and preliminary expenses for setting up Helipads/Heliports at the appropriate locations in the State for handling emergency situations and for helping tourism.

479. The estimate for the proposed Angamaly-Erumeli Sabari Rail Line Project was revised to ₹3,800.93 crore in the year 2023. For the implementation of this project necessary fund will be provided from the MIDP provision on the basis of actual necessity.

480. ₹50 lakh each is provided for the preparation of DPR and preliminary activities of Airstrips in Idukki, Wayanad and Kasaragod, with a total outlay of ₹1.50 crore. An amount of ₹50 crore is additionally earmarked to the setting up of sea plane water aerodrome facilities and small plane landing facilities in association with UDAN project.

481. ₹4.96 crore is provided for Sabarimala Greenfield Airport Project.

Tourism

482. Sir, Kerala has returned to the pre-covid stage in the matter of income generated from tourism sector. The turnover of tourism sector during the year 2023 was ₹43,647 crore.

483. ₹385.02 crore is earmarked for Tourism Sector. It is ₹33.60 crore more than the previous year' s allocation.

484. ₹13 crore is provided for the renovation works of the luxury premium resorts and wayside amenity centres under KTDC.

485. An initial amount of ₹5 crore is allowed for the construction of new Kerala House in Hydrabad akin to Delhi, Mumbai Kerala Houses.

486. ₹80 crore is earmarked for various marketing activities in National and International Tourism Markets.

487. ₹26.6 crore is earmarked for promoting cultural fetes including local cultural melas, festivals, traditional fairs etc.

488. ₹149 crore is earmarked for installing infrastructure facilities and the improvement of existing facilities in tourism destinations. It is ₹13 crore more than the previous year's outlay.

489. ₹3 crore is earmarked for implementing Idukki Moolamattam-Nadukani Pavilion Cable Cart Project in PPP model.

490. ₹30 crore is earmarked for the renovation of State Government Guest Houses, Yatri Nivas, Kerala Houses and construction of new buildings for Guest Houses and revitalisation of Heritage Guest Houses. It is ₹10 crore more than the previous year's outlay.

491. ₹14 crore is earmarked for implementing Muziris Heritage and Spice Route and River Cruise Heritage Spice Route Projects.

492. A marina will be constructed in Kollam for leveraging the tourism potential of Kollam. Through this, Kollam can be connected to the global tourism network along the Arabian Sea. ₹5 crore is provided for this project.

493. An amount of ₹2 crore is earmarked for constructions of toilets and maintenance of the existing ones in tourism centres.

494. An amount of ₹1 crore is earmarked for setting up Night Life locations in major cities.

495. ₹8.96 crore is earmarked for Champions Boat League.

Eco Tourism

496. Sir, An amount of ₹6 crore is provided for Zoological park at Puthoor in Thrissur.

497. An amount of ₹5 crore is provided to set up a new Biological Park in Kozhikode under the Forest Department with the broad objectives of promoting wildlife conservation, research, eco-tourism and environmental education.

498. An amount of ₹1 crore will be provided for starting Eco Tourism project at Sasthamkotta in Kollam.

499. It is proposed to develop a rope way at Ponmudi in Thiruvananthapuram as a part of eco friendly tourism. An amount of ₹50 lakh is earmarked for the feasibility study of this project.

500. Vanayathra project aims to promote growing interest in trekking among tourists. An amount of ₹3 crore is set apart for this project.

501. ₹5 crore is provided for creating a model tourism destination aligning with construction code, fixed construction pattern, colour themes, aesthetic designs as envisaged in the Design policy published by Government of Kerala.

Science and Technology and Environment

502. Sir, ₹10 crore is provided for establishing a supercomputing centre with potential of having common facility for modern computation modelling and simulation which is accessible to all educational and research institutions in the State.

503. ₹64.20 crore is earmarked for the various developmental activities of seven research institutions under the KSCSTE which are conducting research activities in selected fields.

504. ₹ 50 crore is earmarked for the Institute of Advanced Virology for its various activities and to work in the network of higher virology institutes in the international level.

505. Starting a new autonomous institution by the name " Institute of Advanced Crop Breeding" was announced in the previous

budget. Its activities have been started. ₹2 crore is earmarked in the financial year 2025-26 for ‘ Institute of Advanced Crop Breeding’ .

Net Zero Carbon Kerala

506. Sir, ₹2 crore is set apart for expanding the Net Zero Carbon Scheme into 500 LSG’ s.

General Education

507. Sir, Since this Government assumed office, the construction of 376 school buildings have been completed by KIIFB. Construction of more than 400 school buildings are progressing.

508. Appointment of 30564 teaching posts and 2612 non-teaching posts have been made after May 2021.

509. ₹27.61 crore has been disbursed towards the LSS, USS scholarship arrears to the students.

510. Through Vidyakiranam and Hi-tech Schemes 47673 and 16500 Laptops have been disbursed respectively within two years.

511. This Government is implementing comprehensive reformations in education sector in Kerala. The school curriculum has been

revised timely and comprehensively. 4 year degree system has been implemented in higher education sector. The syllabus, curriculum and learning model in the higher education section are going to be revised according to the need of the era. For hassle free implementation of these reformations, comprehensive training programme on reformations and new learning models will be imparted to school teachers and faculties in higher education sector. A total outlay of ₹7 crore is earmarked for this purpose, which includes ₹5 crore for school education and ₹2 crore for higher education sector.

512. A total outlay of ₹ 2391.13 crore is earmarked for the Education Sector in the Financial Year 2025-26. This is ₹111.84 crore more than that of the previous year. An amount of ₹1083.82 crore is set apart for School Education Sector.

513. An amount of ₹84.28 Crore is earmarked for the basic infrastructural development of Government schools.

514. An amount of ₹60 crore is set apart for the construction of new blocks/rooms with modern facilities including smart class rooms, infrastructural development of educational offices, woman friendly wash rooms and toilets in schools.

CM-KID Scholarship

515. Sir, The existing LSS, USS scholarship exams being conducted for the IVth & VIIth standard students in public schools is

renamed as CM -KID (Chief Minister' s Knowledge Intelligence and Diligence Scholarship).

516. An amount of ₹10 crore is earmarked for having a barrier free atmosphere for differently abled children in schools through special learning aids/equipment.

517. The Education Department owns a number of century-old heritage buildings noted for their Kerala style. For the renovation and conservation of these buildings, an amount of ₹2.8 crore is earmarked for this purpose.

518. An amount of ₹37.80 crore is allocated for various activities for improving academic excellence.

519. An amount of ₹44 crore is set apart for various student centric schemes.

520. An amount of ₹150.34 crore is earmarked for the Free School Uniform Project.

521. An amount of ₹62 crore is set apart for providing financial assistance to the institutions which are engaged in taking care of mentally challenged children.

522. An amount of ₹38.5 crore is set apart for the various activities of KITE.

Higher Secondary Education

523. Sir, A total outlay of ₹74.86 crore is earmarked for the developmental activities of Higher Secondary Education Sector.

524. An amount of ₹7.90 crore is earmarked for the scholarship scheme. The scholarship at the rate of ₹5,000/- per annum is admissible to students of Government/Aided Higher Secondary Schools and belonging to BPL category who are bright at studies.

525. An amount of ₹340 crore is earmarked as State share for the centrally sponsored scheme ' Samagra Siksha Abhiyan' . Out of this, an amount of ₹55 crore will be met from the State plan fund and the remaining fund will be provided from the provision of Local Self Government Institutions. An amount of ₹20.50 crore is earmarked for various specific activities implemented by the Project Directorate of Samagra Siksha Abhiyan.

526. An amount of ₹402.14 crore is earmarked for the Mid-Day Meal Programme ' PM Poshan' envisaged for improving the nutritional standards of children. Out of this amount, ₹150 crore is the matching state share to the central assistance and the remaining ₹252.14 crore is set apart for meeting the additional

expenses including that of egg and milk.

527. A new scheme will be implemented through SCERT for ensuring the efficiency of school teachers. An amount of ₹5 crore is earmarked for this scheme.

Higher Education

528. Sir, Four universities in the state have secured 8,9, 10, and 11th positions in the NIRF list two achieved A++ accreditation and three achieved A+ accreditation of NAAC. Our sixteen colleges have found place in the list of 100 best colleges in the country.

529. Common education calendar has been derived and implemented for all universities in the State.

530. Steps are being taken for establishing campus industrial parks annexed to all Higher Education Institutions in collaboration with Industries Department.

531. ₹37.20 for Kerala University, ₹33.80 crore for Calicut University, ₹38.45 crore for M.G. University, ₹22.05 crore for Sree Sankaracharya Sanskrit University, ₹34 crore for Kannur University and ₹12.25 crore for NUALS is earmarked for the various activities of the universities.

532. An amount of ₹11.35 crore is earmarked for the various activities including construction of ladies hostel and F.Y.U.G.O building in Thunchathu Ezhuthachan Malayalam University.

533. An amount of ₹13.40 crore is set apart for establishing centres of excellence in Higher Education Sector.

C.M-Researchers Scholarship (CMRS)

534. Sir, A new scheme **' C.M-Researchers Scholarship'** is announced for giving a monthly fellowship at the rate of ₹10,000/- per month to regular/full time PhD scholars registered with Universities/Higher Education Institutions in the State who are not receiving any other fellowships of Central Government or State Universities. An amount of ₹20 crore is earmarked for this.

535. An amount of ₹13 crore is earmarked for various activities of Kerala Council for Historical Research.

536. An amount of ₹35.10 crore is earmarked as plan provision for various activities implemented through ASAP.

537. An amount of ₹11 crore is earmarked for the developmental activities of the K.R. Narayanan National Institute of Visual Science & Arts, which provides knowledge, familiarisation and

effective training to youngsters on global technological advancements in visual science and arts arena. This is twice the previous year’ s provision.

538. An amount of ₹9.20 crore is earmarked for the developmental and academic activities of the Sree Narayana Guru Open University at Kollam, which is the only open university in the state. It is planned to purchase land and complete Ist Phase construction of the building in the year 2025-26. ₹ 30 crore is earmarked for this.

539. An amount of ₹165.44 crore is allocated for various schemes implemented under the Directorate of Collegiate Education for academic outreach and quality assurance in academics. This is ₹32 crore more than the allocation of the previous year.

540. An amount of ₹36.7 crore is earmarked for extending scholarships to eligible college students.

541. An amount of ₹9.75 crore is earmarked for the project ensuring academic excellence in the field of teaching/learning/research.

542. An amount of ₹30 crore is earmarked as State share for the project Rashtriya Uchchathar Shiksha Abhiyan (RUSA).

Technical Education

543. Sir, An amount of ₹266.30 crore is earmarked for the various activities of the Technical Education sector. This is ₹19 crore more than the previous year's allocation.

544. An amount of ₹31.25 crore is set apart for the activities of Cochin University of Science and Technology. Out of this ₹4.5 crore is earmarked for the strengthening of existing centres and ₹1 crore for setting up a center of excellence.

545. An amount of ₹24.10 crore is earmarked for various activities of A.P.J. Abdul Kalam Technological University.

546. An amount of ₹8.58 crore is allocated for the various activities of LBS Centre for Science and Technology.

547. A total plan outlay of ₹29.30 crore is set apart for the various activities of Kerala State Science and Technology Museum. Out of this, ₹5 crore is provided for establishing a new science museum at Kottarakkara. ₹25 crore will be allowed for the completion of Science City, Kottayam in 2025-26. ₹10 crore is earmarked in the first phase.

548. An amount of ₹32.50 crore is earmarked for the activities of Institute of Human Resources Development (IHRD). ₹10 crore is earmarked for new campus industrial parks.

549. An amount of ₹40.30 crore is earmarked for developmental activities of Government Engineering Colleges in the State.

550. An amount of ₹42.89 crore is allocated for the developmental activities of Government Polytechnic Colleges.

Art & Culture

551. Sir, The allocation for ' Arts & Culture' Sector is enhanced to ₹197.49 crore from the previous year' s provision of ₹170.49 crore.

552. The first Cultural Complex has been established in Kollam in the name of Sree Naraya Guru as part of the scheme for starting cultural complexes in all districts. Construction of cultural complex in Palakkad and Kasargod districts has been completed.

N.Ramachandran Art Gallery

553. Sir, State Government has reached into an agreement with the family of renowned artist A. Ramachandran for handing over his paintings worth around ₹300 crore at free of cost. Steps have been completed for starting art gallery in the Sree Narayana

Guru Cultural Complex, Kollam. In addition, the total renovation of Archaeological Museum in Padmanabhapuram Palace has been completed.

554. An amount of ₹6 crore is earmarked for the conservation activities of various structures having archaeological value, ₹4 crore for the scheme associated with District Level Archaeology/Heritage museums and ₹7.50 crore for various plan activities of Archives Department. An amount of ₹10 crore is earmarked for the protection of ancient building in the State and ₹5 crore is set apart for the conservation of old Buddhist Centres at Mavelikkara and Thakazhi.

555. An amount of ₹28.30 crore is earmarked for the activities of Museums and Zoos in the State and an amount of ₹3.5 crore is earmarked for the activities of A.K.G Museum.

Ayyankali Hall

556. Sir, An amount of ₹1 crore is provided for the modernisation of Ayyankali Hall, which was the seat of Sree Moolam Assembly, by keeping its old tradition and legacy.

557. An amount of ₹1 crore is earmarked for the preparation of DPR and connected activities of the proposed Zoo-Cum-Safari Park at Thaliparamba, which is a novel institute of its kind in the State.

558. Arteria, a public art form which decorates the streets of Thiruvananthapuram will be expanded to other cities. For this an amount of ₹2 crore is earmarked.

559. It is proposed to establish a Photography Museum in the State. An amount of ₹50 Lakh is earmarked for the DPR preparation and allied works of the museum.

560. An amount of ₹5 crore is earmarked for the infrastructural developmental activities in the prime location of Thekkinkadu Maidhanam of Thrissur Pooram precinct.

561. An amount of ₹5 crore is earmarked for establishing a History and Maritime Museum at Kollam showcasing the history and maritime heritage of Kollam District.

562. An amount of ₹21 crore is earmarked for the developmental activities of Kerala State Film Development Corporation, which owns 17 film theatres spread all over Kerala. Out of this, an amount of ₹3 crore is set apart for the construction of new theatres at Palayad (Kannur) and Munnar (Idukki).

563. Kairali, Sree & Nila theatres in Thiruvananthapuram under KSFDC have been renovated with the requirements of current time. The renovation works of Kairali theatre in Thrissur is in

the last lap. Construction of new theatres at Alagappa Nagar, Vaikom, Payyannur and Kayamkulam are progressing.

564. Kerala is the first State to have OTT platform under Government. The OTT platform ' C-Space' is running through KSFDC.

565. ₹2 crore is provided for Kerala State Film Development Corporation for developing e-ticketing system for theatres in the State.

Chalachithra Museum

566. Sir, Steps are underway to establish a Chalachithra museum at Chithranjali Studio for showing the rich heritage of Malayalam cinema.

567. An amount of ₹3.45 crore is set apart for Kerala Sahithya Academy, ₹9 crore for Kerala Sangeetha Nataka Academy, ₹5.75 crore for the Kerala Lalithakala Academy and ₹3.25 crore for the various activities of Kerala Folklore Academy.

568. An amount of ₹14 crore is earmarked for Kerala State Chalachithra Academy. Out of this, ₹1.40 crore is expected to benefit women.

569. An amount of ₹5 crore is set apart for the various activities including infrastructure development of the existing five Bala Bhavans. This includes an amount of ₹2 crore for the construction of multi-storied building at Kollam Jawahar Bala Bhavan.

570. A new block has already been constructed at a cost of ₹11.5 crore for the Manakkulam Mukunda Raja Smaraka Academy under the Kerala Kalamandalam Deemed University. In this financial year, an amount of ₹24.50 crore is earmarked for the activities of the University.

571. An amount of ₹30 crore is allocated for the Directorate of Culture for the activities to conserve and promote the unique culture of the State.

572. An amount of ₹13 crore is earmarked for the scheme ' Diamond Jubilee Fellowship for Young Artists' implemented for encouraging young artists and promoting regional cultural development. Out of this ₹4.55 crore is earmarked for women. ₹3 crore is set apart for conducting art performances of Vajra Jubilee artists.

573. In order to improve the living conditions of folk artists and craftsmen, Rural Art Hub Scheme will be implemented in collaboration with National/International Organizations. An

amount of ₹5 crore is earmarked for this. This is ₹2.25 crore more than the previous year’ s allocation.

574. A multi-oriented cultural centre will be set up at Pinarayi, Kannur. An amount of ₹50 Lakh is provided for this new scheme.

Sports and Youth Affairs

575. Sir, Works amounting to the tune of ₹3,000 crore have been implemented in the sports sector for last 8 years. During the above period appointments have been given to 711 sports persons in Government service.

576. An amount of ₹145.39 crore is earmarked for the schemes related to the development of Sports and Youth Affairs. This is ₹18 crore more than the previous year’ s allocation.

577. Government intends to set up a Sports Development Fund (SDF) by mobilizing resources in private sector through various means in addition to Government grants related to sports. An amount of ₹8.40 crore is earmarked for this.

578. The Kerala Sports Policy 2023 aims to foster sports excellence, improve public health and stimulate economic growth through Sports Basic Infrastructure Development Scheme 2025.

579. In order to achieve these objectives, Build Operate Transfer (BOT), Renovate Modernise Operate (RMO) models will be implemented for encouraging private investment through Public Private Partnership and for setting up/maintenance of most modern basic sports infrastructure facilities.

580. An amount of ₹5 crore is provided for constructing new synthetic track for Kerala University.

581. An amount of ₹18.80 crore is earmarked for the activities of sports related infrastructure.

582. An amount of ₹6.50 crore is earmarked for implementing various projects in sports sector including ‘ Healthy Kids’ .

583. A total amount of ₹14.50 crore is earmarked for G.V Raja Sports School at Trivandrum and sports division at Kannur.

584. An amount of ₹18 crore is earmarked for setting up rural play grounds as part of the scheme ‘ One Sport Facility/Play Ground in every Panchayath’ . Play grounds will be set up in 124 panchayaths. Out of which 4 have been completed and construction of 91 are progressing. Action has been initiated for starting playgrounds in around 450 Local Self Government Institutions.

585. Model Sports Academies will be setup in PPP mode. An amount of Rs. 1.20 crore is earmarked for this purpose.

586. An amount of ₹5 crore is set apart for sports industry for manufacturing sports equipment.

587. An amount of ₹39 crore is earmarked for the various schemes of Kerala State Sports Council and ₹17 crore is set apart for the activities of Kerala State Youth Welfare Board.

588. An amount of ₹24.88 crore is earmarked for extending the activities of Kayika Kshamatha Mission and for improving the sports infrastructure facilities.

Medical and Public Health

589. Sir, Liver transplantation surgery has been realised in the Medical college of Kottayam and Thiruvananthapuram. The ultra-modern treatment facility of robotic surgery has been started in Regional Cancer Centre and Malabar Cancer Centre.

590. Kerala is the state which has given free treatment to highest number of persons in the country. During the period of last three and half years free treatment of ₹6,788 crore has been given to

25.17 lakh people. Treatment costing ₹6,271 crore has been given under Karunya Aarogya Suraksha Padhathi (KASP) to 24.06 lakh persons, treatment of ₹473 crore under Karunya Benevolent Fund to 62,122 persons and treatment of ₹1,736 crore to 8.49 lakh children under Arogya Kiranam Project at free of costs. Also, medicines costing ₹2,700 crore have been distributed free of costs through KMSCL during the above period.

591. Ernakulam General Hospital has emerged as the first hospital at district level which successfully performed cardiac surgery, minimal invasive cardiovascular surgery and kidney transplantation surgery. G-GAITER which helps to regain the mobility of physically retarded by using artificial intelligence and robotic solutions has been installed in the Thiruvananthapuram General Hospital, which is the first hospital in the country to have such a facility in the Government sector.

592. Accolades from the World Health Organisation have been received for implementing the action plan for comprehensive palliative care. Health and Women & Children Department have received 28 awards of national and international level.

593. Overall plan outlay for Medical and Public Health Sector is enhanced to ₹2,915.49 crore. This is ₹97.96 crore more than the previous year's allocation.

594. ₹5.4 crore is earmarked for Health Services Department for the activities of pain and palliative care which includes 1 crore for setting up of palliative care grid. It is in addition to the amount spent by LSG Institutions and Ayush Department through NHM.

595. An amount of ₹12 crore is earmarked for various activities for the prevention of communicable diseases.

596. It is aimed to establish infertility clinics and modern laboratories in Women and Children hospitals in a phased manner. An amount of ₹8 crore is set apart for this scheme.

597. An amount of ₹80 crore is earmarked to meet the operational cost of 335 advanced life support ‘ 108’ Ambulances under the Kerala Emergency Medical Services Project.

598. A new scheme is announced for providing speciality treatment in the referral hospitals to patients belonging to poor families, who are ailing with non-communicable diseases like Hyper tension, Cardiac disorders, Stroke etc… For this an amount of ₹45 crore is earmarked for setting up Cath labs in Medical Colleges at Alappuzha, Kozhikode and Ernakulam. ₹10 crore is allowed for Heart Foundation, Trivandrum Medical College for installing Cath Lab.

599. An amount of ₹3 crore is earmarked for establishing Cath labs in major hospitals in a phased manner, augmenting the facilities

of existing Cath labs and for setting up of intensive care units.

600. An amount of ₹13.98 crore is set apart for the functioning of 105 Dialysis units under the Health Department. Dialysis units will be set up in all District/General Hospitals and 25 District Head Quarters Hospitals which are now deprived of dialysis facility. By this, Kerala will become the first State in India to achieve the status of having dialysis units in all District/General/Taluk head quarter hospitals.

601. The plan outlay for establishing stroke care units in Ernakulam, Thrissur, Kannur Medical Colleges, General Hospital Kalpetta and District Hospital Perinthalmanna is enhanced from ₹3.5 crore to ₹21 crore. By this, Kerala will become the first Indian State to achieve the status of having stroke care unit facilities in all district level hospitals.

602. Inborn disorders such as congenital hypothyroidism, congenital adrenal hyperplasia, G6PD deficiency, galactosemia etc. can be diagnosed through new born screening test. An amount of ₹2.4 crore is earmarked for the continuance of the programme in all hospitals having maternal care facilities.

603. An amount of ₹7.34 crore is earmarked for the Thiruvananthapuram and Shornur centres of Institute for Cognitive and Communicative Neuro Science (ICCONS).

604. An amount of ₹465.20 crore is set apart as the State share for the NHM scheme. It includes an amount of ₹100 crore being the State share for administration and management of family health bureaus, sub centres, urban family health centres, urban revamping scheme, ANM/LHV Training schools, health & family welfare training centres and training of multi-purpose workers.

605. An amount of ₹25 crore is set apart as the State share for the scheme ' PM Ayushman Bharat Health Infrastructure Mission' (PM-ABHIM).

606. An amount of ₹27.60 crore is earmarked for e-health programme.

State Health Agency

607. Sir, Karunya Aarogya Suraksha Padhathi (KASP) is the comprehensive insurance scheme implemented by the State. Through this scheme beneficiary families will get insurance coverage of ₹5 lakh per annum. KASP was implemented in the State by converging various health insurance schemes existed in the State along with the Central scheme Ayushman Bharat Pradhanamanthri Jan Aarogya Yojana (AB-PMJAY). Central share is available to only 23.98 lakh families out of the total beneficiary group of 41.99 lakh families covered under this scheme in the state. The Central share is only nominal even in the case of families covered under Central norms. From the

inception of this project a total amount of ₹5,082.67 crore has been expended, out of which ₹1,115.33 crore was expended during the period of 1st Pinarayi Government and ₹3,967.34 crore during the period of present Government. Out of the huge expenditure of ₹5,082.67 crore met by the State only an amount of ₹853.58 crore has been received from the Central Government.

608. An amount of ₹ 700 crore is earmarked as State share for the KASP. This scheme also includes ‘ Aarogya Kiranam’ - the scheme for free treatment for children under 18 years, ‘ Thalolam’ - scheme for free treatment for children of low-income families under 18 years ailing with life threatening diseases, cancer care scheme for children, Sruthi Tharangam– the scheme for treating children with hearing impairments.

609. An amount of ₹5 crore is earmarked for the NABL accreditation, ISO certification and phase-I construction of the administrative block of chemical examiners laboratory.

610. 1020 new BSc Nursing seats have been sanctioned in the Government sector by the State for the first time. 8 new nursing colleges under Government sector and 7 new Nursing colleges under SIMET have been started.

611. Total plan outlay of ₹532.84 crore is earmarked for Medical Education.

612. An amount of ₹17.23 crore is earmarked for the waste management activities in Medical colleges & hospitals under the Directorate of Medical Education and ₹10 crore is earmarked for the upgradation and improving the facilities in the mother & child health centres in Medical college hospitals.

613. An amount of ₹20 crore is earmarked for the purchase of equipment in the Oncology and Tertiary Care Centres in Kozhikode, Kottayam and Thrissur Medical Colleges.

614. An amount ₹15 crore is set apart for equipping most modern imaging facilities including interventional radiology in Kollam, Kottayam, Kannur, Manjeri & Alappuzha Medical Colleges.

615. An amount of ₹2 crore is earmarked for establishing sophisticated molecular diagnostic facility in Thiruvananthapuram & Thrissur Medical Colleges.

616. It is the need of the hour to provide expensive stem cell- bone marrow transplantation treatment in Government sector for every one irrespective of their financial capacity. An amount of ₹1.75 crore is earmarked for setting up bone marrow transplantation facility in Medical College, Kottayam.

Cancer Treatment

617. Sir, 2025-26 Budget is giving thrust for early detection and adequate care for cancer in the current scenario of increasing number of cancer patients. An amount of ₹152.50 crore is earmarked for the detection and treatment of cancer which include ₹35 crore for Malabar Cancer Center, ₹18 crore for Cochin Cancer Center, ₹75 crore for RCC and ₹24.5 crore for treatment of cancer through Medical Colleges/District/Taluk Hospitals.

618. An amount of ₹2.5 crore is earmarked for the scheme for transforming all District Hospitals under the Government to Model Cancer Care Centres. Cancer treatment facilities of Government Hospital, Chavara, the land of mineral sand will be enhanced.

619. A 14 storied building for providing most modern treatment facilities to patients with a total carpet area of 2.75 lakh Sq. ft is under construction in RCC for mitigating the space constrain. ₹28 crore is provided for the completion of this project.

620. An amount of ₹23.30 crore is earmarked for improving the basic facilities for early cancer detection and treatment and ₹22 crore is set apart from the plan share of RCC for providing advanced care and services for women and children ailing with cancer.

621. An amount of ₹11.5 crore is earmarked for the activities of Kerala University of Health Sciences.

Ayush

622. Sir, An amount of ₹50.93 crore is earmarked for the activities of 130 Hospitals, 818 Dispensaries and 24 Sub Centres under the Department of Indian Systems of Medicine.

623. An amount of ₹15 crore is earmarked as state share for the activities of National Ayush Mission and Mission on medicinal plants.

624. An amount of ₹43.72 crore is earmarked for the various schemes of Department of Ayurveda Medical Education.

625. An amount of ₹2 crore is earmarked for International Ayurveda Research Institute.

626. A total outlay of ₹23.54 crore is set apart for the activities of Homoeopathy Department.

627. An amount of ₹8.18 crore is earmarked for Homoeo Medical Education.

Water Supply and Waste Management

628. Sir, An amount of ₹922.60 crore is earmarked for the sector which includes ₹869.03 crore for Kerala Water Authority, the nodal agency in water supply in the State and ₹ 53.57 crore for Jalanidhi (KRWSA). This is ₹15.50 crore more than the previous year's allocation.

629. In order to obviate the flow of sewage into water bodies an amount of ₹70 crore is earmarked for implementing sewage treatment activities.

630. An amount of ₹30 crore is earmarked for setting up of decentralized sewage systems in major cities and towns and for providing modern facilities including robotic cleaning of manholes for sewage treatment.

631. An amount of ₹34 crore is earmarked for renovation and improvement works of existing urban water supply scheme of Kerala Water Authority.

632. An amount of ₹15 crore is set apart for rural water supply schemes.

633. An amount of ₹47 crore is earmarked for various production and distribution works including revival of old projects, renovation of water treatment plants, obsolete pumps and

motors.

634. An amount of ₹7.5 crore is earmarked for providing water supply during natural calamities and emergency situations.

635. An amount of ₹560 crore is earmarked as 25% state share of Jal Jeevan Mission for Kerala Water Authority and Jalanidhi. Additional state share will be sanctioned in accordance with the central release. Steps will be taken to make better use of the extension of Jal Jeevan Mission up to 2028.

636. ADB aided Kerala Urban Water Supply Improvement project intends to provide sufficient 24x7 water supply with adequate pressure in Thiruvananthapuram & Kochi corporations, to reduce non-revenue water from 51% to 20% in Kochi and to renovate production/ distribution components. An amount of ₹75 crore is earmarked for this scheme.

637. An amount of ₹11.5 crore is earmarked for rain water harvesting and ground water recharge of Jalanidhi and an amount of ₹29.61 crore is provided for ensuring sustainable support to community managed water supply schemes.

638. An amount of ₹1 crore is set apart for rejuvenation and conservation of Sashtamkotta fresh water lake as a pilot project for ensuring sustainability of water supply schemes.

639. An amount of ₹47 crore is earmarked to continue the ongoing activities aimed at optimization of production and transmission of fresh water.

Housing

640. Sir, An amount of ₹70.62 crore is earmarked for scheme under housing sector not covered under Life Mission. This is ₹13 crore more than the previous year's allocation.

641. Kerala State Housing Board will complete a project namely 'Marine Eco City' with the co-operation of NBCC at a cost of ₹2400 crore at Marine Drive, Kochi. From this, the Housing Board anticipates an income of ₹3650 crore.

642. An amount of ₹52.42 crore is earmarked for Kerala State Housing Board.

643. The provision for Grihasree housing scheme which provides subsidy upto ₹3 lakh per house to economically weaker sections and low-income groups is enhanced to ₹24 crore.

644. An amount of ₹9 crore is earmarked for the housing scheme implemented for economically backward sections and low-income groups.

645. An amount of ₹5 crore is earmarked for the Senior Citizen Home scheme which provides cottages to elder people.

646. It is intended to reconstruct all dilapidated houses under M.N. Lakshamveedu and to provide infrastructure within two years. For this an amount of ₹10 crore is set part for Kerala State Housing Board.

647. An amount of ₹10 crore is earmarked for Kerala State Nirmithi Kendra and an amount of ₹3 crore for various activities of Laurie Baker International School of Habitat Studies to promote talented youths across the country.

Life Mission

648. Sir, Out of 539042 houses already sanctioned under Life Mission, 427736 houses have been completed. 111306 houses are in various stages of construction. The beneficiaries of the ' Life' programme includes 116996 SC people and 43332 ST people. From 2016, during the first and second Pinarayi Government, out of which more than ₹18,000 crore spent on building LIFE houses, only ₹780.42 crore was received as central assistance. It is aimed to construct one lakh individual houses and 19 housing complexes in rural areas during 2025-26. An amount of ₹1160 crore is earmarked to Life Mission as the state share for complete housing. This is ₹80 crore more than

the allocation of last year.

649. ₹334.05 crore is earmarked as plan assistance for settling the claims in respect of the loan availed through Kerala Urban and Rural Development Finance Corporation (KURDFC) for housing scheme implemented through Life Mission.

650. Though the admissible amount as per the norms of Central Government in the Pradan Mantri Awas Yojana - Grameen Project is only 1.20 lakhs, Kerala Government will provide financial assistance upto ₹4 lakh as per the rate of Life Mission. The additional amount should be met by Grama-Block-District panchayat in the ratio of 25:40:35 respectively. Possibility to fill this gap through CSR Fund will also be explored. In this project, which is implemented through Block Panchayats, assistance will be given only to those who are included in the beneficiary list of LIFE in 2025-26. An amount of ₹55 crore is provided as state share to implement PMAY project in 2025-26. ₹82.50 crore is anticipated as central share.

Urban Development

651. Sir, The Urban Policy Commission announced in the 2023 budget speech has been formed. The commission will submit, the final report in 10 major subject areas in 2025 March.

652. Works for creating a garbage free new Kerala are in progress.

Door step collection from institutions and households increased from 47% to 90% by November 2024 compared to March 2023. User free collection has also increased from 34.9% to 72% during this period.

653. The goal of a garbage-heap-free state definitely be achieved. Out of the 59 garbage dumps, 24 has completely been removed. Works in ten including Brahmapuram is at final stage.

654. ₹1986.32 Crore is earmarked for urban development programmes. This is ₹58.88 crore more than that of previous provision.

655. ₹180 crore is earmarked for the Ayyankali Urban Employment Guarantee Scheme. This allocation is ₹15 crore more than that of previous year. It is intended to create 60 lakh persons days through this scheme.

656. ₹20 crore is earmarked for Suchitwa Kerala, an Urban Waste Management project under Haritha Keralam Mission.

657. ₹185 crore is set apart to Kerala Solid Waste Management Project (KSWMP) for resolving issues related to solid waste management in urban areas, installation of sewage - septage treatment plants, and for providing sanitation infrastructure.

658. ₹7 crore is provided to TRIDA for various activities such as completion of DPR and infrastructure facilities including rehabilitations of evicted traders related to Vattiyoorkavu Junction Development.

659. ₹5 crore is earmarked for various activities including the construction of 100 bedded She-Hostel implemented under the aegis of Greater Cochin Development Authority.

660. An amount of ₹300 crore is earmarked as state share for Amrit 2.0 project, for ensuring water availability in all urban homes. ₹767.74 crore is anticipated as central share.

661. ₹23 crore is earmarked as state share for Deen Dayal Antyodaya Yojana – National Urban Livelihood Mission planned to be implemented with 60% central assistance. An amount of ₹34.50 crore is anticipated as central share.

662. ₹30 crore is set apart as state share for PMAY-Urban scheme, a housing scheme for the homeless in urban areas and slum-dwellers. An amount of ₹90 crore is anticipated as central share. An amount of ₹10.36 crore is earmarked as state share for PMAY Urban 2.0 scheme. ₹15.54 crore is anticipated as central share.

663. ₹30 crore is earmarked as state share for Swachh Bharat Mission (Urban 2.0). ₹45 crore is expected as central share.

Out of this, ₹18 crore is for Corporations and ₹27 crore is for Municipalities.

Information and Publicity

664. Sir, ₹44 crore is earmarked for Information and Publicity Sector. This is ₹6.80 crore more than previous year’ s outlay. An amount of ₹30 crore is earmarked additionally for settling advertisement dues and for new programmes.

665. ₹7.50 crore is earmarked for Press Academy.

666. ₹5.50 crore is earmarked for production of video documentaries and ₹5 crore for Website and New Media activities.

667. Prize money for State Media Awards will be doubled. The Swadeshabhimani Kesari Award, a Government award for outstanding contribution to media work will be enhanced from ₹1 lakh to ₹1.5 lakh.

Labour and Labour Welfare

668. Sir, A total of 43152 appointments have been made through employment exchange which includes 8293 regular and 34859

temporary appointments after this Government came to power.

669. This Government has disbursed assistance amounting ₹2764.37 crore to labourers and families through various welfare boards till date.

670. An additional allotment of ₹20 crore is provided to Agricultural Labour Welfare Board in excess of budget provision.

671. A total outlay of ₹538.44 crore is earmarked for labour and labour welfare sector. This allocation is ₹50 crore more than the previous year.

672. ₹100 crore is earmarked for the Income Support scheme for providing financial support of ₹1250/- to workers engaged in the traditional sector of Beedi, Khadi, Etta and Pandanus, Fisheries, Fish processing and Coir.

673. ₹5.50 crore is earmarked for various schemes such as APNA GHAR, Aawas - Health Insurance Scheme and Awareness Programmes implemented by the State for the upliftment of guest workers.

674. ₹33 crore is earmarked for various activities of KASE such as establishing new Centers of Excellence under iSTEP through Department of Industrial Training, for updating the existing

websites and for Asset Management software.

675. ₹25 crore is set apart for the modernization of Industrial Training Institutes.

676. ₹2 crore is earmarked for the building construction of ITI at Chithirapuram in Idukki District.

677. ₹15 crore is earmarked for the scheme to provide protein-rich noon meal to the trainees of I.T.Is. This is ₹6 crore more than the previous year's allocation.

678. ₹17 crore is set apart for SARANYA, a self employment scheme.

679. KILE will be upgraded to a national level institution. Including a provision of ₹1 crore for the same, an amount of ₹5 crore is earmarked for various activities of KILE.

680. ₹150.81 crore is earmarked for various action plans of NORKA. Out of this, ₹77.50 crore is for rehabilitation and upliftment of expatriate Keralites who have lost their jobs. ₹25 crore is earmarked for the various activities of NDPREM.

681. ₹23 crore is earmarked for disbursing various assistance to the

members of the NRK Welfare Fund Board and for other activities.

Scheduled Caste Development

682. Sir, Since coming to power, this Government has constructed 40000 study rooms, 12500 houses under house renovation scheme (SAFE) and 745 nagars under Ambedkar Rural Development Scheme for SC/ST category.

683. Government has implemented ‘Unnathi Overseas Scholarship’ for scheduled-backward community to facilitate studying in top foreign universities, which in turn benefitted 820 students.

684. A total outlay of ₹3236.85 crore is earmarked under Scheduled caste sub plan for the development of scheduled caste community, which includes ₹1801.60 crore for scheduled caste development department and ₹1435.25 crore for local self-Government institutions. This is ₹114.90 crore more than the previous year’s allocation. ₹25 crore is set apart for construction works of Palakkad Medical College and ₹55 crore for Dr. Ambedkar Village Development Scheme under Scheduled Caste Sub Plan.

685. A total outlay of ₹294.47 crore is earmarked for the schemes ‘Post Matric Scholarship for Scheduled Caste Students’ which includes ₹73 crore as state share and ₹221.47 crore as

additional state assistance.

686. ₹242 crore is earmarked for the component educational assistance under the scheme ‘ Assistance for Education of SC students’ .

687. ₹8 crore is earmarked as state share for providing pre-matric scholarship.

688. An amount of ₹60 crore is earmarked for various schemes of various development departments and PSUs for getting employment in organized sector.

689. An amount of ₹17 crore is earmarked for various activities of Model Residential Schools.

690. An amount of ₹10 crore is earmarked for ‘ Samrudhi Keralam’ Scheme being implemented for providing assistance to expand the business ventures of Scheduled Caste entrepreneurs in association with Kerala State Development Corporation for Scheduled Castes and Scheduled Tribe Ltd.

691. ₹170 crore is earmarked for providing assistance to 5000 landless Scheduled Caste families so as to purchase land for house construction. Priority will be given to Scheduled Caste families identified under ‘ Extreme Poverty Survey 2021-22’ .

692. An amount of ₹240 crore is earmarked for the scheme ‘SAFE’, envisaged for the completion of incomplete houses of Scheduled Caste families, improvement of dilapidated houses and construction of study rooms.

693. ₹51 crore is earmarked for the implementation of various development programmes for the rehabilitation and financial upliftment of Scheduled Caste people belonging to economically and socially disadvantaged communities such as Vedar, Nayadi, Kalladi, Arundhathiar and Chakkiliar.

694. An amount of ₹88 crore is earmarked for providing marriage assistance to girls belonging to Scheduled Caste families having annual family income up to rupees one lakh.

695. ₹55 crore is allocated for Dr. Ambedkar Village Development Scheme, aimed at holistic development of Scheduled Caste Nagars.

696. An amount of ₹20 crore is earmarked for implementing a special package for filling the critical gaps in the basic amenities of Scheduled Caste nagars and Scheduled Castes families scattered outside nagars.

ST Development

697. Sir, ₹1020.44 crore is earmarked for the Scheduled Tribe sub plan aiming the upliftment of Scheduled Tribes. This provision is ₹46.31 crore more than that of last year. ₹804.70 crore will be expended through ST Development Department and ₹215.74 crore through LSG Institutions.

698. ₹30 crore is set apart for ' Vidyavahini' programme and an amount of ₹10 crore for various activities of the Agriculture Income Initiative for Scheduled Tribes.

699. ₹35 crore is provided for Kerala Tribal Plus Programme.

700. ₹60 crore is earmarked for the management cost of 16 Model Residential Schools/Ashram School,4 Ekalavya Schools and two Special CBSE Model Residential Schools.

701. ₹10 crore is set apart for improving the facilities of Pre-Metric and Post Metric Hostels. This is double the provision of last year.

702. ₹5 crore is earmarked for the construction of Model Residential Schools in Tribal Areas.

703. An amount of ₹27.46 crore is set apart for assistance for the welfare of Scheduled Tribes. This includes ₹6 crore for the marriage assistance to S.T girls, ₹4 crore for the assistance to

sickle cell anemia patients, ₹17 crore for Janani Janma Rakha Programme and ₹45 lakhs for the assistance to traditional tribal healers.

704. ₹20 crore is provided for the programme which eradicates poverty and malnutrition among Scheduled Tribes.

705. An amount of ₹32 crore is provided for the Comprehensive Tribal Health Care Programme.

706. ₹70 crore is set apart for the completion of incomplete houses and houses renovation programmes of Scheduled Tribe Department including SAFE.

707. ₹42 crore is earmarked for the Ambedkar Settlement Development Scheme for improving basic amenities in more Unnathis and for completing the activities taken up in previous years.

708. An amount of ₹42 crore is set apart for Resettlement of Landless Tribal People (TRDM), intended for land purchase and development of resettlement area.

709. ₹46 crore is provided for the Corpus Fund under Tribal Sub Plan. This allocation is ₹6 crore more than that of last year.

710. ₹3 crore is earmarked to the Special Development Package for social development and ensuring livelihood of Paniya Community, the largest tribe in Kerala.

Welfare of Other Backward Classes

711. Sir, An amount of ₹278.62 crore is allotted for the welfare of Other Backward Classes. This is ₹12 crore more than that of previous provision.

712. ₹10 crore is provided as share capital assistance to Kerala State Development Corporation for Christian converted from SCs and recommended communities. This provision is ₹2 crore more than that of last year.

713. Assistance of ₹45 crore is provided for OEC students including ₹5 crore and ₹40 crore respectively as pre-metric and post metric assistance.

714. ₹4.19 crore is earmarked for the assistance to the workers engaged in traditional occupations. This includes ₹3.50 crore for skill development and purchase of tool kit for traditional craftsman among OBCs.

715. An amount of ₹18.40 crore is earmarked for getting job in various sectors and for fostering of employment.

716. ‘ Kedavilakkku’ is a scholarship scheme initiated by state Government in the backdrop of central Government having stopped the scholarships to OBC students of class I to VIII. An amount of ₹15 crore is earmarked for this.

Minority Welfare

717. Sir, As part of Government intervention, Kozhikode embarkation point for Holy Hajj Pilgrims has been restored and Kannur embarkation point has been newly sanctioned. A new women’ s block was constructed in 2022 at a cost of ₹8.20 crore adjacent to Kozhikode Hajj House. KINFRA and KIAL have agreed in principle to transform one acre of land owned by KINFRA near Kannur airport for constructing a permanent Hajj terminal.

718. ₹105.63 crore is set apart for the various development schemes for minority welfare. This provision is ₹8 crore more than that of last year.

719. ₹9.61 crore is earmarked for various scholarship schemes, which includes ₹82 lakh for APJ Abdul Kalam Scholarship.

720. An amount of ₹7.02 crore is set apart for the skill development and employment oriented schemes and ₹5 crore for Imbichi Bhava housing scheme, intended for women.

Welfare of Forward Communities.

721. Sir, ₹38 crore is set apart for Kerala State Welfare Corporation for Forward Communities Ltd. This provision is ₹3 crore more than that of previous year.

Social Security and Welfare

722. Sir, An amount of ₹706.71 crore is earmarked for the social security and welfare sector. This is an enhancement of ₹80.98 crore from the last provision.

723. ₹15 crore is provided for the social security initiatives for marginalized /unorganized groups.

Social Security Pension

724. Sir, The largest Social Security Pension in the country is in Kerala. The Government spends more than ₹11,000 crore in an year to provide pension of ₹1600/- per month to around 60 lakh people. This Government has spent ₹33,210.68 crore for disbursing the pension till now. Central assistance is available

to certain categories of Social Security Pension beneficiaries. The Central contribution is only 2% of total requirement.

725. The Hon' ble Chief Minister announced in this aegis House under Rule 300 that the Social Security Pension arrears would be settled completely. Two installments of arrears have been disbursed in this financial year. The respective monthly pension is being paid regularly. The remaining three installments of arrears will be disbursed in 2025-26. The LDF Government is committed to protect common people even as the centre financially tightens its grip on Kerala. Monthly pension will be given without arrears in the next financial year also.

726. An amount of ₹8 crore is earmarked for Barrier Free Kerala Scheme.

727. By enhancing an amount of ₹7.50 crore from previous year' s provision an amount of ₹14 crore is set apart for ' Sayamprabha' scheme.

728. ₹5.50 crore is set apart for ' Mazhavillu' , the scheme for transgenders.

729. An amount of ₹1 crore is earmarked for ' Transit Home' programme which provides temporary accommodation facility to foreigners who have entered the country illegally and for those who are waiting to return to home, after completing their

sentence.

730. The provision for National Institute of Physical Medical & Rehabilitation is enhanced to ₹18 crore.

731. An amount of ₹17 crore is earmarked for the relief measures to endosulfan victims.

732. ₹27.50 crore is provided for Vayomithram Project.

733. An amount of ₹21 crore is earmarked for ‘ Anuyatra’ , the scheme is being implemented by State Government for the disabled.

734. ₹6 crore is earmarked for ‘ Samashwasm’ scheme, providing financial assistance to kidney patients, patients who have undergone kidney / liver transplantations, sickle cell anemia patients and to those who are affected with hemophilia and related diseases.

735. An amount of ₹50 crore is set apart for ‘ Aswasakiranam’ scheme, which provides monthly assistance of ₹600 to the family member who look after the bed-ridden patients at home.

736. ₹20 crore is earmarked for ‘ Snehapoorvam’ scheme, that provides financial assistance to orphaned/single parented

children and HIV/AIDS affected children.

737. An amount of ₹3.80 crore is set apart for ‘Mittayi’, the social support scheme implemented for the children affected with Juvenile Diabetes.

738. ₹16 crore is earmarked for various schemes implemented by Kerala State Differently abled person’s welfare corporation.

739. ₹22 crore is earmarked for various activities of National Institute of Speech and Hearing, ₹12 crore for ‘Nirbhaya’ programme and ₹14.50 crore for Women Empowerment Programmes so as to ensure social justice to women.

740. ₹11 crore is earmarked to various activities for the development of Anganawadis as Community Resource Centres for women and children and ₹12 crore for the construction of Model Anganawadis and building for Smart Anaganwadis.

741. Scheme for providing egg and milk in Anganawadis will be extended. Egg/milk will be ensured in all working days. Provision for the scheme is enhanced to ₹80 crore.

742. An amount of ₹51 crore is set apart for psycho-social services programme for adolescent girls.

743. ₹11 crore is provided for the various activities of integrated child protection scheme.

744. An amount of ₹9 crore is provided for the activities of Gender Park.

745. An amount of ₹30 crore is earmarked as state share for the implementation of Pradhan Manthri Mathru Vandana Yojana.

746. ₹16 crore is provided to state innovative projects for children including ‘ our responsibility to children’ .

747. After Care Homes will be constituted for helping the children having no family or other support, who has to leave the institutional care once they attain 18 years of age, by providing them support for the transition to an independent life. It is intended to train them with skills as per their potentials and provide placement at appropriate institutions/companies under the Women and Child Development Department. An amount of ₹11 crore is set apart for the activities of this scheme.

748. ₹3 crore is earmarked for setting up a Government Care Home for children in Idukki District. By this, the goal of Government Care Homes in all districts will be achieved.

749. ₹2.50 crore is earmarked for the activities of the scheme to set up of crèches in workplaces as per Maternity Benefit Act.

750. An amount of ₹18.10 crore is allotted for various activities of Kerala State Women' s Development Corporation.

751. An amount of ₹5 crore is set apart for the functioning of 55 existing courts and a new special fast track court in the state for the trial of POCSO cases.

752. A total outlay of ₹532.76 crore is earmarked for the Nutrition sector. ₹379.50 crore is anticipated as central assistance.

753. ₹138 crore is earmarked as state share for the scheme Integrated Child Development Services, implemented at national level to meet various requirements of children below the age of 6 years.

754. An amount of ₹15 crore is earmarked as state share for National Nutrition Mission.

State Planning Board

755. Sir, ₹2.27 crore is earmarked for implementing e-governance initiatives by strengthening State Planning Board and for strengthening of library and ₹5.84 crore for conducting surveys

and studies.

756. ₹12.51 crore is earmarked for setting up modern infrastructure facilities in all District Planning offices and DPC buildings.

Fund for Infrastructure Development Projects Included in Nava Kerala Sadas

757. Sir, Nava Kerala Sadas, organized by Government of Kerala is the most important chapter in the history of democracy. It is for the first time in the world that all the ministers of the cabinet including the Chief Minister himself went directly to the people, conducted discussions and accepted their suggestions and opinions. An amount of ₹210 crore is earmarked for infrastructure development projects that came before Nava Kerala Sadas. Each assembly constituency can undertake project upto a maximum of ₹7 crore. An additional provision of ₹500 crore is set apart for Nava Kerala Schemes in excess of plan allocation.

758. ₹6 crore is allocated for various activities of Institute of Management in Government.

759. ₹3.12 crore is earmarked as grant-in-aid for various activities of Centre for Development studies. An amount of ₹5 crore is provided as one time assistance to CDS.

Registration

760. Sir, ₹5 crore is earmarked for computerization of Registration Department.

761. ₹12.60 crore is earmarked for providing basic infrastructure facilities in all offices under Registration department and for modernization of Record Rooms.

762. ₹9.69 crore is set apart for the continuation of the activities such as preservation and digitization of legacy records kept in the sub registry offices and upgradation of old encumbrance documents.

Kerala Public Service Commission

763. Sir, ₹1.38 crore is earmarked to set up online examination centers in all districts for conducting more online PSC examinations.

Vigilance and Anti-Corruption Bureau

764. Sir, ₹5 crore is allocated for enhancing the technological capacity, better infrastructure, training etc as a part of modernization of vigilance Department.

765. ₹6.96 crore is earmarked for the construction and allied works of vigilance complexes and office buildings.

Police

766. Sir, An amount of ₹104 crore is earmarked for modernization of Police Department.

767. ₹48.89 crore is earmarked for construction of Police Stations, Sub Division Offices, District Police offices, Forensic Science Laboratory, Crime Branch Offices, A.P. Battalions, Cyber Dome and Expansion of Kerala Police Academy and Police Training College.

768. ₹5.10 crore is set apart for the scheme implemented by Women' s Cell of Police Department with the objectives of eradicating gender specific in-equalities in police stations and providing legal awareness to girls and women.

769. An amount of ₹12 crore is earmarked for the scheme as state share envisaging special infrastructural development of terrorism affected areas, security related expenditure, development of basic security infrastructure, training centers and purchase of sophisticated equipments.

Jail Department

770. Sir, Provision of Jail Department is enhanced by ₹11.50 crore. An amount of ₹20 crore is set apart for the construction and renovation of various jails and correctional homes. This includes provision for the construction of Sub Jail, Meenachil, Pala. Additional fund will be provided for enhancing facilities in jails having space constrains.

771. ₹15 crore is provided for various activities intended for the reformation and rehabilitation of prisoners through vocational training and other welfare activities.

Judiciary

772. Sir, ₹17.04 crore is earmarked for the modernisation of High Court, Subordinate Courts and Kerala Judicial Academy.

773. An amount of ₹3.51 crore is earmarked for implementation of various activities including digitalization of records, utilization of Information and Communication Technology (ICT) and high speed inter court communication intended for transforming the

High Court into a paper-less office. An amount of ₹3 crore is earmarked to preserve Ram Mohan Palace, the earliest building of High Court and to develop it as a museum.

774. An amount of ₹18 crore is earmarked as state share for improving physical infrastructure facilities under Judiciary Department.

Prosecution

775. Sir, ₹4.14 crore is set apart for the modernisation of Prosecution Department including construction of building for Directorate of Prosecution.

Excise

776. Sir, ₹9.27 crore is earmarked for modernisation of Excise Department by providing most modern facilities, purchasing of enforcement tools and construction of offices.

777. The provision for the activities of Vimukthi de-addiction centres is enhanced to ₹12 crore.

State GST Department

778. Sir, Total outlay of ₹23.90 crore is earmarked for various activities of State GST Department. Out of this, ₹8.10 crore is for infrastructure modernisation activities, ₹4 crore for awareness programmes to augment tax revenue, ₹3 crore for setting up of GST complexes and ₹8.80 crore for purchase of vehicles.

GST Campaign

779. Sir, State level campaigns will be organized to bring traders under the ambit of GST system and to increase filing of GST returns.

Finance Department

780. Sir, ₹1.83 crore is earmarked for the Spark Version 2.0 project and ₹1 crore for strengthening the IT Software Division in Finance Department.

781. An amount of ₹20 lakh is earmarked to setup a Project Management Unit (PMU) for the efficient functioning of GAINPF, a software developed for speedy and transparent actions related to various provident funds of aided education sector having more than 2 lakh employees.

Treasury Department

782. Sir, Against the total outlay of ₹20 crore earmarked to Treasury Department, ₹7.70 crore is set apart for various activities for providing additional facilities by optimum utilisation of ICT infrastructure, ₹7.50 crore for developmental activities including the upgradation of infrastructure and introduction of central server system, ₹4.30 crore for the construction of new building and renovation of existing buildings. An amount of ₹3 crore is earmarked for the purchase of computers and allied equipments. ₹10 crore is set apart for new office building.

783. During 2024-25 the development of Treasury Department which completed 60 years (Diamond Jubilee) is rich with many changes according to new era.

784. This year administrative sanction has been accorded for the construction of 22 new treasury buildings. Out of which, permission has been given to complete tender formalities and start construction works of 17 nos. New treasuries will be constructed as women/ differently abled / senior citizen friendly. Treasuries will be equipped with modern facilities capable of competing with new generation banking sectors.

785. Treasury Department, the back bone of integrated financial management system, could effectively implement new projects like PFMS and SPARSH in a time bound manner. In addition to this financial management software of all Government departments could be integrated with web based treasury system.

786. Security auditing of IFMS modules was conducted at specific intervals. This active approach helped to obtain the trust of customers obviating risks and ensuring the smooth functioning of IFMS.

787. Sir, in this financial year Kerala transformed to complete e-stamping system. All denominations of non-judicial stamps are now being distributed as e-stamps. This system enables to get stamps to vendors without venturing into treasuries and help the uninterrupted supply of stamps to the customers. Best quality service could be given to the transactions by ensuring availability of stamps, accuracy, and safety.

788. Solar based battery UPS system has been installed at Annamanada Sub Treasury in Trissur. This is a big leap towards the great goal of attaining Carbon neutral development.

789. The Treasury Department is looking forward to the conversion of all treasuries of the State to Green Treasuries.

Priority Counters

790. Sir, Priority Counters will be setup in all sub treasuries in a phased manner. A major chunk of the customers of the department is pensioners. This new system is proposed for

avoiding their long queue for treasury transactions.

Kerala Financial Corporation

791. Sir, The share capital of KFC has been increased from ₹300 crore to ₹600 crore during the period of this Government. The share capital of KFC is further enhanced to ₹800 crore with an increase of ₹200 crore.

792. Chief Minister’ s Entrepreneurship Promotion scheme envisaged to start 500 small enterprises in an year there by employment to 10 persons each through directly and indirectly can be given from each of the institutions. Loans up to ₹2 crore is provided at an interest rate of 5% through 3% interest subvention by the Government. Through this scheme industrial entrepreneurs are given loan to an amount of ₹892.71 crore by 2886 loans. Employment opportunities around 25,000 directly and 35,000 indirectly have been created through the scheme.

793. KFC has implemented projects enabling to provide loans to startups upto ₹10 crore including venture debt and purchase orders through simple terms without security for extending support to them at all stages of its growth. Total loan amount of ₹82 crore has been provided till now to 7079 startups. Approximately 540 direct and 850 indirect job opportunities have been created in the state through this. The loan amount will be increased to ₹15 crore.

794. Agriculture oriented MSME loan scheme (KAMS) is the loan scheme launched by the KFC for promoting agri linked industries and agro startups. Loan upto ₹10 crore will be available through the scheme at 6% interest rate with 3% interest subsidy of the Government. New loan scheme upto ₹50 crore will be implemented to hotels for tourism projects with interest concession of 2%. ₹30 crore is earmarked for these continuing schemes towards interest subsidy.

Kerala State Financial Enterprises Limited

795. Sir, The authorised share capital of KSFE has been increased to ₹250 crore from ₹100 crore. Steps are underway to increase the paid up capital from ₹100 crore to ₹200 crore.

796. KSFE has already achieved turnover of ₹91,000 crore. The year 2025 will be witnessed the total turnover of KSFE exceeds rupees one lakh crore.

797. Appointments have been given to 3275 candidates through PSC since 2021 out of which 2500 have joined KSFE. KSFE is now working with 683 branches. More branches will be started.

National Savings Scheme Department

798. Sir, A joint scheme will be started combining National Savings, Police and LSGD Departments and by co-operating Saksharatha Mission, Kudumbashree Mission, State Level Bankers Committee, Youth Welfare Board etc.. with an objective of creating awareness on investment literacy, online money frauding etc among the public.

799. Students Savings Scheme will be expanded for widening the scheme across all schools and for creating economic literacy and thrift among school students.

Kerala State Audit Department

800. Sir, It is decided to develop the modernised version of AIMS 2.0 for increasing the efficiency of State Audit Department. This system envisaged to implement a centralised audit system through uninterrupted date integration. In addition to this AIMS 2.0 can be integrated with e-governance applications of auditing institutions. An amount of ₹2.11 crore is earmarked for State Audit Department.

State Lottery Department

801. Sir, Ensuring tickets to all categories of lottery sellers is the

declared objective of the Government. In this backdrop, a ‘ Common Pool System’ will be implemented to ensure the availability of tickets to the above categories and small scale agents.

802. Redeployment of employees will be implemented in the Lottery Department to improve Government services.

803. Strong steps will be taken against the undesirable tendencies such as Ezhuthu lottery, Cotton Kali, sale of tickets through social media and sale of extra sets by irregularly clubbing together the last four digits of state lottery to make them appear alike.

Insurance Department

804. Sir, An Comprehensive Insurance Management System (IMS) will be set up for the Insurance Department with the technical assistance of Digital University. An amount of Rs. 3 crore is set apart for this.

Chief Minister’ s Distress Relief Fund (CMDRF)

805. Sir, After this Government has come to power, an amount of ₹1000 crore has been allotted to Chief Minister' s Distress Relief Fund (CMDRF) through budget provision. In addition to this, ₹1307.53 crore has been received as donations from public and others. During this period, ₹2238.26 crore has been expended from Chief Minister' s Distress Relief Fund including ₹765.65 crore as medical aid through Direct Benefit Transfer and ₹876.68 crore as flood relief.

MEDISEP

806. Sir, About 30 lakh people are getting cashless medical treatment through MEDISEP Scheme which has about 11 lakh members including employees and pensioners. Sir, ₹1668 crore have been sanctioned till date in 8.79 lakh claims in MEDISEP scheme which enrolls members of any age group without any pre-medical tests. Out of this, ₹1564 crore has been sanctioned for treatment in private hospitals.

807. The Government will take a decision regarding the continuation of MEDISEP scheme in consultation with the insurance company and the representatives of the employees.

Service Matter

808. Sir, I wish to make some announcements relating to the sector of Government employees.

809. The house building advance scheme of State Government employees will be revamped. A 2% interest subsidy will be given for the loans taken from banks/financial institutions. An amount of ₹50 crore is provided for this scheme.

810. The wages of daily wage and contract employees will be hiked by 5%.

811. One instalment of dearness allowance /dearness relief will be allowed to Government employees/ pensioners. The enhanced rate of DA/DR will be given in April 2025.

Assured Pension Scheme

812. Sir, An Assured Pension Scheme was proposed in the last budget for the employees coming under New Pension Scheme. Actions for implementing the Assured Pension Scheme will be taken after evaluating the Unified Pension Scheme announced by the Government of India and similar pension schemes prevailing in other states.

Gulati Institute of Finance and Taxation

813. Sir, Rupees one crore is earmarked for the activities such as

studies, seminars, training, symposium & fellowship of Gulati Institute of Finance and Taxation (GIFT). ₹5 crore is earmarked for the construction of building including new hostel.

Revenue Department

814. Sir, Since this Government has come to power, 180887 land titles were distributed transforming these families to land owners. This is an all-time record.

815. Administrative system of Revenue Department has been completely changed to e-office system through complete digitisation of records.

816. 514 village offices have been converted to smart village offices so far in Revenue Department with the help of Rebuild Kerala Initiative as well. An amount of ₹54 crore is allocated for converting various offices under Revenue Development into smart offices with modern facilities.

817. The development of Web Portal encompassing all revenue services and payments under a single umbrella ‘ the revenue portal’ with a single login facility is of prime importance. An amount of ₹26.50 crore is earmarked for various computerization programmes including this.

818. An amount of ₹3 crore is earmarked for various activities for the establishment of Emergency operation Centre at Taluk/District Levels as a part of Disaster Management activities.

Survey and Land Records

819. Sir, 5.58 lakh hectares of land has already been digitally measured as part of implementation of digital survey in the State.

820. ₹12.60 crore is set apart for Integration of Land Records Service Delivery Project.

821. ₹6.50 crore is earmarked for establishing record rooms with modern facilities for survey offices.

Major Infrastructure Development Projects

822. ₹310.92 crore is earmarked to facilitate the smooth and timely implementation of major infrastructure development project.

K-DISC

823. Sir, The Kerala Development and innovation Strategic Council

(K-DISC) has the objective of creating an innovative ecosystem in various areas like education, skill development, entrepreneurship and research and development in public-private partnership. Another objective of this agency is to lead the state towards Knowledge Economy through Knowledge Economy Mission. For these activities, the provision for K-DISC is enhanced to ₹50 crore.

Nava Keralam Karma Padhathi - 2

824. Sir, An outlay of ₹9.20 crore is earmarked for the activities of Nava Keralam Karma Padhathi-2, which includes Haritha Keralam, Aardram, LIFE and Vidhyakiranam Missions.

Haritha Keralam Mission

825. Sir, An amount of ₹3 crore is set apart for ‘ Let’ s Secure Western Ghats’ project under the aegis of local self-government institutions and departments and agencies concerned for rejuvenating the streams in the Western Ghats for smooth running of water.

Quarry Water to Farm Lands

826. Sir, the scheme envisaged to make use of the logged water in the abandoned quarries for agriculture and irrigation has been successfully implemented at Kareepra in Kottarakkara Legislative Assembly Constituency under the leadership of Grama Panchayat and Haritha Keralam Mission. An amount of ₹2 crore is earmarked to Haritha Keralam Mission for extending the scheme to other areas.

827. An amount of ₹3 crore is earmarked to Haritha Keralam Mission for implementing the scheme to disburse menstrual cup to girl students of higher secondary schools and women members of Kudumbasree.

828. An amount of ₹2 crore is allocated to set up napkin incinerators at educational institutions.

Rebuild Kerala Initiative

829. Sir, Rebuild Kerala Initiative (RKI) aims to take up and implement the rebuilding activities of Kerala. ₹1000 crore is earmarked for RKI projects.

Economics and Statistics

830. Sir, An amount of ₹3.71 crore is set apart for developing the State Academy on Statistical Administration (SASA), provides training to statistical officials, support the activities of Kerala Statistical Commission and for continuation of the compilation process of consumer price index.

Printing

831. Sir, An amount of ₹5.45 crore is earmarked for the purchase of most modern equipment for the upgradation of Government Presses and ₹2.16 crore is earmarked for basic infrastructural development activities of Printing Department.

Public Works Department

832. Sir, ₹48.01 crore is earmarked for the construction and maintenance of various Government offices included in the common pool.

833. An amount of ₹15 crore, including additional provision of ₹10 crore, is earmarked for completing the construction of MLA flats and for taking up new works as per requirements.

Food & Civil Supplies Department

834. Sir, During the tenure of this Government, 504830 new Ration Cards have been issued as part of ensuring universal food availability. Also it is a proud achievement that 457683 more deserving people have been made available with priority cards. 1662 Ration Shops have been upgraded to K-Stores. The scheme ‘ Oppom’ , envisaged for delivering free ration to the houses of those who cannot go directly to the Ration Shops including bedridden patients, has been successfully implemented.

835. Sir, An amount of ₹2063.99 crore is earmarked to Food and Civil Supplies Department including non-plan allocation for market intervention. This is ₹131.51 crore more than the previous year.

836. The objective of National Food Security Act-2013 (Right to Food Act) is to provide food grains at subsidized rate to approximately two-third of the Indian population. ₹56.57 crore is earmarked for the effective implementation of NFSA in the state.

837. ₹15 crore is set apart for revamping of more than 1600 Supplyco outlets across the State. This is ₹5 crore more than the previous year’ s provision.

Part - IV

Resource Mobilisation

Court Fee Revision

838. Sir, It has been two decades since court fees were revised. Besides considering the inflation during the last several years timely revision of fees is absolutely necessary. For this, the Government have constituted a committee chaired by the Rtd. Judge of Hon. High Court. Based on the Interim Report, Government have introduced court fees in two areas, but many other areas are still out of the purview of court fees. The Committee conducted sittings at various places and obtained views of Advocates, Advocate Clerks, both union level and individual level and all stake holders and submitted their Final Report before the Government.

839. Demands are raised from various parts for improving the infrastructure facilities of the courts, enhancing the benefits from Advocate Welfare Funds and Advocates Clerks Welfare Funds. Considering all the above factors It is intended to introduce amendments in Kerala Court Fees and Suits Valuation Act, 1959 based on the recommendations of the committee, it is proposed to make the following revisions in court fees.

1. It has been proposed to impose Rs 1000 as fees on petition for taking possession of secured assets under SARFAESI Act,

2002.

2. It is intended to levy fees under Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita 2023 for Application of Bail and Application of Anticipatory Bail before Hon. High Court is Rs 500, before Session Court for Application of Bail is Rs 200 and Application of Anticipatory Bail is Rs 250 and for each subsequent petition half of the above fixed court fee and in other courts Rs50 per petitioner subject to maximum of Rs. 250.

3. It is intended to revise the fees under Schedule II of article 11(g) as Rs.30/- in District Court or Sub Court and in other Courts as Rs.20/-.

4. It is intended to revise the amount as per Section 25 as Rs. 500/- and Section 27 as Rs. 2500/- subject to the existing provision.

5. It is proposed to revise fees as per Section 28 of the Act to one fifth of the market value or minimum of Rs. 5000/- and if not otherwise provided for Rs. 1000/- and as per Section 29 of the Act to one third of the market value or Rs. 10,000/- whichever is higher.

6. It is proposed to revise fees as per Section 30 of the Act is in accordance with market value or Rs. 20,000/- whichever is higher and as per Section 31 of the Act is the amount at which relief sought or Rs. 5000/- whichever is higher.

7. It is intended to revise fees as per Section 35 of the Act is in accordance with the amount sued or Rs. 5000/- whichever is higher.

8. It is intended to enhance fees as per Section 37 of the Act

before Munsiff Court Rs. 500/-, Sub Court or District Court Rs. 2000/-.

9. It is proposed to compute fees provided as per Section 40 of the Act based on the market value of the property.

10. It is intended to revise fees as per Section 45 of the Act as maximum Rs. 5000/- and as per Section 46 of the Act as Rs. 75/- subject to the existing provisions.

11. It is intended to revise fees as per Section 47 of the Act before Munsiff Court Rs. 500/-, Sub Court or District Court Rs. 1000/-.

12. It is intended to revise fees as per Section 50 of the Act as Rs. 125/-, Rs. 250/-, Rs. 1000/- and Rs. 2000/- respectively.

13. It is proposed to enhance the income limit of eligible categories under Section 74 is to Rs. 3 lakh and the limit of claim amount as maximum Rs. 10 lakhs.

14. As per Section 76 of the Act Legal Benefit Fund is leviable on petitions under section 34 of the arbitration and Conciliation Act at the rate of 0.5 % of the award amount, original petition filed before the High Court of Kerala and petitions filed under SARFAESI Act at the rate of Rs.100/- per petition.

15. In Schedule I, it is intended to limit court fees as 1% of the total claim amount in case of claiming compensation of death caused by any criminal act, grievous hurt, defamation, malicious prosecution.

16. (i) In Schedule II, it is intended to revise fees for arbitration request/application before High Court as Rs. 1000/- and as per Article 11(m) is 1% of the amount of the award and in Article 4(2) as Rs. 500/-, Rs. 2000/- and Rs. 5000/- respectively.

(ii) It is intended to revise fees in article 11(n) of the Act for execution of foreign awards; in case where the award amount upto Rs. 1,00,000/- 1% of the claim and amount exceeds Rs. 1,00,000/- upto Rs. 10,00,000/- 1% of the first Rs. 1,00,000/- and 0.75% of the remaining amount and in the same manner the amount upto Rupees One Crore 0.50% and exceeds Rupees One Crore 0.25% subject to maximum of Rs. 50,000/-. Appropriate provision has to be made.

(iii) It is intended to impose fees on the enhanced award amount by the court in land acquisition references, between Rs. 25,000/- and Rs. 1,00,000/- fees shall be Rs. 500/-, between Rs. 1,00,000/- and Rs. 5,00,000/- fees shall be Rs. 4/- for every Rs. 100/-, between Rs. 5,00,000/- and Rs. 10,00,000/- for first Rs. 5,00,000/- fees shall be Rs. 4/- and for every remaining Rs. 100/-, fees shall be at the rate of Rs. 1/-. In the same manner between Rs. 10,00,000/- and Rs. 20,00,000/- fees shall be Rs. 0.75/- for every Rs. 100/-, between Rs. 20,00,000/- and Rs. 50,00,000/- fees shall be Rs. 0.50/- for every Rs. 100/-, between Rs. 50,00,000/- and Rs. 75,00,000/- fees shall be Rs. 0.25/- for every Rs. 100/-, between Rs. 75,00,000/- and Rupees One Crore fees shall be Rs. 0.10/- for every Rs. 100/-, above Rupees One Crore fees shall be Rs. 0.01/- for every Rs. 100/-. Further appropriate provisions has to be made.

(iv) The existing Court Fee for Habeas Corpus and Public Interest Litigations filing before High Court shall be exempted. Election petitions challenging the election of member of Village Panchayath fees as Rs. 250/-, President or Vice President of Village Panchayath fees as Rs. 500/-, member of Block Panchayath fees as Rs. 1000/-, President or

Vice President of Block Panchayath fees as Rs. 2000/-, member of District Panchayath fees as Rs. 1500/-, President or Vice President of District Panchayath fees as Rs. 2500/-. In the case of member of Municipal Council / Municipal Corporation fees as Rs. 1500/-, Mayor / Deputy Mayor or Chairman / Vice-Chairman of Municipal Council / Municipal Corporation fees as Rs. 3000/-. Election petition in respect of Member of Legislative Assembly or Member of Parliament fees as Rs. 1250/-.

(v) It is intended to enhance fees as per Article 19 of the Act at the rate of 5%.

(vi) It is intended to realize fees under the Telegraph Act 1885, Electricity Act of 2003, Petroleum and Minerals Pipelines (Acquisition of Right of User in Land) Act, 1962 at the rate of 2% on the amount ordered as additional compensation.

(vii) On application filed under Order XXI Rule 58, Rule 97 of the Civil Procedure Code, 1908 it is intended to realize fees before Munsiff Court as Rs. 500/-; before Sub Court or District Court as Rs. 1000/- and in case of Appeal or Revision as Rs. 1000/-. In addition to the above proposals, the Fixed court fees in Schedule II except items 20 and 21 of the Court Fees and Suits Valuation Act to increase at five times.In addition to the above, the Committee recommended to revise fees on Kerala Co-operative Societies Act, 1969 and rules made thereunder, fee for petition, appeal and revision under the Kerala Building (Lease and Rent Control) Rules, 1979 is enhanced to Rs. 1000/-, the Administrative Tribunal Act, 1985 and rules made thereunder, the Consumer Protection Act, 2019 and rules made thereunder and the Kerala Local Self Government Institutions Rules, 1999. The

Committee also suggested some relaxations in Court Fees for Women and Transgenders. The Government may consider those recommendations and take necessary steps accordingly. By implementing these proposals, an additional revenue of Rupees 150 crores is expected.

Motor Vehicles

Simplification of Tax on Contract Carriages registered within the state through unification of seat categorisation:

840. Sir, To encourage tourism sector in the state and to increase the comfort of passengers, the Government has decided to reduce quarterly road tax on Push Back seat vehicles. Further, the present system of levying different tax rates for push back seats and ordinary seats has been removed as Vahan software does not provide for the same. This is to make it simple for tax payers to pay the taxes.

841. Henceforth, quarterly tax on Contract Carriages registered within the State with seat capacity of 6 to 12 seats will be commonly levied at Rs 350/- per quarter per seat instead of the existing differential rates of Rs 280/- for Ordinary seat, Rs.450 per Pushback seat and 900/- per sleeper seat.

842. Quarterly tax on Contract carriages with seat capacity of 13 to 20 seats will change from the existing rates of 480/- per ordinary seat, 680/- per pushback seat and 1350/- for sleeper

seat to a common rate of Rs. 600/-.

843. Quarterly tax on Contract carriages with seat capacity of 20 and above will change from the existing rates of 680/- per ordinary seat, 900/- per pushback seat and 1800/- per sleeper seat to a common rate of 900/- per seat.

844. Quarterly tax on heavy passenger sleeper berth buses (contract carriages) at present is Rs1800/ which will be reduced to Rs1500/- per sleeper berth per quarter.The total revenue from Contract Carriage is Rs.292 Cr per annum at present. With the simplification of tax, State will earn Rs. 15 Cr. more.

Simplification of Tax on Contract Carriages of Other states through unification of seat categorisation:

845. Sir, Since in Vahan Software, the contract carriages are not differentiated according to their types of seats, there exist a practical difficulty in fixing the tax rate of vehicles from neighbouring states entering by way of special permit vide section 88(8). Contract Carriages registered in other states are charged per seat tax in Kerala based on the type of seat, that is Push back seats and Ordinary seats. It is hereby decided to simplify the tax structure to align with Vahan software. At present the tax per seat per quarter for a contract carriage of another state is Rs 2250 for ordinary seat and Rs 3000 for pushback seat. This will be unified as Rs 2500/- for any kind of seat. The quarterly tax for sleeper berth Contract Carriages of

another state is Rs.4000 that will remain the same. At present the total revenue from Contract Carriage of other states is Rs10 Cr per annum. With this rationalisation of tax, State will get additional revenue of Rs 1 Cr. This rationalization will also prevent the tax evasion now happening in online payments.

Reduction of Tax on Stage Carriages

846. Sir, To encourage public transport is the basic responsibility of a democratic Government. Hence, in order to promote more public transport buses on the road, Government has decided to reduce the quarterly road tax by 10%.The total revenue from Stage Carriage is Rs.90 Cr per annum at present. With this reduction of tax, State will lose Rs 9 Cr.

Increase of Tax on Vehicles older than 15 years

847. Sir, To reduce environmental pollution, Central and State Government have been taking sincere steps. Government vehicles over 15 years cannot run on the roads and the State Government has announced a scrapping policy. However, Private vehicles have no such restriction. Hence, in order to discourage continuation of old two wheelers, private three wheelers and private motor cars beyond 15 years, Government have decided to increase the road tax of these vehicles by 50%. The total revenue from private vehicles is Rs. 110 Cr per annum at present. With this increase of tax, State will gain Rs 55 Cr.

Rationalisation of Tax on Electric Vehicles

848. Sir, Life Time Road Tax for Electric Vehicles, now levied at 5 % at present, will be rationalized based on the cost of the electric vehicle. The life time tax of private electric four wheelers is herewith re-fixed in relation to the cost of the electric vehicle. For electric vehicles, cost above 15 lakhs, the tax rate will be 8% of the vehicle cost.

849. For 20 lakhs and above, it will be 10% of the vehicle cost. The Government would like to tax Electric cars with Battery Renting facility at 10% irrespective of the cost of the Electric vehicle. Through this hike in tax, additional revenue of Rs.30 crore is expected.

State GST

850. Sir, Amnesty 2024 had given a new impetus to the small traders and the business community of Kerala in general By removing the burden of nearly twenty thousand small arrears below Rs. 50,000 and by recovering more money than the previous amnesty. However, there has been a demand from the business community that the amnesty rate in the highest slab of Amnesty 2024 should be made more attractive. Therefore, a new amnesty scheme called General Amnesty 2025 is being provided for three months on the same model as last year's scheme. This

time, the amount to be paid for arrears with litigation in the highest slab has been changed from 70 percent to 50 percent and for arrears without litigation from 80 percent to 60 percent.

851. An amnesty was announced in the 2019 budget for bar hotels to settle their dues from 2005-06 to 2017-18. There was a similar amnesty in the 2020 budget as well. In the 2021 amnesty, which was introduced in continuation to previous years, due to Covid and related issues, availing the scheme was difficult. Therefore, as a continuation of the concessions given in the previous amnesty schemes to settle all the dues of bar hotels up to 2020-21, which includes the Covid period, an additional time of three months is given to pay the full tax arrears and fifty percent of the interest so as to waive the remaining interest and penalty if such payment is made.

852. In 2019, a one per cent flood cess was imposed on GST-applicable supplies to raise additional resources required by the state due to natural disasters. However, the GST Council itself has waived penalty and interest for GST notices up to the period 2019-20. Under the circumstances, if anyone has any flood cess left to paid for the period up to July 2021, a Flood Cess Amnesty 2025 is being announced to clear the dues without penalty and interest.

853. Turnover tax of distilleries has been waived from December 2022. However, since the turnover tax for the period from June 2022 to December 2022 has not been waived, its arrears remain. To settle these, the **Distillery Arrears Settlement**

Scheme 2025 is being announced. Under this scheme, if the turnover tax arrears for this period are paid in full, fines and interest will be waived.

854. As part of strengthening the system to prevent tax evasion of goods under the Kerala General Sales Tax Act, a provision will be included in the Kerala General Sales Tax Act to seize and confiscate such goods and vehicles used for the movement of goods, if such movement is carried out with the intention of evading tax.

855. The amendments to the Kerala State Goods and Services Tax Act, 2017, will be made corresponding to the amendments incorporated in the Central Goods and Services Tax Act, 2017, as per the Union Finance Bill, 2025, which have been made on the recommendation of the GST Council.

Registration Department

856. Sir, The filing fees for Gehans and Gehan releases filed by co-operative institutions in Sub Registrar offices may be revised and fixed on slab basis. The existing fee of Rs.100/- shall continue for Gehans and Gehan releases upto Rs 2 lakhs, A fee of Rs.200/-has been fixed for Gehans and Gehan releases worth more than Rs 2 lakh and upto Rs.10 Lakhs, A fee of Rs.300/-has been fixed for Gehans and Gehan releases worth more than Rs 10 lakh and upto Rs.20 Lakhs, A fee of Rs.400/-has been fixed for Gehans and Gehan releases worth more than

Rs 20 lakh and upto Rs.30 Lakhs, A fee of Rs.500/-has been fixed for Gehans and Gehan releases worth more than Rs 30 Lakhs.The fee for Gehan release may be calculated for the loan amount only. An additional amount of Rs.15 crore is expected from this.

Land Revenue

857. Sir, The value of land and its income generating potential have increased manifold in the State in recent years owing to overall development. The basic tax now levied on land is quite nominal. Basic tax rates in all the existing slabs will be increased by 50 % to improve revenue to Government from land. Accordingly, the rate in the lowest slab will be increased from Rs 5 per are per annum to Rs 7.5 per are per annum and that in the highest slab will be increased from Rs 30 per are per annum to Rs 45 per are per annum.

Sl. No.	*Area*	*Extent*	*Existing basic tax Rate*	**New Rate**
1	*Panchayat Area*	*Up to 8.1 Ares*	*Rs. 5 per Are per annum*	Rs 7.5 *per Are per annum*
		Above 8.1 Ares	*Rs. 8 per Are per annum*	*Rs. 12 per Are per annum*
2	*Municipal Council Area*	*Up to 2.43 Ares*	*Rs. 10 per Are per annum*	*Rs. 15 per Are per annum*
		Above 2.43	*Rs. 15 per Are*	*Rs. 22.5 per Are*

		Ares	*per annum*	*per annum*
3	*Municipal Corporation Area*	*Up to 1.62 Ares*	*Rs. 20 per Are per annum*	*Rs. 30 per Are per annum*
		Above 1.62 Ares	*Rs. 30 per Are per annum*	*Rs. 45 per Are per annum*

Additional revenue of Rs.100 crore is expected through this.

Lease of Government Land

858. Sir, Lease rent due for the financial year 2023-24 alone was Rs.445.39 crores. Only a sum of Rs 9.18 crore had been collected as lease rent in the FY 2023-24. Lease rates are perceived to be high. As part of ease-of-doing business and entrepreneurship development, Government sees a felt-need to rationalise the lease rates to improve compliance and foster growth. The lease policy will be revised taking into account the Fair Value of similar lands in the neighbourhood instead of market value and rates will be rationalised. An one-time settlement scheme will also be operationalised to realise the outstanding lease arrears.

CONCLUSION

859. Sir, The world is currently traversing a highly complex scenario. In many parts of the world, democracy has collapsed and administrative systems have been weakened. The voices of autocracy and dictatorship exceeds all limits of political and social dignity. The person who claims Panama Canal as his own, one who declares that Greenland would be annexed and

one who is ready to evacuate people from Gaza strip to make it a tourist destination has become the head of the strongest nation in the world. There is an atmosphere of fear, hatred and war mongering all over the world. Many fear this as the harbringer of the dire situation which prevailed earlier during the world wars or the colonial era. The political and economic fallouts of these international events will have its effect in our country as well. Kerala should also be prepared to face this challenge. This is the time to join hands to strengthen our democratic-secular values and progressive perspectives.

860. Every budget is a testament not only about the economic facet of life, but it also encompasses political, cultural and social lives of all those involved. In that sense, every budget is a historical document. I am optimistic that this budget will be a treatise of development for future Kerala.

861. Let me now present a summary of the Revised Estimates for 2024-2025 and the Budget Estimates for 2025-2026.

Revised Budget Estimate for 2024-25

(Rs. In crore)

Revenue Receipts	132929.80
Revenue Expenditure	162125.69
Revenue Deficit	(-) 29195.89
Capital Expenditure (Net)	(-) 14024.85
Loans & Advances (Net)	(-) 1526.30
Public Debt (Net)	40606.04
Public Account (Net)	4100.00

Overall Deficit	(-) 41.01
Opening balance at the beginning of the year	275.36
Closing balance at the end of the year	234.35

Budget Estimate for 2025-26

(Rs. In crore)

Revenue Receipts	152351.67
Revenue Expenditure	179476.20
Revenue Deficit	(-) 27124.53
Capital Expenditure (Net)	(-) 16871.80
Loans & Advances (Net)	(-) 1042.20
Public Debt (Net)	40848.21
Public Account (Net)	4150.00
Overall Deficit	(-) 40.32
Opening balance at the beginning of the year	234.35
Closing balance at the end of the year	194.04
Additional Expenditure announced	(-) 1820.50
Tax Concession	(-) 9.00
Additional Resource Mobilization	366.00
Cumulative Deficit at the end of the year	(-) 1269.46

862. Sir, Let me present this budget for the approval of the August House.